

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

128707

YILDIZ SARAYI
HÜNKAR DAİRESİ (VALİDE SULTAN KASRI)

Mimar A. Özge KÖSE

F.B.E Mimarlık Anabilim Dalı Rölöve Restorasyon Programında
Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

128707

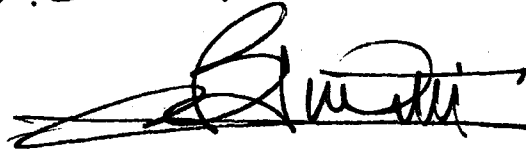
Tez Danışmanı : Prof. İsmet AĞARYILMAZ

prof. İsmet Ağaryılmaz

Y. Doç. Dr. Yeghan KATRA Mimar

İSTANBUL, 2002

Doç. Dr. Can F. İmran.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ŞEKİL LİSTESİ	i
RESİM LİSTESİ	ii
ÖNSÖZ.....	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
1. GİRİŞ.....	1
2. 19. YÜZYIL İSTANBUL SARAYLARI.....	2
2.1 19 yy. dan Önce Saray	2
2.1.1 Topkapı Sarayı.....	2
2.2 Sarayda Batılılaşma Etkisi.....	5
2.2.1 Çırağan Sarayı	7
2.2.2 Dolmabahçe Sarayı.....	10
2.2.3 Beylerbeyi Sarayı	13
3. YILDIZ SARAYI.....	14
3.1 Tarihçe	14
3.1.1 II. Abdülhamid Dönemi.....	17
3.1.2 II. Abdülhamid Sonrası.....	19
3.2 Yerleşim.....	19
3.3 Biçimsel Özellikler ve Üslup.....	21
3.3.1 Binaların Günümüzdeki Kullanımı	23
4. HÜNKAR DAİRESİ (VALİDE SULTAN KÖŞKÜ)	25
4.1 Tarihçe	25
4.1.1 Yapının Kaynaklara Göre Tarihi Oluşumu	25
4.1.2 Yapının İzlerine Göre Evreleri	30
4.2 Mimari Özellikler	37
4.2.1 Saraydaki Konumu	37
4.2.2 Taşıyıcı Sistem ve Yapısal Özellikler	37
4.2.3 Mekan Örgütlenmesi	40
4.2.3.1 Zemin Kat Planı	40
4.2.3.2 Birinci Kat Planı	42
4.2.3.3 Çatı Katı Planı	44
4.2.4 İç Mekan Dekorasyonu.....	44
4.2.5 Cephe Özellikleri.....	47
4.2.5.1 Batı (Giriş) Cephesi	47

4.2.5.2	Güney Cephesi.....	48
4.2.5.3	Doğu Cephesi	48
4.3	Yapının Geçirdiği Onarım ve Restorasyonlar	79
4.3.1	1935-1940 Arasında Yapılan Restorasyon	79
4.3.2	1983 Yılı'nda Yapılan Restorasyon	82
4.3.3	1983-1997 Yılları Arasında Yapılan Çalışmalar	92
4.3.4	1997' den Bu Yana Sürdürülen Restorasyon	92
4.4	Restorasyon Önerisi.....	114
5.	DEĞERLENDİRME ve SONUÇ.....	115
KAYNAKLAR.....		117
EKLER		119
EK 1.....		120
EK 2.....		140
EK 3.....		147
ÖZGEÇMİŞ.....		158

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Topkapı Sarayı yerleşim planı (Taylor, 2000).	4
Şekil 2.2 Boğaziçi Sarayları yerleşim planı (Binan, 1984).	6
Şekil 2.3 Çırağan Sarayı alt kat planı (Batur, 1994).	9
Şekil 2.4 Dolmabahçe Sarayı zemin kat planı (Batur, 1994).	12
Şekil 2.5 Beylerbeyi Sarayı zemin kat planı (Binan, 1984).	13
Şekil 3.1 Yıldız Sarayı'nın bölge içindeki konumu (Binan,1984).	15
Şekil 3.2 Yıldız Sarayı yerleşim şeması (Batur, 1994)	20
Şekil 3.3 Yıldız Sarayı'nın günümüzdeki durumuna ait konum planı (Binan, 1999).....	24
Şekil 4.1 Deutches Syndikat für Staedtbauliche Arbeiten,1913-14 haritalarında Yıldız Sarayı, (Polat 2001).	29
Şekil 4.2 Yapının ilk üç mekansal oluşum evresini gösteren şema. (Hazırlayan: A. Özge Köse).....	32
Şekil 4.3 Yapının ilk üç mekansal oluşum evresini cephelerde gösteren şema. (Hazırlayan: A. Özge Köse).....	33
Şekil 4.4 Yapının mekansal oluşumunu çevresiyle birlikte gösteren şema. (Hazırlayan: A. Özge Köse).....	34
Şekil 4.5 Belediye Haritası'ndan yararlanarak hazırlanan mevcut durum planı. (Hazırlayan: A. Özge Köse).....	35
Şekil 4.6 102 no'lu Merdiven Holü'nün tavan bezemesi (Çizen: Y. Mimar Öztekin Özkan).	45
Şekil 4.7 1982 yılına ait rölövede Zemin Kat Planı. (Çizen: Mimar Tunç Karaalioğlu)	80
Şekil 4.8 1982 yılına ait rölövede Birinci Kat Planı. (Çizen: Mimar Tunç Karaalioğlu).....	81
Şekil 4.9 101 no'lu mekan tavanına ait uygulama detayı (Kaya İnş. tarafından çizilmiştir) ...	96
Şekil 4.10 102 no'lu Merdiven Holü'ne ait uygulama detayı (Kaya İnş. tarafından çizilmiştir).....	97

RESİM LİSTESİ

Resim 2.1 Beyazıd Cami ile Süleymaniye arasında Eski Saray. 16.yüzyıl. (Cezar, 1993).....	3
Resim 2.2 Osmanlılar'ın İstanbul'daki ikinci sarayı: Topkapı Sarayı (Cezar, 1993).	3
Resim 2.3 Thomas Allom'un gravüründe II. Mahmud'un yaptırdığı Çırağan Sarayı (Cezar,1993)	8
Resim 2.4 1872 yılında tamamlanan kagir Çırağan Sarayı (Cezar,1993)	8
Resim 2.5 Melling'in gravüründe Beşiktaş Sahil Sarayı, önde Çinili Köşk (Cezar,1993)	10
Resim 2.6 Berggren'in fotoğrafında Dolmabahçe Sarayı ve solda İstabl-ı Amire binası (Gülersoy,1994)	11
Resim 2.7 J. Sandoz'un fotoğrafında Dolmabahçe Sarayı, 1900 (Batur, 1995).	12
Resim 3.1 Yıldız sarayı yapıları ve bahçenin havadan görünüşü (Sözen, 1990)	14
Resim 3.2 III. Selim zamanında yaptırılan çeşme (Tuğlacı, 1993)	16
Resim 3.3 III. Selim zamanında yaptırılan Yıldız Köşkü (Tuğlacı, 1993).....	16
Resim 3.4 Abdullah Biraderler'in fotoğrafında , Sultan II. Abdülhamid tarafından izlenen Muhafız Alayı resmi geçidi. Önde seyir köşkü, arkada Büyük Mabeyn (Tuğlacı, 1993).....	18
Resim 3.5 Yıldız Sarayı'nın Harp Akademileri barındırdığı yıllarda Valide Kapısı. 1978 (Tuğlacı, 1993).....	18
Resim 3.6 Şale Köşkü kuzey girişi (Batur, 1993)	22
Resim 4.1 19. yüzyılın ikinci yarısında yapılmış Fahri Kaptan imzalı yağlıboya resimde, solda Hünkar Dairesi'nin alınlıklı çıkması görülmektedir. (Sözen, 1990)	26
Resim 4.2 Yıldız albümlerinde Hünkar Dairesi (Bilgin, 1988).....	27
Resim 4.3 Yıldız albümlerinde Hünkar Hamamı önündeki Kaskad, arkada Hünkar Dairesi (Bilgin,1988).....	28
Resim 4.4 1990'lı yıllarda çekilmiş bir hava fotoğrafında yapının konumu.....	36
Resim 4.5 Z07 no'lu mekanında taş temeller arasında havalandırma kanalları.....	38
Resim 4.6 Ahşap kirişlerle taşınan döşeme ve tavan (102 no'lu mekan).....	38
Resim 4.7 Yapının tiyatroya bitişik bölümündeki aydınlık.....	39
Resim 4.8 Yapının doğuya bakan bölümünde eskiden kalmış 2 baca	39
Resim 4.9 Binanın Batı Cephesi'nde bulunan ana giriş kapısı	50
Resim 4.10 Z01 no'lu mekandan Merdiven Holü'ne bakış.	51
Resim 4.11 Z05 no'lu Merdiven Holü'nden Z01 no'lu mekana bakış.....	51
Resim 4.12 Bir kartpostalda Z05 no'lu Merdiven Holü'nden Z01 no'lu mekana bakış.	52
Resim 4.13 Zemin katta kullanılan ahşap merdiven babası.	52
Resim 4.14 Zemin katta yaygın olarak kullanılan kapı tipi.....	53
Resim 4.15 Z07 no'lu mekana girişte kullanılan demir kapı.	53
Resim 4.16 Z07 no'lu mekandan Z09'a girişte kullanılan kapı.	54
Resim 4.17 Z07 no'lu mekanın Z08'e bitişik duvarın dekorasyonu.	54
Resim 4.18 Z07 no'lu mekanın tavan dekorasyonundan bir ayrıntı.	55
Resim 4.19 Z08 no'lu mekandan Z07'ye girişte kullanılan demir kapı.....	55
Resim 4.20 Z25 no'lu mekanın Z24'e bitişik duvarı.	56
Resim 4.21 Z25 no'lu mekanın tavan dekorasyonu	56
Resim 4.22 Z25 no'lu mekanda kullanılan ahşap sütun başlığı.	57
Resim 4.23 Z25 no'lu mekanda kullanılan mermer sütun kaidesi.	57
Resim 4.24 Çelik taşıyıcılı sistemle kapatılmış Z33 no'lu aydınlık mekanı.....	58
Resim 4.25 Binanın tiyatroya bitişik bölümündeki çıkış kapısının içerden görünüşü.	58
Resim 4.26 Birinci katta kullanılan ahşap merdiven babası.....	59

Resim 4.27	103 no'lu mekanın tavan ve duvar dekorasyonu.....	59
Resim 4.28	104 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.....	60
Resim 4.29	113 no'lu mekanın 115'e bitişik, sol yan duvarı.....	60
Resim 4.30	113 no'lu mekanın 114'e bitişik duvarında eskiden kalma pencerenin durumu..	61
Resim 4.31	113 no'lu mekanın 114'e bitişik duvarında kapıya dönüştürülmüş pencere.....	61
Resim 4.32	114 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.....	62
Resim 4.33	114 no'lu mekanın tavanından bir ayrıntı.....	62
Resim 4.34	101 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.....	63
Resim 4.35	101 no'lu mekanın altın yaldızlı duvar bezemesi.....	63
Resim 4.36	101 no'lu mekanın önündeki balkondan parmaklık ayrıntısı.....	64
Resim 4.37	115 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.....	64
Resim 4.38	116 no'lu mekandaki şömine ve dolaplar.....	65
Resim 4.39	116 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.....	65
Resim 4.40	116 no'lu mekanın duvar dekorasyonu.....	66
Resim 4.41	115 no'lu mekandan 116'ya geçişte kullanılan kapının üst başlığı.....	66
Resim 4.42	131 no'lu mekan ve çevresinde kullanılan ahşap kapı tipi.....	67
Resim 4.43	102 no'lu merdiven holü ve çevresinde kullanılan ahşap kapı tipi.....	67
Resim 4.44	108 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.....	68
Resim 4.45	108 no'lu mekanın tavan ve duvar dekorasyonundan ayrıntı.....	68
Resim 4.46	109 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.....	69
Resim 4.47	122 no'lu mekanın tavan dekorasyonundan bir ayrıntı.....	69
Resim 4.48	131 no'lu mekanın tavan dekorasyonundan bir ayrıntı.....	70
Resim 4.49	132 no'lu mekanın tavan dekorasyonundan bir ayrıntı.....	70
Resim 4.50	133 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.....	71
Resim 4.51	134 no'lu mekanın tavan dekorasyonundan bir ayrıntı.....	71
Resim 4.52	135 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.....	72
Resim 4.53	Binanın Batı Cephesi'nde bulunan ana giriş bölümü.....	72
Resim 4.54	Binanın Batı Cephesi'nin sol köşesinden bir ayrıntı.....	73
Resim 4.55	Binanın Batı Cephesi'nin sağ köşesinden bir ayrıntı.....	73
Resim 4.56	Binanın Batı Cephesi'nde girişin sağ arkasında kalan bölüm.....	74
Resim 4.57	Binanın Güney Cephesi'nin en önde bulunan kısmı.....	74
Resim 4.58	Binanın Güney Cephesi'nden bir ayrıntı.....	75
Resim 4.59	Binanın Güney Cephesi'nde geride kalan bölüm.....	75
Resim 4.60	Binanın Doğu Cephesi'nde öne çıkan alınlıklı kısım.....	76
Resim 4.61	Binanın Doğu Cephesi'nde, ortada ve sağda bulunan farklı kısımların birleşimi.....	76
Resim 4.62	Binanın Doğu Cephesi'nde en sağdaki farklı cephe anlayışı.....	77
Resim 4.63	Binanın Doğu Cephesi'nin bitiminde, Tiyatro'ya geçmek için kullanılan geçit..	77
Resim 4.64	Binanın Doğu Cephesi'nin, tiyatroya bitişik bölümündeki çıkış kapısı.....	78
Resim 4.65	103 no'lu mekan dış cephesi restorasyon sırasında.....	84
Resim 4.66	Restorasyon sırasında binanın arka cephesinden bir görünüş.....	84
Resim 4.67	103 no'lu mekanda çökme olan kısım.....	85
Resim 4.68	102 no'lu Merdiven Holü'nde çökme olan kısım.....	85
Resim 4.69	110 no'lu mekan restorasyon öncesinde.....	86
Resim 4.70	108 no'lu mekan restorasyon öncesinde.....	86
Resim 4.71	108 no'lu mekan restorasyon öncesinde.....	87
Resim 4.72	116 no'lu mekan restorasyon öncesinde.....	87
Resim 4.73	116 no'lu mekan restorasyon öncesinde.....	88
Resim 4.74	115 no'lu mekan restorasyon öncesinde.....	88
Resim 4.75	104 no'lu mekan restorasyon öncesinde.....	89
Resim 4.76	114 no'lu mekan restorasyon öncesinde.....	89
Resim 4.77	Restorasyon öncesinde Batı Cephesi'nden bir görünüş.....	90

Resim 4.78 Restorasyon sonrasında Batı Cephesi'nden bir görünüş	90
Resim 4.79 Restorasyon sonrasında ana giriş kapısı	91
Resim 4.80 Restorasyon esnasında yıkılan bacaların durumu	91
Resim 4.81 Restorasyon öncesinde 101 no'lu mekanın tavanı	98
Resim 4.82 Restorasyon sırasında 102 no'lu mekan tavan sisteminin üstten görünüşü	98
Resim 4.83 Restorasyon sırasında 102 no'lu mekan tavan sisteminin alttan görünüşü	99
Resim 4.84 102 no'lu mekanda ahşap tavan kirişlemesi ve koltuk silmesi	99
Resim 4.85 102 no'lu Merdiven Holü tavanından sökülen göbek motifi	100
Resim 4.86 102 no'lu Merdiven Holü tavanında polyester malzeme ile üretilen yeni motifin uygulanmış hali	100
Resim 4.87 Restorasyon sonrasında 102 no'lu Merdiven Holü	101
Resim 4.88 Restorasyon öncesinde 108 no'lu mekan tavanından bir ayrıntı	101
Resim 4.89 Restorasyon öncesinde 109 no'lu mekanın tavanı	102
Resim 4.90 Restorasyon sonrasında 118 no'lu mekandaki tavan dekorasyonu	102
Resim 4.91 Restorasyon sonrasında 120 no'lu mekandaki tavan ve duvar bezemeleri	103
Resim 4.92 Restorasyon sonrasında 121 no'lu mekandaki duvar bezemeleri	103
Resim 4.93 Restorasyon öncesinde Z01 no'lu Giriş Holü duvarı	104
Resim 4.94 Restorasyon sonrasında Z01 no'lu Giriş Holü duvarı	104
Resim 4.95 Restorasyon öncesinde Z04 no'lu Hol'ün duvarı	105
Resim 4.96 Restorasyon sırasında Z04 no'lu Hol'ün duvarı	105
Resim 4.97 Restorasyon öncesinde Z08 no'lu mekanın durumu	106
Resim 4.98 Restorasyon öncesinde Z08 no'lu mekanın durumu	106
Resim 4.99 Z07 no'lu mekanda çelik olarak yenilenen döşeme sistemi	107
Resim 4.100 Restorasyon öncesinde Z13 no'lu mekanda bulunan mevcut tavan bezemesi ..	107
Resim 4.101 Restorasyon sonrasında Z13 no'lu mekanda uygulanan tavan bezemesi	108
Resim 4.102 Z18 ve Z19 no'lu mekanların arasında duvarın kalkması sonucu oluşan durum	108
Resim 4.103 Restorasyon öncesinde Z25 no'lu mekanda duvar ve döşemenin durumu	109
Resim 4.104 Restorasyon sonrasında Z25 no'lu mekanın durumu	109
Resim 4.105 Restorasyon sırasında merdiven ahşap korkulukları	110
Resim 4.106 Restorasyon sırasında 1. Kat zemininden sökülen ahşap babanın yeri	110
Resim 4.107 Z23 no'lu mekanda asma tavan uygulaması	111
Resim 4.108 Z23 no'lu mekanda asma tavan uygulaması	111
Resim 4.109 Ana giriş kapısı dış sövesi üzerinde ortaya çıkan bezeme	112
Resim 4.110 Ana giriş kapısı üst başlığı üzerinde ortaya çıkan bezeme	112
Resim 4.111 Z05 ve Z06 no'lu mekanlar arasında uygulanan yeni kapı	113

ÖNSÖZ

Günümüzde Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlüğü ve buna bağlı birimler tarafından kullanılmakta olan Hünkar Dairesi, Yıldız Sarayı kompleksinin gelişimi içinde önemli bir tarihi oluşuma sahip olmakla birlikte zaman içinde de ciddi müdahalelere maruz kalmıştır. Bu müdahalelerin binayı tahribata uğratmış olmasının yanısıra, özellikle saltanatın kaldırılmasından sonraki yanlış kullanımlar ağır hasarlara neden olmuştur. Bunların sonucu olarak yapılan onarım çalışmalarında da belgeleme eksikliklerine rastlanmıştır. Tüm bunlarla birlikte binanın durumunu geçmişine de yönelerek ayrıntılı biçimde ortaya koymuş bir çalışmaya da rastlanmamıştır.

Binada bakım ve onarım kapsamında 1997'den bu yana Kaya İnşaat tarafından yürütülen ve danışmanlığını Prof. İsmet Ağaryılmaz'ın üstlendiği bu uzun süreli çalışma sırasında, uygulanan belgeleme yöntemlerinin yanısıra mevcut durumu anlatabilen detaylı bir rölöve çıkarılması ve bu iki çalışma arasında bir paralellik sağlanması gerekmiştir. Aynı zamanda tarihi sürece yönelik araştırmaların da bu çalışmalara yön vermesi zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bütün bunların bir arada incelenmesi sonucunda ise, binanın koruma kapsamında nasıl değerlendirilmesi gerektiği saptanmalıdır.

Öncelikle, bu gereklerin acilen yerine getirilmesi konusunda beni bu göreve layık gören ve yön verip destekleyen, sayın hocam, Prof. İsmet Ağaryılmaz'a; bu konuya dair birikimini, bilgi ve belgelerini benimle paylaşan hocam Doç. Dr. Can Binan'a; rölöve ve çizim çalışmalarındaki desteklerinden dolayı Mimar Ferhan Atilla ve Y. Mimar Ülkü Zoroğlu'na; kaynak araştırmalarındaki yardımları için Y. Mimar Murat Polat' a; göstermiş oldukları kolaylıklardan ötürü Rektörlük Binası çalışanlarına; benden her türlü desteği ve anlayışı esirgemeyen aileme teşekkürlerimi bir borç bilirim.

ÖZET

Osmanlı Saltanatının son saray yerleşmesi olan Yıldız Sarayı, gerek oluşum süreci ve fiziksel özellikleri, gerekse günümüzdeki yoğun kullanımı nedeniyle koruma kavramları kapsamında incelenmesi gereken çok önemli değerlere sahiptir. Bu kompleks içerisinde yer alan en eski ve en önemli yapılardan biri olan hünkar Dairesinin, özellikle II. Abdülhamid dönemindeki gelişimi açısından, saray yerleşimi ile arasında büyük ölçüde paralellik söz konusudur. Yapı, günümüzde Yıldız Teknik Üniversitesi Rektörlük Binası olarak kullanılmaktadır. Valide Sultan Kasrı adıyla da anılmakta olan bina, bu tezin ana konusunu oluşturmaktadır.

Giriş bölümünde, çalışma kapsamı, izlenen yöntem ve elde edilen bulgular hakkında bilgiler verilmiştir. Asıl gelişimini 19. yy.da tamamlayan bu yerleşimin, içinde bulunduğu dönemle birlikte değerlendirilebilmesi için çalışmanın ikinci bölümünde, diğer İstanbul Saraylarına ve saraydaki batılılaşma etkisine kısaca değinilmiştir. Bunun ardından üçüncü bölümde saray; tarihi, mimari, ve coğrafik özelliklerine göre detaylı biçimde ele alınmıştır.

Binada, 1997'den bu yana sürdürülen restorasyon, büyük ölçüde yönlendirici olmuştur. Yapının, bilimsel ölçme ve belgeleme yöntemleri kullanılarak ayrıntılı biçimde hazırlanan mevcut durum analizi dördüncü bölümde yer almaktadır. Kaynak araştırması sonucunda ortaya çıkan, ve farklı yorumlamalar gerektiren dönem analizi ve yapının günümüzdeki durumu yine bu bölümde incelenmiştir. Bütün inceleme ve araştırmalar sonucunda ortaya konan, koruma ve değerlendirme önerisini ifade eden bir restorasyon projesi hazırlanmıştır.

Son bölüm olan beşinci bölümde ise, çalışmanın değerlendirilmesi ve ortaya çıkan sonuç ayrıntılı bir biçimde ortaya konmaktadır.

Anahtar kelimeler: Hünkar Dairesi, Valide Sultan Kasrı, Yıldız Sarayı, Rektörlük Binası, II. Abdülhamid.

ABSTRACT

Yıldız Palace, the last palace settling of Ottoman Empire, has important values for investigation in terms of formation period and physical features and protection concepts due to the dense usage now. Sultan's Resident, the oldest and the most important structure in the complex, has major parallel lines with the palace settling mostly up to the development at the period of Abdulhamid II. The building is now used as Administration Building in Yıldız Technical University. The main subject of this thesis is this building, also named as Valide Sultan Kiosk.

In the introduction part, the scope of work, methodology and the gained information are introduced. This settling has completed its development in the 19 century, because of that in the second part of this thesis, other Istanbul Palaces and European effect on the palaces are considered. Following this part, third part includes the detailed information of historical, architectural and geographical features of the palace.

The reconstruction in the building from 1997 up to now drives the building. The analyse of the present condition of the building, formed by scientific investigation and documentary, takes place in the fourth part. The results of the investigations which need to be analysed in different aspects in order to have an idea of the period and the present situation are also included in this part. The reconstruction project has been reached as a result of the overall investigations and protection concept..

In the fifth and the last part includes, the evaluate of this thesis and its results have been detailly showed.

Keywords: Sultan's Resident, Valide Sultan Kiosk, Yıldız Palace, Administration Building, Abdülhamid II.

1. GİRİŞ

Osmanlı İmparatorluğu'nun son saray yerleşmesi olan Yıldız Sarayı kompleksinin oluşum süreci içinde, Hünkar Dairesi'nin (Valide Sultan Kasrı) önemli bir yeri vardır. Tarihi ve mekansal oluşum süreci, saray ile paralellik gösterdiğinden, yapıyı bu bağlamda ele almak gerekmiştir.

Yıldız sarayı kompleksi, asıl oluşumunu 19. yy. içerisinde tamamlamış olsa da, mekan örgütlenmesi açısından, ortaçağdaki “Klasik Osmanlı Sarayı” olgusuna yaklaştırmış bir yerleşme düzenine sahiptir. Buna karşılık; o yüzyılda, batılılaşma hareketinin bir sembolü olan, yapıda yabancı mimar kullanımı anlayışına Yıldız Sarayı'nda da devam edilmiştir. Dönemin diğer sarayları gibi, çeşitli mimarların üslup arayışlarına sahne olmuştur. İşte bu değerlendirmeleri doğru yapabilmek için, başlangıçta 19. yy. Sarayları ve klasik Osmanlı saray anlayışı konularına değinmek zorunluluğu doğmuştur.

Araştırmanın asıl konusu olan Hünkar Dairesi ile ilgili tarihçe, mekansal oluşum ve durum analizi gibi hususlarda kapsamlı bir çalışma bulunmaması, araştırmayı asıl amacına yönlendirmiştir. Ayrıca, yapının kronolojik gelişimi saptanmaya çalışılmış, bu konuda yardımcı olabilecek sınırlı sayıda eski fotoğraf ve harita incelenmiş, yapının izleri dikkatle gözlemlenmiştir. Yapıya ait çizili belge araştırması esnasında, 1983 yılında yapılan restorasyondan önceki durumunu gösteren bir öğrenci çalışmasına rastlanmıştır*. Ayrıca bu restorasyona yönelik olarak, YTÜ Yapı İşleri Daire Başkanlığı tarafından hazırlanmış restorasyon projesine ulaşılmıştır. 1/100 ölçekte hazırlanan bu iki proje dışında, detaylı bir rölöve çalışması bulunamamıştır. Bu doğrultuda, yapıya ait rölöve ve tespit çalışmalarının yanısıra, fotoğrafla belgeleme yöntemine başvurarak mevcut durumla ilgili çalışmalara başlanmıştır. Bu yöntem uygulanırken, binada 1997 yılından bu yana sürdürülen bakım ve onarım çalışmaları da oldukça belirleyici olmuştur. Çünkü; bu kapsamda yürütülen, yapının izlerine ulaşmaya yönelik çalışmalar, mevcut durumun sürekli değişiklik göstermesine neden olmuştur. Bu durumun tespitinin, detaylı bir belge olarak çizime aktarılabilmesi için, bu değişikliğin belli bir noktada sabitlenmesi ihtiyacı doğmuştur. Bu noktadan sonra yapıda izlenen durum değişiklikleri, “1997 Yılı'dan Bu Yana Sürdürülen Onarım Çalışmaları” başlığı altında incelenecektir.

* 1982 yılında, Yıldız Üniversitesi'nde hazırlanmış, Öğr.Gör. Nevzat İlhan tarafından yönetilmiş, Tunç Karaoğlu'na ait rölöve çalışması.

2. 19. YÜZYIL İSTANBUL SARAYLARI

19. yy. da İstanbul'da birçok saray binası inşa edildi. "Batılılaşma" yani modern çağa ayak uydurma süreci bu yüzyılın ilk çeyreğinde büyük bir ivme kazanmıştır. Bu farklılaşmadan, yönetimin ev sahibi olan saray binaları da etkilenmiştir. Bu etkilerin ne olduğunu anlatmadan önce, bir karşılaştırma yapabilmek için bu yüzyıldan önceki klasik "Osmanlı saray olgusu" na değinmek gerekir.

2.1 19 yy. dan Önce Saray

Osmanlı İmparatorluğu yüzünü Batı'ya dönmeden önceki yönetim anlayışının saray örgütlenmesi üzerinde sonuçları olmuştur. Osmanlı padişahları, saltanatlarının gücünü ordularının yenilmezliğinde ve yeni topraklar fethetmekte buluyordu. Bir İslam İmparatorluğu hükümdarı olarak, muhteşem saraylarda oturmak yerine kalıcı olan ahireti mamur etmeye çalışmışlardı (Cezar ,1993). Avrupa'daki örnekleriyle kıyaslandığında; abartılı olmayan ve ihtiyaca cevap verecek nitelikte bir mekandan geniş topraklara hükmedip ibadetleri için muhteşem binalar yaptırıyorlardı. Topkapı Sarayı bu anlayışla yaratılıp şekillenmiş önemli bir örnektir.

2.1.1 Topkapı Sarayı

Fatih Sultan Mehmed İstanbul' u fethinden kısa bir süre sonra, kentin merkezinde bulunan Eski Saray'ından şehrin birinci tepesinde günümüzün Sarayburnu sırtları üzerinde yaptırdığı Yeni Saray'ına* geçti. Yapıldığı dönemde nüfusu yalnızca 726 kişi olmasına karşın, Saray'ın asıl şemasının , kapsamlı bir İmparatorluk Sarayı'nın işleyişine göre planlandığı görülmektedir. Bu şema iki evreden oluşmaktaydı (Seçkin,1990):

- 1) Evre: 1459-1468 tarihleri arasında tamamlanan idari işlevli ikinci avlu ile Padişah'a ait hususi dairelerin yer aldığı üçüncü avludan oluşmaktaydı.
- 2) Evre: 1470- 1478 tarihleri arasında tamamlanan dış duvarlar ve dış bahçe köşkleri de ikinci evreyi oluşturur.

Seçkin, bu yerleşimi ayrıca içine girilebilen ve girilemeyen olmak üzere de ikiye ayırmıştı: Sarayın ana giriş kapısı olan Bab-ı Hümayun ile Bab-üs Selam arasında bir bekleme yeri konumunda olan birinci Avlu ile içe dönük planlı resmi işlevli yapıların bulunduğu İkinci Avlu halkın girebildiği bölümlerdi.

* Sahrayı Cedid. Bugünkü adıyla Topkapı Sarayı.

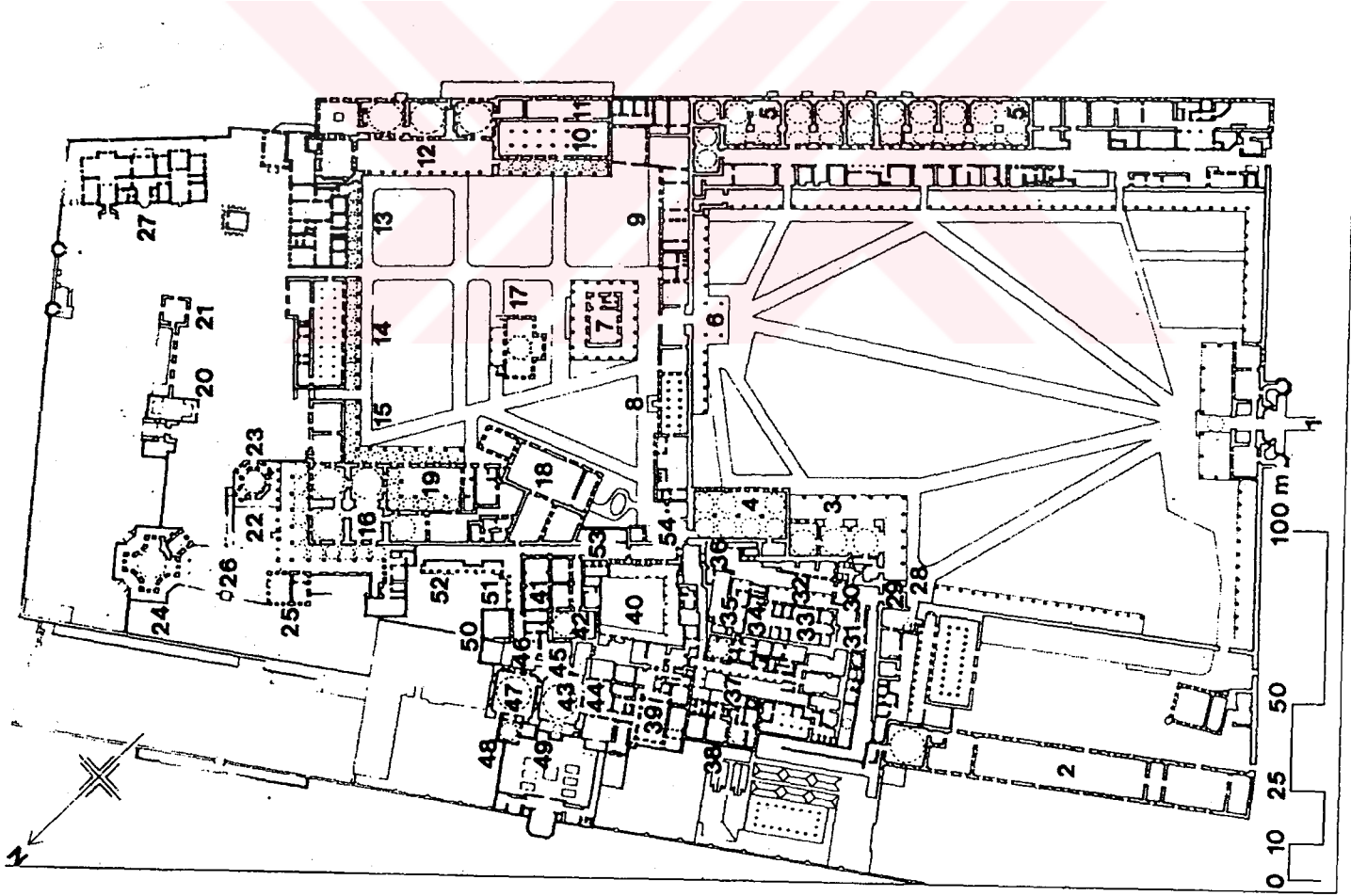
Resim 2.1 Beyazıt Cami ile Süleymaniye arasında Eski Saray. 16.yüzyıl. (Cezar, 1993)

Resim 2.2 Osmanlılar'ın İstanbul'daki ikinci sarayı: Topkapı Sarayı (Cezar, 1993).

İstanbul: Topkapı Sarayı

- 1 Bab-üs Selam
- 2 Ahırlar
- 3 Divan
- 4 İç Hazine
- 5 Mutfaklar
- 6 Bab-üs Saadet
- 7 Arz Odası
- 8 Küçük Oda
- 9 Büyük Oda
- 10 Seferî Oda
- 11 Hamam
- 12 Hazine Dairesi
- 13 Kiler Odası
- 14 Hazine Koşusu
- 15 Silahlar Hazinesi
- 16 Hırka-i Saadet Dairesi
- 17 III. Ahmet Kütüphanesi
- 18 Ağalar Camii
- 19 Has Oda
- 20 Sofâ Köşkü
- 21 Hekimbaşı Odası
- 22 Havuz
- 23 Revan Köşkü
- 24 Bağdat Köşkü
- 25 Sünnet Odası
- 26 İftariye Köşkü
- 27 Mecidiye Köşkü
- HAREM
- 28 Arabalar Kapısı
- 29 Dolaplı Kubbe
- 30 Muhafız Odası
- 31 Kara Ağalar Camii
- 32 Şadırvanlı Taşlık
- 33 Kara Ağalar Koşusu
- 34 Şehzadeler Okulu (üst katta)
- 35 Baş Kara Ağanın özel dairesi
- 36 Cümle Kapısı
- 37 Cariyeler Taşlığı
- 38 Baş Kadınların Daireleri
- 39 Valide Sultan Dairesi
- 40 Valide Sultan Taşlığı
- 41 I. ve 2. Hasekilerin Daireleri
- 42 Ocaklı Oda
- 43 Hünkâr Sofası
- 44 Sultan Hamamı
- 45 Çeşmeli Oda
- 46 III. Murat'ın ön giriş mekanı
- 47 III. Murat'ın Salonu
- 48 I. Ahmet Kütüphanesi
- 49 Yemiş Odası
- 50 Çifte Kasırlar
- 51 Cinlerin Toplantı Salonu
- 52 Gözdele Taşlığı
- 53 Altın Yol
- 54 Kuşhane Kapısı

Şekil 2.1 Topkapı Sarayı yerleşim planı (Taylor, 2000).

Bab-üs Saade ile girilen Üçüncü Avlu yani Enderun Bölümü ile bu avlunun farklı kottaki terası durumunda olan Dördüncü Avlu ve Harem Bölümü ise yalnızca çağrılı ziyaretçilerin, saray erkanının girebileceği bölümlerdir. Bu bölümler doğrusal bir biçimde sıralanmıştı. Bu sıralanma birbirini izleyen kapı yapıları ve avlularda genelden özele doğru bir sınıflandırma oluşturmaktaydı.

Saraydaki bu yerleşim şeması, her ne kadar ihtiyaca bağlı bir takım eklemeler ve yeni yapılanmalarla genişletilmiş olsa bile, 19. Yüzyılda terk edilinceye kadar sürekliliğini korumuştur (Seçkin,1990).

Topkapı Sarayı'ndaki yerleşimin önemli bir diğer özelliği de birbirine teraslarla ve geçitlerle bağlanan, çoğunlukla kubbe, biraz da tonoz örtülü ve hemen hepsi tek katlı, dışta sadeliği prensip edinmiş bir takım köşk ve pavyonlar topluluğu olmasıdır (Cezar ,1993). Bunun yanında kapsamında bulunan işlev çeşitliliği ve nüfus yoğunluğu ile birlikte küçük bir ortaçağ kenti görünümünü vermektedir.

2.2 Sarayda Batılılaşma Etkisi

Bu dönemde İmparatorluk Batı'daki ekonomik, bilimsel ve teknolojik gelişmeler karşısında iyice güçsüzleşmişti. III. Selim ve II. Mahmud gibi reformcu padişahlara göre toparlanabilmek için Batı'nın bilgi ve teknolojisinden yararlanmaktan başka çare kalmamıştı. Hukuk, eğitim, askeri ve diğer alanlarda yenilikler ve reformlar yapılmakta, yeni kurumlar oluşturulmakta ya da "ithal" edilmekteydi (Barillari;Godoli, 1997). Bu hareket, 1839' da açıklanan Tanzimat Fermanı ile daha da güç kazanmıştı. Kentin görünümünü değiştiren yeni bir yapılaşma modeli ortaya çıkmış, nüfusun artmasıyla birlikte yeni yerleşim yerlerine ihtiyaç duyulmuştu. Bu yeni modelde İmparatorluğun Ortaçağ geleneklerine bağlı tutum ve oluşumları bir kenara bırakılmak zorundaydı. İstanbul'un fethinden bu yana yönetimin merkezi olan Topkapı Sarayı'nın terk edilmesi düşüncesi de bunun sonucudur. Çünkü değişim, siyasi, ekonomik ve toplumsal yapı da olduğu kadar kentin görünümünde de egemen olmalıydı (Batur, 1995) . Saray da bu değişime ayak uydurdu ve Tarihi Yarımada'dan çıkıp 16. yy dan beri padişahların yazlık saraylarına mekan olan Boğaziçi'ne taşındı (Binan, 1984) .

Osmanlı padişahlarının Batıdakilere benzer saraylarda oturma isteğini karşılamak üzere yapılan ilk saray eski Çırağan Sarayı'dır (Cezar, 1993) . Bununla birlikte Dolmabahçe Sarayı yerleşimi kentsel büyüme süreci içinde aynı amaca hizmet etmiş ve önemli bir dönüm noktası sayılabilir. Yazlık olarak kullanılan Beylerbeyi Sarayı da yine aynı döneme ve aynı anlayışa sahip bir örnektir.

Şekil 2.2 Boğaziçi Sarayları yerleşim planı (Binan, 1984).

19. yy. saraylarının eskilerinden en önemli farkı, bir plan bütünlüğüne sahip yapılar olmalarıdır. Ana işlevlerin bir arada bulunduğu tek bir yapı bloğu çevresinde tali işlevlere ayrılmış yapılar bulunur. Bahçe düzeni tasarımla birlikte düşünülmüştür. Diğer bir fark ise, dış görünümde bir miktar süsleme içermesidir. Daha önce de değinildiği gibi, klasik Osmanlı sarayında dışta sadelik, planda basitlik ve işlevsellik ön plandaydı. Oysa 19. yy. saraylarında görkem ve gösterişlilik ana temayı oluşturur. Bu konu, yapının mimarını, yapının üslubu ve işlevselliği kadar meşgul etmiş ve birlikte çözüme ulaştırılmaya çalışılmıştır (Cezar, 1993).

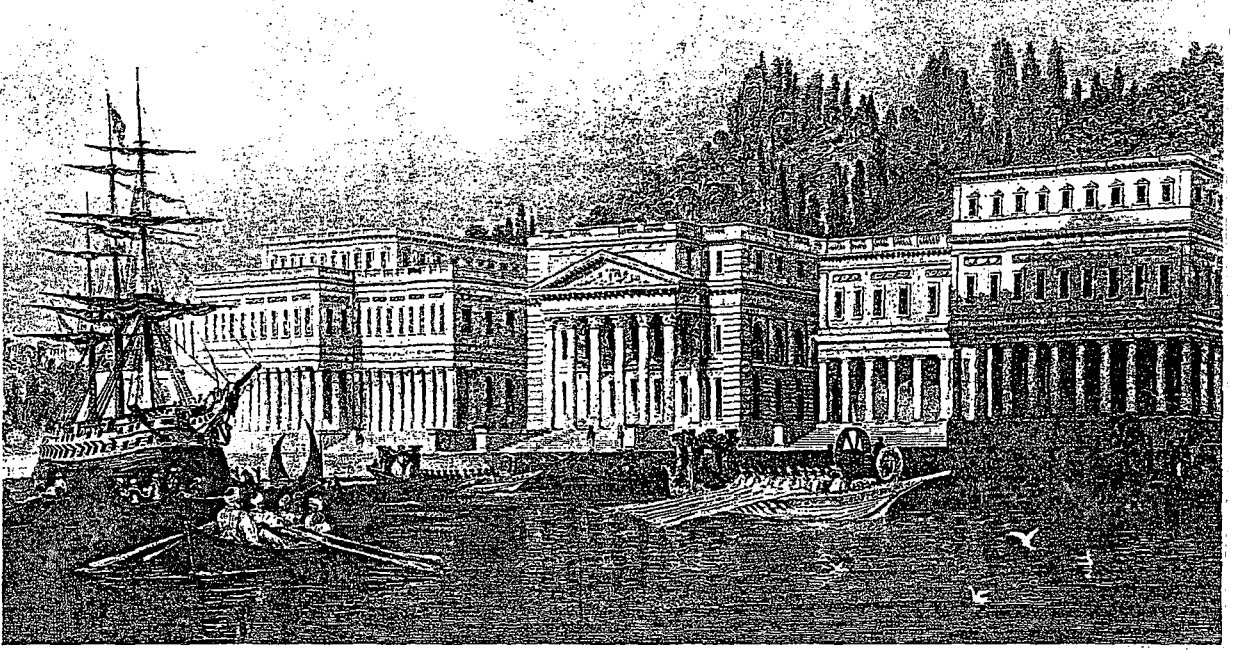
Esas gelişimini 19. ve 20. yy.larda tamamlamış olan Yıldız Sarayı'nda da Batı etkisini gözlemleyebiliyoruz. Yabancı mimarların imzasını taşıyan yapılarda 19 yy. daki saray olgusunun yukarıda saydığımız farklılıklarına rastlanmaktadır. Ancak yine de özellikle II. Abdülhamid Dönemi'nde sonuçlanmış yerleşim planı bize tıpkı Topkapı Sarayı'ndaki içe dönük, içinde neredeyse her işleve ait bir yapı bulunan, avlu-mekan-kapı ilişkileriyle sınıflandırılmış o ortaçağcıl modeli anımsatmaktadır. Yıldız sarayı klasik saray anlayışına bir geri dönüş sayılabilir (Yazarı yok, 1993).

2.2.1 Çırağan Sarayı

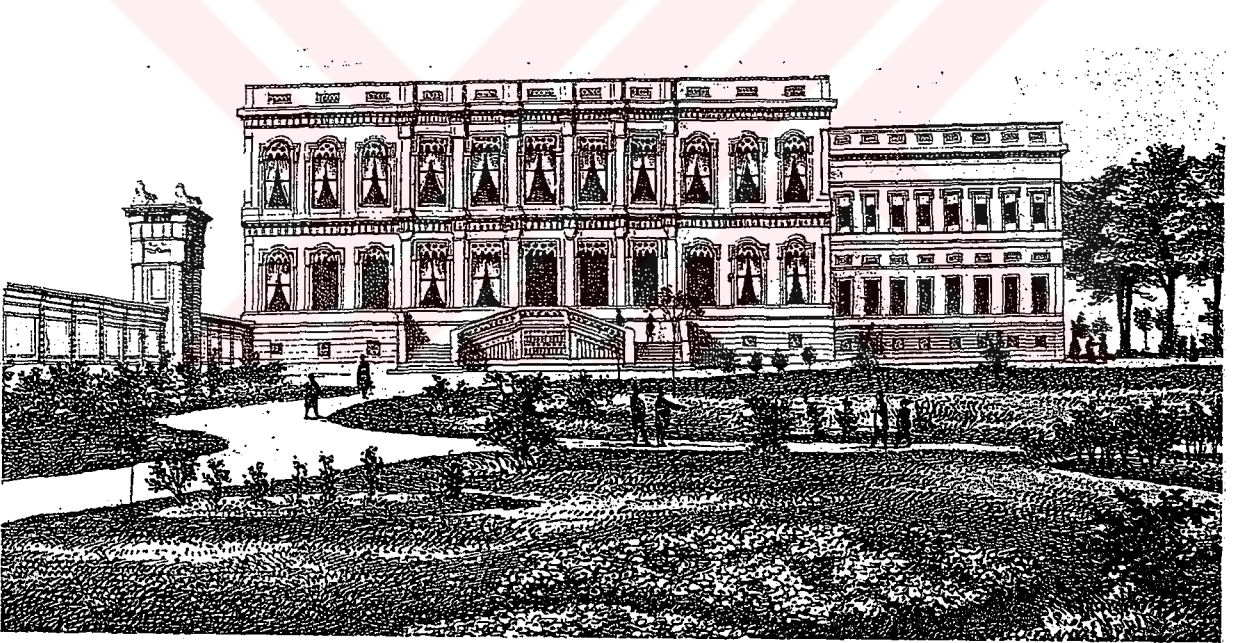
Sarayın bulunduğu Beşiktaş-Ortaköy arasındaki kıyılarda ilk yerleşmenin 1600'lü yıllarda başladığı kabul edilir ancak bölgenin içindeki yapı ve bahçeleriyle canlılık kazanması bir yüzyıl sonra gerçekleşir (Gülersoy, 1994) . O dönemde burada Damat İbrahim Paşa'nın eşi Fatma Sultan' a tahsis olunan ahşap bir saray vardı. O dönemin kaynaklarında bu yapıdan "yalı" diye bahsedildiğinden bu yapının fazla büyük olmadığı kanısına varılabilir (Gülersoy, 1994).

Lale Devri'nden itibaren ışık ve çiçek dolu eğlencelere sahne olan bölgede, eski yalı yıktırılarak, III. Selim'in kardeşi Beyhan Sultan tarafından yeniden yaptırılmıştır. Sarayın ahşap işçiliğinin yanısıra çeşme ve sebillerinde görülen mermer işçiliği de tam bir sanat ürünüydü (Binan, 1984). Çevredeki diğer ahşap binalarla birlikte II. Mahmut dönemine kadar varlığını sürdürdü.

Sultan II. Mahmut (1808-1839) Topkapı Sarayı'nda kalmak istemiyor ve Boğaz'da kışlık bir saray bulunmamasından yakınuyordu. Bunun üzerine, eski saray ve kasırlar yıktırılarak, 1836 yılında Büyük Çırağan Sarayı'nın yapımına başlandı. Saray Merasim Dairesi, Daire-i Hümayun, Harem, Mabeyn Dairesi, Veliht Dairesi olmak üzere beş ana bölümden oluşmaktaydı (Binan, 1984).

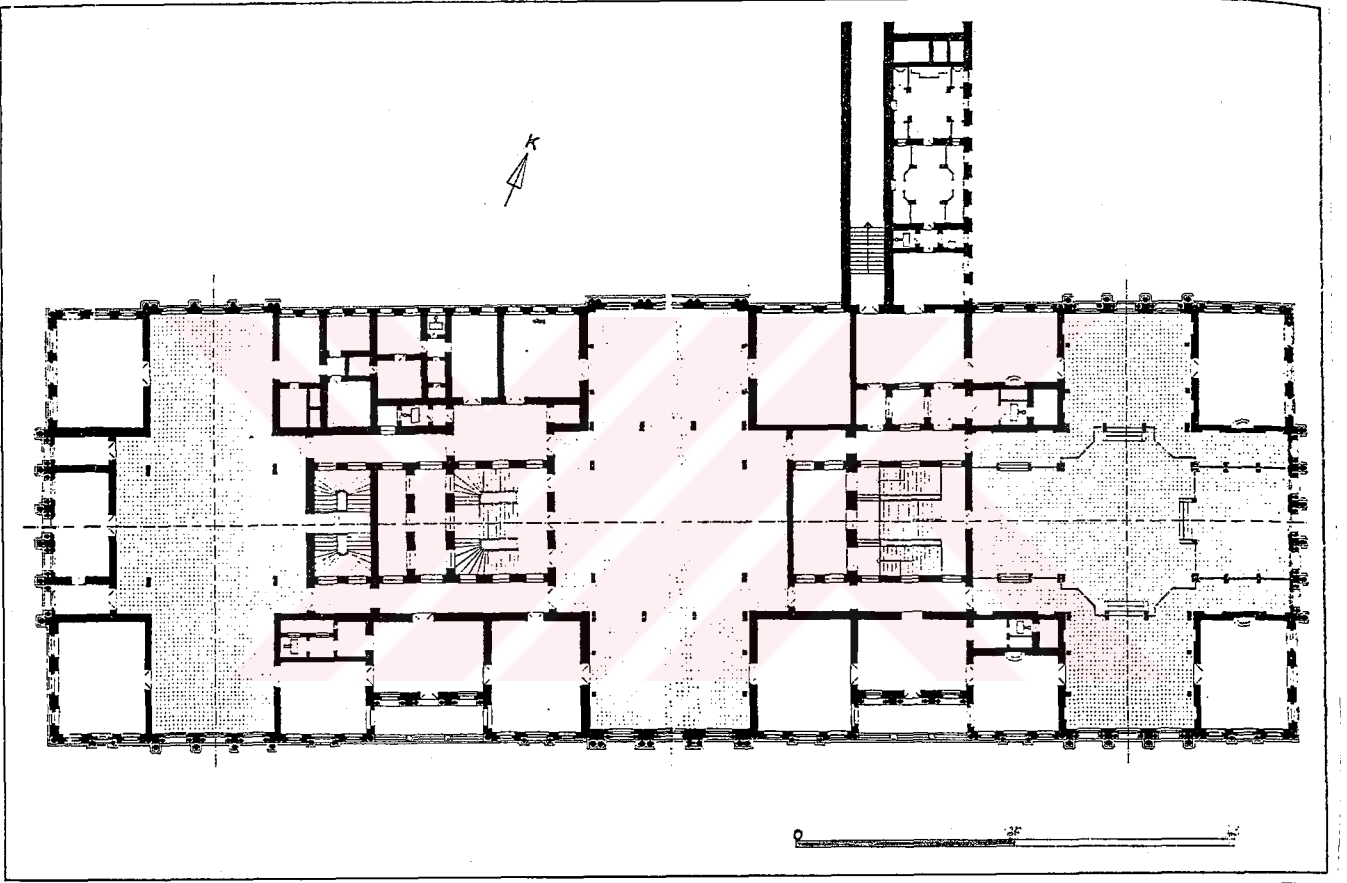
Resim 2.3 Thomas Allom'un gravüründe II. Mahmud'un yaptırdığı Çırağan Sarayı (Cezar,1993)

Resim 2.4 1872 yılında tamamlanan kagir Çırağan Sarayı (Cezar,1993)

Sultan Abdülmecid saltanatının ilk yıllarını bu sarayda geçirmiş ve hatta Muzika-i Hümayun' u da burada kurmuştur. Babasından kalma bu sarayı, kagir bir saray yaptırmak amacıyla 1859'da yıktırmıştı. Yeni binanın projesini Nikoğos Balyan çizmişti. Fakat Abdülmecid'in ölümü üzerine inşaata başlanamadı. Abdülaziz döneminde proje yeniden ele alındı.1863 yılında Sarkis ve Agop Balyan tarafından binanın yapımına başlandı ve 1872 yılı başında tamamlandı (Gülersoy, 1994).

Yeni Saray'ın mekansal örgütlenmesi şöyleydi: Ana bina, Hünkar Dairesi ve Muayede kısmı. Her iki yanında dizilen ek yapılarına Feriye Sarayları denmişti. Sarayın Yıldız Parkı'na bakan kısmındaki set üzerinde "Billur Köşk" denilen bir limonluk vardı. Abdülaziz halkın "Cam Saray" dediği bu yapıyı güneşten fazla ısındığı gerekçesiyle ortadan kaldırdı (Batur, 1994). Ayrıca "Çardaklı Pavyon" adında neoklasik üslupta düzenlenmiş ek bir binası daha bulunuyordu. 4.000.000 Osmanlı altınına mal olan yapı gerek plandaki uyum ve sadeliği gerek iç dekorasyondaki görkemi ile Osmanlı İmparatorluğu'nun son mimari şaheseri sayılabilir.

Şekil 2.3 Çırağan Sarayı alt kat planı (Batur, 1994)

Tarihinde birçok önemli olaya sahne olan Çırağan Sarayı'na 1909 'da Meclis-i Mebusan'ın yerleşmesinden kısa bir süre sonra 6 Ocak 1910'da yandı. Yangının elektrik kontağından çıktığı sonucuna varıldı. Cumhuriyet Dönemi'nde çevre yapıları çeşitli kurumlara tahsis olunan Saray'ın bulunduğu kıyılarda 1987'de yeni bir düzenleme yapıldı. Uzun yıllar yanmış ve harap halde bulunan Saray'ın Hünkar Bahçesi' ne bir otel binası inşa edildi ve yalnızca dört duvarı ayakta duran Hünkar Dairesi'nin içinde bu otele ait balo salonları ve restoran bölümleri düzenlendi. Günümüzde de aynı şekilde kullanılmaktadır.

2.2.2 Dolmabahçe Sarayı

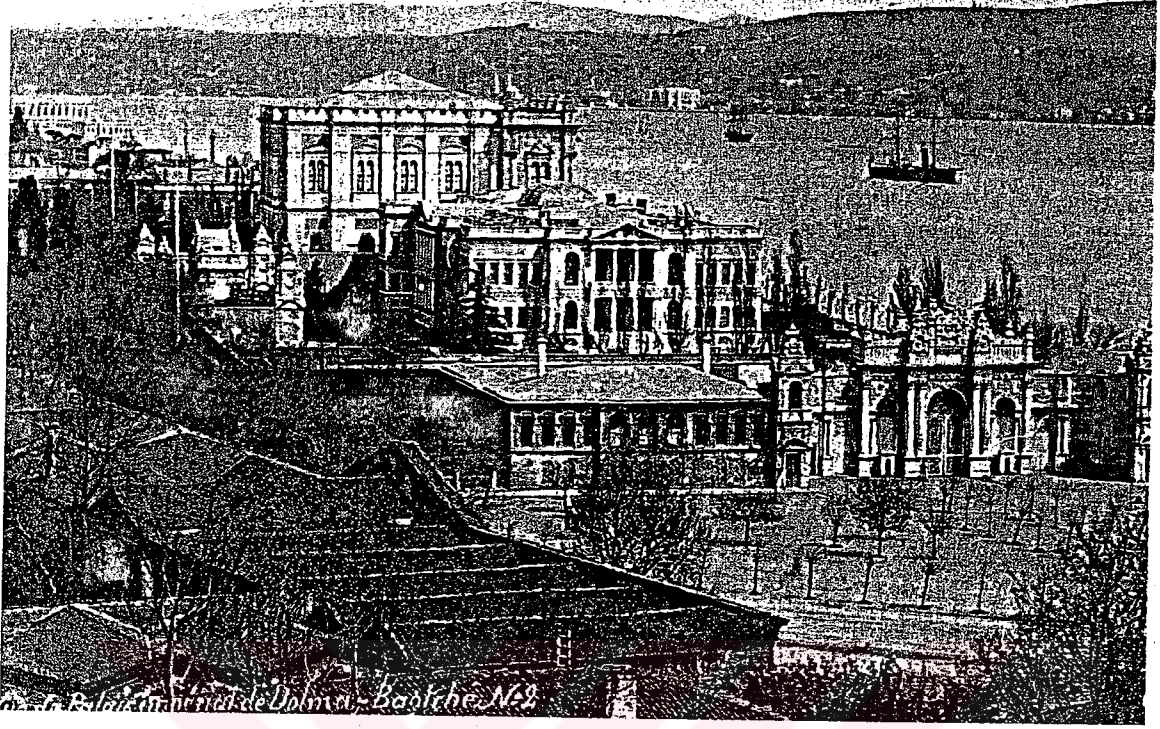

Resim 2.5 Melling'in gravüründe Beşiktaş Sahil Sarayı, önde Çinili Köşk (Cezar,1993)

Bugün Dolmabahçe kıyıları olarak adlandırdığımız zemin, daha önceleri 1. Ahmed zamanında doldurulduğu düşünülen geniş bir koydu (Gülersoy, 1994) . O dönemden itibaren bu kıyılar birçok kasır, köşk ve yalılarının inşasına sahne olmuştur. Bu konuda araştırmalar yapmış yabancı yazarlardan İngiliz Hobhouse ve Fransız rahip A. de la Motraye' ye göre bu binaların sonuncusu olan Çinili Köşk' ün aralarında en görkemlisi olduğunu belirtirler (Gülersoy, 1994) (Resim 2.5). III. Selim zamanında yapılan köşk I. Abdülhamid tarafından zeminden itibaren güzel çinilerle süslenmişti (Binan,1984). Köşkün kubbeli örtü sistemi II. Mahmut zamanında geniş barok saçaklı bir çatı ile değiştirilmiştir (Batur,1994). Abdülmecid köşk ve civardaki diğer eski yapıları yıktırarak 1844'de yeni sarayın yapımı için Garabet Balyan'a emir verdi. Saray 1855 yılında tamamlandı yerleşmek için fakat Kırım Savaşı'nın (1856) bitmesi beklendi (Gülersoy, 1994). 15 sene Abdülmecid'in saltanatına mekan olan Dolmabahçe Sarayı'nda, ilk padişahlık yıllarını geçiren II. Abdülhamid burayı güvenli bulmayıp 1877'de Yıldız Sarayı'na yerleşti. Ardından gelen V. Mehmed Reşad (1909-1918) hükümdarlığı süresince burada oturmuştur.

Cumhuriyet Dönemi'nde çok önemli olaylara tanık olduğu gibi Atatürk' e de ev sahipliği yapmıştır. O' nun ölümünden sonra yoğun kullanım dönemi sona ermiştir. Saray günümüzde, T.B.M.M. Milli Saraylar yönetimine ait müze olarak kullanılmaktadır.

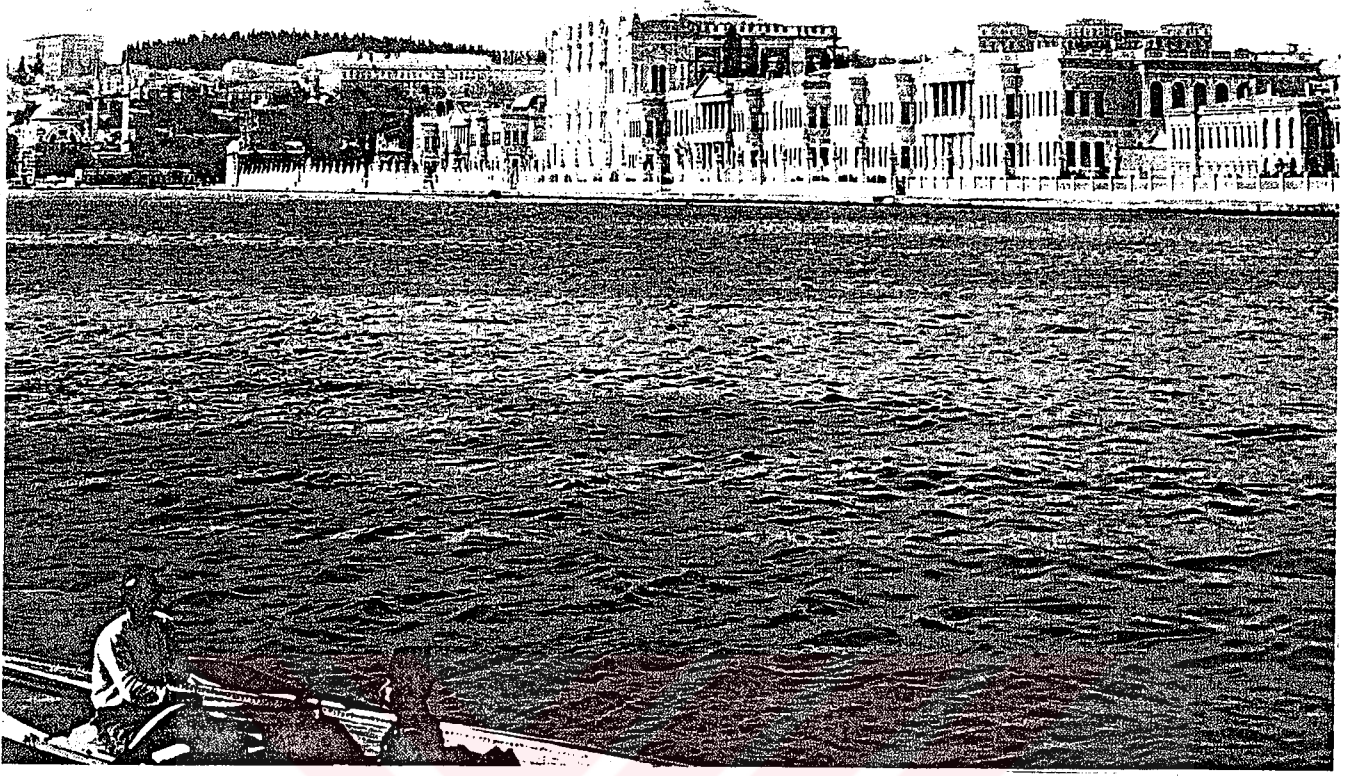
Kara tarafından surlarla yüksek duvarlarla çevrili olan alanın dışında tiyatro, İstabl-ı Amire, eczane, un fabrikası gibi birbirinden bağımsız ek yapıları bulunmaktaydı (Resim 2.6). Bu yapıların çoğu İnönü Stadyumu'nun yapılması gibi imar hareketleri sırasında yok oldu. Son olarak da sarayın bahçesine otel inşa edildi.

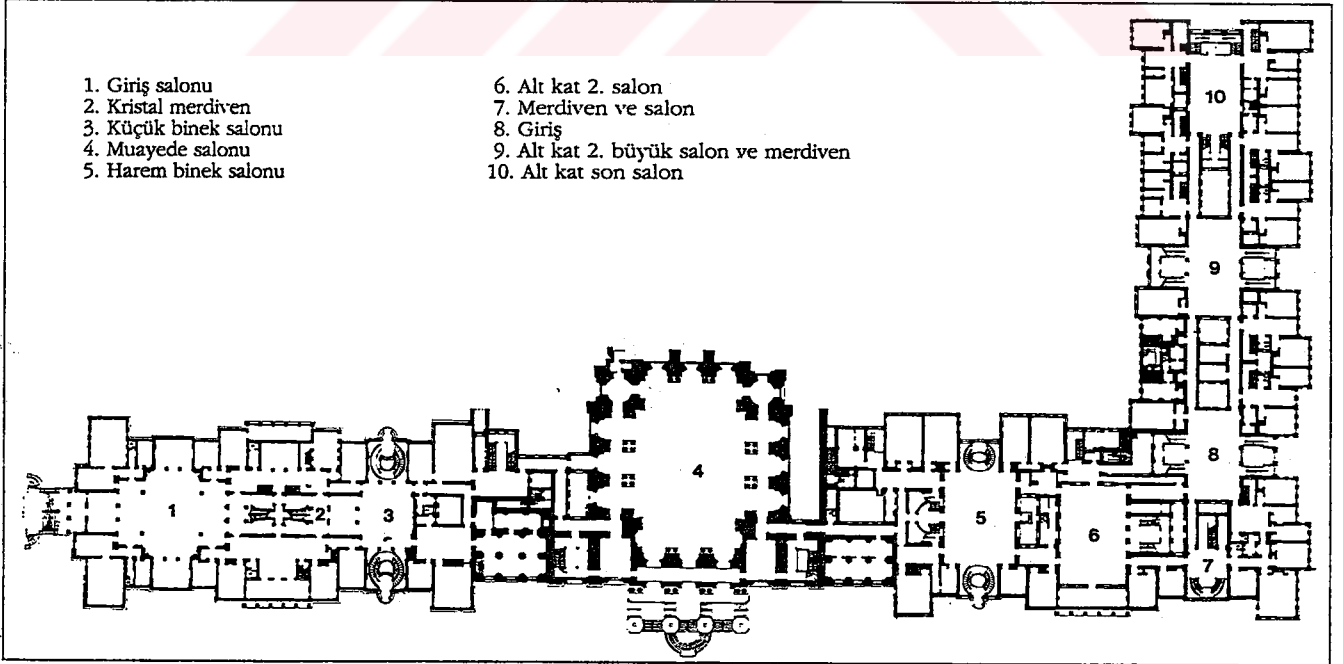
Resim 2.6 Berggren'in fotoğrafında Dolmabahçe Sarayı ve solda İstabl-ı Amire binası (Gülersoy,1994)

Sarayın Dolmabahçe yolu üzerindeki iki anıtsal kapısı dışında yedi tali girişi ve deniz tarafında da beş adet yalı kapısı vardır (Resim 2.7). Sarayın ana kurgusu; iki yandaki Mabeyn-i Hümayun ve Hususi Daire'nin ortasında yükselen Muayede Salonu'ndan oluşmaktadır (Şekil 2.4). Bu birimler çok sayıda oda ve salonlardan oluşmaktadır. Sarayın ek yapıları arasında Kızlarağası, Müsahipler, Harem Kapıcıları, Mefruşat Daireleri ile Camlı Köşk, Kuşluk Köşkü, Hareket Köşkleri bulunmaktadır. Ayrıca günümüzde varolmayan bir de tiyatrosu vardı.

Sarayın iç dekorasyonunda kullanılan malzemenin zenginliği ve işçiliği göz alıcıdır. Merasim salonuna çıkan kristal merdiven parmaklıkları, pahalı mermerlerden yapılmış kolonlardaki yıldız işçiliği aynı zevkin ürünüdür. Duvar ve tavan süslemelerinde İtalyan ve Fransız ressamlar çalışmıştır. Bunun yanında çok değerli mobilya ve biblolar, avizeler ile Abdülaziz'e ait tablo koleksiyonu da saraya ayrıca zenginlik katan değerlerdir.

Resim 2.7 J. Sandoz'un fotoğrafında Dolmabahçe Sarayı, 1900 (Batur, 1995).

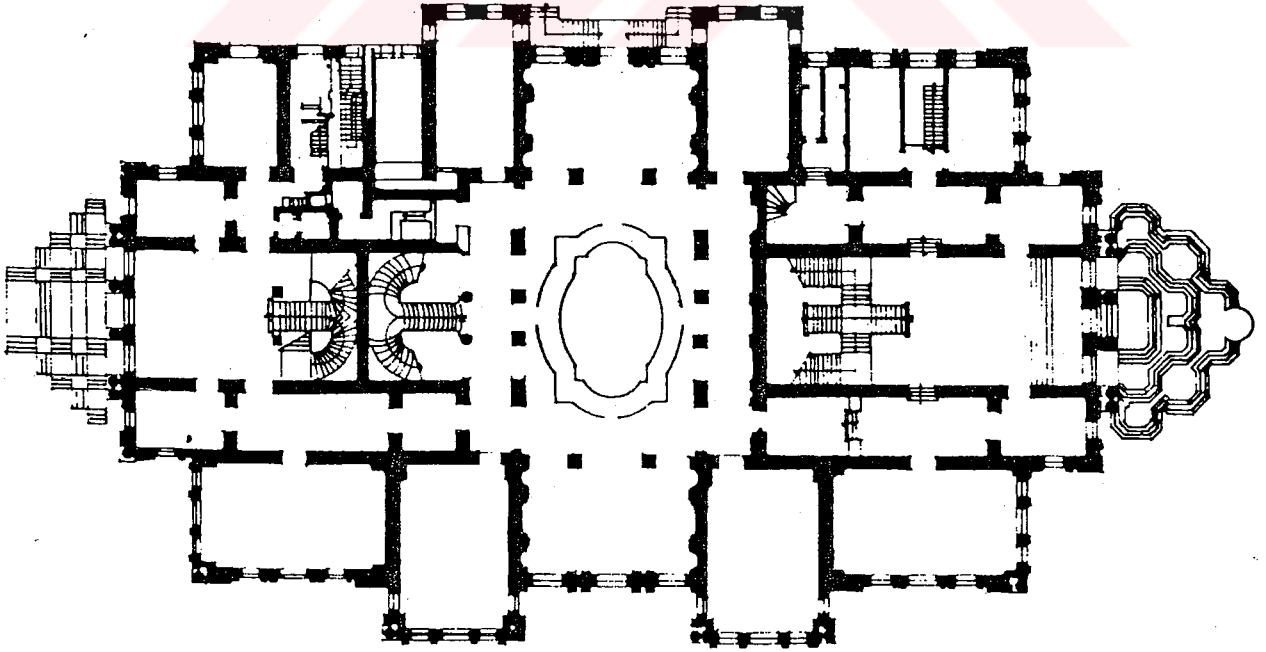

Şekil 2.4 Dolmabahçe Sarayı zemin kat planı (Batur, 1994).

2.2.3 Beylerbeyi Sarayı

Sarayın bulunduğu bölge, İstanbul'un fethinden itibaren "İstavroz Bahçeleri" denilen geniş bir parktı. Civardaki ilk yapı I. Mahmut tarafından 1734'te yaptırılan I. Ferahfeza Kasrı' dır (Binan, 1984). Daha sonra II. Mahmut buraya "İstavroz Sahilsarayı" adındaki ahşap sarayı yaptırdı. Abdülmecid devrinde yanan (1851) bu sarayın yerine Abdülaziz tarafından baştan aşağı mermer kaplı olan bugünkü saray yaptırıldı. 1864' te inşa edilen bu sarayın mimarı Sarkis Balyan' dır. Sultan Abdülaziz her yaz burada kalır İstanbul' a gelen önemli şahsiyetleri burada ağırlardı. Kendisinden sonra hükümdarlık etmiş olan Sultan II. Abdülhamid' de tahttan indirildikten bir süre sonra bu saraya yerleştirildi ve ölene dek burada yaşadı.

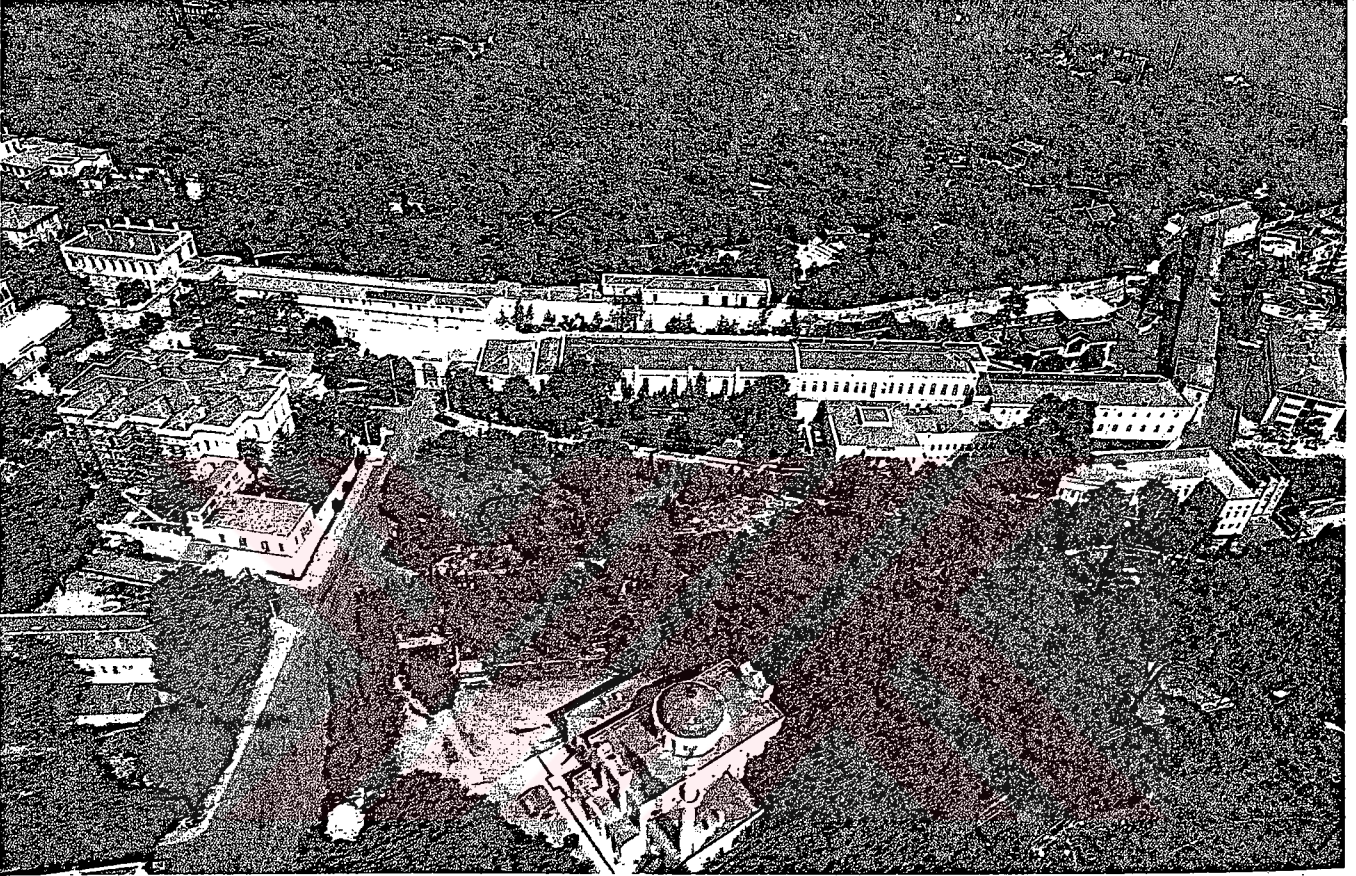
Bütünüyle mermer ve küfeki taşından yapılan sarayın deniz cephesi oldukça süslüdür. 3 yönünde mermer merdivenlerle çıkılan kapıları vardır. Yapının içinde giriş katında on altı mermer sütunu olan büyük bir havuz bulunur (Şekil 2.5). Salonlarındaki bezemeleri, üst kattaki hamamı ve bahçesi ile günümüze kadar korunabilmiş iyi bir örnektir.

Şekil 2.5 Beylerbeyi Sarayı zemin kat planı (Binan, 1984).

3. YILDIZ SARAYI

Yıldız Sarayı ; Beşiktaş ilçesi sınırları içinde Beşiktaş ile Ortaköy arasındaki yamaç üzerinde kurulu yaklaşık 500.000 m² lik bir alanı kaplayan bir komplekstir (Şekil 3.1). Uzun bir zaman dilimi içerisinde meydana gelen bu yapılaşma Osmanlı İmparatorluğu'nun son saray yerleşmesidir (Resim 3.1).

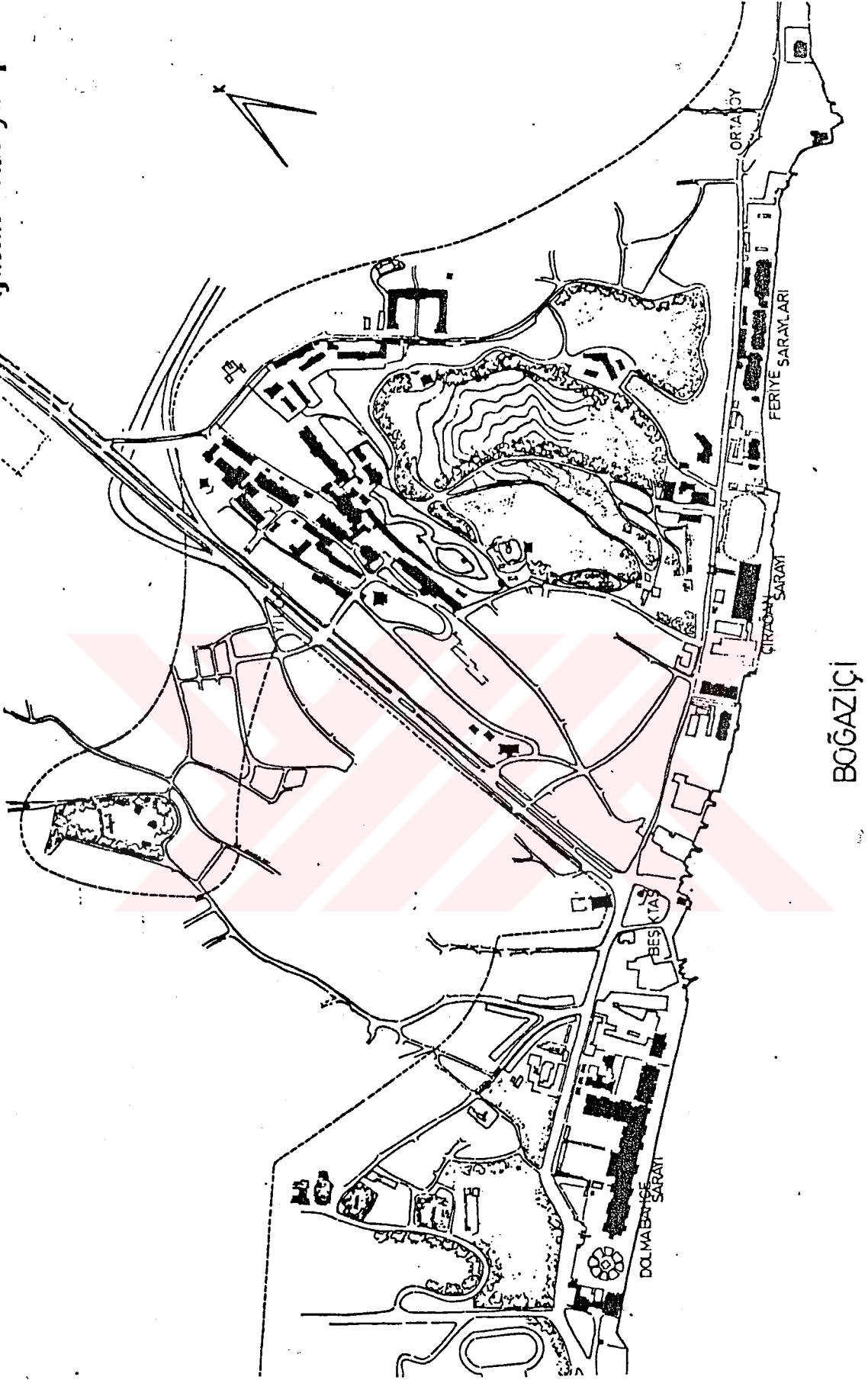
Resim 3.1 Yıldız sarayı yapıları ve bahçenin havadan görünüşü (Sözen, 1990)

3.1 Tarihçe

Bölgenin bilinen tarihi Bizans Dönemi'ne kadar gider ve o dönemde geniş bir ormanlık alan olduğu bilinir. İstanbul'un Türkler'in eline geçmesinden sonra da uzun bir süre bu niteliğini korumuş ve o dönemlerde 'Kazancıoğlu Bahçesi' adıyla tanınmıştır. Özellikle Kanuni Sultan Süleyman'ın bu koruyu av alanı olarak kullandığı biliniyor. I. Ahmet (1603-1617) döneminde Hadaik-i Hassa* sınırları içerisine alınmıştır. Bölgede ilk yapının da o döneme ait küçük bir köşk olduğu yaygın olarak benimsenmiştir. Daha sonraki yıllarda IV. Murat (1623-1640)

* Padişah Bahçeleri.

YILDIZ ÇEVRESİ genel vaziyet planı

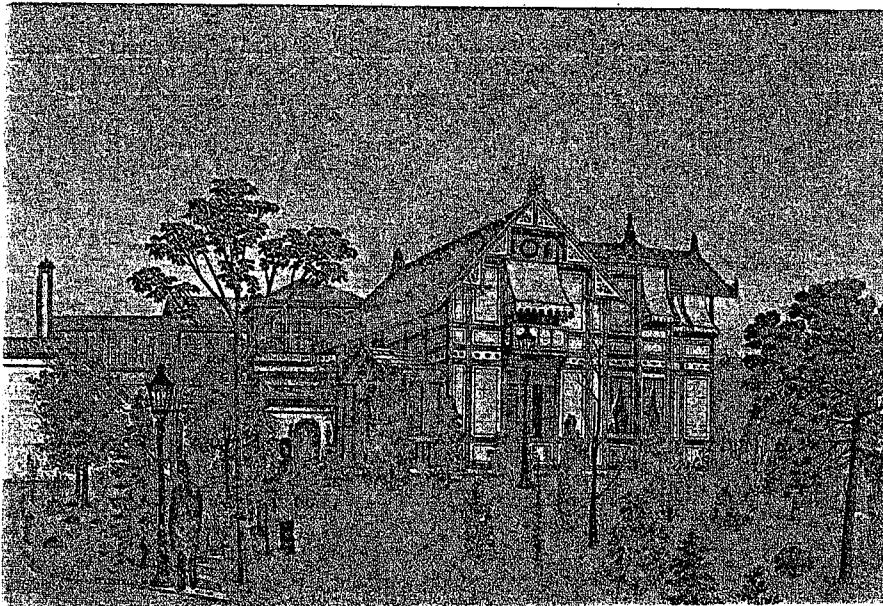
Şekil 3.1 Yıldız Sarayı'nın bölge içindeki konumu (Binan,1984)

buraya gezmeye, avlanmaya gelmiştir. Söz konusu köşkü kızı Kaya Sultan'a hediye ettiği bilinir (İrez;Gezgör, 1993). Ancak bazı kaynaklarda, bilinen ilk yapının III. Selim'in annesi Mihrişah Sultan için Boğaz'a hakim bir tepe üstünde yaptırdığı köşk olduğunu ve günümüzde varolmadığını ileri sürer ki o dönemden günümüze ulaşabilen tek mimari örnek; iç bahçede bulunan ve babası III. Mustafa için yaptırdığı Rokoko tarzı çeşmedir (Sözen,1990, Bilgin,1990) (Resim 3.2).

Sultan II. Mahmut 1834 yılında, yeni kurdurduğu 'Asakir i Mansure i Muhammediye' adlı ordunun talimlerini izlemek amacıyla buraya küçük bir seyir köşkü yaptırmıştır.

Resim 3.2 III. Selim zamanında yaptırılan çeşme (Tuğlacı, 1993)

Resim 3.3 III. Selim zamanında yaptırılan Küçük Köşk (Tuğlacı, 1993)

Bölgedeki yerleşimin 'Yıldız' adını almasıyla ilgili olarak da değişik görüşlere rastlanılmıştır: Bunlardan birincisi; Sultan III. Selim'in annesi için yaptırdığı köşke Yıldız ismini verdiği ve önce yapının içinde bulunduğu bahçenin daha sonra da tüm yerleşmenin bu adla anılmaya başlandığı yönündedir (Resim 3.3).

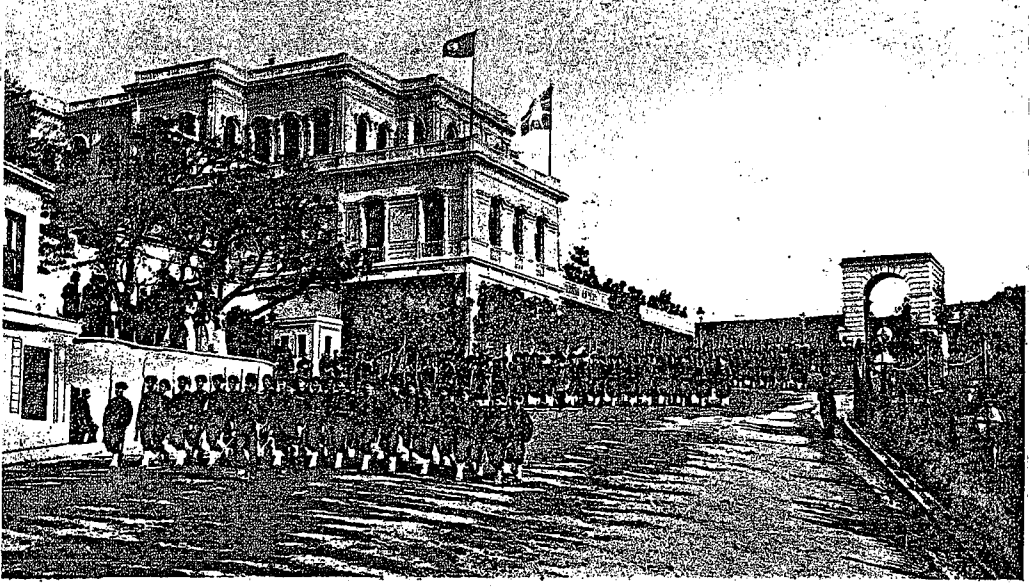
Diğeri de; Sultan Abdülmecid'in önceden Yıldız isimli gözdesi için 1841de inşa ettirdiği binada bir süre kaldığı ve bu civarın bundan böyle 'yıldız' olarak anıldığıdır. Sultan bu köşkü Hünkâr dairesi olacak şekilde genişleterek (1843-1851) yılları arasında devlet yönetimini buradan yürütmüştür (Binan,1999). Bu süre içerisinde annesi Bezm-i Alem Sultan için 'Kasr-ı Dilküşa' adını verdiği yeni ve görkemli bir köşk daha yaptırmış ve civardaki bağ ve bahçeleri yeniden düzenlemiş ve genişletmiştir (Binan,1984).

Yıldız ve civarı Abdülmecid (1823-1861) döneminde başlayan yeni yapı ve düzenleme çalışmaları Sultan Abdülaziz (1830-1876) döneminde de aynı hızla devam etmiştir. Bu dönemde yapılmış olan Büyük Mabeyn (1866), Malta ve Çadır köşkleri ile Çit Kasrı Sarkis Balyan tarafından inşa edilmiştir (Tuğlacı, 1993). Bunun yanısıra Çırağan Sarayı ile Yıldız Parkı arasında kalan kemerli köprünün inşası ile birlikte Yıldız Sarayı günümüzdeki görünümünü o yıllarda elde etmeye başlamıştır. İrili ufaklı köşkler ve pavyonlar şeklindeki arazi kullanımı bize Topkapı Sarayında'ki dağınık yerleşim modelini anımsatmaktadır.

3.1.1 II. Abdülhamid Dönemi

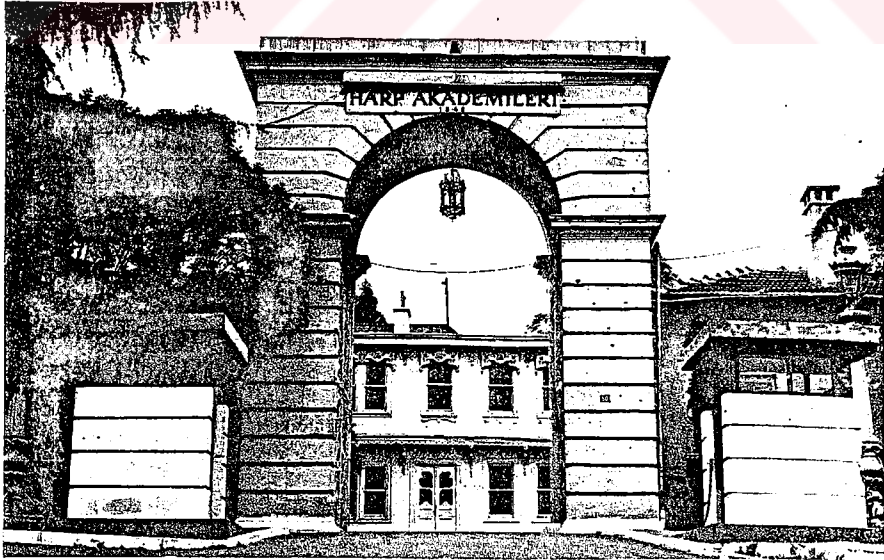
Yıldız Sarayı'nın en yoğun kullanımda olduğu dönem II. Abdülhamid dönemidir. Amcası Sultan Abdülaziz ve ağabeyi Sultan V. Murad'ın içinde haledildikleri Dolmabahçe Sarayı'nı her türlü saldırıya açık bulan Sultan tahta çıkışından birkaç ay sonra 7 Nisan 1877' de Yıldız Sarayı'na taşınmıştır (Şehsuvaroğlu, yayın yılı yok). Artık yönetimin merkezi burasıdır (Resim 3.4).

Bu tarihten itibaren her yıl yeni yapılanmalar ve düzenlemelerle genişleyen Yıldız Sarayı 32 yıl sonunda en görkemli biçimine ulaşmıştır. 500.000 m2 ye yaklaşan arazi üzerinde o yıllarda 12 000 kişinin yaşadığı sanılmaktadır (Yazarı yok, 1993). İçerisinde bulunan çini fabrikası, kışla, tiyatro, kütüphane, müze, marangozhane, tamirhane gibi yapılarıyla adeta küçük bir şehir kimliği kazanmıştır. Bunun yanında Küçük Mabeyn, Harem Binaları, Cariyeler Dairesi, Kızlarağası Köşkü, Şale Köşkü, Seyir Köşkü, Yıldız Cami, Saat Kulesi gibi çok önemli yapılar da o dönemde saray bünyesine kazandırılmıştır (Bilgin, 1990).

Resim 3.4 Abdullah Biraderler'in fotoğrafında , Sultan II. Abdülhamid tarafından izlenen Muhafız Alayı resmi geçidi. Önde şeyir köşkü, arkada Büyük Mabeyn (Tuğlacı, 1993)

Sultan II. Abdülhamid, Hareket ordusu tarafından 27 Nisan 1909 tarihinde tahttan indirildiği haberini aldığıında Küçük Mabeyn' de ikamet etmekteydi. O tarihten hemen sonra "Yıldız Yağması" olarak bilinen olay saraya büyük ölçüde zarar vermiştir. Bütünüyle kurtarılabilen tek bölüm Kütüphane olmuştur (Yazarı yok, 1993).

Resim 3.5 Yıldız Sarayı'nın Harp Akademileri barındırdığı yıllarda Valide Kapısı. 1978 (Tuğlacı, 1993)

3.1.2 II. Abdülhamid Sonrası

Saray, 1909-1918 yılları arasında Sultan V. Mehmet Reşat tarafından kullanıldı. Onun ardından tahta geçen VI. Vahdeddin (1918-1922) Dolmabahçe Sarayı'nda oturmakta ve Yıldız'ı belirli zamanlarda kullanmaktaydı. Onun ülkeyi terketmesinden (1922) sonra bir süre boş kalan Saray' da 1924 yılından itibaren Harp Akademileri dönemi başlamıştır (Ezgü, 1962) (Resim 3.5). 1937 yılında Dış Harem Avlusu'ndaki bazı binalar Y.T.Ü. kuruluş aşamalarında yeri olan Teknik Okulu'nun kullanımına verilmiştir. 1974 yılında Harp Akademileri'nin kullanımındaki bölümler Kültür Bakanlığı'na bırakıldı (Binan, 1999). 1941 yılına kadar kapalı kalan Yıldız Dış Bahçesi de 1979 tarihinde TTOK tarafından ıslah edilmiştir (Yücel, 1982).

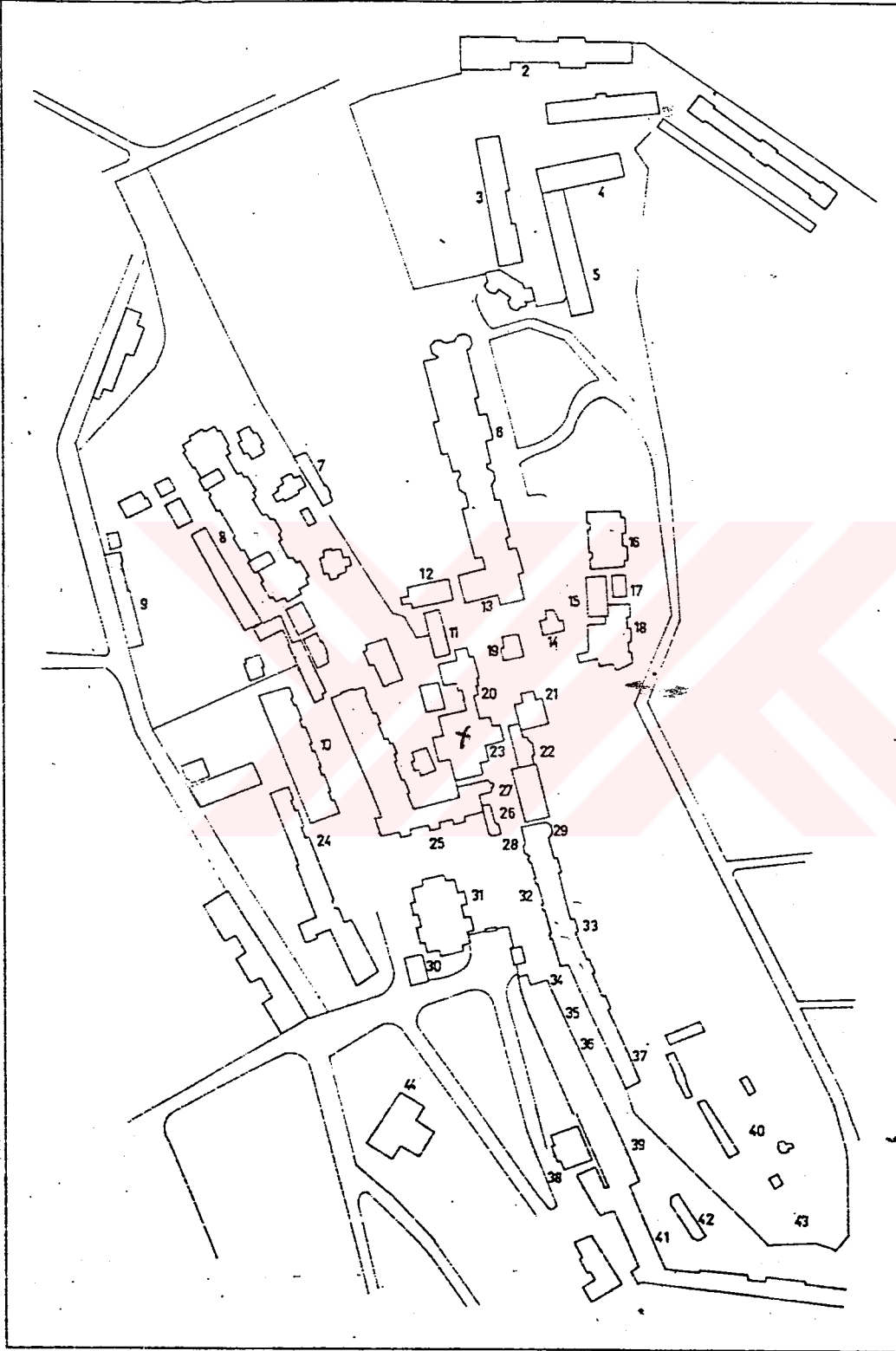
3.2 Yerleşim

Yıldız Sarayı yaklaşık 100 adet köşk, kasır, pavyon ve bunların eklentileri sonucu oluşan büyük bir komplekstir. Özellikle Abdülaziz ve II. Abdülhamid dönemlerinde oldukça genişleyen bu doku arazinin kuzeybatı kesiminde yoğunlaşmıştı. Topoğrafya ve bitki örtüsüne oldukça uyumlu bir yapıya sahip bu yerleşmede yapılaşmanın dışındaki alanlar park ve bahçe olarak düzenlenmişti. Yapıların konumlanmasında belirli bir geometrik düzen bulunmaz ve birbirleri arasında sokaklar ve meydancıklar oluşmuştur (Batur, 1995). Sarayda hemen her işleve, kişiye ya da gruba ayrı bir bina bulunmaktadır. Kendisine has özellikte ve büyüklükte adeta küçük bir kent gibidir. Dışta yüksek ve kalın duvarlarla çevrili sarayda içte de Hususi Bölüm'ü ve Hasbahçe'yi çevreleyen ayrı bir duvar vardır. Bu Topkapı Sarayı'nda da görülen geleneksel tasarım modelidir (Şekil 3.2).

Saray arazisi birbirine bitişik fakat görsel olarak kapalı bölümlerden oluşmaktadır (Batur, 1995):

Resmi Bölüm: Resmi daireler ve hizmet bölümlerinden oluşmaktadır. Dikdörtgen biçimli bahçesi ile Büyük Mabeyn bu bölümün en yüksek noktasında bulunur. Bahçesinin hemen bitişiğinde Çit Kasrı ve Yaveran Dairesi yer alır. Resmi Bölümün güneye doğru uzanan kısmında Hünkar Mutfağı, Silahhane Köşkü ve Arabacılar Koğuşu bulunur. Onların da güneyinde Saray Kitaplığı ve Rasathane vardır. Kitaplığın bahçesinde bir ara Saray Eczanesi olarak kullanılmış Güvercinlik Köşkü'de-Resmi Bölüm'e dahil edilir (Batur, 1995).

Bu bölümün ikinci kısmı Büyük Mabeyn'in oturduğu setin altında olup Kılar-ı Hümayun, Hazine-i Evrak, Tercüme Odası, Teşrifat Nazırı Dairesi gibi hizmet yapılarını kapsar.

- Yıldız Sarayı'nın yerleşim planı:
- 1- Av Köşkü (Talihane Köşkü),
 - 2- Ahırlar, 3- Hasahır,
 - 4- Çiçeklik,
 - 5- Limonluk,
 - 6- Şale Köşkü, 7- Eski Elektrik Fabrikası,
 - 8- Şehzadegân Daireleri,
 - 9- Dershane,
 - 10- Agavat Dairesi,
 - 11- Gedikli Cariyeler,
 - 12- Usta Kalfalar,
 - 13- Çiçek Serası,
 - 14- Kızlarağası Dairesi,
 - 15- Kadın Efendiler Dairesi,
 - 16- Kadın Efendiler Dairesi,
 - 17- Hazinedar Usta Kadın Dairesi,
 - 18- Cariyeler Dairesi,
 - 19- Musahip Ağalar Dairesi,
 - 20- Saray Tiyatrosu,
 - 21- Hususi Daire,
 - 22- Kaskat Köşkü,
 - 23- Hünkâr Dairesi,
 - 24- Kılar-ı Hümayun,
 - 25- Çit Kasrı,
 - 26- Limonluk Köşkü,
 - 27- Küçük Mabeyin,
 - 28- Harem İç Kapısı,
 - 29- Hünkâr Hamamı,
 - 30- Set Köşkü,
 - 31- Büyük Mabeyin,
 - 32- Yaveran ve Bendegân Dairesi,
 - 33- Marangozhane,
 - 34- Hususi Kiler,
 - 35- Hünkâr Mutfağı,
 - 36- Silahhane,
 - 37- Güzel Sanatlar Galerisi,
 - 38- Dış Karakol,
 - 39- Arabacılar Da.,
 - 40- Ada Köşkü,
 - 41- Arabalık,
 - 42- Eczahane,
 - 43- Cihannüma Köşkü,
 - 44- Yıldız Camii.
- Eldem, *Türk Evi*'nden yararlanarak

Şekil 3.2 Yıldız Sarayı yerleşim şeması (Batur, 1994)

Hususi bölüm : Hareme ve sultana ait köşk, kasır v.b. ile Hasbahçe'den oluşmaktadır. Bahçenin ortasında bulunan ve Hamid Havuzu olarak adlandırılan yapay göl bu bölüme bir "yazlık saray" havası vermektedir. Havuz'un ortasındaki adada III. Selim Çeşmesi, küçük dinlenme köşkleri ve kameriyeler bulunur. Bu bölümün önemli yapıları: Hünkar Dairesi, Küçük Mabeyn, Tiyatro, Çukur Saray, günümüzde mevcut olmayan Yeni Köşk ve Hususi Daire binaları ile Hasbahçe'nin güneydoğu ucunda bulunan Cihannüma Kasrı sayılabilir. Yıldız Sarayı'nın dağınık yerleşim dokusu en çok bu bölümde belirgindir.

Dış Bahçe : Dış köşkler ve büyük gezinti parkının da içinde bulunduğu bölümün başlıca yapıları Şale Köşkü, Çadır ve Malta Köşkleri ile Çini Fabrika-i Hümayunu' dur. Orhaniye Kışlası ile Yıldız Parkı arasındaki alanda yer alan Ahırlar ve Manej de bu bölümde yer alır. Dış Bahçe Abdülaziz döneminde yapıldığı bilinen bir köprüyle Çırağan Sarayı'na bağlanır.

Çevre Yapıları : Kışlalar, karakol ve Hamidiye Camisi'nin içinde olduğu bu alan Yıldız Sarayı kompleksinin bir parçasıdır. Yıldız Sarayı'na girişte ve birimler arasındaki geçişte kullanılan beş kapı vardır:

1. Koltuk Kapısı: Saraya ulaşan yolun üzerinde solda Set Köşkü'nün hemen yanında bulunmaktadır. Yıldız Sarayı'na girmek isteyen herkes sabahtan akşama kadar açık tutulan bu kapıdan geçerdi (Binan, 1984).
2. Saltanat Kapısı: Yine aynı yolun üzerinde soldaki ikinci kapıdır. Altın yıldızlarla süslü bu kapı yalnız padişah dışarı çıkacağı zaman açılırdı (Binan, 1984).
3. Valide Kapısı: Saraya ulaşan yolun eksenindeki kapı olup Harem Kapısı adıyla da bilinirdi (Binan, 1984). Resmi bölüm'ün önemli yapılarının bulunduğu avluya açılmaktadır. Harem halkı ile yabancı temsilciler ve yüksek görevliler tarafından kullanılırdı (Batur, 1995).
4. Mecidiye Kapısı: Dış Bahçe'nin güneyinde Ortaköy yolu üzerindeki kapıdır. Saray personeline aittir (Batur, 1995).
5. Harem İç Kapısı: Hususi bölüm ile Resmi bölüm arasındaki geçişi sağlayan kapıdır. II. Abdülhamid döneminde yapıldığı bilinmektedir (Batur, 1995).

3.3 Biçimsel Özellikler ve Üslup

Yıldız Sarayı yapılarında görülen biçim ve üslup çeşitliliği, sarayın oluşumunu sağlayan uzun sürecin doğal bir sonucu olarak görülebilir. Bu sürecin en yoğun yaşandığı Abdülaziz ve II. Abdülhamid dönemleri çeşitli mimari arayışların ve denemelerin yaşandığı bir dönemdi.

Ayrıca bazı zamanlar Sultan özellikle hangi yapıda nasıl bir üslup tercih ettiğini belirtirdi (Batur, 1995). Bu da beraberinde çok sayıda farklı anlatım olarak karşımıza çıkıyor ve mimarlar ve yapılar arasındaki biçimsel bağlantıyı kurmamızı zorlaştırıyor.

Resim 3.6 Şale Köşkü kuzey girişi (Batur, 1993)

Öte yandan Saray'da yapılarının varolduğu kesinleşen mimarlar Sarkis ve Agop Balyan'la Raimondo D'aronco'dur. Balyanlar'a ait binalar Büyük Mabeyn (Resim 3.6), Çit Kasrı, Set Köşkü, Çadır Köşkü, Malta Köşkü 'dür ve Abdülaziz devri eserleridir (Tuğlacı, 1993). Şale Köşkü'nün ilk bölümü ile Küçük Şale Köşkü' de onlar tarafından yapılmıştır (Batur, 1995). D'aronco uygulamaları ise; Kış bahçeleri ve seralar, Çini Fabrikası, Yaveran Köşkü, Nöbetçi Pavyonu, Harem Köşkü, Şale Köşkü'nün kuzey ekleri ve yenilenmesi (Resim 3.7), Ahırlar, Manej, Tiyatro'dur (Batur, 1995).

Yıldız Sarayı binalarındaki üslup çeşitliliği bahçe düzenlerinde de farkedilmektedir. Padişah ve harem kullandığı bölüm olan Hasbahçe' de romantik üslup gözlenir. İçinde Hamid Havuzu diye adlandırılan yapay bir göl, Mabeyn ve Harem köşkleri önünde birer kaskad bulunur Bu bölümün dışındaki Yıldız Parkı da denilen Dış Bahçe'de eklektik bir form hakimdir (Batur, 1995).

3.3.1 Binaların Günümüzdeki Kullanımı

Kurulduğu günden beri, kent içindeki varlığı önemli bir etki yaratan Yıldız Sarayı günümüzde de benzer yoğunlukta bir canlılık yaşamakta ve sosyal yaşama katkıda bulunmaktadır (Şekil 3.3). Yanan, yıkılan, yok olan ve bunlara eklenen kısımları ile günümüze kadar yaşayabilmiş olan yapıları kullanan kurumlar şöyle sıralanabilir (Binan, 1999):

Kültür Bakanlığı'na bağlı Müze: Hamit Havuzu ve çevresi

Milli Saraylar Daire Başkanlığı'na bağlı Müze: Şale Köşkü

Belediye Müzesi ve Sergi Salonu: Güzel Sanatlar Dairesi

Çeşitli Vakıfların Merkezi: Dış Karakol, ve Arabacılar Dairesinin bir kısmı

IRCICA Araştırma Merkezi : Çit kasrı, Set Köşkü, Yaveran ve Bendegan dairesi

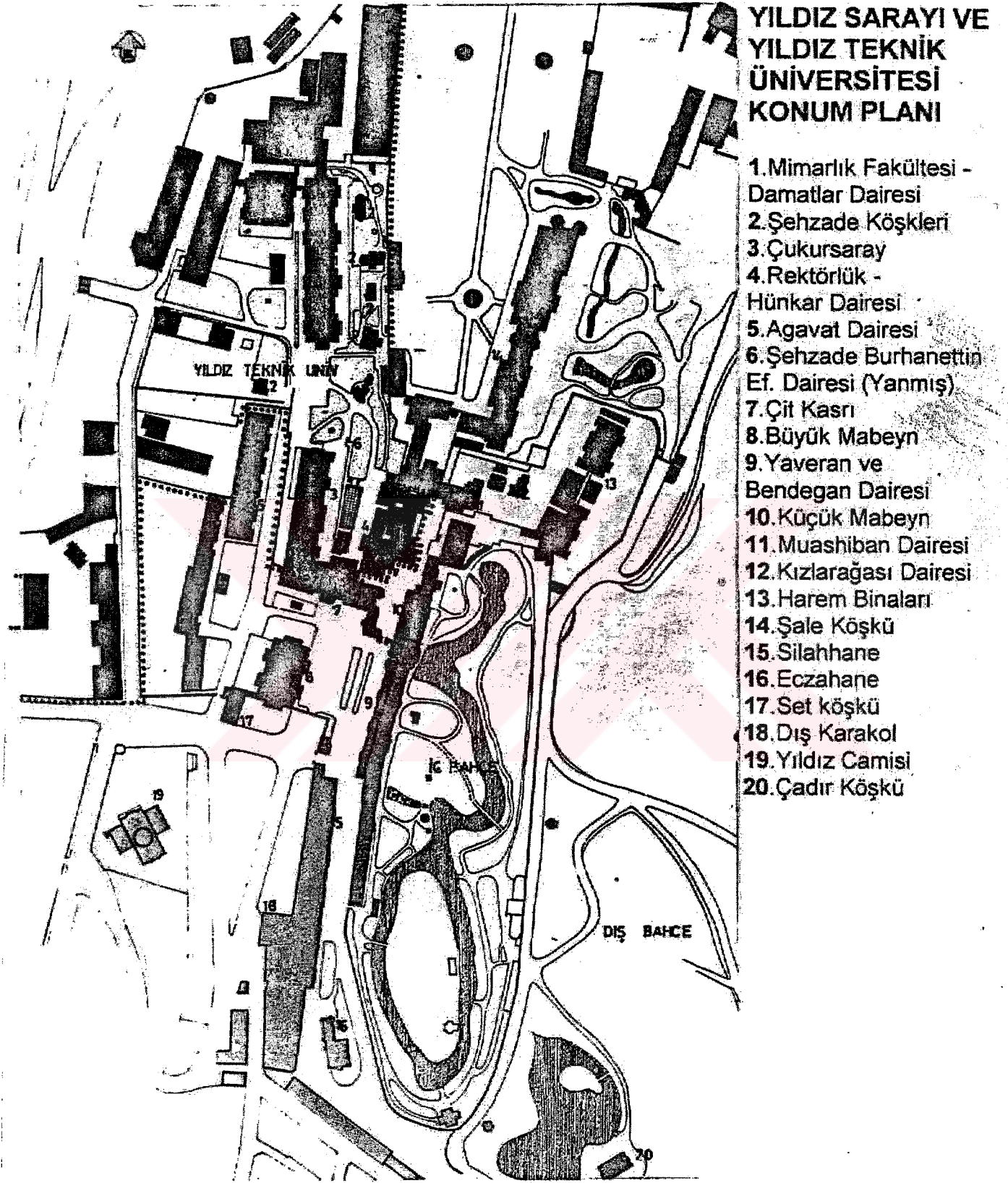
Sosyal ve Kültürel Etkinliklerin Yapıldığı Alanlar : Silahhane, İç bahçe Hamit havuzu çevresi, Saray Tiyatrosu.

Milli İstihbarat Teşkilatı : Arabalıklar, Eczahane ve çevresi

1.Ordu Merkez Komutanlığı : Orhaniye Kışlası

İstanbul Belediyesi adına TTOK : Yıldız Parkı, Malta ve Çadır Köşkleri

İstanbul Emniyet Müdürlüğü ve Yıldız Teknik Üniversitesi : Harem 2. avlu binaları; Damatlar dairesi, Çukursaray, Hünkar dairesi.

Şekil 3.3 Yıldız Sarayı'nın günümüzdeki durumuna ait konum planı (Binan, 1999)

4. HÜNKAR DAİRESİ (VALİDE SULTAN KÖŞKÜ)

4.1 Tarihçe

4.1.1 Yapının Kaynaklara Göre Tarihi Oluşumu

Yapının tarihi oluşum süreci hakkında bilgi edinmek üzere yapılan araştırma çalışmasında, birden fazla görüş ile karşılaşmıştır. Bu görüşler, yapının tarihi, kullanım amacı, kullanım evreleri gibi birçok konuda kendi aralarında çelişmektedir.

Bu görüşlerden en yaygın olanı yapının Abdülmecid Dönemi'ne ait olduğunu ileri sürer ki Osmanoğlu, anılarını kaleme aldığı "Babam Abdülhamid" adlı kitabında bu bilgiyi doğrulamaktadır (Osmanoğlu, 1960) . Abdülmecid, babası II. Mahmut zamanında Garabet Balyan'a yaptırılan "Yıldız" adındaki köşkü yıktırıp, yerine annesi Bezm-i Alem Valide Sultan için "Kasr- Dilküşa" adında bir köşk yaptırmıştır (Tuğlacı, 1993) . Bu yapının bugün Dolmabahçe Sarayı'nda bulunan ahşap kitabesi üzerinde yazılı,

" Gelüb seyyare-i seb'a büguna söyledi tarih 1258

Kamerdir Yıldız'a güya bu Kasr-ı Valide Sultan"

dizeleriyle son bulan şiirde, yapının günümüzde de kullanılan isimlerinden "Valide Sultan Kasrı" deyişine rastlanır (Yazarı yok, 1993) . Öyleyse, Abdülmecid'in 1842 yılında yaptırmış olduğu bu köşk, bugün daha çok "Hünkar Dairesi" adıyla da adlandırdığımız yapı olabilir (Bilgin, 1980 ; Tuğlacı, 1993). Şehsuvaroğlu, bu bilgilere ilave olarak, binanın Abdülmecid ve Abdülaziz dönemlerinde harem dairesi olarak kullanıldığını, II. Abdülhamid'in buraya yerleşmesinden sonra "Hünkar Dairesi" olarak anılmaya başlandığını yazar (Şehsuvaroğlu, yayın yılı yok). Buna karşılık, Abdülmecid'in daha önceleri "Yıldız" isimli gözdesi için yaptırdığı binayı, 1843 yılında "Hünkar dairesi" olacak şekilde büyütüp ailesiyle birlikte yerleşmiş olduğu da ileri sürülmektedir (Yazarı yok, 1990; Binan, 1999).

Abdülmecid, 1856 yılında Dolmabahçe Sarayı'na geçene kadar ülkeyi buradan yönetmiştir. Kendisinden sonra başa geçen Abdülaziz ve V. Murat, Yıldız Sarayı'nda geçirdikleri günlerinde bu binada kalmışlardır (Merey, 1983). Merey'e göre II. Abdülhamid, 1877 yılında yerleştiği bu binayı onarmış , musandra katı eklemiş, üst kattaki muayede sofasını büyütmüş ve 1887 yılına kadar burada kalmıştır (Resim 4.1, 4.2, 4.3). O tarihten sonra, binanın arkasındaki avluya inşa ettirdiği Hususi Dairesi'ne taşınmış, burayı da analığı Perestü Kadınefendi'ye terk etmiştir. Bu nedenle, bina daha sonraları "Valide Sultan Kasrı" adıyla anılmış olmalıdır (Merey, 1983). II. Abdülhamid'in bu binadan taşınmasının sebeplerinden

bir başkası da kagir binanın rutubetli oluşundan ötürü sağlığını tehdit etmesiydi (Osmanoğlu, 1960).

Binanın daha sonraki tarihine ilişkin en belirgin ayrıntı, 1940'tan sonra Teknik Okulu'nun kullanımına verilmiş olmasıdır. O tarihten 1970'lere kadar yurt binası olarak kullanılmış, 1983 yılında yapılan restorasyon sonrasında da Yıldız Üniversitesi Rektörlük Binası olarak kullanılmaya başlanmıştır.

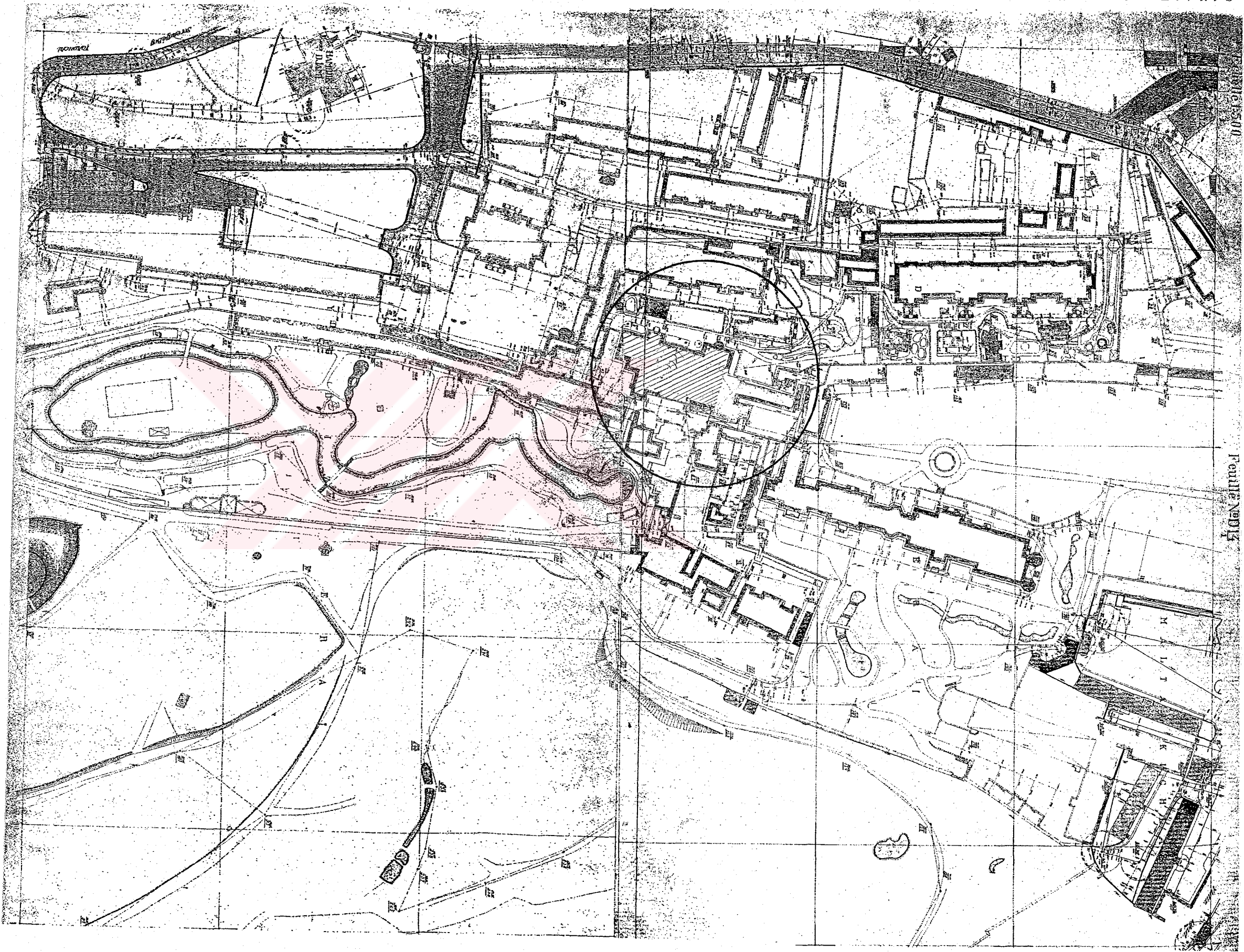
Resim 4.1 19. yüzyılın ikinci yarısında yapılmış Fahri Kaptan imzalı yağlıboya resimde solda Hünkar Dairesi'nin alınlıklı çıkması görülmektedir.
(Sözen, 1990)

Resim 4.2 Yıldız albümlerinde Hünkar Dairesi (Bilgin, 1988)

Resim 4.3 Yıldız albümlerinde Hünkar Hamamı önündeki Kaskad, arkada Hünkar Dairesi (Bilgin,1988)

Şekil 4.1 Deutsches Syndikat für Städtebauliche Arbeiten, 1913-14 haritalarında Yıldız Sarayı, (Polat 2001)

4.1.2 Yapının İzlerine Göre Evreleri

“Yapının Kaynaklara Göre Tarihi Oluşumu” bölümünde incelenen bilgiler doğrultusunda yapıda gözlemlediğimiz izlerin oluşum süreci içersinde yorumlanmaları şu şekilde oluşturulabilir (Şekil 4.2), (Ek Pafta 2.1, 2.2, 2.3):

Birinci evre, ilk yapım aşamasını anlatmaktadır. Bu aşamada çevrede var olduğunu bildiğimiz Abdülaziz devrinden kalma Çit Kasrı dışında, Küçük Mabeyn’in bulunduğu yerde de bir sera tanımlanmaktadır (Şekil 4.3).

Abdülmecid devrinde inşa edildiği düşünülen ana yapının bir takım eklemeler yapılmadan önceki şekli “A” olarak adlandırılmıştır. “A” ile ilişkisi henüz kurulamamış olan “B” bu şemada gösterildiği boyut ve biçimden farklı olarak da düşünülebilir. Bu yapının “A” dan önce veya sonra yapıldığına dair herhangi bir bilgi yoktur. Fakat duvar kalınlıkları ve cephe özellikleri açısından oldukça farklılık gösterir. (Şekil 4.4).

İkinci evre ’de, II. Abdülhamid’in ailesiyle birlikte buraya yerleşmesi sırasında binayı büyütmek amacıyla yaptırdığı düşünülen ekleri görmekteyiz. Yine yapıdaki izlerden anlaşılmaktadır ki “A” ve “B” arasında bir ilişki kurmak amacıyla düzenlenen “C” bölümü yapıya eklenen en eski ek olarak düşünülebilir. Bu bölüm altta bir miktar içeri çekili, önündeki kolonlarla da üstteki ahşap taşıyıcılı bölümün çıkmasını taşır durumdadır. Bilindiği gibi II. Abdülhamid bu binada 1877-1887 yılları arasında on sene süresince devamlı kalmıştır. Binaya bu sürede eklenildiği düşünülen bölümlerin aralarındaki pencere ve kapı izlerinden “D” nin “C” den, “E” nin ise “D” den daha sonra yapıldığı sonucuna varılır. Ama belirli bir tarihlendirme yapılamaz. Padişah’ın bir süre sonra taşındığı yatak odası, “E” bölümünün alt katıdır. “D” ise, üstte muayede salonunun büyütülmesi ve altta da sonradan hazine dairesine dönüştürüldüğü düşünülen sofanın önünde koruyucu bir ek olması amacı ile tasarlanmış olabilir. Her iki ek bölümde ahşap strüktüre sahiptir. Binaya eklenen kagir duvarlı çatı katının da bu evrede eklenmiş olduğu düşünülebilir(Şekil 4.4).

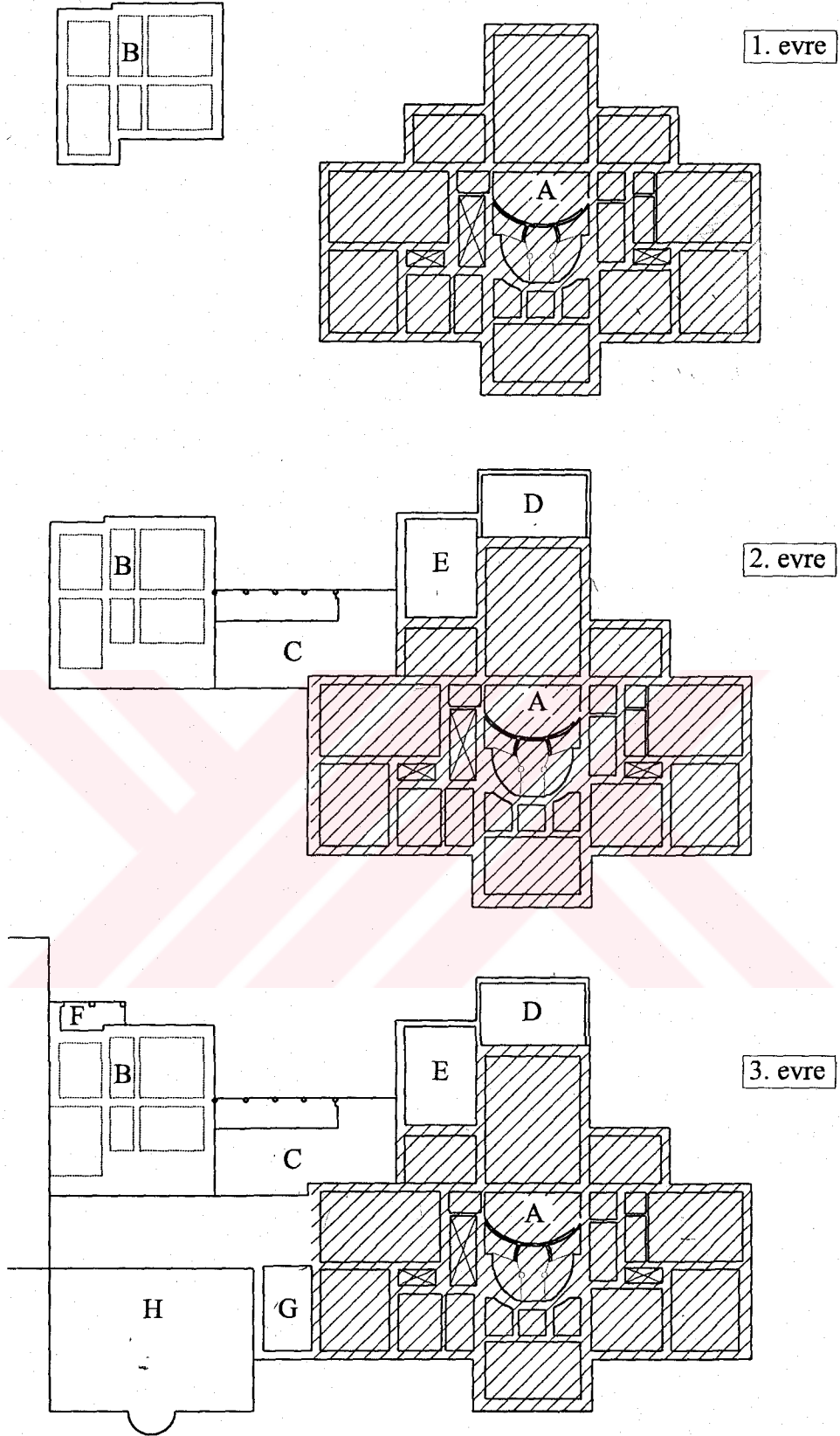
Bu aşamada, çevredeki yapılara ilave olarak, II. Abdülhamid döneminden kalan fakat yapım tarihi tam olarak kestirilemeyen Sünnet Köşkü ile, Hususi Daire’nin yapımından önce burada olduğu varsayılan Küçük Köşk görülmektedir (Şekil 4.3).

Üçüncü evre, II. Abdülhamid’in Hususi Daire’ ye taşınmasından sonraki süreç düşünüldükçe ele alınmıştır. Padişah, sürekli olmasa da bu binada vakit geçirmeye devam etmiştir. “B” bölümüne bitişik şekilde inşa edilen Tiyatro binasının, 1889’da yapılmasından sonra eklendiğini düşündüğümüz “F” bölümü, Tiyatro binasına geçişin üst kısımdan kapatılması

amacıyla yapılmış olabilir. Altta kagir kolonlar üstte ahşap çıkmayı taşımaktadır. Ana bölüme en son eklendiği düşünülen “G” kısmı da iç mekandaki fazla önem teşkil etmeyen, yalnızca ihtiyaçtan doğan bir ek olup, var olan cepheye uyumlaştırılmıştır. Bu bölümün ek olduğunu düşündüren iz ise çatıdaki ikinci kalkan duvarıdır. “H” bölümü yapıya 1940’ta yapılan kapsamlı müdahaleden önce var olduğunu kanıtladığımız, binaya bitişik fakat ayrı bir biçimde tasarlanmış bir binadır (Şekil 4.1,4.4). Bu bakımdan üçüncü evrenin içinde yer alması uygun görülmüştür. Günümüzde bu binanın yerinde Tanıtım ve Halkla İlişkiler binası olarak kullanılan ve 1983’teki restorasyon esnasında yapılmış betonarme bina bulunmaktadır.

Bu evrede, yapının çevresi oldukça hareketlenmiş, Tiyatro’ya bitişik Gedikli Cariyeler ve Musahip Ağalar binaları ile Çukursaray ve Küçük Mabeyn gibi çok önemli binalar eklenmiştir (Şekil 4.3).

Şekil 4.2 Yapının ilk üç mekansal oluşum evresini gösteren şema.
(Hazırlayan: A. Özge Köse)

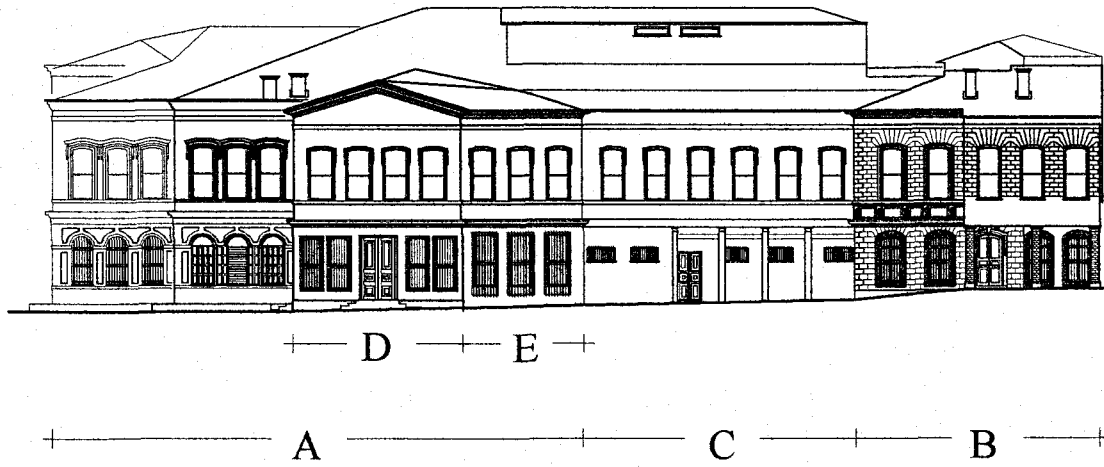
1. evre

2. evre

3. evre

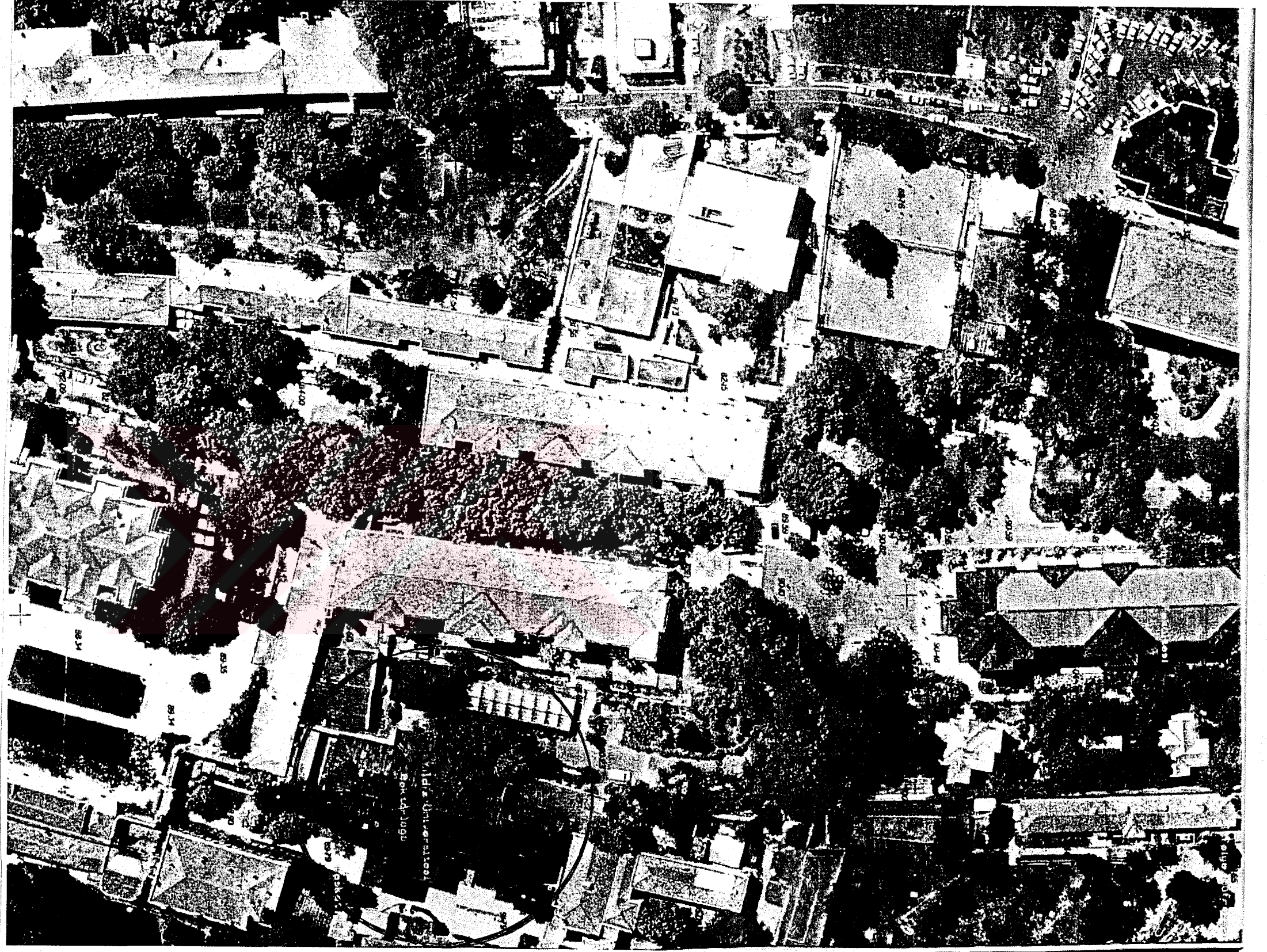
Şekil 4.3 Yapının ilk üç mekansal oluşum evresini cephelerde gösteren şema.
(Hazırlayan: A. Özge Köse)

Şekil 4.4 Yapının mekansal oluşumunu çevresiyle birlikte gösteren şema.
(Hazırlayan: A. Özge Köse)

Şekil 4.5 Belediye Haritası'ndan yararlanarak hazırlanan mevcut durum planı.
(Hazırlayan: A. Özge Köse)

Resim 4.4 1990'lı yıllarda çekilmiş bir hava fotoğrafında yapının konumu

4.2 Mimari Özellikler

4.2.1 Saraydaki Konumu

Günümüzde YTÜ Rektörlük Binası olarak kullanılan Hünkar Dairesi'nin ön (batı) ve arka (doğu, güney) kısımları II. Abdülhamid zamanında yaptırılan bölücü duvarlarla birbirinden ayrılmıştır. Binanın ana girişi batı tarafında olup YTÜ kampüs sınırlarına dahildir (Şekil 4.3). Bu cephenin sol kısmında binaya ek olan bölümden de ayrıca bir giriş vardır. Ana girişin karşısında Sünnet Köşkü bulunmaktadır.

Arka bölümü ise Yıldız Sarayı Hususi Bölüm Avlusu içerisinde olup güneyinde Çit Kasrı ile bağlantılı Pavyon Köşkü bulunmaktadır (Ek Pafta 1.1). Bina, kuzey bölümünde Saray Tiyatrosu'na bitişik olduğundan bu tarafta cephe vermemektedir. Bu bölüme Valide Kapısı'ndan girip Resmi Bölüm Avlusu geçildikten sonra Harem Kapısı aşılarak ulaşılabilir. Binanın bu tarafında da dış kapılar bulunmaktadır. Fakat günümüzde işlevselliklerini yitirmişlerdir.

4.2.2 Taşıyıcı Sistem ve Yapısal Özellikler

Binanın taşıyıcı sistemini incelediğimizde, çeşitli evrelerde eklenen bölümler nedeniyle oluşmuş karmaşık bir yapıyla karşılaşırız (Ek Pafta 2.4, 2.5 ,2.6). Yapıda ana bölüm olarak nitelendirdiğimiz kısımda, yığma tekniğiyle yapılmış kagir duvarlar çatıya kadar her katta biraz daha incelerek yükselirler. Örneğin; zemin katta 100 cm. ölçülen giriş cephesi duvar kalınlığı, çatıda 60 cm. ye düşmektedir. Bu duvarlar bodrum katta taş temellere oturur (Resim 4.5).

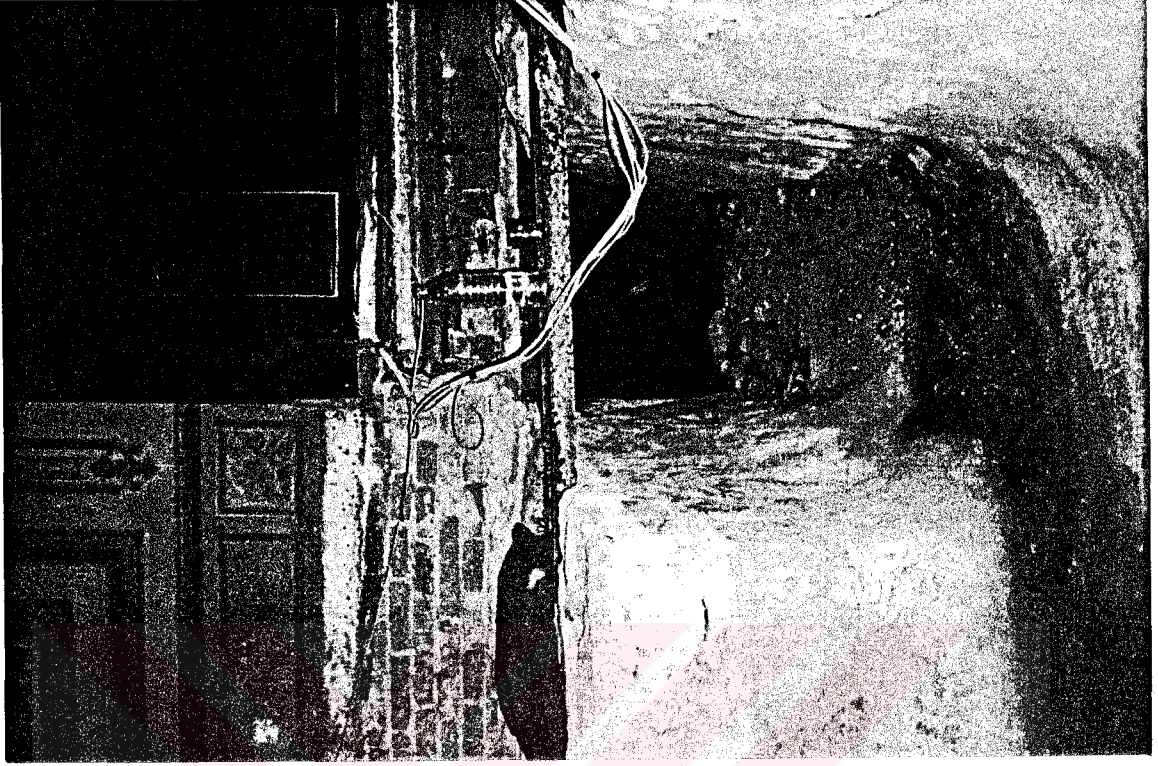
Z07 mekanında yapılan bir temel kazısında havalandırma kanallarına rastlanmıştır (Resim 4.5). Yine binanın havalandırılması amacıyla zeminden çatıya yükselen geniş bacalar düşünülmüştür. Fakat günümüzde çatı kaplamasıyla kapatılmış durumdadırlar.

Binaya eklenen ahşap taşıyıcılı ve betonarme bölümler, kagir bölümlerde olduğu gibi çatıya kadar devamlılık gösterir. Ahşap ve kagir bölümlerde döşeme ahşap kirişler tarafından taşınır. (Resim 4.6). Diğer kısımlarda ise betonarmedir.

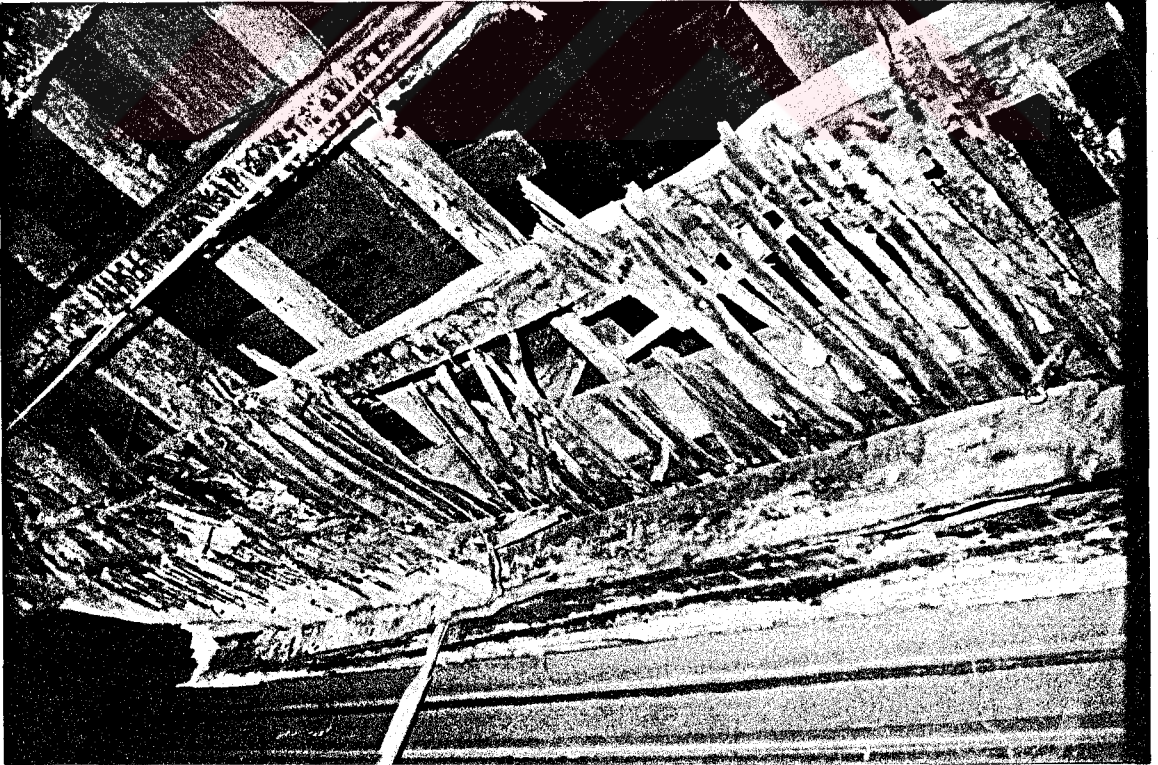
Tiyatroya bitişik duvarında ve betonarme eklerin olduğu bölümde birer aydınlık bulunmaktadır (Resim 4.7). Bu aydınlıkların her ikisi de zemin kat seviyesinde çelik taşıyıcılı bir sistemle kapatılmış olup 1. kattan itibaren açık durumdadırlar (Resim 4.24).

Çatı, kırma sisteme göre düzenlenmiş, kaplama olarak çinko kullanılmıştır. Farklı dönemlerde eklenmiş bölümler yüzünden çatıda birçok farklı eğime ve eğik dereye rastlamaktayız. Saçak

silmeleri içindeki gizli dereler vasıtasıyla toplanan su, cephelerde asılı düşey oluklarla zemine aktarılır. Çatıda eskiden kalma 7 adet bacaya rastlanmaktadır ki bunlar da işlevselliklerini yitirmişlerdir (Resim 4.8).

Resim 4.5 Z07 no'lu mekanında taş temeller arasında havalandırma kanalları

Resim 4.6 Ahşap kirişlerle taşınan döşeme ve tavan (102 no'lu mekan)

Resim 4.7 Yapının tiyatroya bitişik bölümündeki aydınlık

Resim 4.8 Yapının doğuya bakan bölümünde eskiden kalmış 2 baca

4.2.3 Mekan Örgütlenmesi

Binada sonradan eklenen mekanlar sayesinde bozulmuş bir simetrik kurgunun varlığını hissetmekteyiz. Bu kurguda; öne çıkma yapan giriş bölümünün bulunduğu eksen belirleyici özelliktedir. Bu eksen üzerinde törensel ve ana mekanlar, her iki yanında da çeşitli kişi ve işlevlere ait odalar sıralanmıştır. II. Abdülhamid binaya yerleştiğinde, giriş katını kendi hizmetine ayırmış, üst katı kadın ve çocuklara bırakmıştır (Kurtay, 1994).

Binada, zemin katı ve birinci kata ek olarak, bina alanının yalnızca bir bölümünün kullanıldığı çatı katı bulunmaktadır. Bununla birlikte, girilemeyen fakat yalnızca Giriş Holü' nün (Z01) altında varolduğu gözlemlenebilen bir de bodrum katı vardır. Bunun yanında betonarme ek olan kısımlarda bir de ara kat mevcuttur. Ana bina ile ek olan bölüm arasında yarım kat seviyesinde bir kot farkı vardır. Bu bölümde batı tarafında bulunan bir koridorla Personel Daire Başkanlığı'na geçilir.

Kuzey doğu ucunda bulunan ve ana binaya bağlantılı kagir bölüme betonarme kısım geçilerek ulaşılır. Bu bölüm, ana bina ile aynı kot seviyesindedir. Zemin katında tiyatroya geçmek için sonradan açıldığı düşünülen bir kapı vardır (Resim 4.25, 4.64).

Binanın ana bölümünde, zemin kat ve 1. Kat arasındaki düşey bağlantıyı giriş aksı üzerinde bulunan çift kollu, eliptik biçimli bir merdiven sağlar. Bu kattan çatı katına çıkmak için 111 no'lu mekanda küçük bir merdiven kullanılır. Z04 holü'nde bulunan dairesel küçük bir merdivenle bodruma inilir. Betonarme ekli bölümde ise düşey bağlantı kendi içinde çözümlenmiştir.

Binaya sonradan eklendiği düşünülen çatı katını incelediğimizde, bu katın binanın batı cephesinde boydan boya uzanıp güney cephesinin yarısına kadar geldiğini ve burada çatının doğal eğiminin sağladığından daha yüksek bir seviyede sonlandığını görürüz. Bu bölümlerde çatı arasının bir miktar yükseltilerek kullanılır hale getirilmesi binanın gittikçe kalabalıklaşan nüfusuna yer sağlanması üzerine düşünülmüş bir çözüm olabilir.

Mekan örgütlenmesi konusunda özgün kullanımdaki kurguyu oluşturan birkaç ana mekanın katlar bazında incelenmesinde fayda vardır.

4.2.3.1 Zemin Kat Planı

Simetri ekseninin üzerinde bulunan giriş bölümüne 2 basamaklı ve 3 yönlü mermer sahanlıklı bir merdiven ile ulaşılır (Ek Pafta 1.2). Giriş kapısı birbiri ardına sıralanmış iki ayrı doğramadan oluşmaktadır. Bunlardan dıştaki demir olup Abdülaziz döneminde yapılmış olan

Çit Kasrı'nın giriş kapısı ile benzer süslemeler içermektedir (Resim 4.9). İç taraftaki kapı ise oldukça sade, cam bölüntülü ahşap doğramalıdır. Giriş holü (Z01), döşemesi mermer, tavanları kalemişi bezemeli, duvarları plastik boyalı sade bir mekandır. Bu mekandan ahşap bir kapı ile daha küçük bir hole (Z02) geçilir. Bu holün sağında ve solunda eşit büyüklükte iki hol daha vardır ve daha düşük kottadırlar. Sağdaki holü (Z03) geçtiğimizde, içiçe iki odaya girilir. Bu odalardan sonda olanı (Z13) bir süreliğine II. Abdülhamid'in yatak odası, onun hemen yanındaki de (Z14) ise köşe odası olarak düzenlenmiştir (Kurtay, 1994).

Soldaki küçük hol (Z04) II. Abdülhamid tarafından kahve ocağı haline getirilmiştir (Kurtay, 1994). Birbirine geçişli üç ayrı odaya açılır. Bunlardan en sonda olanın (Z21) sonradan ek olduğu tespit edilmiştir. Z20 ve Z21 no'lu mekanlardan bir diğer kapıyla betonarme bölüme bağlantı vardır.

Bu katın en önemli bölümlerinden merdiven mekanı Z02 holünü aşınca karşımıza çıkar (Resim 4.10, 4.11). İki kolda onaltışar basamaklı bu eliptik biçimli merdivenle +0.58 kotundan başlayarak 355 cm.lik yükseklik geçilir. Bu yükseklikte dönüşünü tamamlayan iki kol bir sahanlıkta buluşur ve iki rıht sayesinde 42 cm. daha çıkılarak +4.55 seviyesine ulaşılır. Merdiven başından iki basamakla inilerek arka tarafa geçilir. Merdiven kolları ilk basamaktan itibaren merdivenin formuna uygun kagir bir duvara otururlar. Bu sayede merdiven altı mekanları Z06 holü tarafından kullanılabilen küçük birer depo haline getirilmiştir. Bu mekandan, biri demir diğeri ahşap doğramalı olmak üzere iki kapıyla geçilen ve yine bu katın önemli bir mekanı olan sofaya (Z07) ulaşırız (Resim 4.15). II. Abdülhamid, Hususi Dairesi'ne taşındıktan sonra da sık sık bu sofada kahvaltı etmeye geliyordu (Kurtay, 1994). Tahsin paşa'nın hatıralarının anlatıldığı kitapta, bu sofanın önünde camekanla çevrili, taşlıklı bir giriş mekanı olduğundan bahsedilir (Yazarı yok, 1990). Demek ki günümüzde arka bahçeye açılan Z08 no'lu ek, bu mekanın bulunduğu yerine inşa edilmiştir (Resim 4.17, 4.19).

Sofanın her iki yanında, binanın ilk yapımına tarihlenen iki küçük oda vardır. Bunlardan soldakinin (Z24) önüne Z25 mekanının eklenmesiyle, dışa açılan 3 adet pencere iki mekan arasında kalmış, ortadaki kapıya dönüştürülmüştür (Resim 4.20). Mekanın Z26 ve Z27'ye bitişik duvarında da aynı nedenle kapatılan iki pencereye rastlamaktayız. Z25 oldukça geç bir dönemde eklendiği düşünülen ahşap taşıyıcılı bir mekandır. II. Abdülhamid binadaki ikinci yatak odası olan bu mekana taşındıktan sonra eski odasını (Z13), çevresindeki diğer odalarla birlikte haznedarlarına tahsis etmişti (Kurtay, 1994).

Zemin katta yaygın olarak kullanılan kapı tipi ahşap tablalı ve sade biçimlidir (Resim 4.14).

Bu katta sonradan ek olan bölümlerde ve yenilemelerde de aynı kapı tipi örnek alınmıştır.

Pencereler ise, bulunduğu mekanın konumuna ve yapıldığı dönemin özelliklerine göre farklılık göstermektedir. Ancak dış kısımlarımda bulunan koruyucu durumdaki demir parmaklık ve doğramalar ortak özellikleri olarak görülebilir. Bu kattaki pencereleri 5 gruba ayırabiliriz (Ek Pafta 1.17):

A tipi pencere; yapının batı cephesine bakan bütün mekanlarda ve bunlara ilave olarak güney bölümündeki Z14 mekanında kullanılmıştır.

B tipi pencere; Z09 mekanında kullanılmıştır. Parmaklıkların yerini demir kanatlar almıştır.

C tipi pencere; iç tarafında ahşap pervazlı bu tip Z07 ve Z24 no'lu mekanlarda kullanılmıştır. Cepheye bakanların dış kısımlarında demir doğrama izlerine rastlanmaktadır.

D tipi pencere; sonradan eklenen Z08 ve Z25 mekanlarında bulunmaktadırlar. Dış ve içte ahşap pervaz uygulaması görülmektedir.

E tipi pencere; binanın kuzeydoğu ucundaki kagir bölümde kullanılmıştır.

C ve E tipi pencereler; yatayda çift açılımlı olup diğer üçü giyotindir.

4.2.3.2 Birinci Kat Planı

Bu kattaki ana dağılım, zemin kattan çıkan merdivenin ulaştığı büyük holden(102) yapılmaktadır (Ek Pafta 1.3). Ana kısım olarak incelediğimiz bölümde tavan ve döşemelerde çok büyük kot farklarına rastlanmaz. Merdivenden çıkınca tam karşıda bulunan 103 no'lu mekan, II. Abdülhamid döneminde genişletilen muayede salonudur*. Duvarı ve tavanda görülen kumaş kaplamalar son dönemde yapılan bir değişikliktir (Resim 4.27). II. Abdülhamid'in oğullarından Abdürrahim Efendi'nin sünnet düğünü ve V. Murat'ın kızlarının nikah merasimlerinin bu salonda yapıldığı not edilmiştir (Kurtay, 1994). Bu salondan sağındaki 104 ve onun simetrisi durumundaki 113 no'lu mekanlara geçilmektedir (Resim 4.28). 113 no'lu oda tam altında bulunan Z24 no'lu mekan gibi önüne ve sol cephesine eklenen bölümler sayesinde arada kalmıştır (Resim 4.29). 114 no'lu mekan ile arasında kalan duvarda bulunan ve bize bu cephenin o dönemdeki görünüşü hakkında fikir veren pencerelerden sağdaki kapıya dönüştürülmüştür (Resim 4.30, 4.31).

* Resmi ziyaretler ile bayram kutlamalarının kabul edildiği salon.

Giriş holünün üstündeki 101 no'lu mekanın “Güllü Oda” olarak anıldığı söylenmektedir (Kurtay, 1994). Duvar ve tavan süslemeleri merdiven holüne uygun olarak yenilendiği düşünülen mekanın bu şekilde adlandırılmasının sebebinin ortadan kaldırılmış olduğunu düşünebiliriz (Resim 4.34, 4.35). Bu yenilemenin sebebi, çatı katının ilavesinden sonra, odadaki tavan yüksekliğinin düşürülmesi zorunluluğundan kaynaklanmış olmalıdır. Alttaki giriş sahanlığının üstüne çıkma yapan küçük bir balkon vardır (Resim 4.36). Bu odayla birlikte solunda bulunan iki oda (120, 121) misafirlere ayrılmış olup, sağındaki odalar (110, 119) II. Abdülhamid'in oğlu Abdülkadir Efendi' ye ayrılmıştır.

102 no'lu merdiven holü'nün solundaki küçük holü (112) geçince, 118 no'lu büyük bir mekana gelinir. Bu mekan birçok başka mekana dağılımın yapıldığı büyük bir hol niteliğinde olup eski kullanımına ait bir yorum yapılamamaktadır. Çevresinde toplanan mekanlardan 116 no'lu şömineli oda'ya 115 no'lu küçük odadan geçilir (Resim 4.37, 4.38). Bu iki odanın stilistik özelliklerinin benzerliği, binaya aynı dönemde eklenmiş oldukları savını güçlendirmektedir. Bu kısım eklendikten sonra solunda kalan ve ilk yapımından itibaren bu karmaşık bütünde ayrı bir yapı olduğu düşünülen kısmın 131 no'lu mekanındaki cephe pencerelerinden ikisi kapıya dönüştürülmüştür. 131 no'lu odaya, 118'in solunda yer alan betonarme kısmın merdiven holünü (117) geçerek de ulaşabiliriz. Bu merdivenin bir kolundan yarım kat seviyesi kadar aşağı inilir, aydınlığın içine sonradan eklenen yine yarım kat yüksekliğindeki küçük bir merdivenden çıkılır ve böylece 116 no ile aynı kattaki 131 no'lu mekanın seviyesine ulaşılmış olunur. Binanın genişletilmesi amacıyla ana binayla bağlantısı kurulmuş olan bu bölümün, Hünkar Dairesi oluşumu içinde herhangi bir işleve ayrılmış olması da söz konusu olabilir.

Bu katta kullanılan kapılardan muayede salonu ve çevresindekilerin merdiven holü'nün dekorasyonu esnasında yenilendiği düşünülmektedir (Resim 4.43). Resim 4.41'de yalnızca 115'den 116'ya geçişte kullanılan kapının basık kemerli üst başlığını görmekteyiz. 131 no'lu mekan ve çevresinde de diğerlerinden farklı bir tip kullanılmıştır (Resim 4.42).

Bu kattaki pencereleri 4 farklı gruba ayırabiliriz (Ek Pafta 1.17):

F tipi pencereler; bütün batı cephesi mekanlarında kullanılmış olan dışta ahşap pervazlı tiptir.

G tipi pencereler; 108 ve 109 no' lu mekanların güneye bakan duvarlarında yer alan ve F tipi pencerenin dışına ahşap panjur eklenmesiyle oluşturulmuş pencerelerdir.

H tipi pencereler; 103, 114, 115, 116, 135 no' lu ek bölümlerde kullanılmışlardır. Dışta ve içte

ahşap pervazlar bulunmaktadır.

J tipi pencereler; 132, 134 no'lu mekanların kullanılmış sıvadan yapılmış dış pervazlı pencere tipi örneğidir.

Yukarıda saydığımız bütün pencere tipleri giyotindir.

4.2.3.3 Çatı Katı Planı

Bu kata, 1. katta bulunan 111 no'lu mekanda bulunan iki kollu küçük merdiven kullanılarak ulaşılır (Ek Pafta 1.4). 1. katın ortalama döşeme seviyesi olarak kabul edilen +4.55 kotundan başlayıp 13 basamakla önce bir sahanlığa ulaşılır. Bu seviyeden 11 basamak daha çıkılıp çatı katının +9.81 kotundaki Ç03 no'lu mekana gelinir. Sağda bulunan küçük bir kapıyla çatı arasına girilmekte oradan da küçük bir merdivenle çatıya çıkılmaktadır.

Ç01 no'lu mekan, altında bulunan merdiven holünün tavan arası görünümünde olup döşemesi bu kattaki diğer mekanlara göre 65 cm. kadar yüksektir. Bunun dışındakiler döşeme seviyeleri arasında fazla kot farkı olmayan ve içiçe geçmiş vaziyette düzenlenmiş odalardır.

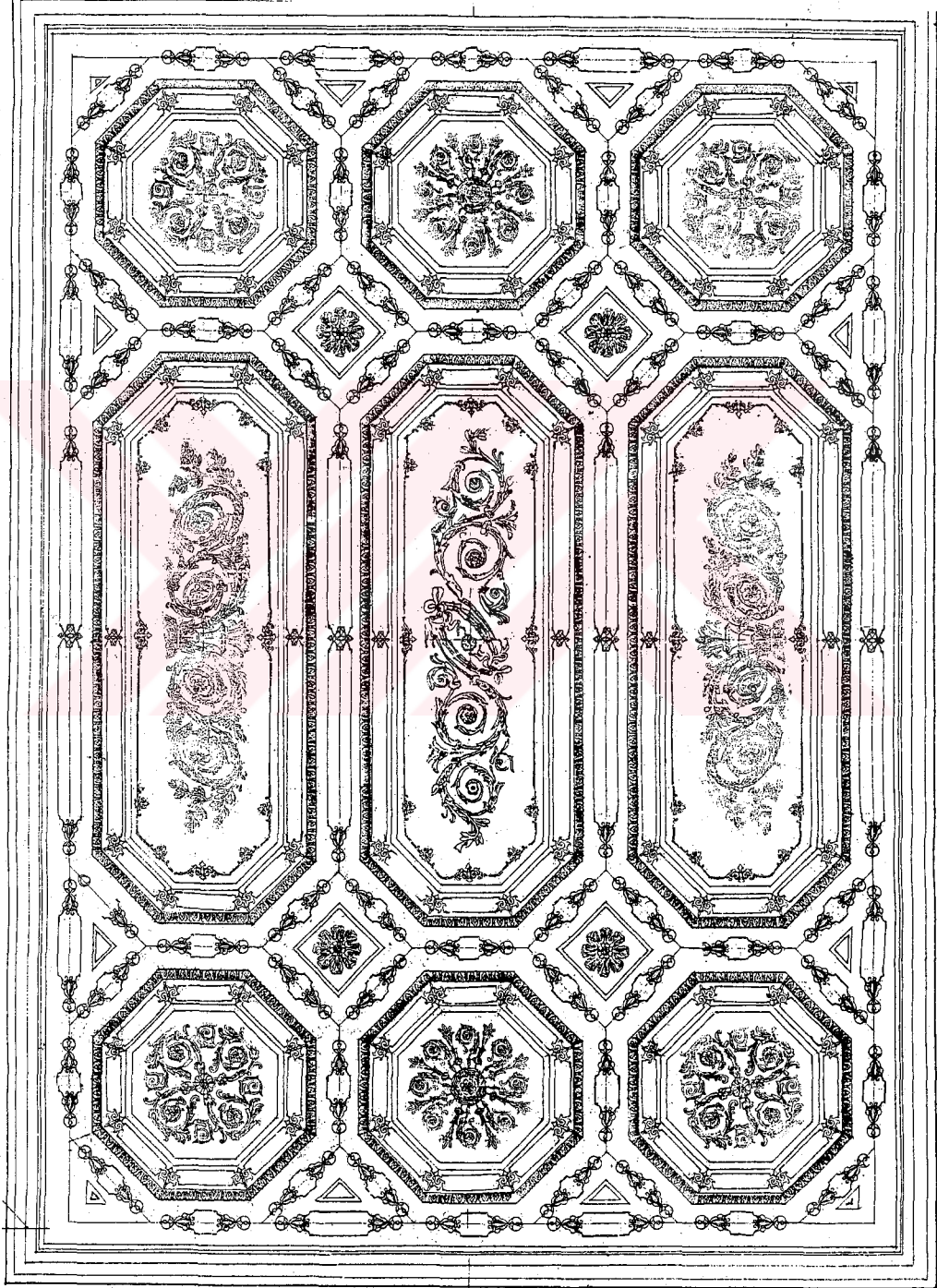
4.2.4 İç Mekan Dekorasyonu

Binada iç mekan dekorasyonu incelendiğinde, farklı döneme ve anlayışlara ait karmaşık bir kompozisyonla karşılaşırız (Ek Pafta 1.6-1.11). Duvar ve tavan dekorasyonu ile döşeme kaplamalarının niteliği rölöve çalışmasında tespit edilmiş olsa da birkaç özellikli mekanın ayrıca incelenmesinde fayda vardır (Ek Pafta 1.16).

Z07 no'lu mekanda; üzerleri boyalı ya da bezemeli ahşap tavan çıtalarıyla belirlenmiş yoğun süslemeli bir tavan dekorasyonu bulunmaktadır. Köşelerde ve ortalarda yuvarlak panolar içinde üç boyutlu manzara resimleri vardır (Resim 4.17). Tavana ait diğer motiflerde de üçüncü boyut hissi uyandırabilmek için gölge uygulamasına gidilmiştir (Resim 4.18). Bu süslemelerde açık kahverengi, altın sarısı ve cam göbeği renklerinin tonları kullanılmıştır. Duvar süslemelerinde de aynı özellikler daha sade bir tutum içinde sergilenmektedir. Bu mekanda ayrıca, Z08 mekanıyla bitişik olan duvarda kapı doğramalarına uygun bölüntülü, ahşap çerçeveli aynalar bulunmaktadır (Resim 4.17).

Merdiven holünün varak işlemeli, bağdadi taşıyıcılı tavan dekorasyonunda renkler açısından bir sadeleşme vardır. Buna karşın sekizgen panoların ortalarına yerleştirilen göbek motiflerinde ahşap işçiliği göz doldurmaktadır. Ortadaki uzun panoların içinde birbirine eklenen kıvrımdallar ile oluşturulmuş kalın bir şerit halindeki motiflerin, koltuk silmelerinde

kalemişi desenler olarak tekrarlandığını görmekteyiz. Bu panoların arasında kalan yüzeyleri de ince motiflerden oluşturulmuş kalemişi zincirler süslemektedir (Şekil 4.4).

Şekil 4.6 102 no'lu Merdiven Holü'nün tavan bezemesi (Çizen: Y. Mimar Öztekin Özkan)

Merdiven holüne girişteki eşiğin dekorasyonu ile ahşap babalar uyum içindedir (Resim 4.13, 4.26). Merdiven korkulukları ve babaların, tavan dekorasyonu ile birlikte binanın yapımından oldukça sonraki bir dönemde yenilenmiş olduğu söylenebilir. Stilistik açıdan Abdülmecid döneminden daha çok , 1895-1900 yıllarının çizgilerine yakındır (Batur, 1994).

Yine zemin katta bulunan Z25 no'lu mekanda duvar ve tavanlardaki süslemelerde varak uygulaması görülmektedir. Bu mekanda, ahşap kirişlere eklenen silmeler, ve eşkenar dörtgen motifli sade işlemleriyle oldukça değişik bir tavan dekorasyonu vardır (Şekil 4.21). Mekanın, iç kısımda kalan duvarlarında da aynı motifler devam ettirilmiştir. Yine aynı duvarlarda bulunan ve tavanı taşıyan ahşap dikmelere de iyonik başlıklı ve mermer kaplama kaideli antik bir sütun görünümü verilmiştir (Resim 4.22, 4.23).

Zemin katta, birçok mekanda ahşap çıtalı tavan uygulamasına yer verilmiş olup, döşemelerde de 9 cm. kalınlığında ahşap kaplamalar kullanılmıştır (Ek Pafta 1.6).

Birinci katta 101 no'lu mekandaki tavan dekorasyonu, tıpkı merdiven holündeki gibi bağdadi teknikte oluşturulmuş ve aynı biçimde bölüntülenmiştir (Ek Pafta 1.16). Fakat bu bölüntülerin arasındaki ahşap göbekler ve uzun panoların içindeki şerit halinde bulunan ahşap dallar yerini altın yaldızlı kalemişi desenlere bırakmışlardır (Resim 4.34). Bu desenler ortada ve iki yanda bulunan panolarda farklılık gösterir. Panolar arasında bulunan zincir biçimindeki süslemeler kalkmıştır. Koltuk silmelerinde yer alan motifler sadeleşmiştir. Duvarlarda kullanılan kalemişi desenleriyle oluşturulmuş panolar, tavandakilere uyum sağlamaktadır (Resim 4.35).

108 no'lu mekan tavanında da bağdadi tekniğiyle oluşturulmuş dikdörtgen ve kare panolar arasında kalemişi ve ahşap süslemeli göbek ve motifler bulunmaktadır (Resim 4.41). Bu mekanın kalemişlerinde altın yaldız uygulamasına ek olarak kırmızı ve mavi renk kullanımına da yer verilmiştir. Ayrıca bu tavanda, binanın başka hiçbir yerinde göremediğimiz, yaprak motifiyle süslü ahşap konsollar bulunmaktadır. Koltuk silmeleri ve duvarlarda bulunan altın yaldızlı desenler oldukça uyumludurlar (Resim 4.45).

Binaya sonradan eklenmiş 115 ve 116 no'lu mekanların tavan ve duvar dekorasyonları birbirlerine fazlasıyla benzediklerinden birlikte ele alınmalıdır. Her iki mekanın tavanlarında, değişik üslup ve tekniklerin kaynaştığı eklektik bir tutumun varlığını gözlemekteyiz (Resim 4.37, 4.39). Oldukça süslü ahşap tavan çıtalarının arasında, kimi zaman gölgelendirilmiş kalemişi desenler, kimi zaman çeşitli çiçek ve meyvelerin resmedildiği tablolar rastlanır. Bütün bu süslemelerde bulunan çeşitli renklere, geometrik şekillerde ve arka fonda kullanılanların da katılımıyla renk konusunda uyumlu bir zenginlik

oluşturulmuştur. Koltuk silmesinde ahşap kabartmalı kıvrımdal desenlerinin yanısıra, birçok farklı biçimde frizler uygulanmıştır. 116 no'lu mekanda, yapraklarla oluşturulmuş daire şeklindeki zincirin ortasında, çok süslü bir göbek motifi bulunmaktadır. Duvarlarda da farklı renkteki boyalarla çizilmiş şeritlerin oluşturduğu dikdörtgen panolar vardır (Resim 4.40). Bu panoların içinde de meyve ve çiçek resimleri yer alır. Ayrıca bu mekanda, farklı bir dekorasyon ögesi olarak, oldukça süslü bir şömine dikkat çekmektedir (Resim 4.38). Şöminenin duvarda bulunduğu yerin ahşap süslemesi, koltuk silmesinin bir parçası durumundadır. Şöminenin her iki yanında da, sade bir görünüm veren cam kanatlı ahşap dolaplar vardır.

Birinci katta bulunan diğer birçok mekanda, kalemişi bezemenin, çeşitli tip ve renklerde yaygın olarak kullanıldığını görmekteyiz (Resim 4.32, 4.33, 4.46-4.52).

Bu kattaki döşeme kaplamalarında alt kattakilere göre farklı bir uygulama ilave edilmiştir (Ek Pafta 1.7). Bunlardan en yoğun kullanılmış olanı, merdiven holü ve çevresindeki 101, 103, 105, 106, 111 ve 112 no'lu mekanlarda bulunan, kenar uzunluğu 65 cm. olan ahşap karelerden oluşan geometrik desenli bir tiptir. Bunun dışında kenar uzunluğu 46 cm. olan ve yine ahşap karelerden oluşmuş, farklı desenli bir tip daha vardır. Bu uygulamaya; 108, 109, ve 110 no'lu mekanlarda rastlanmaktadır.

4.2.5 Cephe Özellikleri

4.2.5.1 Batı (Giriş) Cephesi

Bu cephede, giriş kapısının bulunduğu çıkma yapan bölümdeki birkaç değişikliğin dışında, belli bir düzen hakimdir (Ek Pafta 1.13). Ahşap kat ve saçak silmeleri, katlara göre düzenlenmiş pencere tipleri, demir parmaklıkları ve silme hizaları gibi cephe görüntüsünde belirleyici rol oynayan elemanlar süreklilik göstermektedir. Giriş kapısının cepheye oranla süslü sayılabilecek üst başlıklı sövesi ve iki yanında bulunan fenerler dikkat çekicidir (Resim 4.53). Üstte çıkma yapan balkonunun, fûruşları ve demir parmaklıkları altta fenerleri duvara bağlayan kollarla uyum içindedir. 1. kattaki dört köşede de kullanılan, korent düzeninde sütun başlığı görünümündeki elemanlar, cephenin sadeliğine engel olmayacak niteliktedir (Resim 4.54, 4.55). Cephenin sağ ve sol kısımlarında, üst kat pencerelerinin üzerindeki silmeler, birbirine eklenerek bir bütün oluşturmaktadır (Resim 4.55). Fakat ortadaki giriş bölümünde bunlar birbirinden koparılmıştır. Ayrıca, alt kattaki yarım daire kemerli pencerelerin, sıvadan yapılmış duvara gömülü kenar profilleri, denizlik seviyesine kadar inmektedir (Resim 4.54). Diğer kısımlarda ise bu profiller, duvardan öne doğru hafif bir çıkma yapmakta ve yarım

dairenin bittiği yerde sonlanmaktadır (Resim 4.55, 4.56). Bu pencerelerin arasındaki sıvayla oluşturulmuş panolar, cepheye az da olsa hareket getirmiştir.

4.2.5.2 Güney Cephesi

Binanın güneye bakan kısımlarının arka arkaya birkaç kademede sıralanmış olması, cepheye doğal bir hareket kazandırmıştır (Ek Pafta 1.13). En önde bulunan kısımda, çatının bittiği yeri net olarak gözlemleyebiliriz. Batı cephesinde görülen bütün özellikler, bu bölümde ve onun hemen sağında kalan kısımda da devam etmektedir. Yalnızca üst katta, ön bölümde ahşap panjurlar ve alt katta gerideki bölümde demir parmaklık yerine kapaklar bulunması, farklılık yaratmıştır (Resim 4.57). Köşelerde kullanılan korent sütun başlıkları burada da kullanılmış, bunun yanında cephenin ortasına yalnızca sütun kaidesi görünümünde düşey bir eleman yerleştirilmiştir (Resim 4.58).

Sağ tarafta en arkada görünen bölüm ise üst katta tamamen, altta ise kısmen farklı bir düzenlemeye sahiptir (Resim 4.59). Bunun nedeni bu kısımların ek oluşudur. Pencere üzerindeki silmeler kaldırılmış, alttaki demir parmaklıklar pencerenin formuna göre değiştirilmişlerdir. Alt kattaki iki pencerenin solunda bir de kapı bulunmaktadır ki pencerelerde kullanılan düzende demir parmaklıkla kapatılmıştır.

Özgün bölüme ait pencereler ve parmaklık düzenleri de oldukça farklıdır. Fakat pencerelerin arasındaki sıvayla oluşturulmuş panolar, batı cephesindekilerin devamı niteliğindedir. Bu bölümdeki kat ve saçak silmesi hizası, öndekilere göre 55 cm. aşağıdadır.

4.2.5.3 Doğu Cephesi

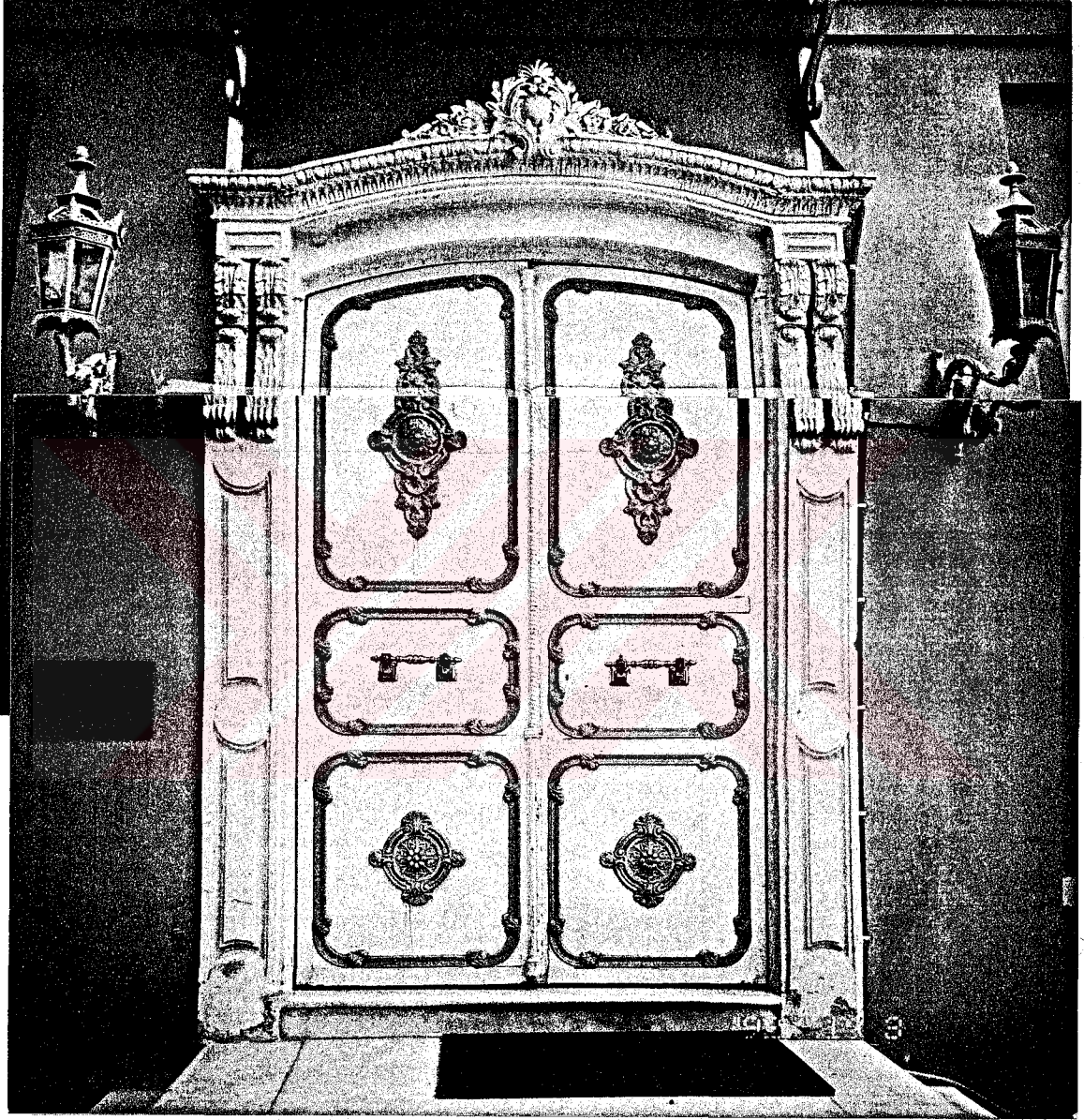
Binanın en uzun cephesi olup, farklı dönemlerde eklenen bölümlerin yansımasıyla oluşan doğal bir harekete sahiptir (Ek Pafta 1.14). Binanın sol kısmında toplanan kademeli grupta özgün kısımlarla ek olanların arasındaki farklara, güney cephesinde değinilmişti. En öne çıkan kısımdaki alınlığın, 19. yy'ın sonlarındaki durumu gösteren bir fotoğrafta çok sade bir motifle süslendiğini görüyoruz (Resim 4.1, 4.2). Bu motif içerde bir ahşap kapının üst başlığında da tekrarlanmıştır (Resim 4.41). Bu bölümde ahşap taşıyıcılı duvarların kagir temellere oturduğu yerde subasman seviyesi görülür. Ortada bulunan ahşap giriş kapısına sağdan iki, soldan üç basamakla ulaşılmaktadır. Bu da zeminde sağa doğru hafif bir yükselme olduğunu gösterir (Resim 4.60).

Ortada ve en geride yer alan kısımda, alttaki taşıyıcı kolonlar oldukça sade görünümündedir (Resim 4.61). Alt kattaki tuvalet pencereleri bütün zemin kat pencereleri gibi parmaklıkla

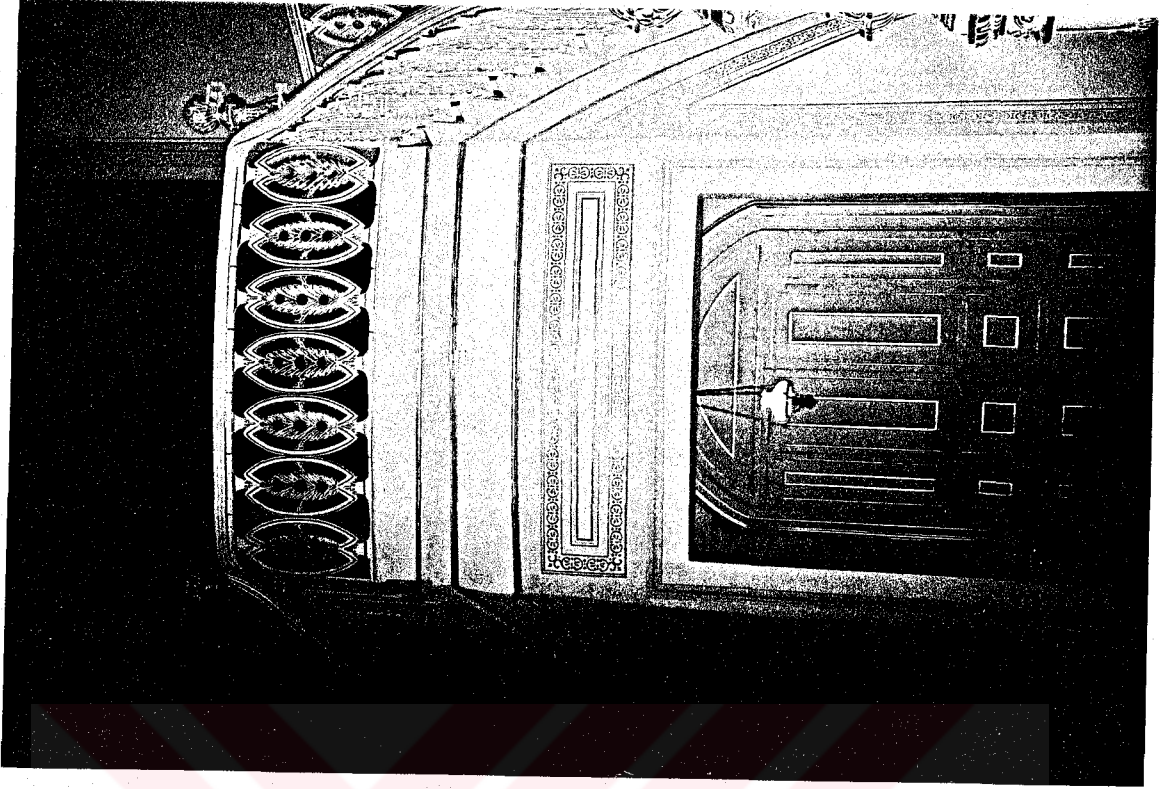
korunmuştur. Üstteki pencereler ve bu kısımdaki kat ve saçak silmeleri, cephenin solundaki ek bölümlerdekinin aynısıdır.

En sağda tiyatroya bitişik bölüm, cephenin en farklı anlayışa sahip olan kısmıdır (Resim 4.62, 4.63). Her ne kadar üst kat pencere düzenleri, kat ve saçak silmeleri hizası diğer bölümlerle aynı olsa da, birkaç önemli değişiklik bu kısmın oldukça farklı algılanmasına sebep olur. Cephede taş görünümündeki sıva derzleri, üstteki çıkmayı taşıyan ayaklarda da tekrarlanmıştır. Bu derzler, çıkmanın sol bitiminde daha da öne çıkartılarak, köşe taşları şeklinde vurgulanmıştır. Aynı kısımda bulunan, sütun kaidesi görünümü veren ve sıvayla oluşturulduğu düşünülen profilli panolar, sağdaki çıkmanın eklenmesiyle sürekliliğini yitirmiştir. Zemin kat pencereleri de hem boyut ve şekilleri, hem de taş taklidi söveleri ile her bakımdan bu cephenin diğer zemin kat pencerelerinden farklıdır. Penceredekilerle aynı düzende yapılmış olan ahşap kapının mermer sövesi, kuşkusuz bütün cephenin en incelikli ve aykırı ögesidir (Resim 4.64).

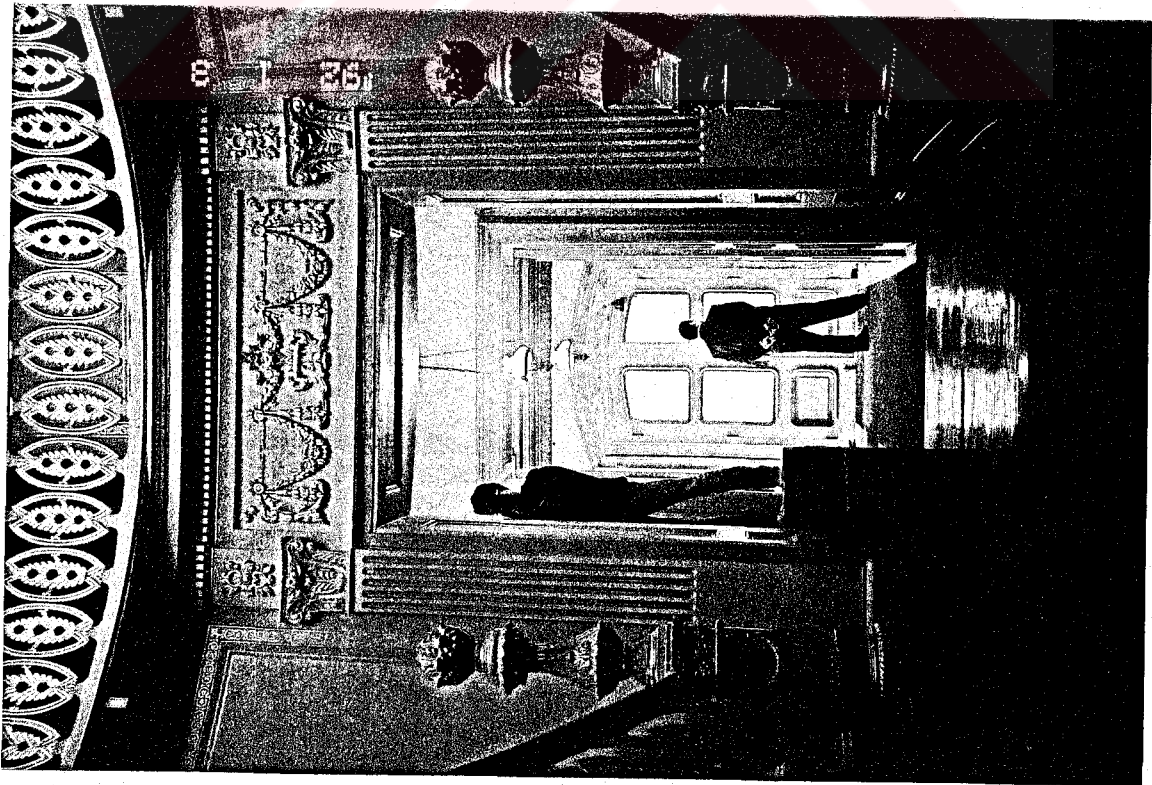

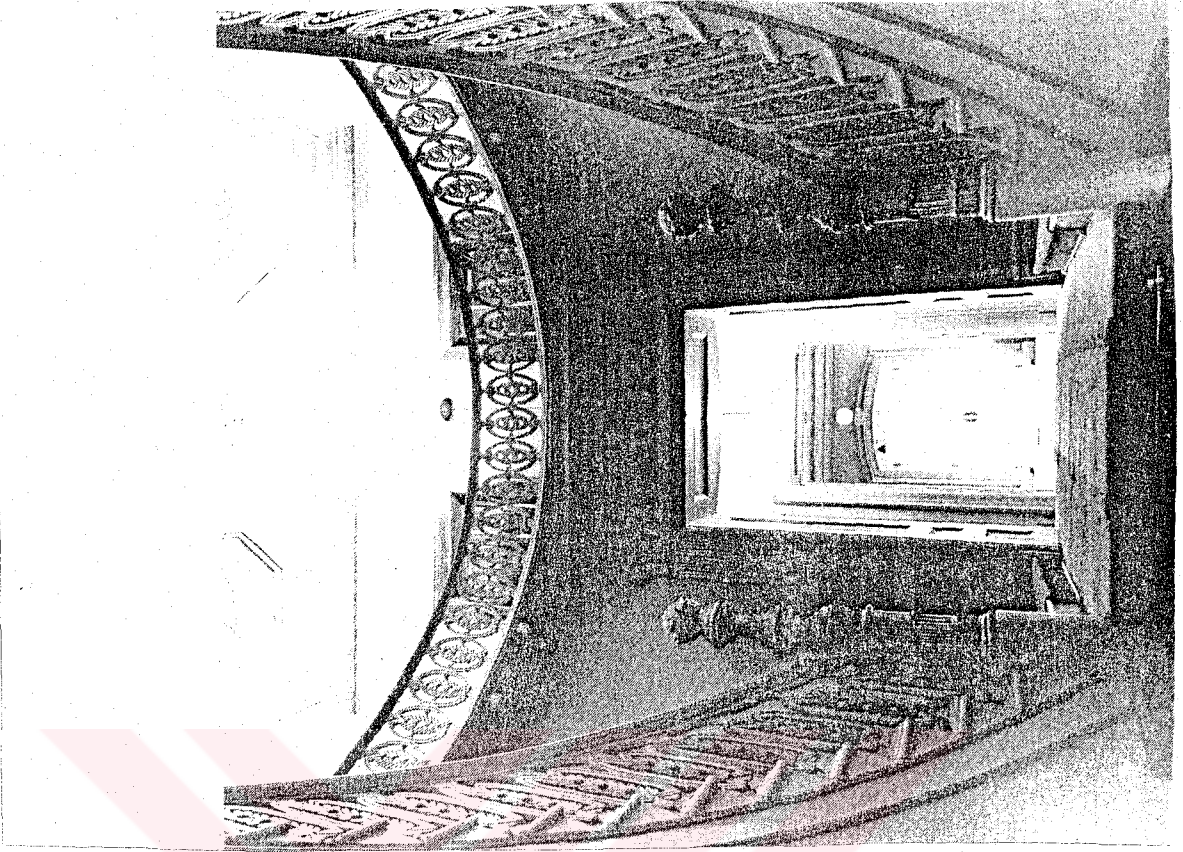
Resim 4.9 Binanın Batı Cephesi'nde bulunan ana giriş kapısı

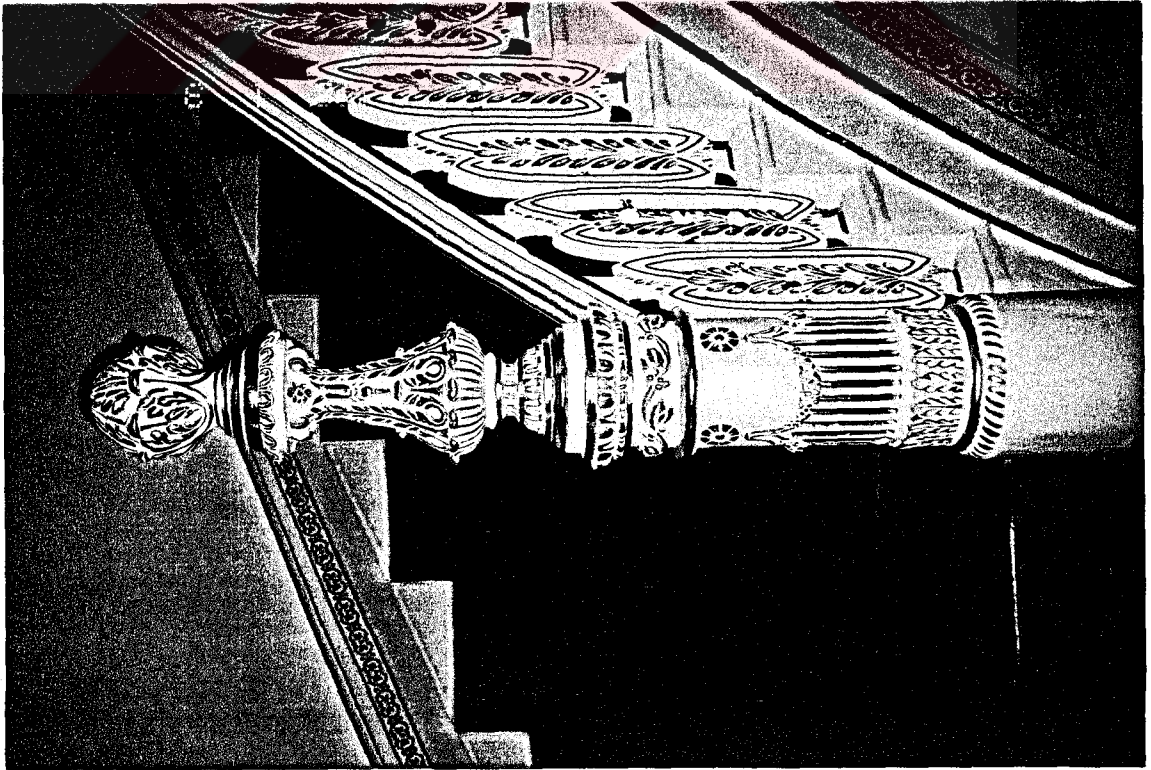
Resim 4.10 Z01 no'lu mekandan Merdiven Holü'ne bakış.

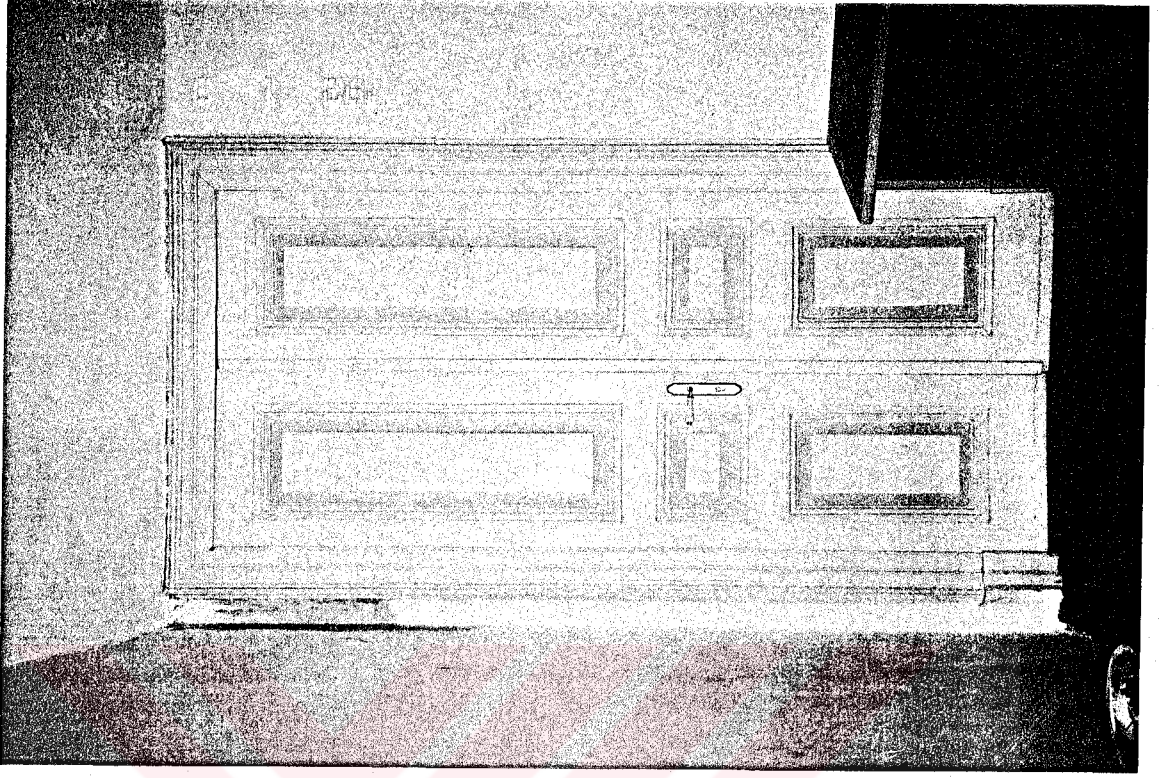
Resim 4.11 Z05 no'lu Merdiven Holü'nden Z01 no'lu mekana bakış.

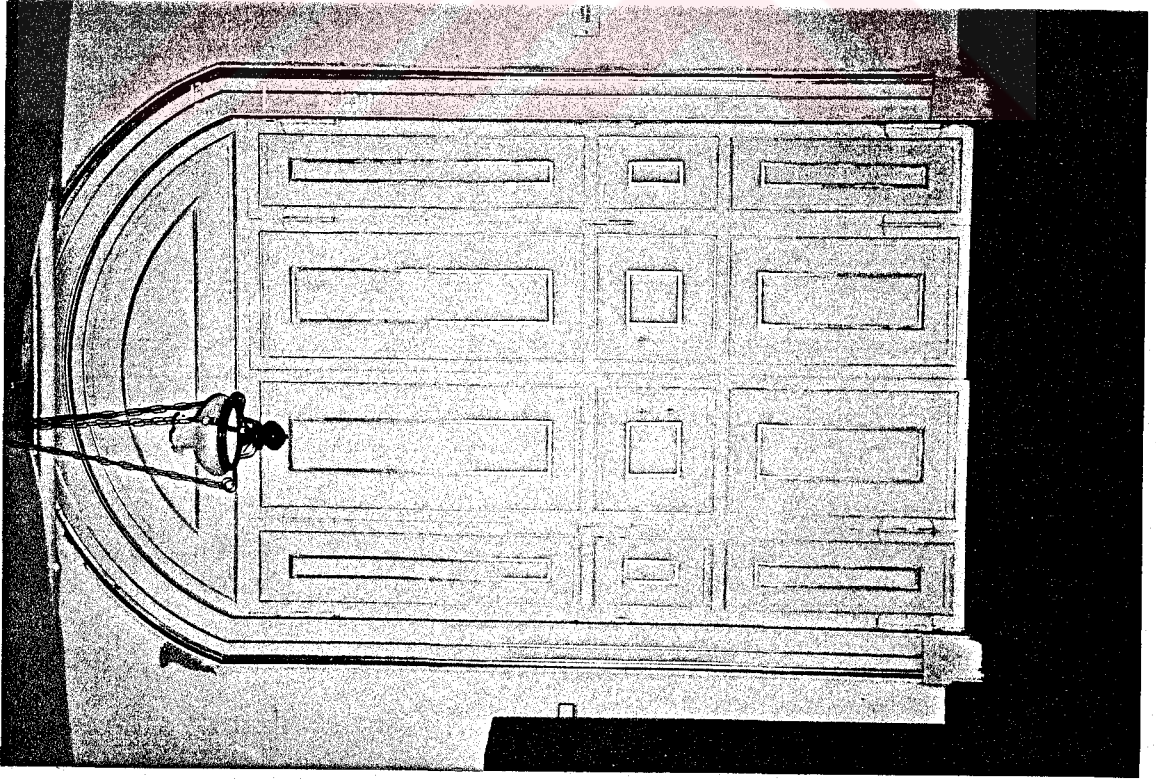
Resim 4.12 Bir kartpostalda Z05 no'lu Merdiven Holü'nden Z01 no'lu mekana bakış.

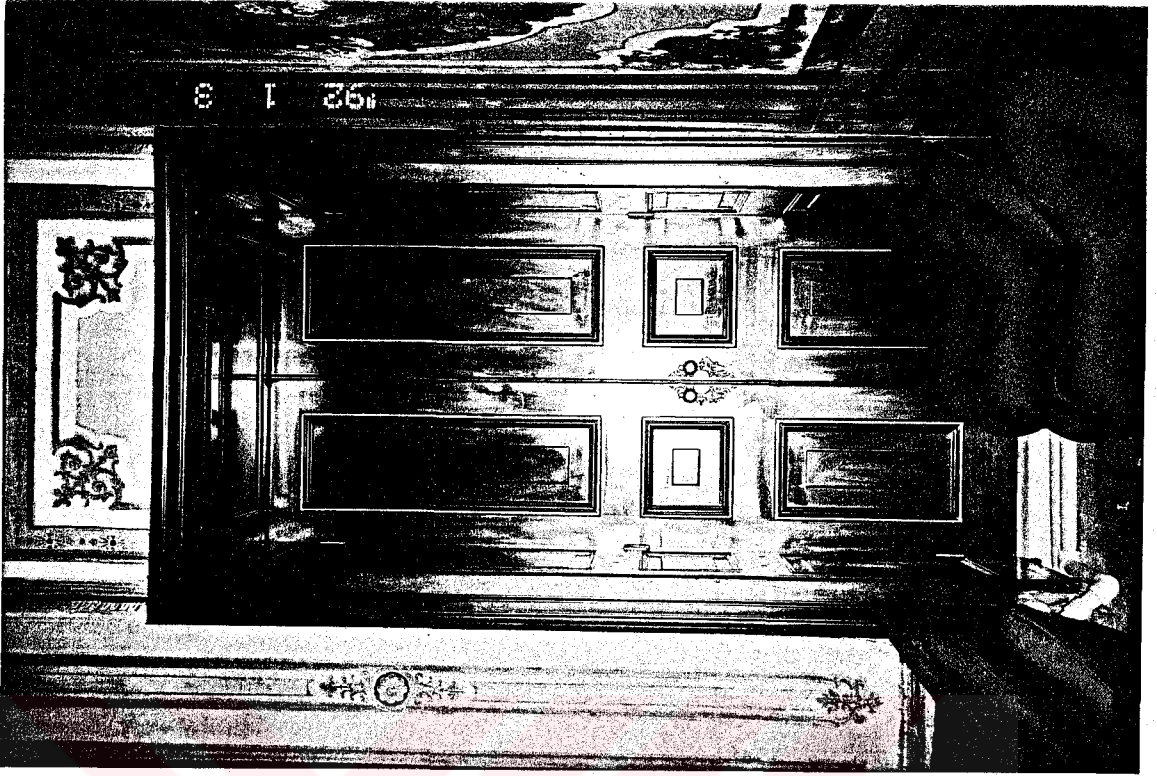
Resim 4.13 Zemin katta kullanılan ahşap merdiven babası.

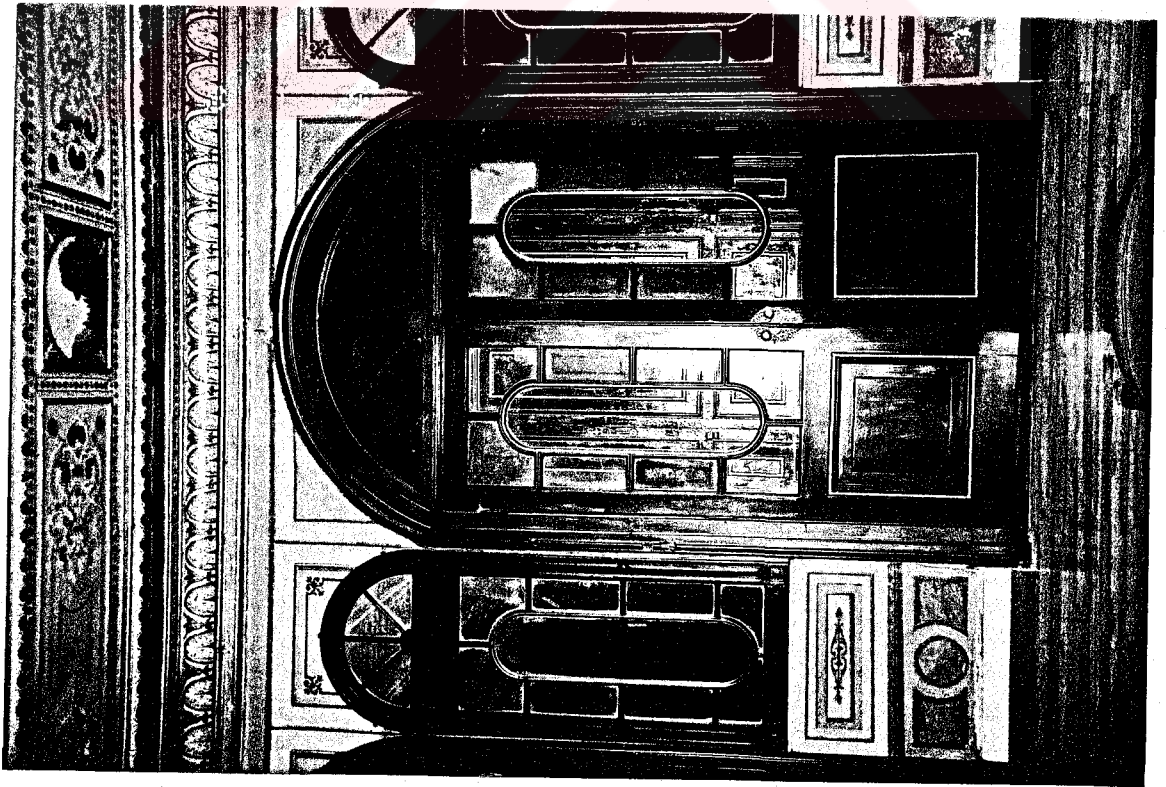
Resim 4.14 Zemin katta yaygın olarak kullanılan kapı tipi.

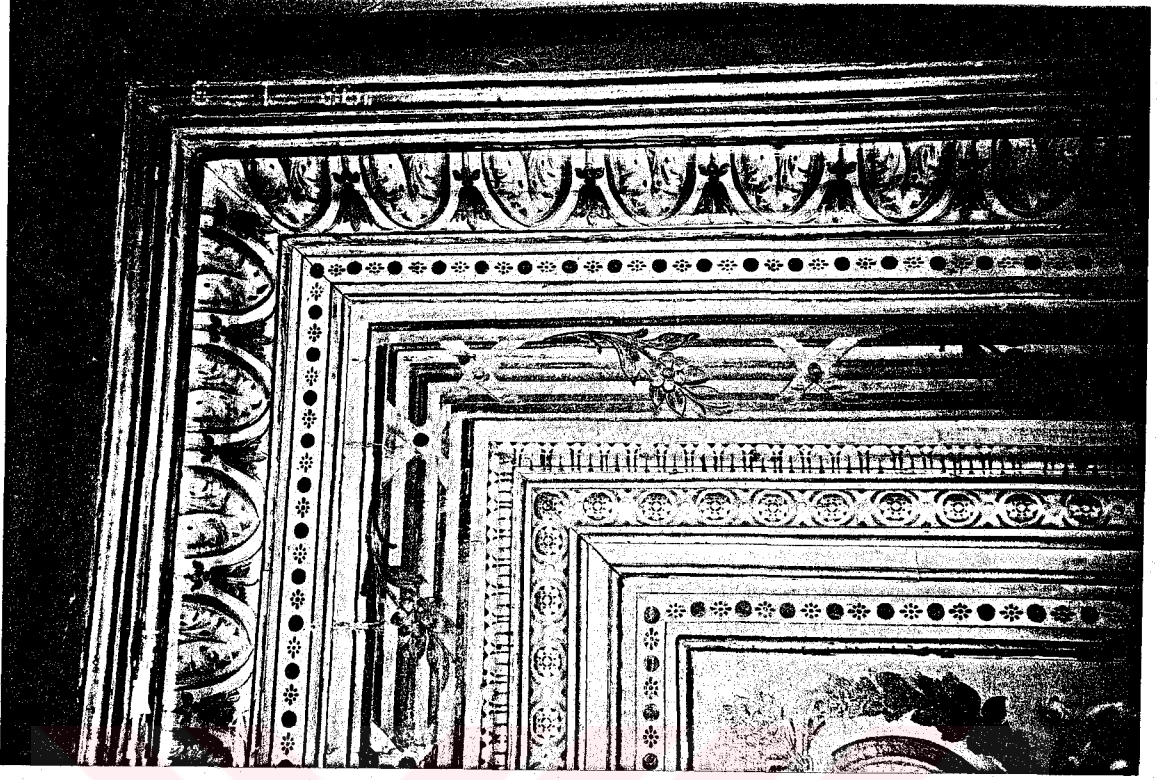
Resim 4.15 Z07 no'lu mekana girişte kullanılan demir kapı.

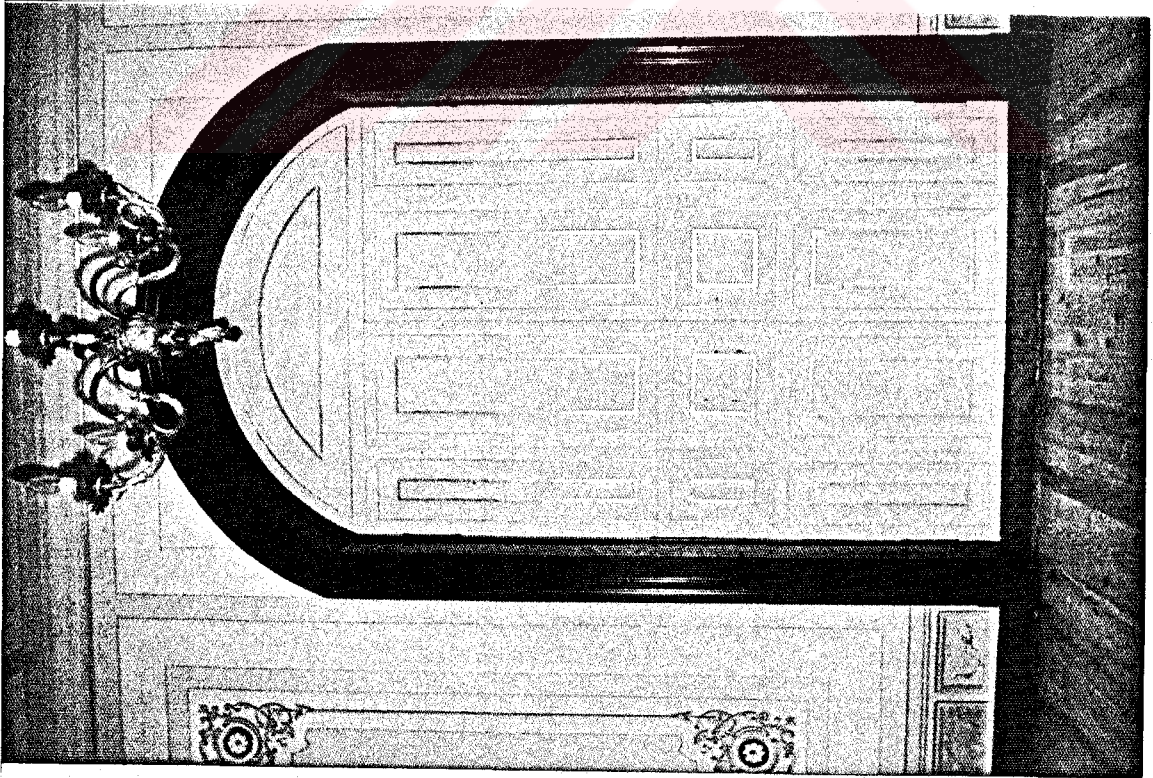
Resim 4.16 Z07 no'lu mekandan Z09'a girişte kullanılan kapı.

Resim 4.17 Z07 no'lu mekanın Z08'e bitişik duvarın dekorasyonu.

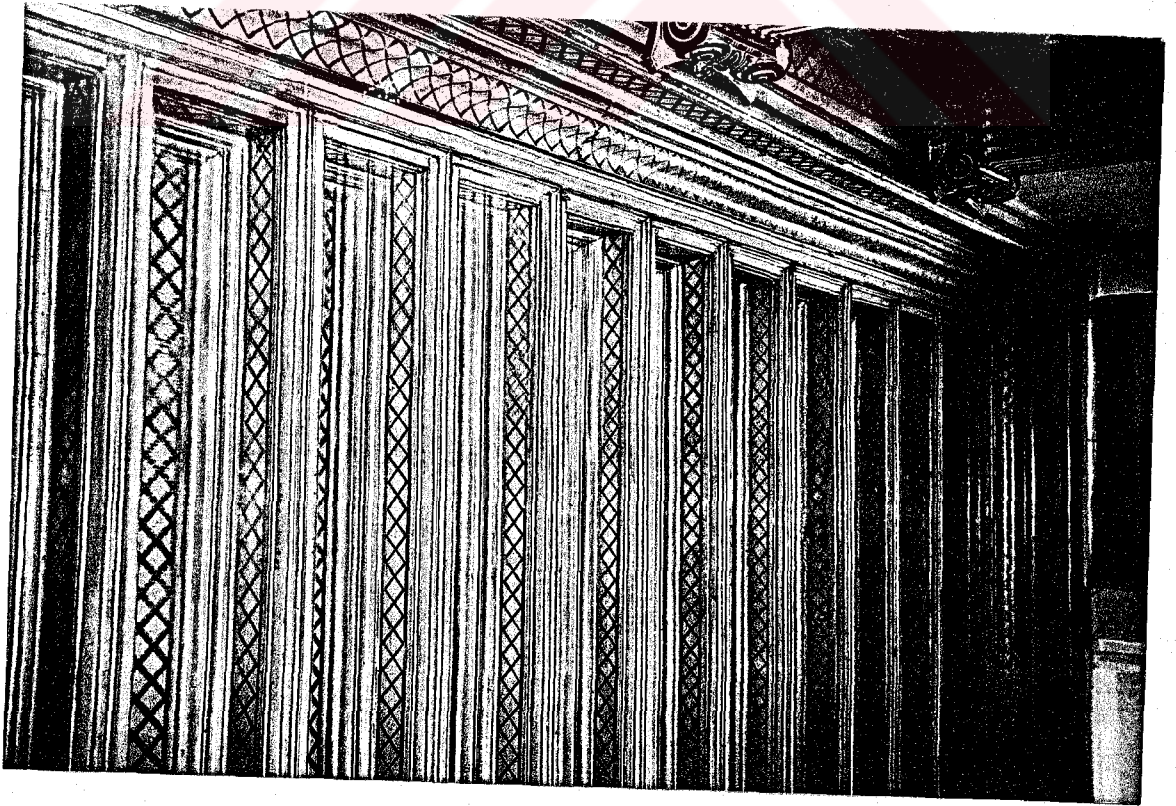
Resim 4.18 Z07 no'lu mekanın tavan dekorasyonundan bir ayrıntı.

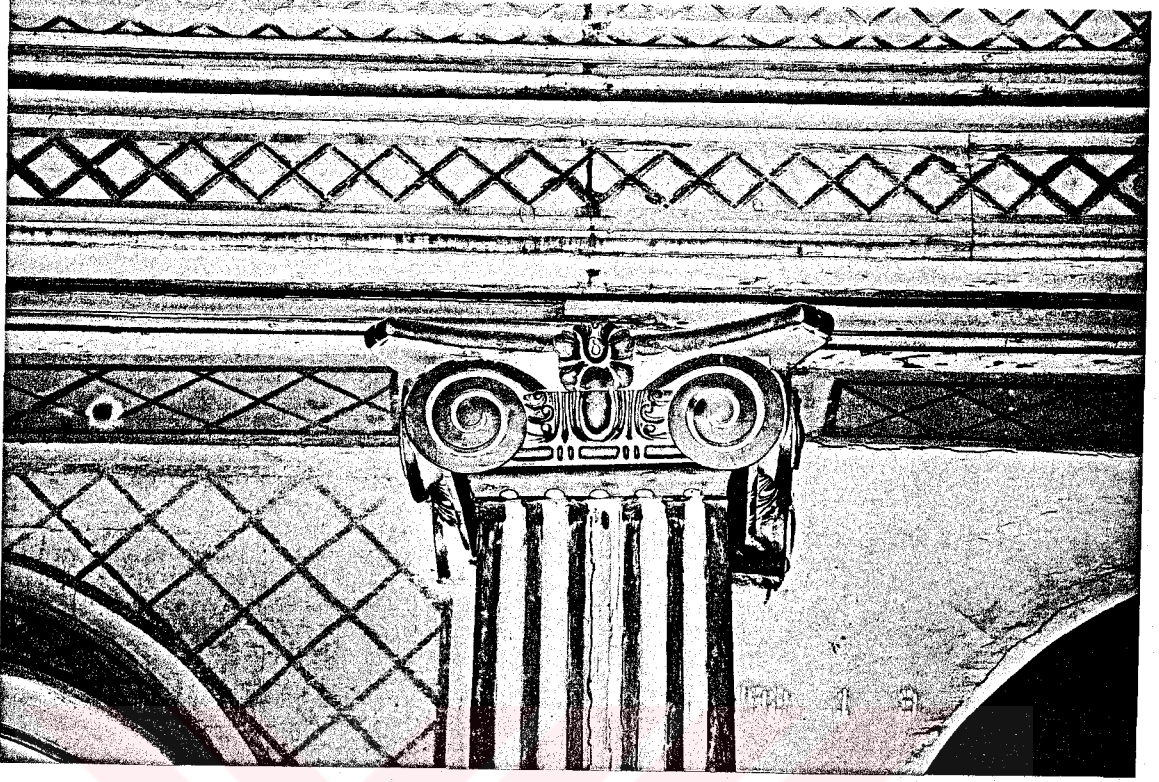
Resim 4.19 Z08 no'lu mekandan Z07'ye girişte kullanılan demir kapı.

Resim 4.20 Z25 no'lu mekanın Z24'e bitişik duvarı.

Resim 4.21 Z25 no'lu mekanın tavan dekorasyonu

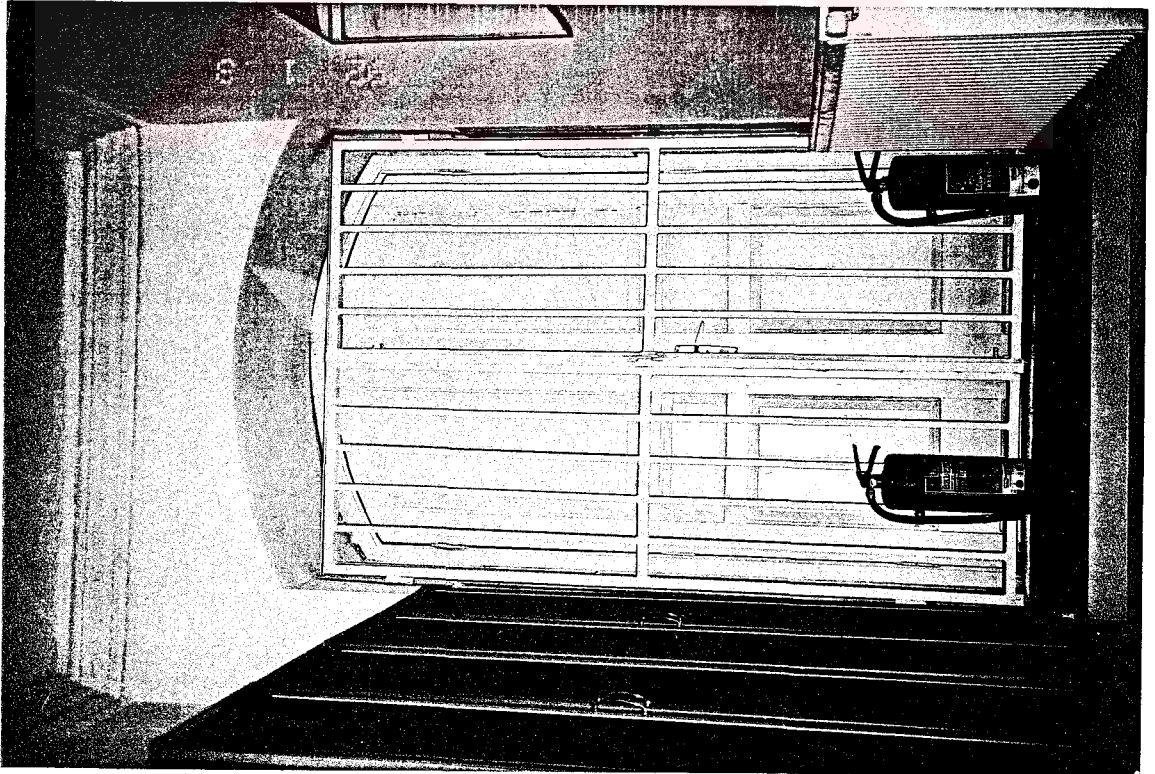
Resim 4.22 Z25 no'lu mekanda kullanılan ahşap sütun başlığı.

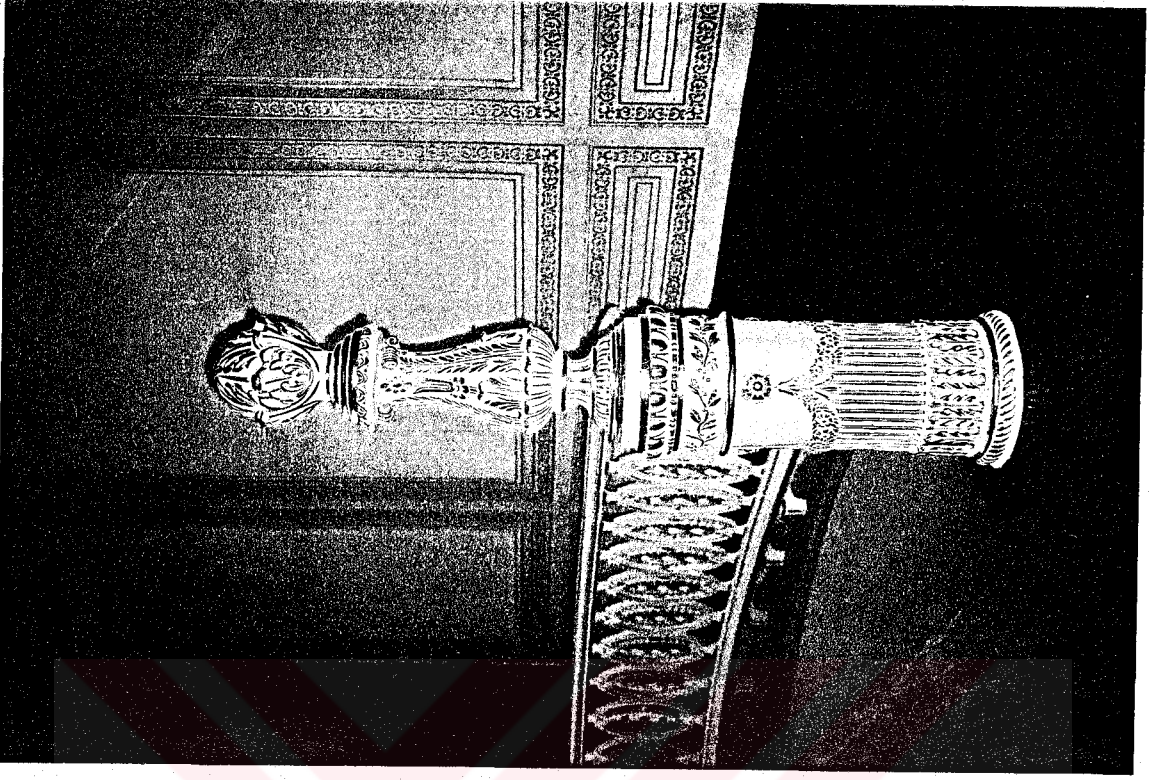
Resim 4.23 Z25 no'lu mekanda kullanılan mermer sütun kaidesi.

Resim 4.24 Çelik taşıyıcıli sistemle kapatılmış Z33 no'lu aydınlık mekanı.

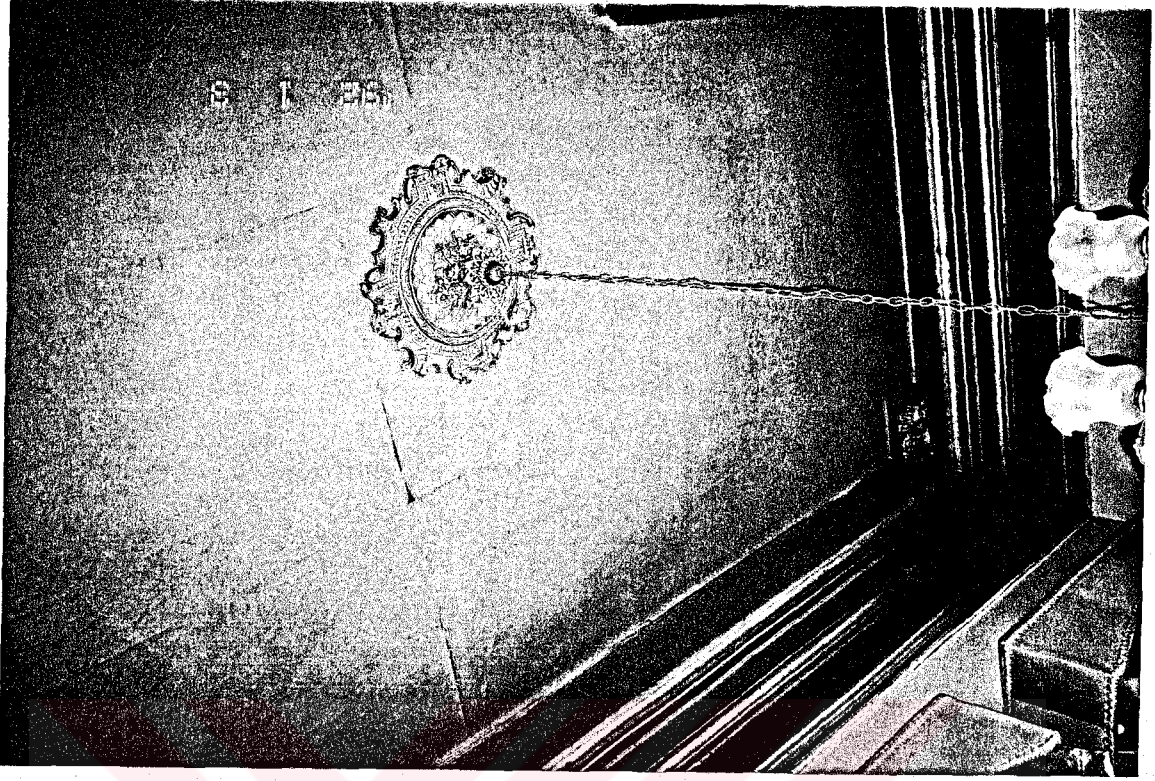
Resim 4.25 Binaının tiyatroya bitişik bölümündeki çıkış kapısının içerden görünüşü.

Resim 4.26 Birinci katta kullanılan ahşap merdiven babası..

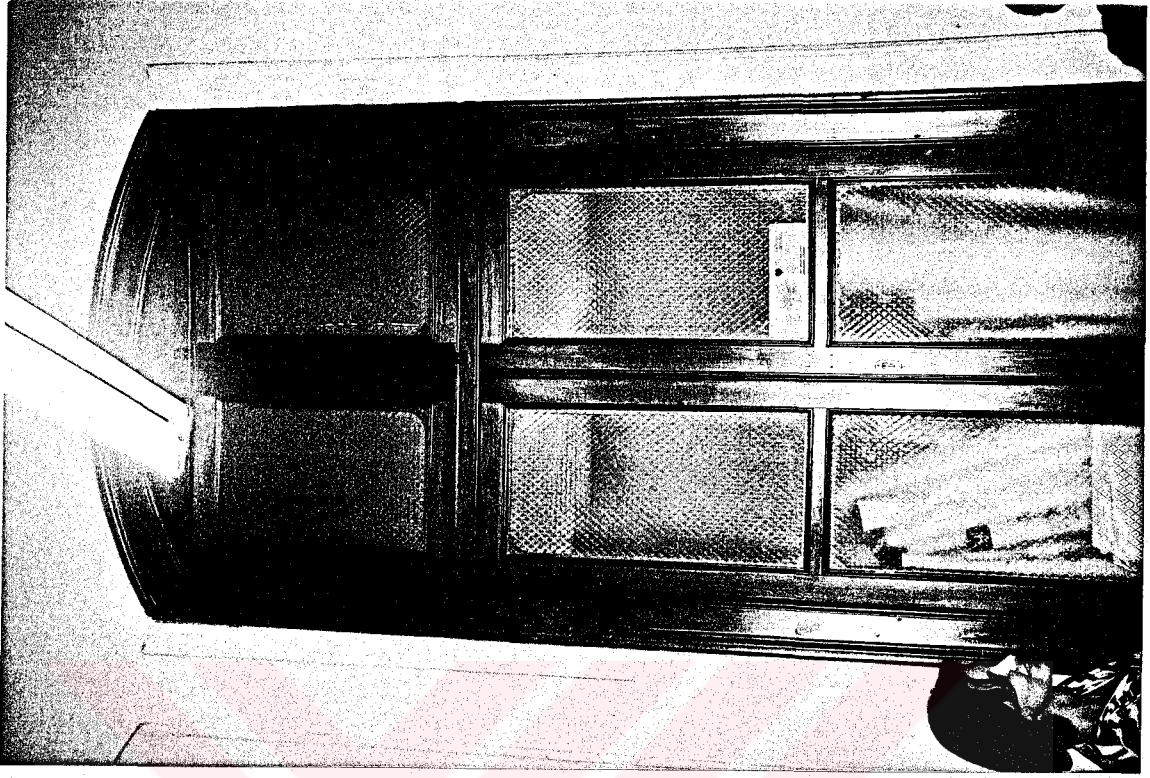
Resim 4.27 103 no'lu mekanın tavan ve duvar dekorasyonu.

Resim 4.28 104 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.

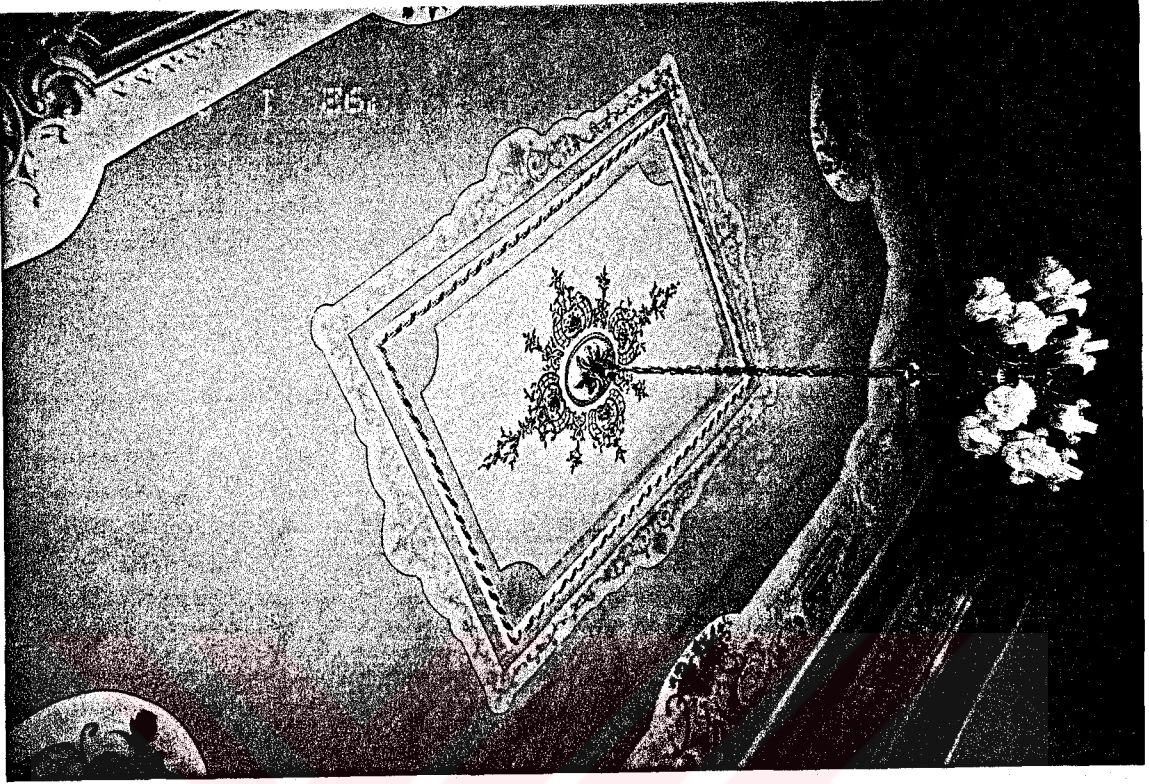
Resim 4.29 113 no'lu mekanın 115'e bitişik, sol yan duvarı.

Resim 4.30 113 no'lu mekanın 114'e bitişik duvarında eskiden kalma pencerenin durumu.

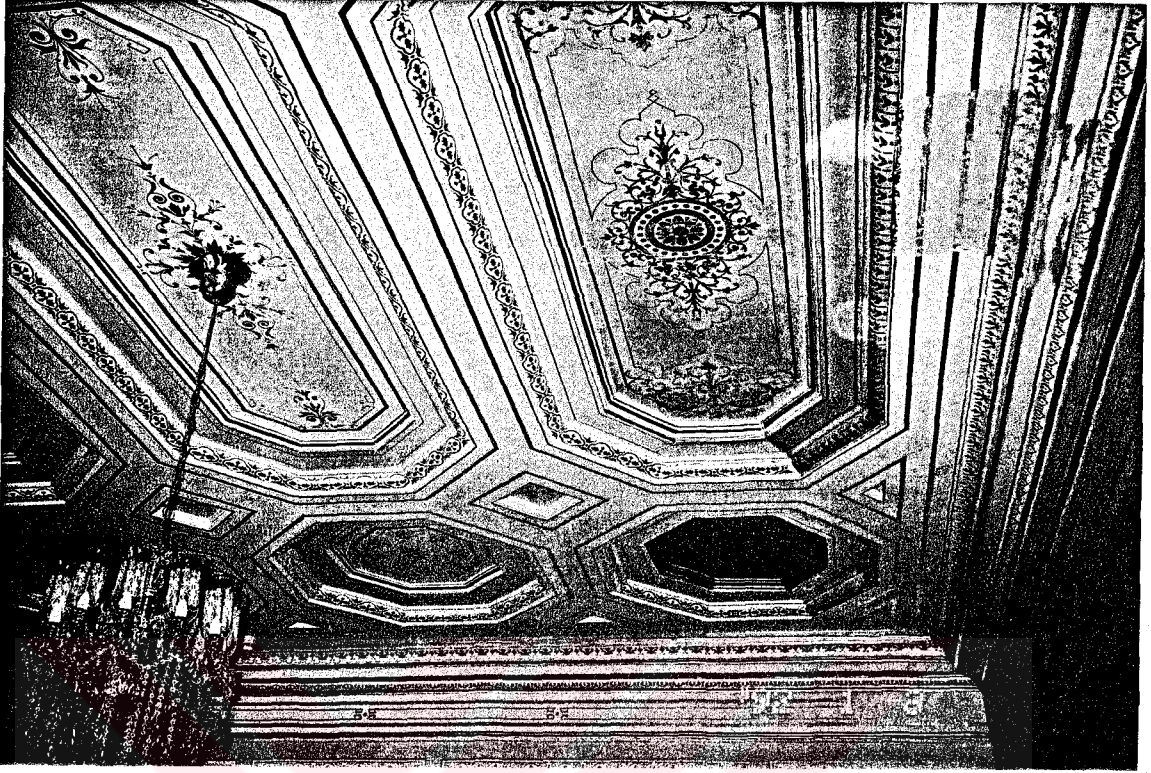
Resim 4.31 113 no'lu mekanın 114'e bitişik duvarında kapıya dönüştürülmüş pencere.

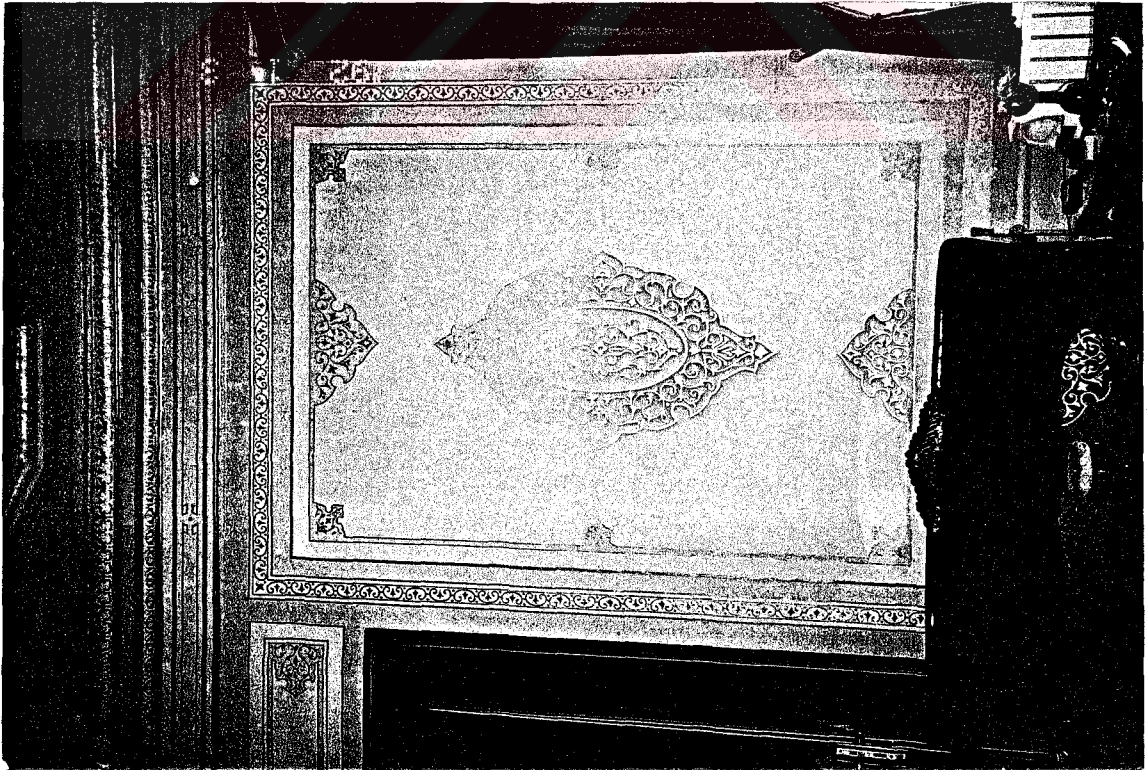
Resim 4.32 114 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.

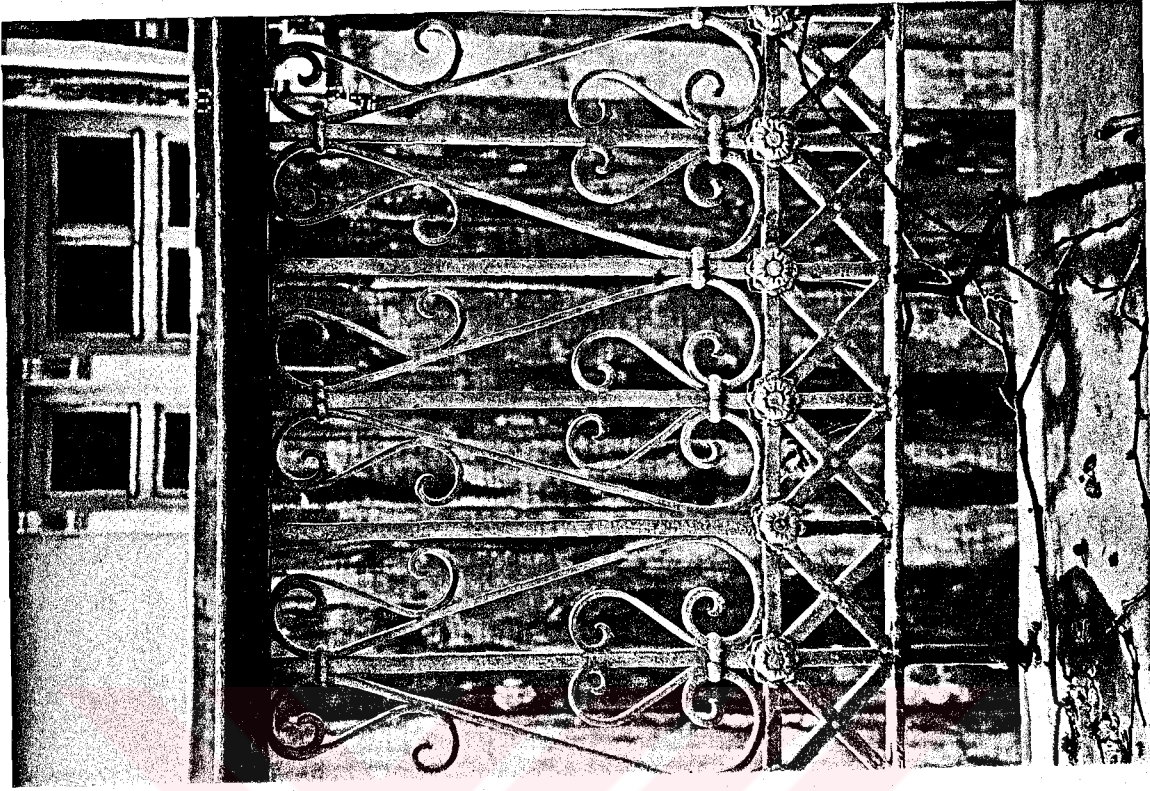
Resim 4.33 114 no'lu mekanın tavanından bir ayrıntı.

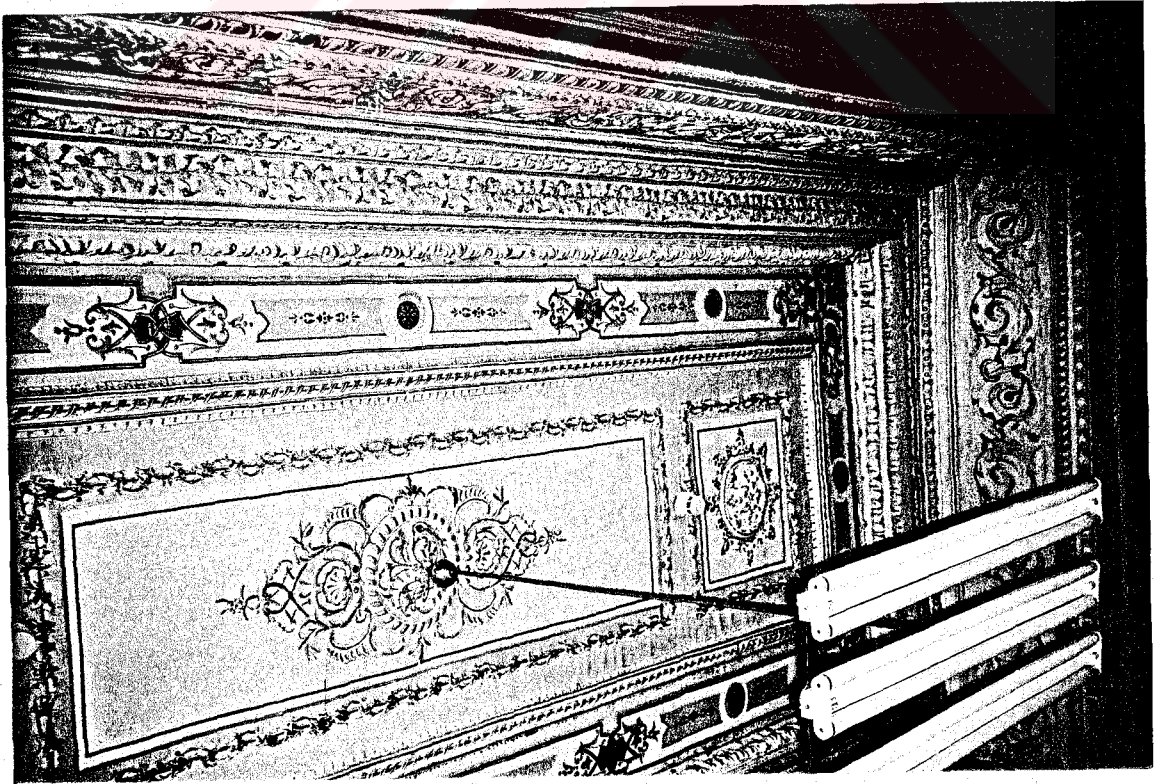
Resim 4.34 101 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.

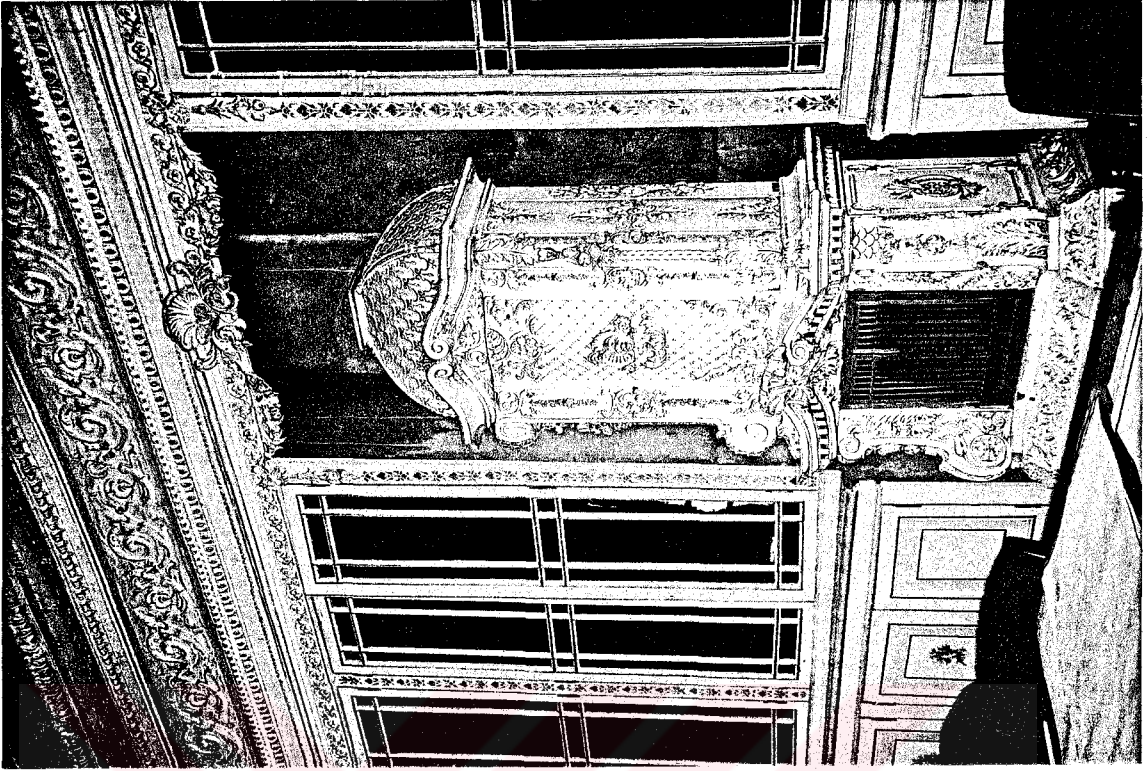
Resim 4.35 101 no'lu mekanın altın yaldızlı duvar bezemesi.

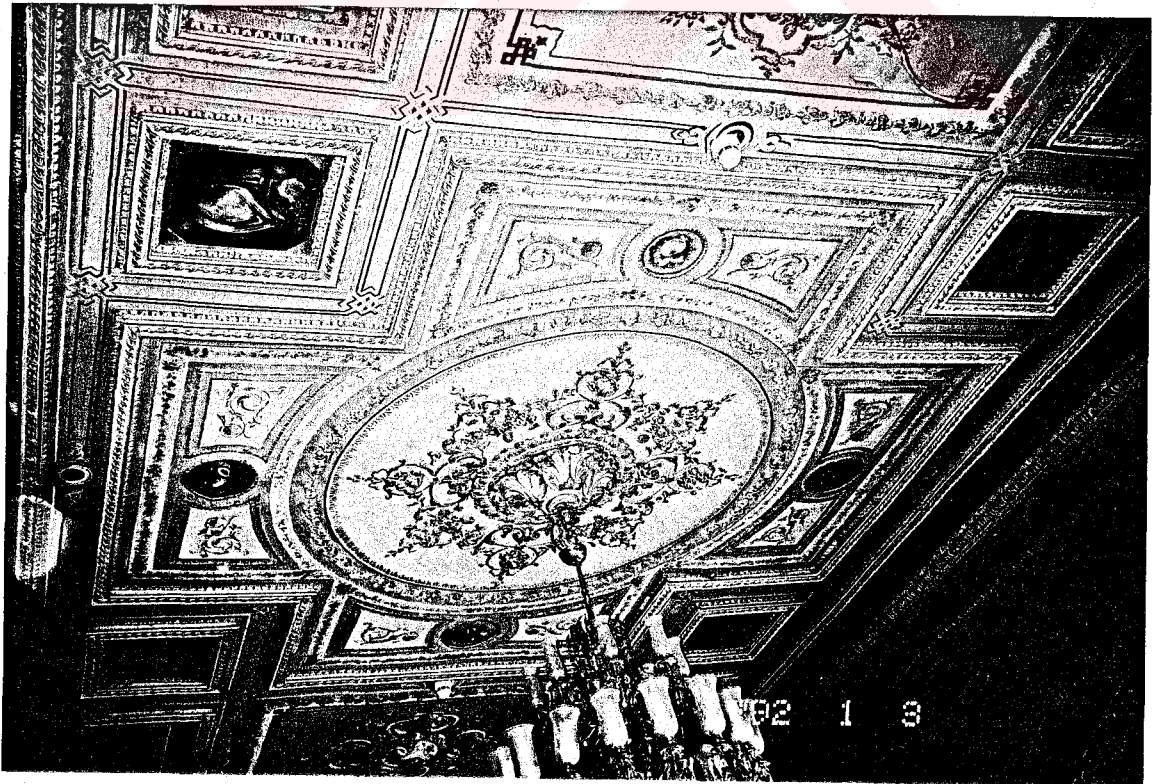
Resim 4.36 101 no'lu mekanın önündeki balkondan parmaklık ayrıntısı.

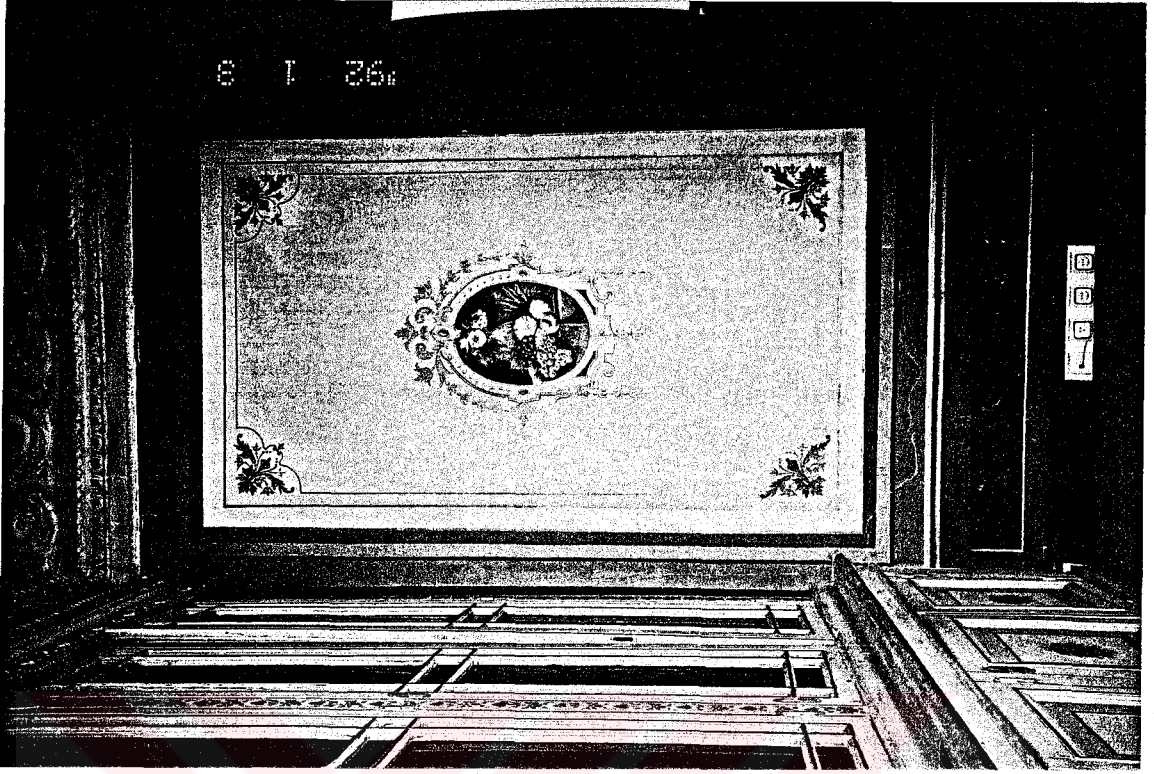
Resim 4.37 115 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.

Resim 4.38 116 no'lu mekandaki şömine ve dolaplar.

Resim 4.39 116 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.

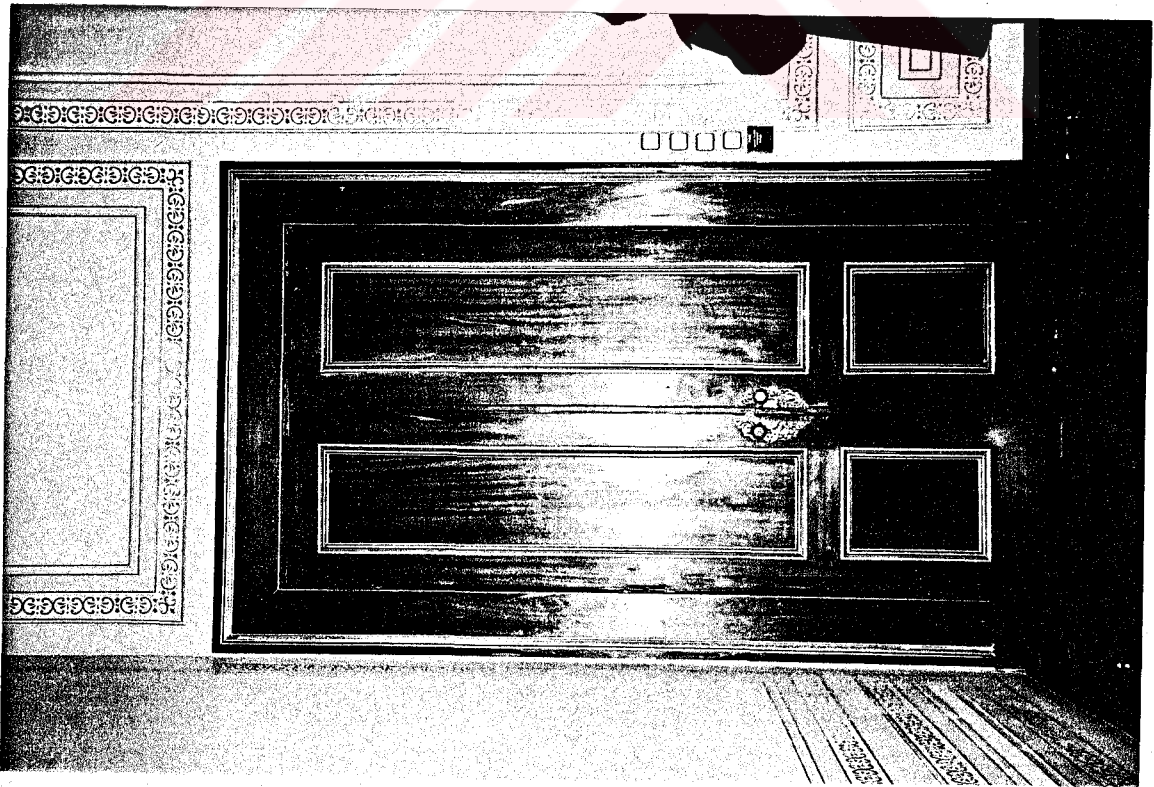
Resim 4.40 116 no'lu mekanın duvar dekorasyonu.

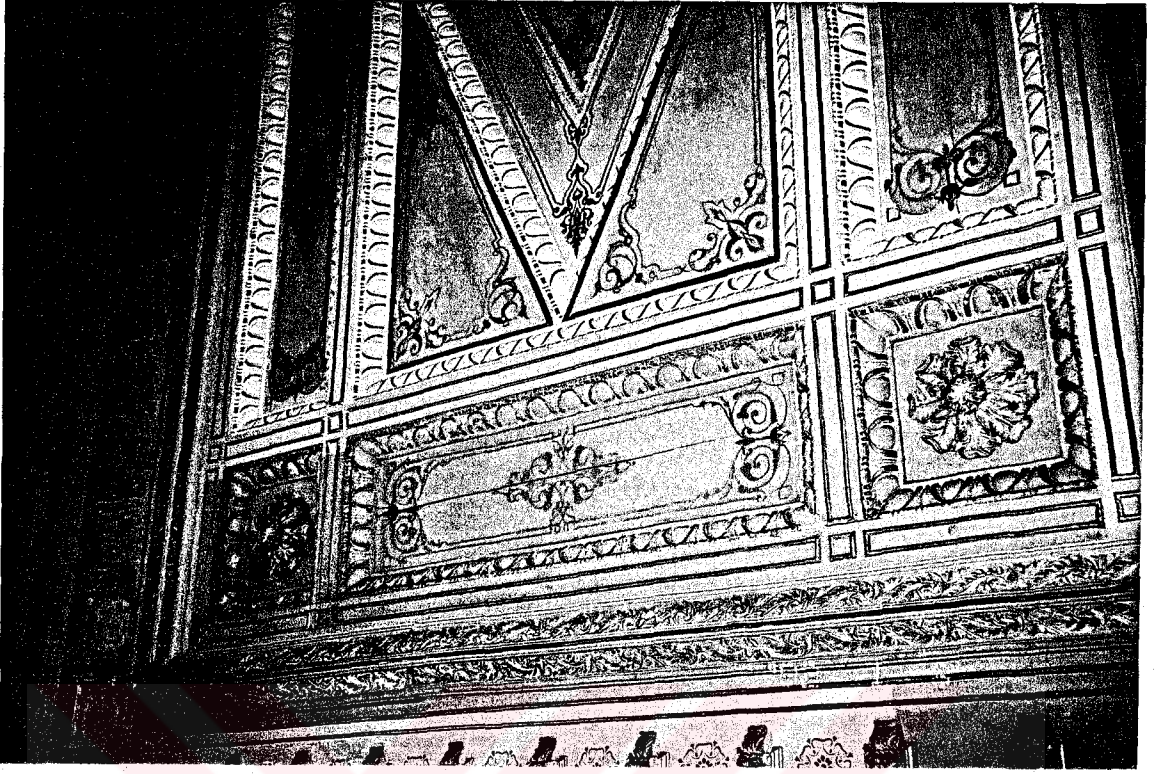
Resim 4.41 115 no'lu mekandan 116'ya geçişte kullanılan kapının üst başlığı.

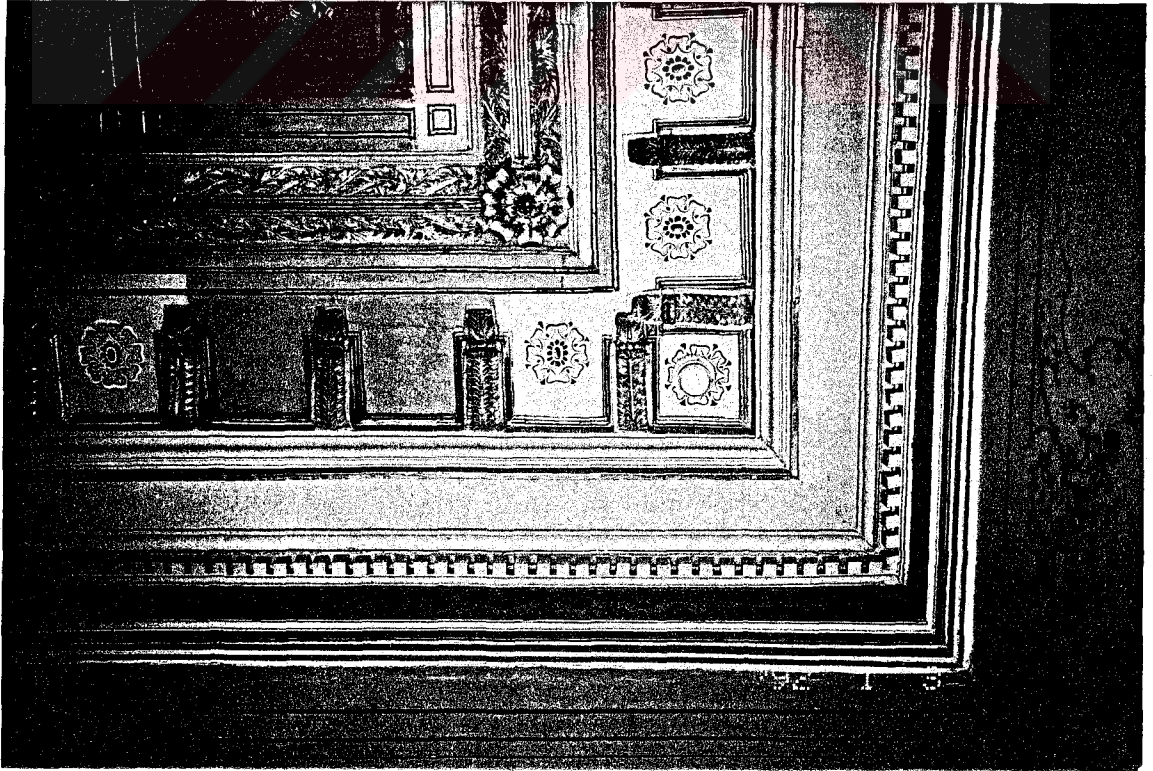
Resim 4.42 131 no'lu mekan ve çevresinde kullanılan ahşap kapı tipi.

Resim 4.43 102 no'lu merdiven holü ve çevresinde kullanılan ahşap kapı tipi.

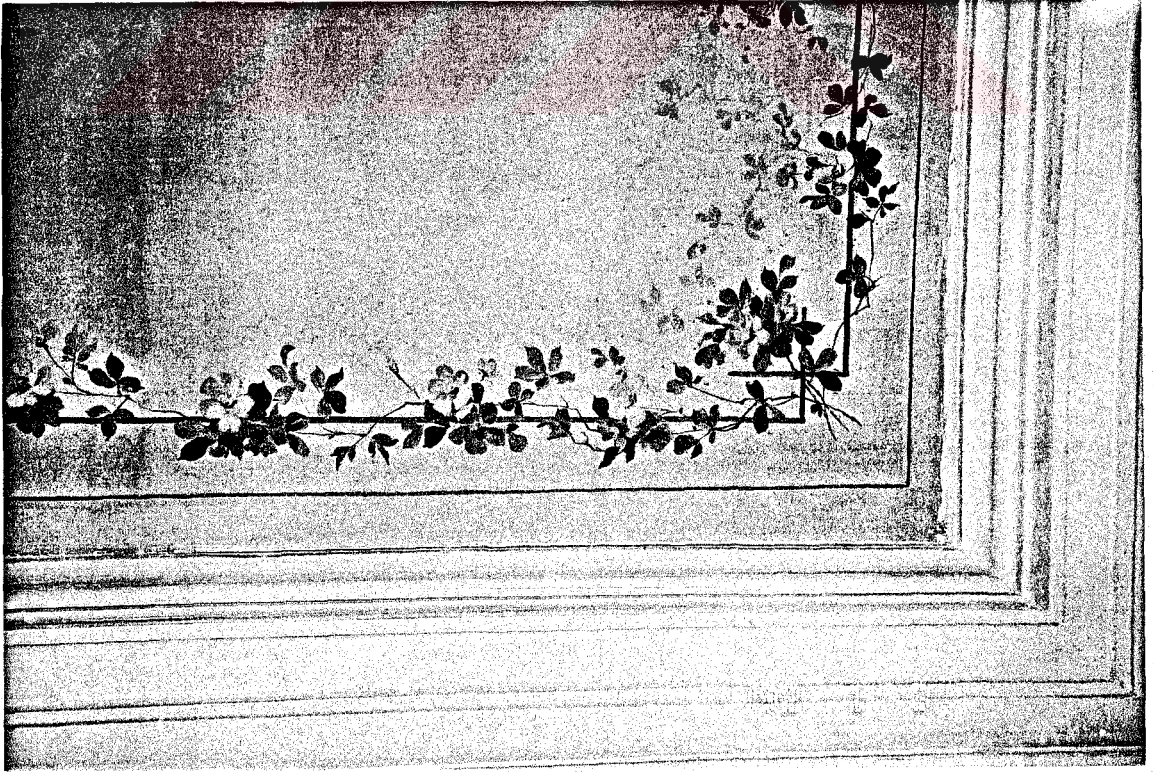
Resim 4.44 108 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.

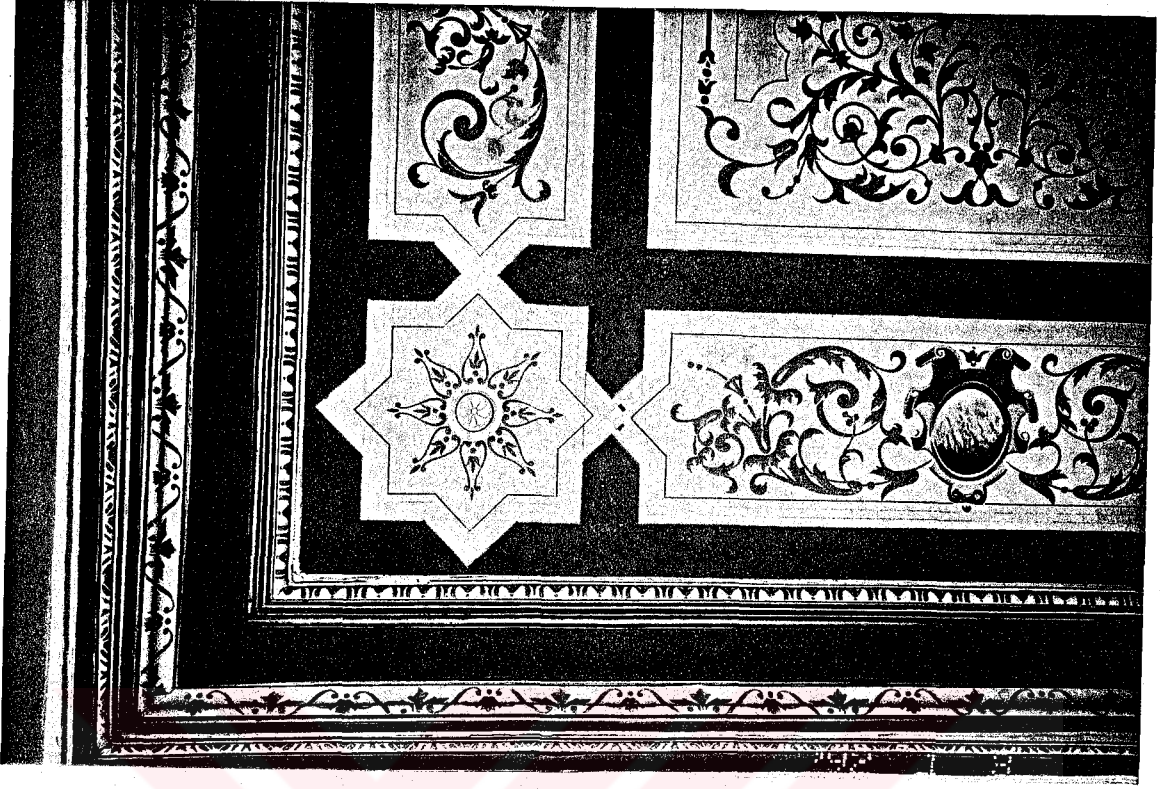
Resim 4.45 108 no'lu mekanın tavan ve duvar dekorasyonundan ayrıntı.

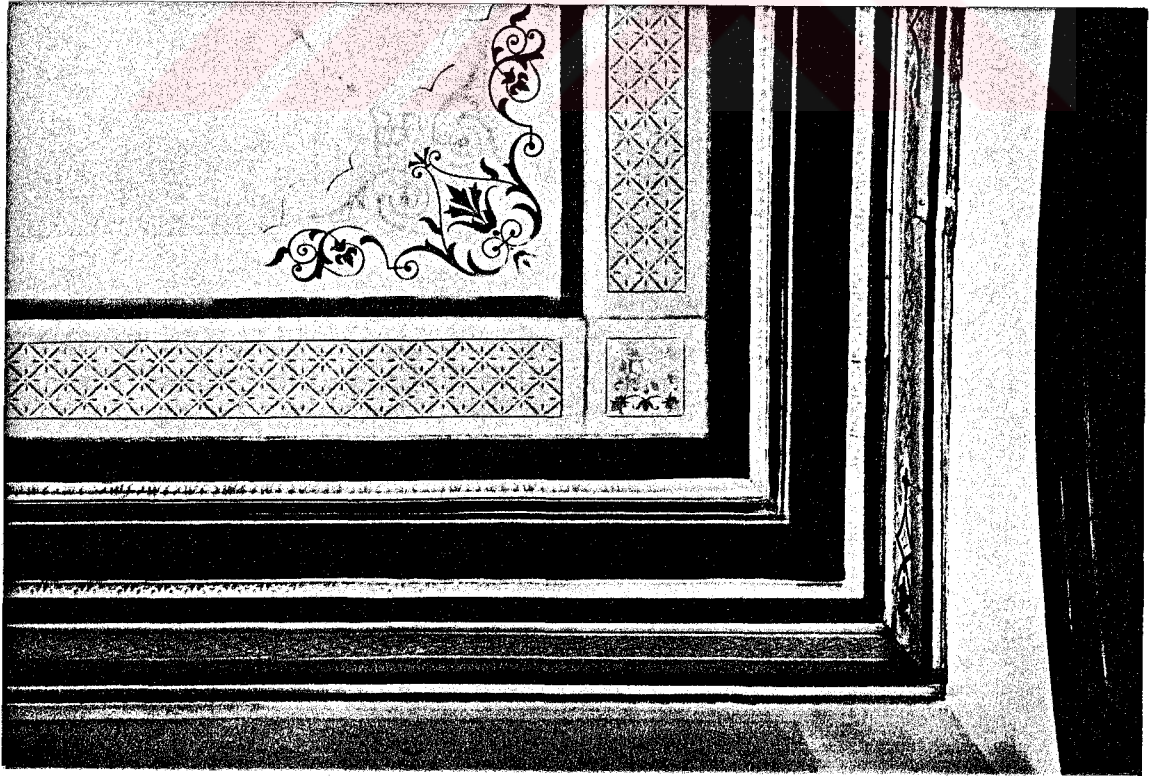
Resim 4.46 109 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.

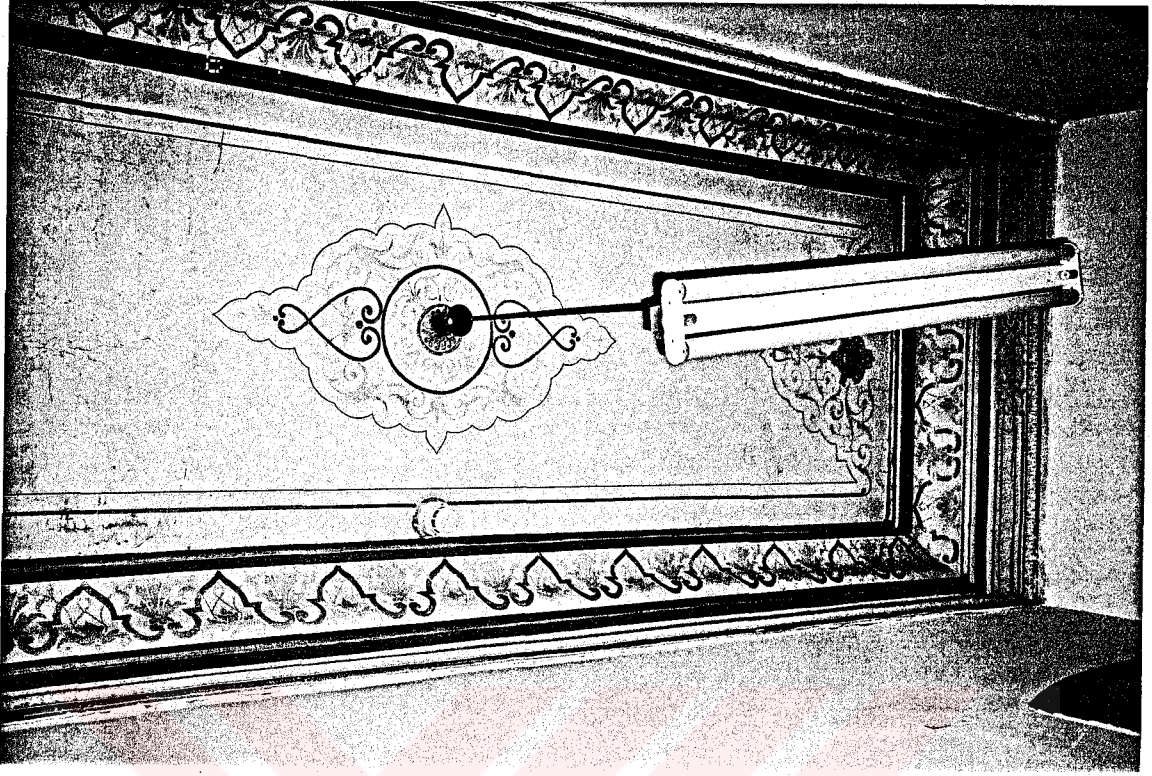
Resim 4.47 122 no'lu mekanın tavan dekorasyonundan bir ayrıntı.

Resim 4.48 131 no'lu mekanın tavan dekorasyonundan bir ayrıntı.

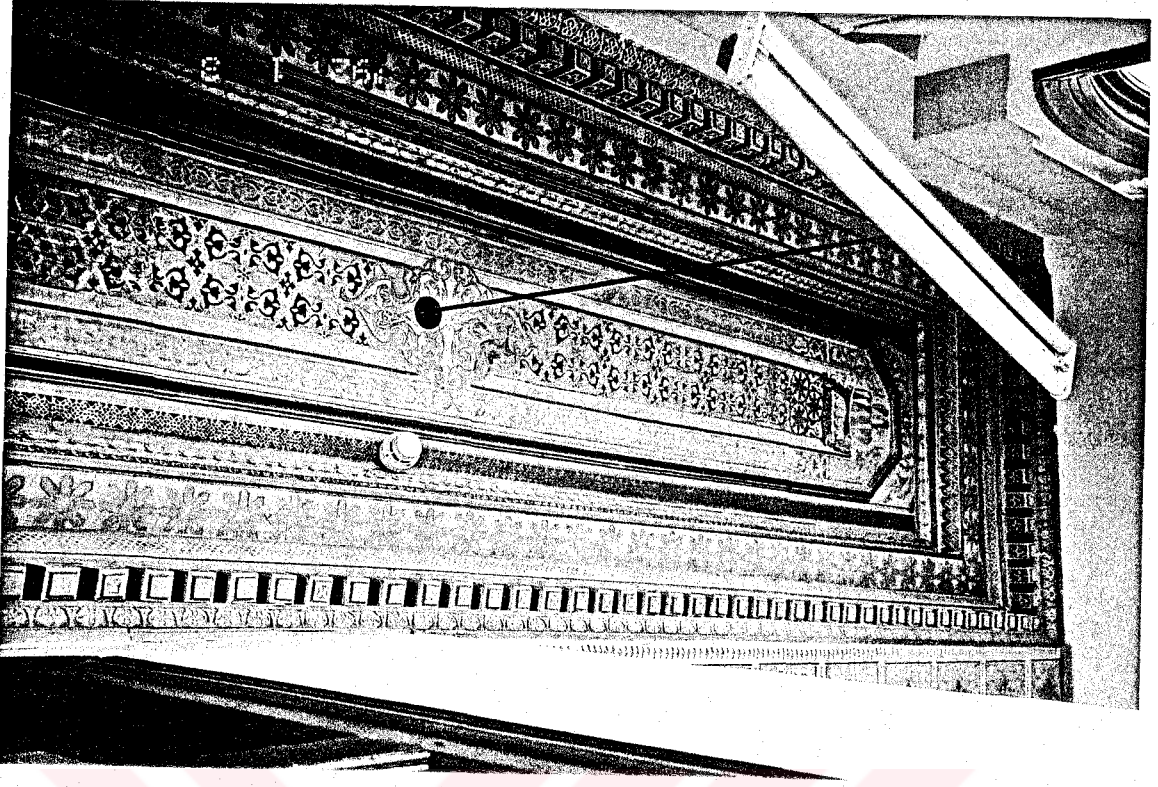
Resim 4.49 132 no'lu mekanın tavan dekorasyonundan bir ayrıntı.

Resim 4.50 133 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.

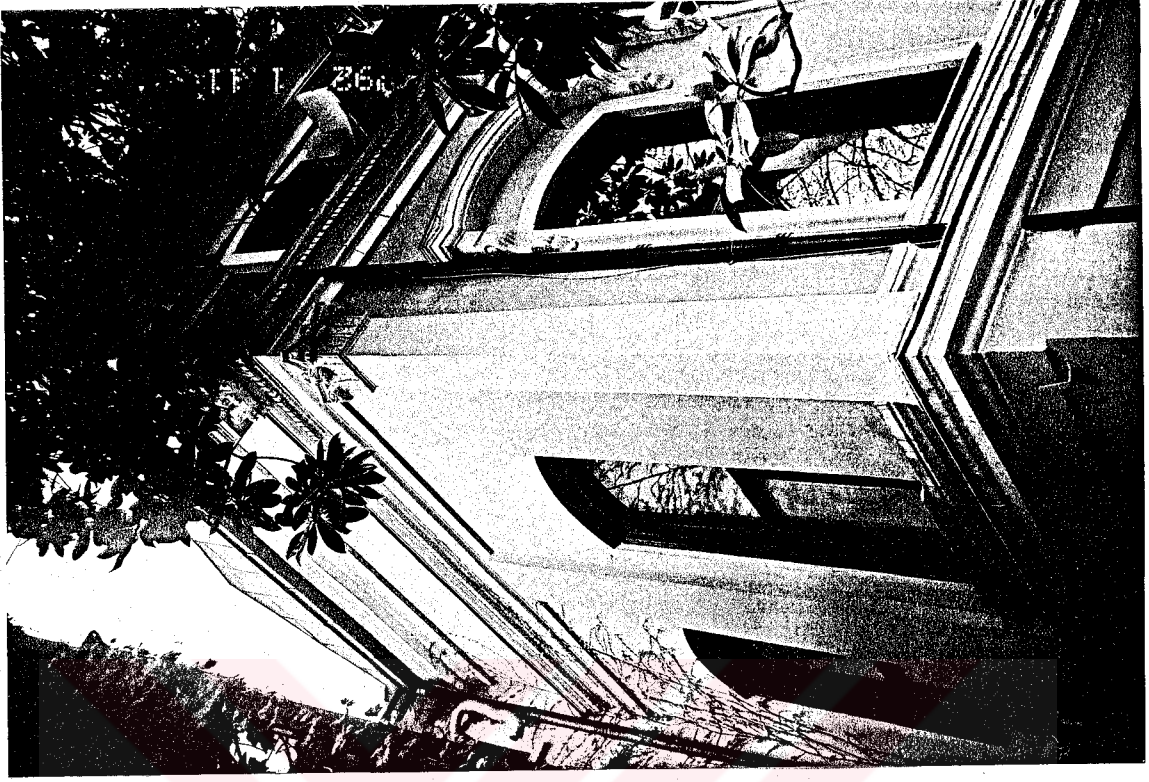
Resim 4.51 134 no'lu mekanın tavan dekorasyonundan bir ayrıntı.

Resim 4.52 135 no'lu mekanın tavan dekorasyonu.

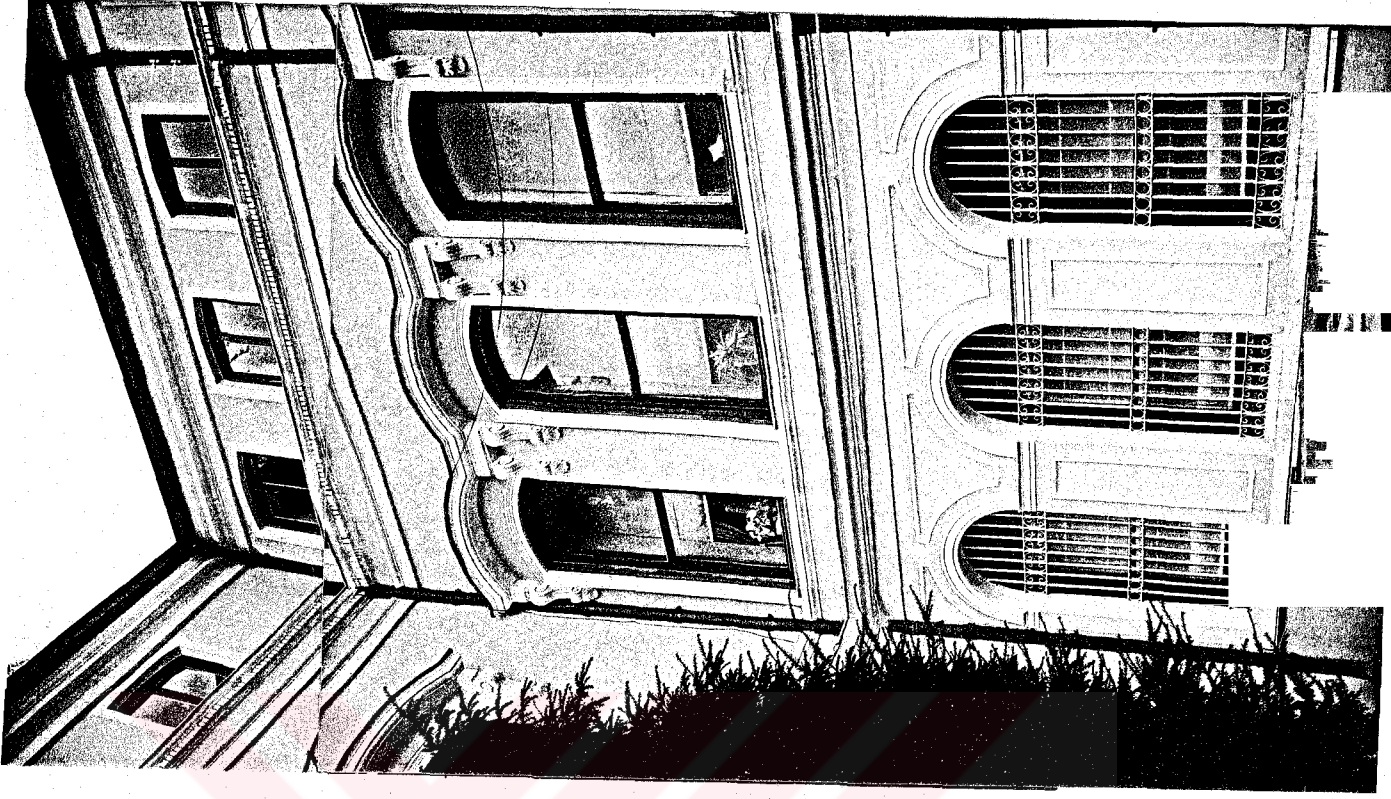
Resim 4.53 Binanın Batı Cephesi'nde bulunan ana giriş bölümü.

Resim 4.54 Binanın Batı Cephesi'nin sol köşesinden bir ayrıntı.

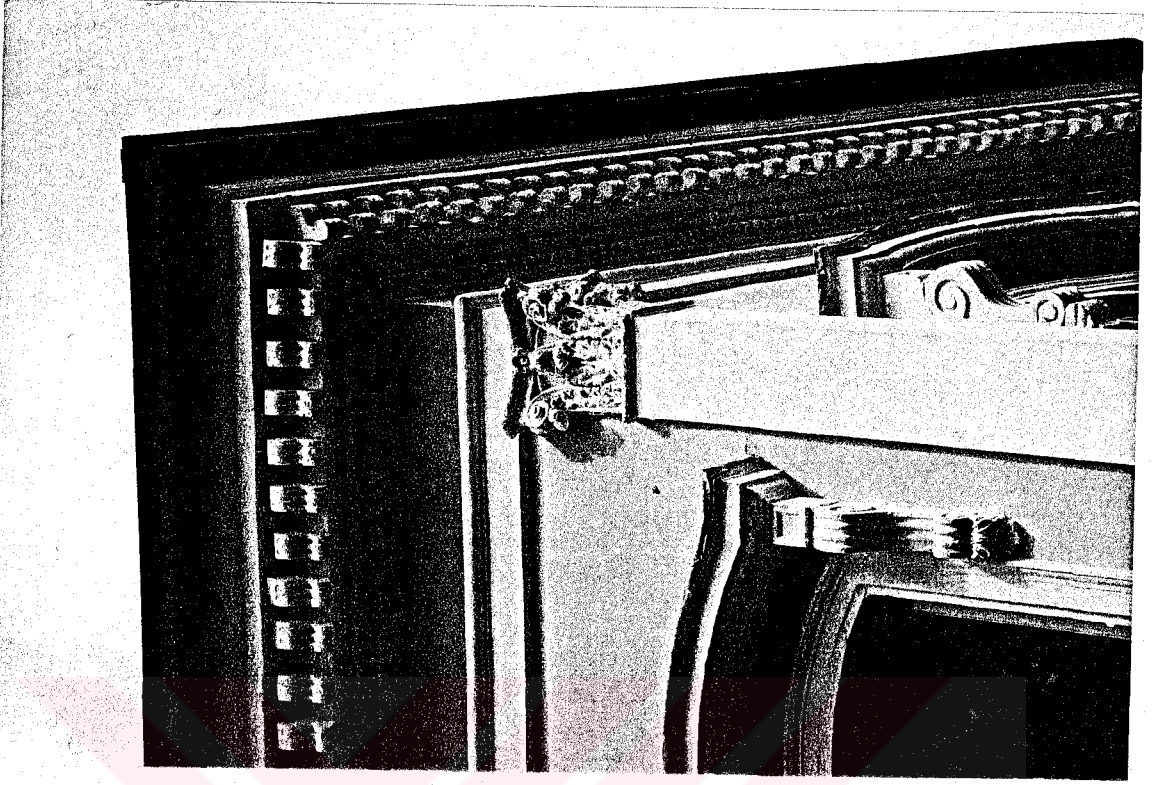
Resim 4.55 Binanın Batı Cephesi'nin sağ köşesinden bir ayrıntı.

Resim 4.56 Binanın Batı Cephesi'nde girişin sağ arkasında kalan bölüm.

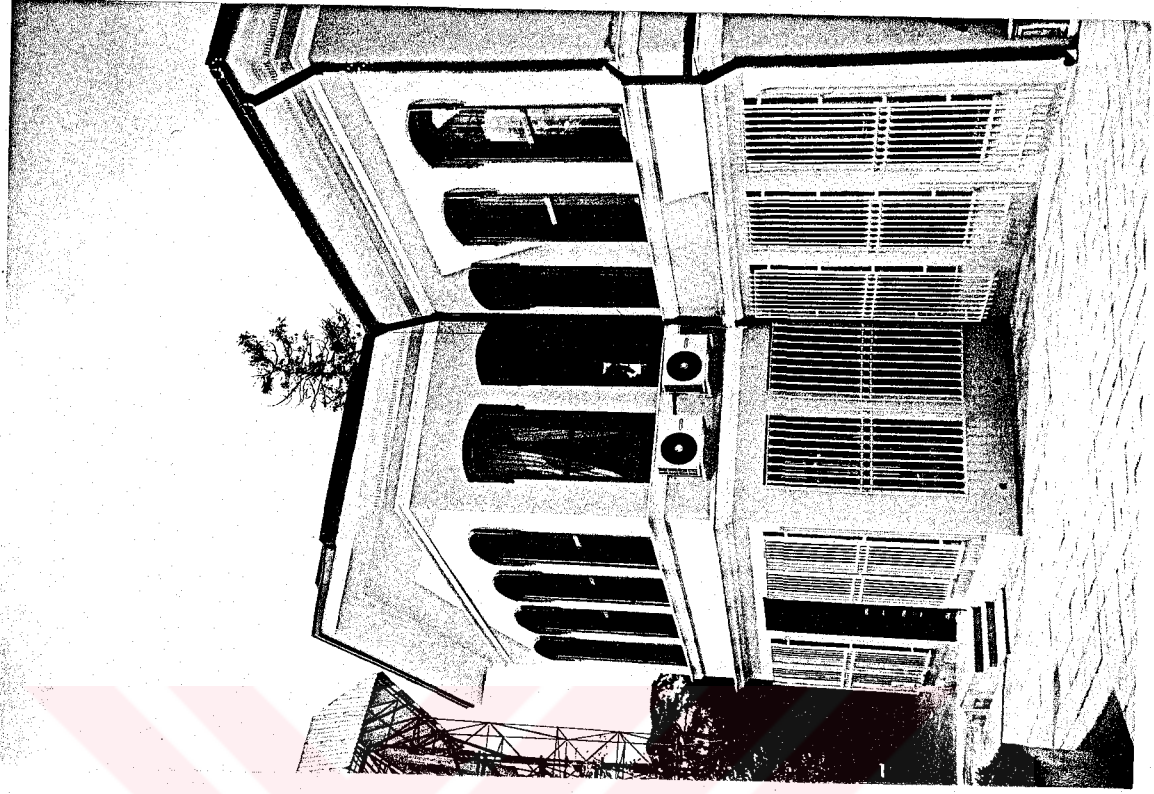
Resim 4.57 Binanın Güney Cephesi'nin en önde bulunan kısmı.

Resim 4.58 Binanın Güney Cephesi'nden bir ayrıntı

Resim 4.59 Binanın Güney Cephesi'nde geride kalan bölüm.

Resim 4.60 Binanın Doğu Cephesi'nde öne çıkan alınlıklı kısım.

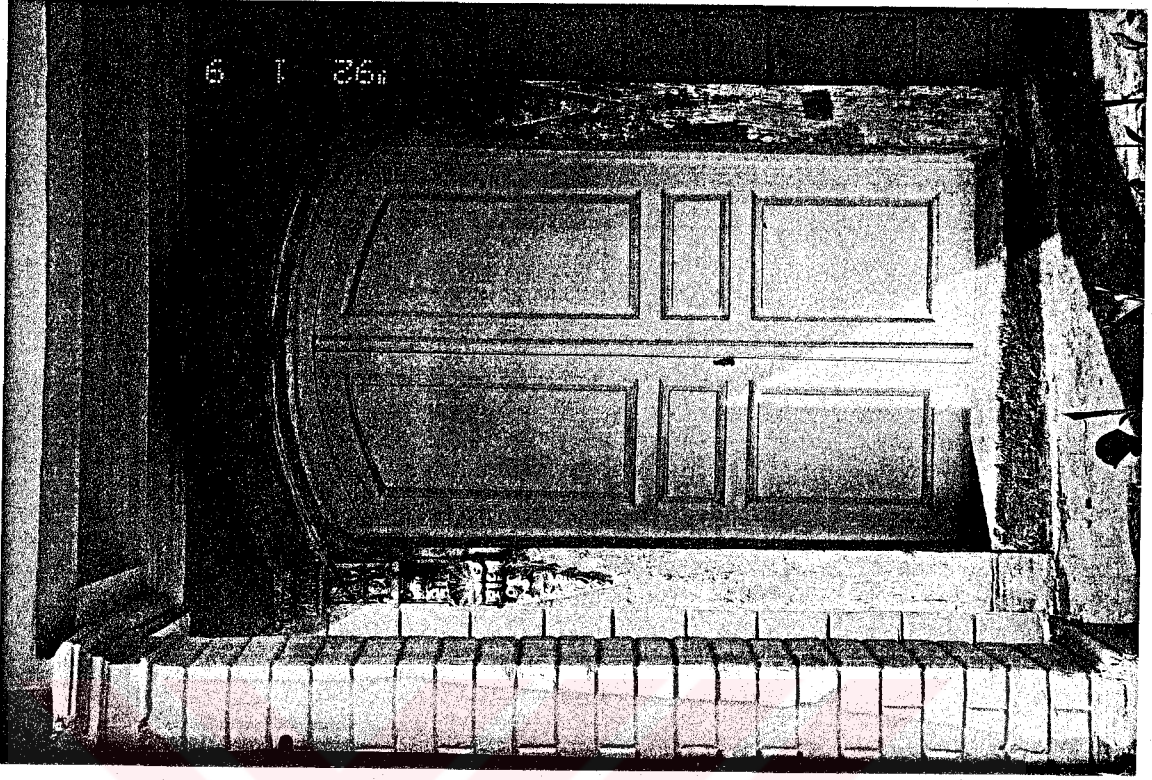
Resim 4.61 Binanın Doğu Cephesi'nde, ortada ve sağda bulunan farklı kısımların birleşimi.

Resim 4.62 Binanın Doğu Cephesi'nde en sağdaki farklı cephe anlayışı.

Resim 4.63 Binanın Doğu Cephesi'nin bitiminde, Tiyatro'ya geçmek için kullanılan geçit.

Resim 4.64 Binanın Doğu Cephesi'nin, tiyatroya bitişik bölümündeki çıkış kapısı.

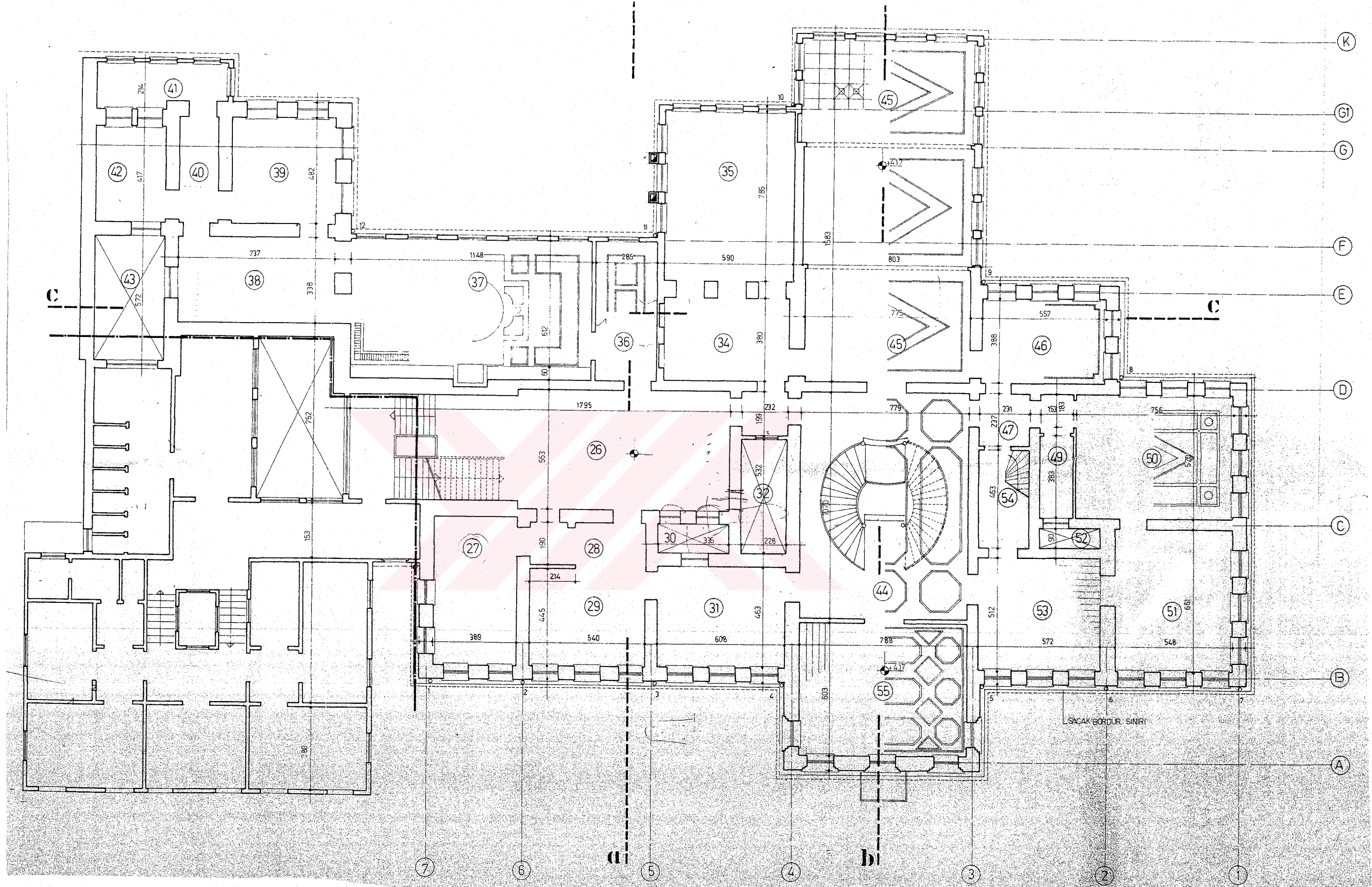
4.3 Yapının Geçirdiği Onarım ve Restorasyonlar

4.3.1 1935-1940 Arasında Yapılan Restorasyon

Çeşitli kaynaklardan ve yapıdaki izlerden edindiğimiz bilgilere göre bina, 1935 ila 1940 yılları arasında önemli bir müdahale geçirmiştir. 1937 yılında Teknik Okul'un Yıldız Sarayı'nın bazı bölümlerine taşınmasında bir süre sonra, o tarihlerde Cumhurbaşkanı olan İsmet İnönü, harap durumdaki Hünkar Dairesi'nin de okul hizmetine verilmesini uygun görmüştür. Bu karardan sonra bina, birtakım onarım çalışmalarının ardından öğrenci yatakhane olarak kullanılmaya başlanmıştır. Binanın yıkılan yerlerine, günümüzde varolan betonarme kısımlar eklenmiştir (Binan, 1999). Merey' e göre bu eklerin bulunduğu yerde asıl olarak, hünkar hamamı, ayak yolu ve abdestlikleri, namaz odası, esvap odası gibi fonksiyonel birimler bulunmaktaydı (Merey, 1983).

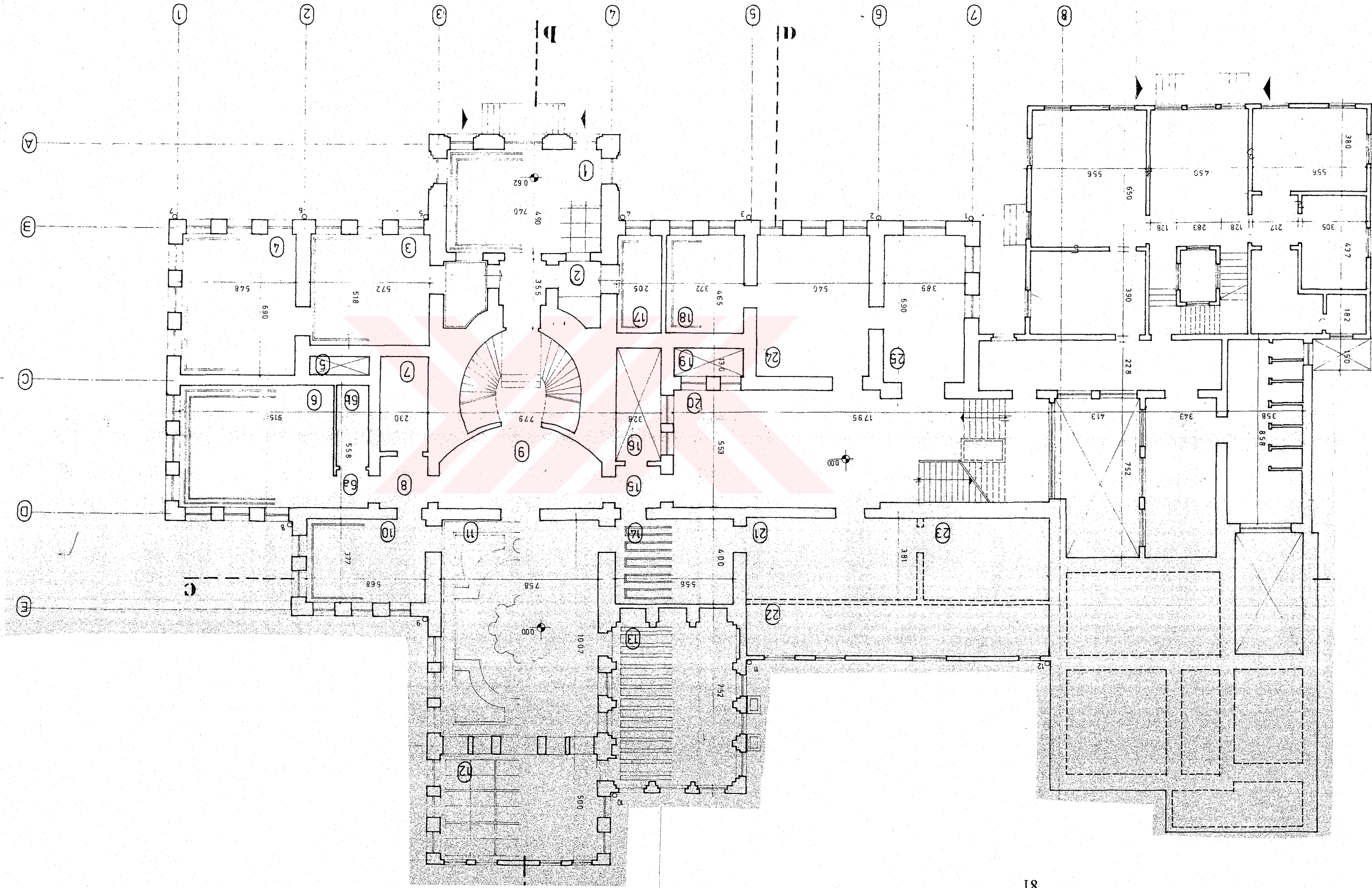
Günümüzde Mimarlık Fakültesi olarak kullanılan binada, 1939 yılında, Prof. Emin Onat'ın hazırladığı proje doğrultusunda bir restorasyon uygulanmıştır (Binan, 1999). Bu uygulama ile, Hünkar Dairesi'nde o yıllarda gerçekleştirilen restorasyon arasında, benzerlikler bulunmaktadır. Şöyle ki; taşıyıcı kagir duvarların üzerine oturan ahşap kirişli döşeme ortadan kaldırılmış, yerine betonarme sistem oturtulmuştur. Bu uygulamaya tabii tutulan mekanlar, dekoratif özelliklerini tamamen yitirmişlerdir. İki binada da, yapılan merdivenler ve trabzanları, döşemede bulunan karo mozaik kaplama aynı niteliktedirler.

Uygulanan bu restorasyon, binaya yeni fakat uygun olmayan bir fonksiyon kazandırmıştır. Bu restorasyon sırasında bina, orjinal kullanımına ait birçok özelliğini yitirmiştir. Ayrıca, bu müdahalenin önce ve sonrasına ait, herhangi bir belgeleme çalışmasının yapılmamış olması da restorasyon ilkeleri açısından kabul edilemez bir durumdur.

Şekil 4.7 1982 yılına ait rölövede Zemin Kat Planı. (çizen: Mimar Tunç Karaalioglu)

Şekil 4.8 1982 yılına ait rölövede Birinci Kat Planı. (çizen: Mimar Tunç Karaalioglu)

4.3.2 1983 Yılı'nda Yapılan Restorasyon

Sözlü kaynaklardan edindiğimiz bilgilere göre, bina 1970 yılına kadar Teknik Okulu'na ait öğrenci yatakhaneleri olarak kullanılmıştır. Zemin katta giriş aksının solunda bulunan ve günümüzde yapılan yeni düzenlemelerle Personel Daire Başkanlığı olarak kullanılan bölümde, öğrenciler için yapılmış banyolar vardı. Yine sol kısımda, günümüzde Tanıtım ve Halkla İlişkiler Binası olarak kullanılan betonarme ek ise; o tarihlerde , giriş katı Yurt Müdürlüğü, üst katı da öğrenci yatakhaneleri olarak kullanılan kagir duvarlı, ahşap döşemeli bir binaydı. Teknik Okulu'n 1969 yılında İDMMA ya dönüşmesinden sonra boş kalan Hünkar Dairesi'nin, 1982'de Yıldız Üniversitesi kurulunca, Rektörlük Binası olarak kullanılmasına karar verilmiştir. Ancak bina, bakımsızlıktan ötürü oldukça kötü durumda olduğundan acilen bir onarım gerektirmiştir. Bu acil onarımdan hemen önce, okulumuzun Restorasyon Ana Bilim Dalı öğretim üyesi Doç. Dr. Nevzat İlhan tarafından öğrenci projesi olarak çizdirilen rölöveyi inceleyerek, binanın mevcut durumu hakkında fikir edinebiliriz (Şekil 4.7, 4.8). Yine, Restorasyon Ana Bilim Dalı öğretim görevlilerinden olan Lemi Merey gözetiminde yürütülen bakım ve onarım çalışmaları ile ilgili olarak da , restorasyon uygulamasını üstlenen Naci Özkaşıkçı tarafından edindiğimiz bilgiler aşağıdaki gibidir:

- “Uzun yıllardır bakımsız kalmış olan binada, çatı hemen her yerinden su almaktaydı. Musandra katı döşemesi ve duvarları oldukça kötü durumdaydı. Öncelikle çatı yenilendi. Birkaç yerde eğim değiştirilerek, su toplanan noktalarda problem giderildi. Kiremit çatı örtüsü onarıldı* .
- “Musandra katı döşemelerinden aşağı sızan su , altta 1. katın tavan ve duvarlarının hem taşıyıcı sistemine hem de dekorasyonuna büyük ölçüde zarar vermiştir. Özellikle, Muayede Sofası olarak adlandırılan 103 no'lu mekanda cephe tarafında 75 cm. ye varan çökme tespit edildi. Çöken tavan askıya alındı. Duvarlardaki ahşap dikmeler zemin kat tabanından itibaren yenilendi. Bu mekandaki bulunan kumaş kaplamaların altında orijinal bir bezemeye rastlanmadığından** , tavan ve duvarlar kumaş kaplandı” (Resim 4.65- 4.67)
- “102 no'lu Merdiven holü tavanında 120 ve 101 no'lu mekanların birleştiği köşe tarafında çökme olduğundan, yalnızca bu bölümde bir onarım yapıldı. Tavandaki kalemişi bezeme

* Günümüzde mevcut olan bakır kaplama , 1990'da uygulanmış olup, binanın ve çatı arasının hava ve ışık almasını sağlayan açıklıklar da bu tarihte kapatılmıştır.

** Binanın orijinal kullanımında en önemli mekanlardan biri olan Muayede Sofası, büyük olasılıkla 1935-40 yılları arasında yapılan restorasyon sırasında tüm dekoratif özelliklerini yitirmiş olmalıdır.

de yine aslına uygun olarak yalnızca bu kısımda yenilendi” (Resim 4.68).

- “Rektörlük makamına ait mekanların (108,109,110) tavanları onarıldı. Ahşap tavan çıtaları büyük ölçüde, kalemişi bezeme ise tamamen yenilendi” (Resim 4.69-4.71).
- “116 no’lu mekan olan Şömineli Oda’nın, 131 no’lu mekanla bitişik duvarında ve bu bölümdeki tavanda tespit edilen hasar onarıldı” (Resim 4.72, 4.73).
- “Binanın restorasyon yapılan bölümlerinde bulunan pencere doğramaları aslına uygun olarak imal edildi ve yerine takıldı”.
- “1”. Kattaki ahşap döşeme kaplamalarının hasarlı bölümleri yenilendi”.
- “İç mekanlarda orijinal duvar bezemelerinin izlerini araştırmaya yönelik bir çalışma yapılmadı”.
- “Dış cephede detaylı bir raspa çalışmasının ardından duvarlar açık yeşile boyandı, bozulan söve, alınlık, silme gibi elemanlar onarıldı”(Resim 4.77, 4.78).
- “Şekil 4.7 de 13 no’lu mekan olarak gösterilen odanın yanındaki bacalar da bu tarihte kaldırıldı (Resim 4.80). Ayrıca 14 no’lu mekanın altında bulunan ve ısıtma merkezi olarak kullanılan bölüm kapatıldı”. Bu bölüm, Harp Akademileri zamanında da kalorifer dairesi olarak kullanılmıştı (Ezgü, 1962).
- Şekil 4.8 da 22 no’lu mekan olarak gösterilen, şömineli oda altındaki kolonlu kısmın, bahçe tarafında bir duvarla kapalı olduğu görülmektedir. “Restorasyon öncesinde, burası depo olarak kullanılmaktaydı. 23 no’lu mekanda ise iki adet alaturka tuvalet vardı”.
- “Bu çalışmaların hemen ardından, 1985 yılında eski ahşap Yurt Müdürlüğü binası yıktırılarak, yerine, günümüzde Tanıtım ve Halkla İlişkiler Binası olarak kullanılan betonarme bina yapıldı”.

Yapının o günkü harap duruma göz önüne alındığında yapılan kapsamlı onarımların gerekli olduğu, ancak restorasyon kuramları açısından doğru olmadığı bir gerçektir. Restorasyon kapsamında gerekli belgeleme çalışması yapılmadığı gibi, binanın orijinal durumuna ait izler yeterince araştırılmamıştır. Uygulamadaki aciliyet sebebiyle de, binadaki onarım çalışmaları geçici önlemler olarak kalmış, 10 sene gibi kısa bir zaman içerisinde yeniden bakım ve onarım yapılmasına ihtiyaç duyulmuştur.

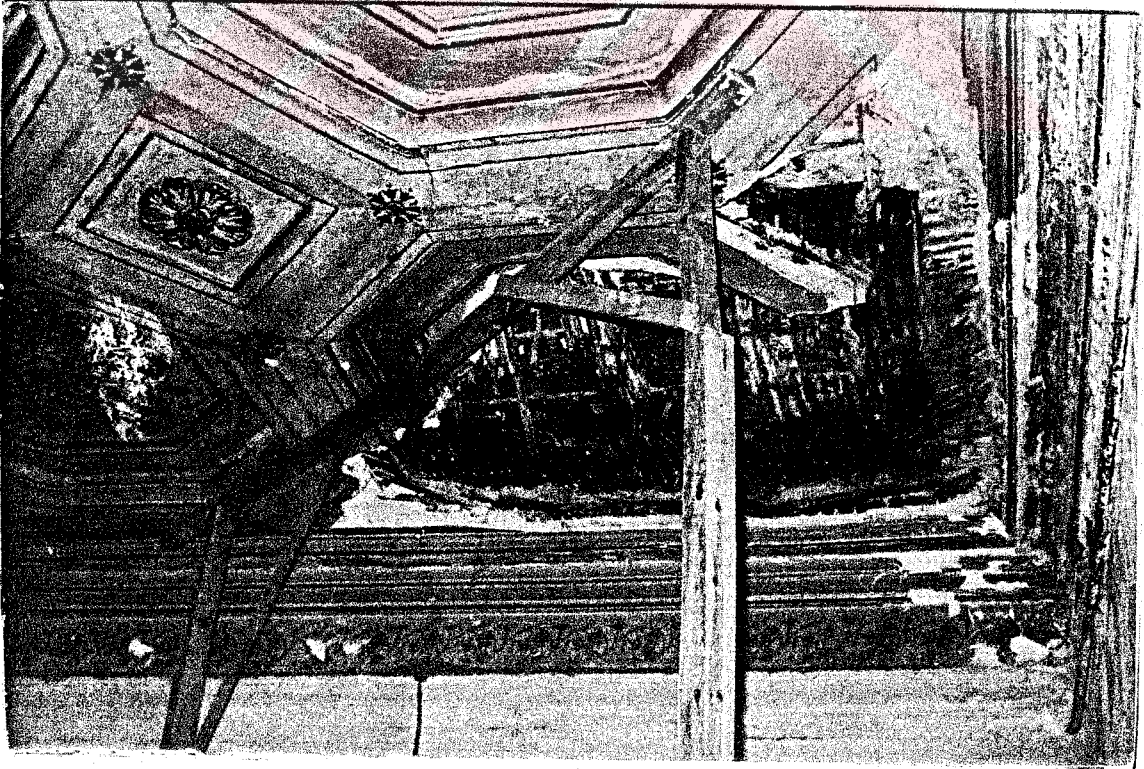
Resim 4.65 103 no'lu mekan dış cephesi restorasyon sırasında

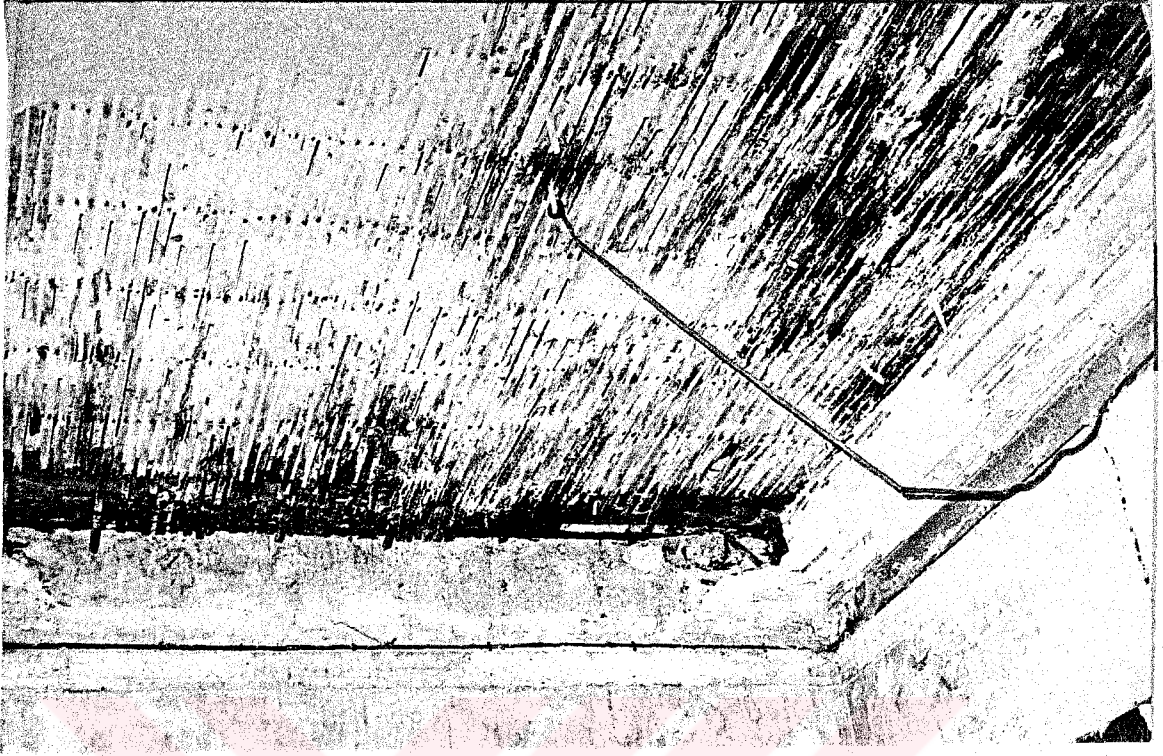
Resim 4.66 Restorasyon sırasında binanın arka cephesinden bir görünüş

Resim 4.67 103 no'lu mekanda çökme olan kısım

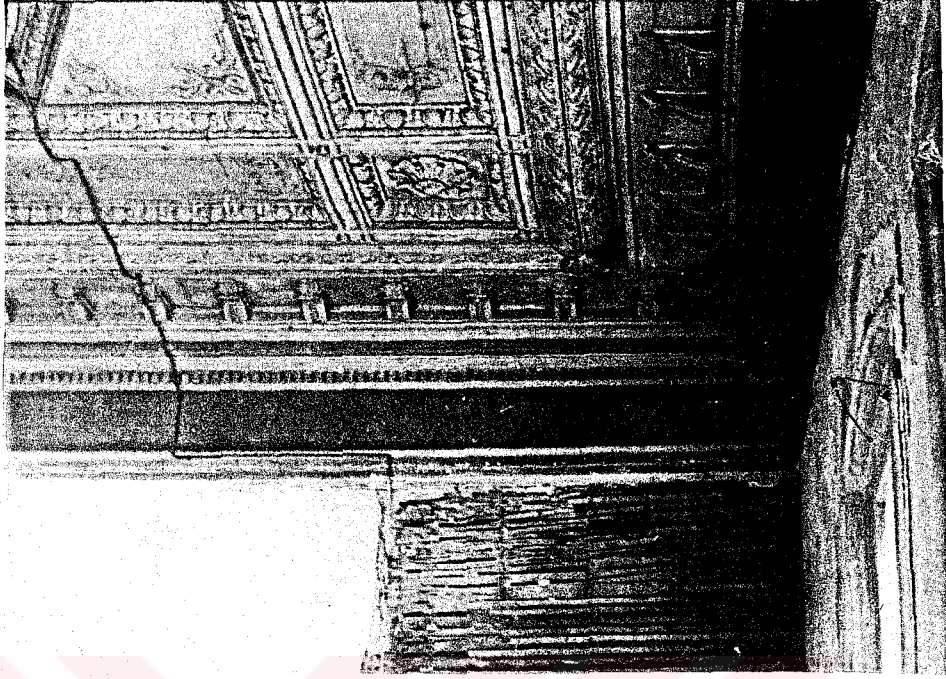
Resim 4.68 102 no'lu Merdiven Holü'nde çökme olan kısım

Resim 4.69 110 no'lu mekan restorasyon öncesinde

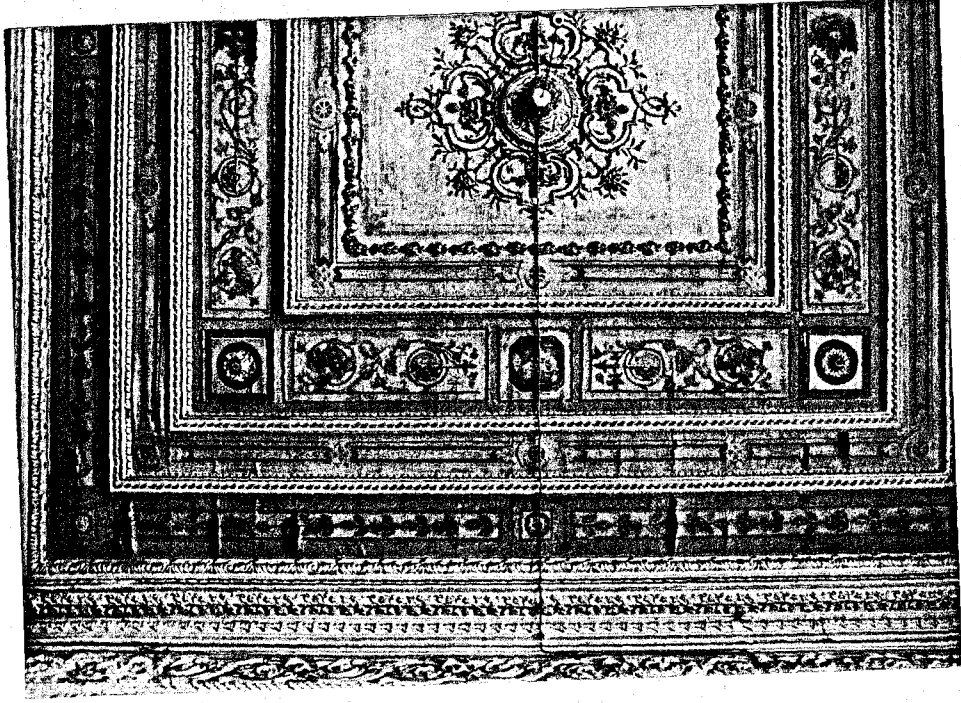
Resim 4.70 108 no'lu mekan restorasyon öncesinde

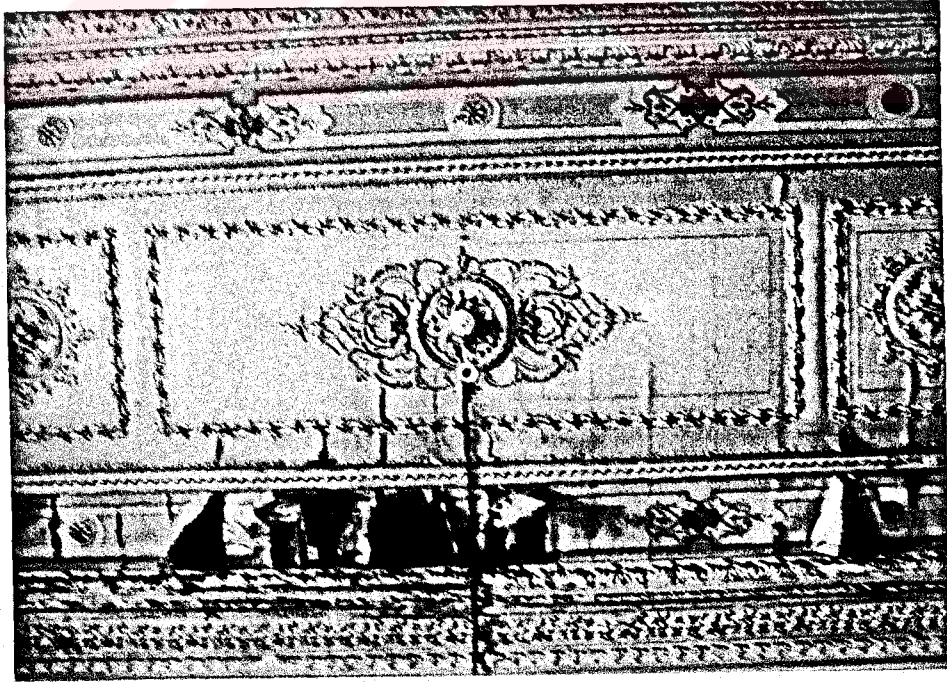
Resim 4.71 108 no'lu mekan restorasyon öncesinde

Resim 4.72 116 no'lu mekan restorasyon öncesinde

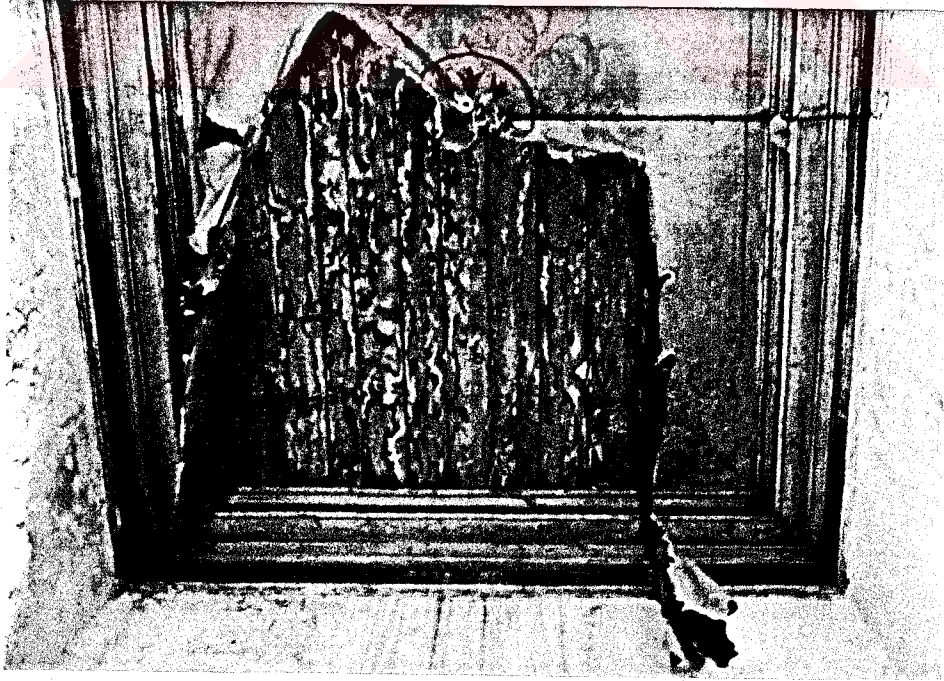
Resim 4.73 116 no'lu mekan restorasyon öncesinde

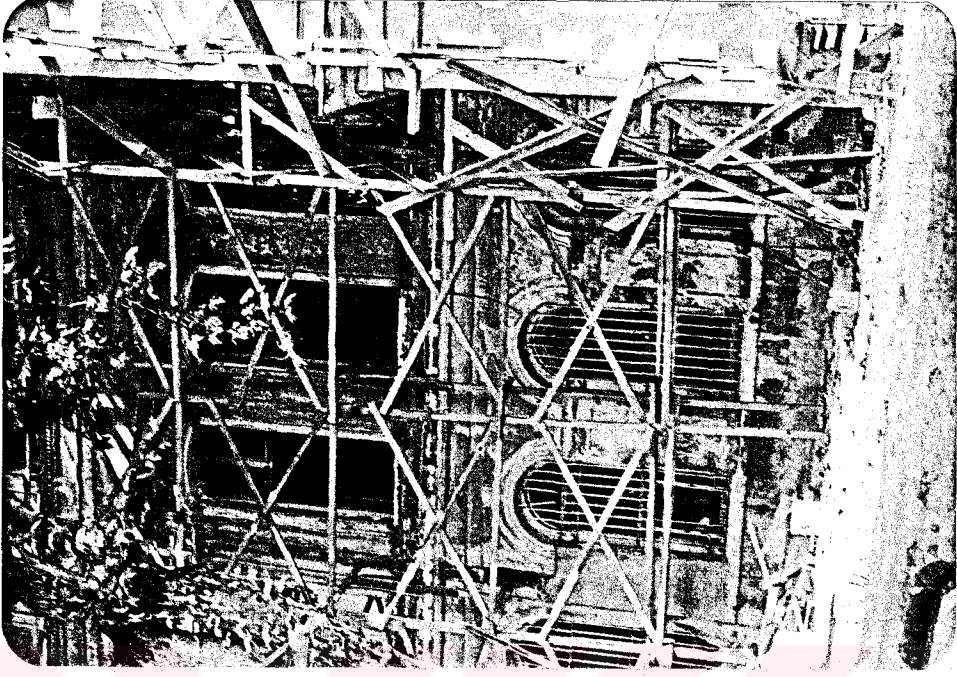
Resim 4.74 115 no'lu mekan restorasyon öncesinde

Resim 4.75 104 no'lu mekan restorasyon öncesinde

Resim 4.76 114 no'lu mekan restorasyon öncesinde

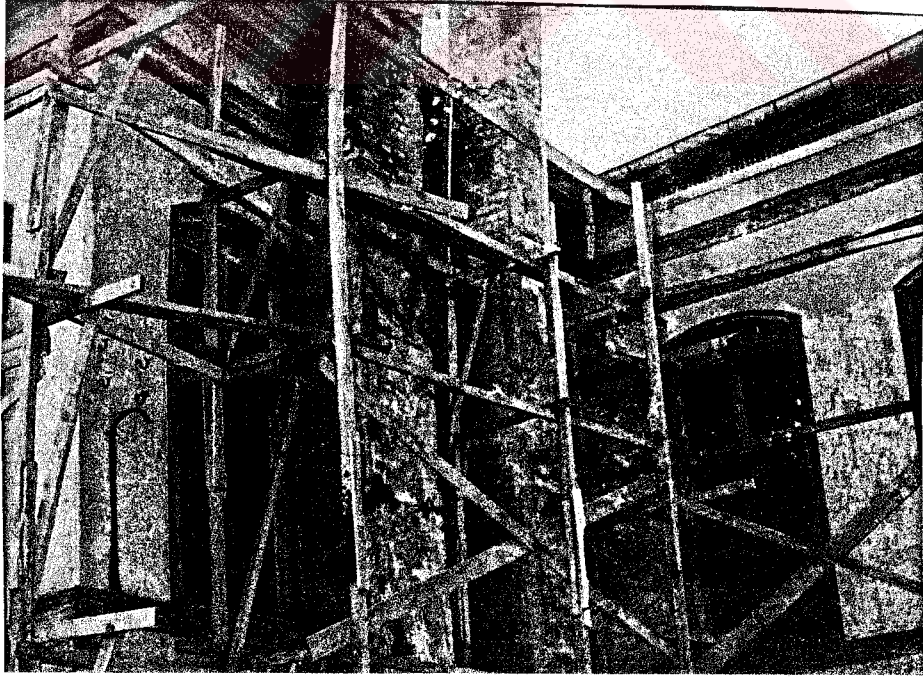
Resim 4.77 Restorasyon öncesinde Batı Cephesi'nden bir görünüş

Resim 4.78 Restorasyon sonrasında Batı Cephesi'nden bir görünüş

Resim 4.79 Restorasyon sonrasında ana giriş kapısı

Resim 4.80 Restorasyon esnasında yıkılan bacaların durumu

4.3.3 1983-1997 Yılları Arasında Yapılan Çalışmalar

Bu süre içerisinde binada birbirinden bağımsız birkaç küçük değişiklik ve onarım yapılmıştır. Bölüm 4.3.2’de değinildiği gibi günümüzde mevcut olan bakır çatı örtüsü bu tarihte uygulanmıştır. Binada kapalı durumda bulunan aydınlıkların üzeri de yine bu tarihte kapatılmıştır. Bununla birlikte 116 no’lu mekandan 131’ e geçişte kullanılan kapılar iptal edilip, buraya 117 no’lu mekandaki betonarme merdiven tarafından girilebilen ve aydınlık içinde yer alan küçük bir merdiven inşa edilmiştir (Ek Pafta 3.3).

4.3.4 1997’ den Bu Yana Sürdürülen Restorasyon

1997 yılında başlatılan ve Kaya İnşaat tarafından yürütülen çalışmalarda, detaylı bakım ve onarımlar ile birlikte, restorasyonda belge niteliği taşıyacak araştırmalar da yapılmaktadır*.

Kaya inşaat yetkilisi Nusret Kaya ile yaptığımız görüşmede, söz konusu çalışma ile ilgili aldığımız bilgiler şunlardır:

- Yapının 1. Katındaki tavanlar üstte musandra katının yoğun kullanımından ötürü zarar görmüş durumdaydı. Restorasyon çalışmasına 101, 109 ve 110 no’lu mekanlardaki tavan onarımıyla başlandı. Mevcut ahşap döşeme, bu mekanlardaki tavan dekorasyonunu taşıyamaz durumda olduğundan, döşeme ve tavanın taşıyıcı sistemini birbirinden ayırmak gerekmektedir. Ahşap kirişler tavanı, yeni yapılan çelik kirişler de döşemeyi taşıy duruma getirildi (Resim 4.81-4.84). Bu iki sistemi birbirlerinden ayırmak için 4 cm. lik bir boşluk bırakıldı (Şekil 4.9).
- 101 no’lu mekan tavanında, bağdadi tekniğiyle oluşturulmuş teknelerden ortada bulunan yükten dolayı tamamen çökmüş durumdaydı. Bu nedenle orta kısma ait orijinal bezemeye ulaşamadığından, bu kısma, mekanın yol cephesi tarafındaki teknede yapılan raspa sonucunda elde edilen motif uygulandı. Mekanın merdiven tarafındaki teknede ise mevcut durumda karşılaşılan motif korundu. Bu mekanın duvarlarına da yine tavana uygun görülen kalemişi bezeme yapıldı (Resim 4.34).
- 102 no’lu Merdiven Holü mekanında da, yine bağdadi sıvalarla oluşturulmuş tekne tavan dekorasyonu ile karşılaşıldı. Bu tekneler arasında bulunan düşey kot farkı kimi yerlerde oldukça fazla olduğundan, bağdadi sıvayı taşıyan ahşap çitalara aşırı yükler getiriyordu.

* Bu restorasyonda, Restorasyon Ana Bilim Dalı Başkanı, Prof. İsmet Ağaryılmaz danışmanlık görevi yapmaktadır.

Tavan, mekanın 103 no'lu Muayede Sofası'na bitişik kısmında sehim yapmıştı. Bu yüzden 101, 109 ve 110 no'lu mekanlarda uygulanan döşeme ve tavan taşıyıcı sistemini ayırma işlemi, bu mekanda da uygulandı. İlk olarak tavan askıya alındı ve alçı motifler söküldü. Mevcut ahşap kirişler, üst kat döşemesini taşır duruma getirildi. Tavan dekorasyonunun taşınması için de çelik kirişler döşendi (Şekil 4.10). Tavan tekneleri ise, kutu profillerle oluşturuldu. Tavandan sökülen motiflerin kalıpları alınarak, polyester katkılı ve ahşaptan daha dayanıklı bir malzeme ile yeniden üretildi (Resim 4.85-4.87). Duvarlara da tavandan esinlenen fakat daha sade biçimli motifler uygulandı.

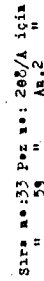
- 108 no'lu mekanın tavanında, ahşap elemanlarda yer yer bozulma tespit edildi. Üzerlerinde bulunan macun ve boya orijinal seviyesine kadar kazındı. Eksikler tamamlandı. Duvar ve tavanlarda raspa sonucu ortaya çıkan orijinal bezemeler tamamlandı (Resim 4.88).
- 109 no'lu mekandaki bağdadi tavan sıvası, dökülen yerlerde onarıldı. Bezemelerdeki eksiklikler tamamlandı. Duvarlardaki altın varak bezemeye rötuşlar yapıldı (Resim 4.89).
- 118 no'lu mekanda orijinal duruma ait bir iz bulunamadı. Döşemede, 102 no'lu Merdiven Holü mekanın kaplamaları örnek olarak alındı. Tavanda ise ahşap çıtalarla geometrik desenler oluşturuldu. (Resim 4.90).
- 120, 121 ve 123 no'lu mekanların duvarlarında yağlıboya, tavanlarında ise son yıllarda yapılmış niteliksiz ahşap uygulama ile karşılaşıldı. Alçı olan tavan köşe profilleri, ahşaplarıyla değiştirildi. Tavan dekorasyonu da mevcut haline bağlı kalınarak yenilendi. Duvarlarda raspa sonucu ortaya çıkan şablon tekniğindeki süslemeler aslına uygun olarak tamamlandı (Resim 4.91,4.92).
- Birinci kattaki döşeme kaplamaları, binanın değişik yerlerinde rastlanılan ahşap parke uygulaması devam ettirilmek suretiyle değiştirildi ve yenilendi.
- Z01 no'lu mekanın duvaralarında raspa sonucunda ortaya çıkan şablon tekniğindeki süslemeler aslına uygun olarak tamamlandı (Resim 4.93,4.94).
- Z03, Z04 ve Z08 no'lu mekanlarda, tavan ve duvar dekorasyonu varolan izlerden yola çıkılarak yenilendi (Resim 4.95-4.98).
- Z07 no'lu mekanda, döşeme yer yer çökmüş olduğundan mevcut sistem çelik olarak yenilendi ve ahşap döşeme kaplamaları aslına uygun olarak uygulandı. Bu mekana Z06

no'lu holden girişte kullanılan demir kapının boyası yenilendi (Resim 4.15, 4.99).

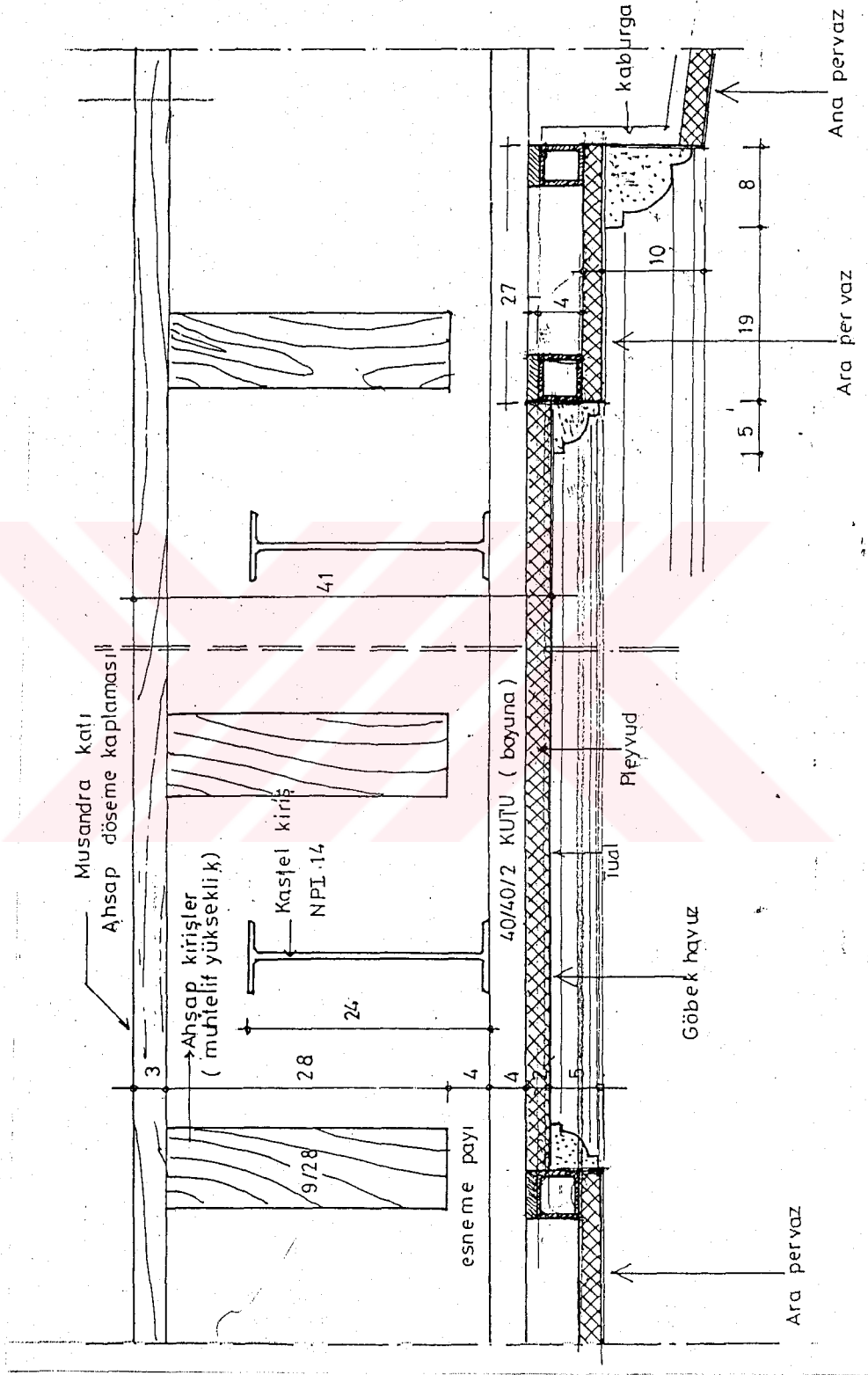
- Z09 no'lu mekanda yapılan araştırma sonucu herhangi bir ize rastlanmadığından herhangi bir uygulama yapılmamıştır. Mevcut döşeme kaplaması olan karo mozaik, ahşap ile değiştirilmiştir.
- Z13 no'lu mekanda tavanda mevcut olan kalemşi bezemenin altından çıkan orijinal desen uygulandı. Duvarlarda ise boyanın altından çıkan geometrik şekilli kalemşi bezeme yapıldı (Resim 4.100, 4.101).
- Z12 no'lu mekanda mevcut niteliksiz ahşap kaplama tavan sökülerek ahşap pasalı tavan uygulamasına gidildi.
- Z18 ve Z19 no'lu mekanlar arasındaki duvar kaldırılmış ve çelik takviye ile beslenmiştir (Resim 4.102).
- Z25 no'lu mekanda, dış cephe duvarlarındaki çürümüş ahşap taşıyıcılar yenilendikten sonra, bu duvarların iç cephelerinde bulunan mermer kaplamalar onarıldı (Resim 4.103, 4.104).
- 102 no'lu mekana çıkan merdivenin korkuluk ve babaları ile merdiven altı ahşap kaplamalarında boya ve macun kazındı. Ortaya çıkan çürük kısımlar ayna tekniğiyle tamamlandı. Oyma araları macunsuz boyandı ve varak kaplama yapıldı. Oynayan kısımlar sağlamlaştırıldı. Üstteki babanın zeminle ilişkisi güçlendirildi (Resim 4.105, 4.106).
- Z23 no'lu mekanda mevcut olan betonarme giriş sistemin tavandaki çirkin görüntüsünü önlemek amacıyla, alçıpan malzeme ile asma tavan yapıldı (Resim 4.107, 4.108).
- Z33 ve Z37 no'lu mekanların bulundukları yerdeki, aydınlık boşluklarının üzeri, çelik sistemle kapatılarak ofis haline getirildi.
- Giriş kapısı dış sövelerinde raspa sonucu ortaya çıkan bezelemeler aynen uygulandı (Resim 4.109, 4.110).
- Z02 no'lu mekandan Z05 no'lu mekana geçişte bulunan cam bölmeli ahşap kapının aynısı, Z05 no'lu mekandan Z06 no'lu mekana geçişte kullanıldı (Resim 4.111).
- Bu kattaki daha Z31-Z38 no'lu mekanlarda önceden kaplanmış seramik döşeme kaplaması Z22 ve Z23 no'lu mekanlarda da uygulandı. Ayrıca Z06, Z10 ve Z17 no'lu mekanlarda ahşap parke döşendi.

Yukarıda anlatılan onarım ve değişiklikler, binadaki eski izlerin araştırılmasına yönelik çalışmalarla birlikte yapıldığından dolayı, restorasyon ilkeleri açısından uygun gözükmemektedir. Ancak, aydınlıkların kat seviyelerinde kapatılarak mekan haline getirilmesi gibi varolan birtakım kullanım hatalarına devam edilmesi, kısa bir süreç içinde yapılan araştırmaların göreceli yaklaşımlara yol açması bakımından eleştirilebilir. Yine de bu eksik veya hatalı uygulamalar, restorasyonda geriye dönüş ilkesine aykırı değildirler. Ayrıca yapılan işlerin öncesi ve sonrası fotoğraflarla belgelenmiş, çizimlerle desteklenmiştir.

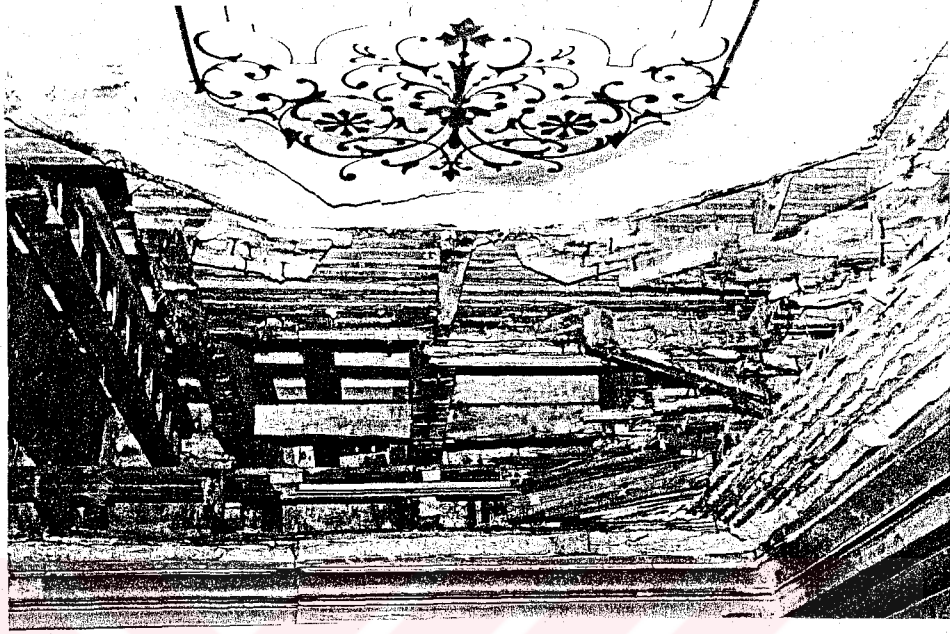

Şekil 4.9 101 no'lu mekan tavanına ait uygulama detayı (Kaya İnş. tarafından çizilmiştir).

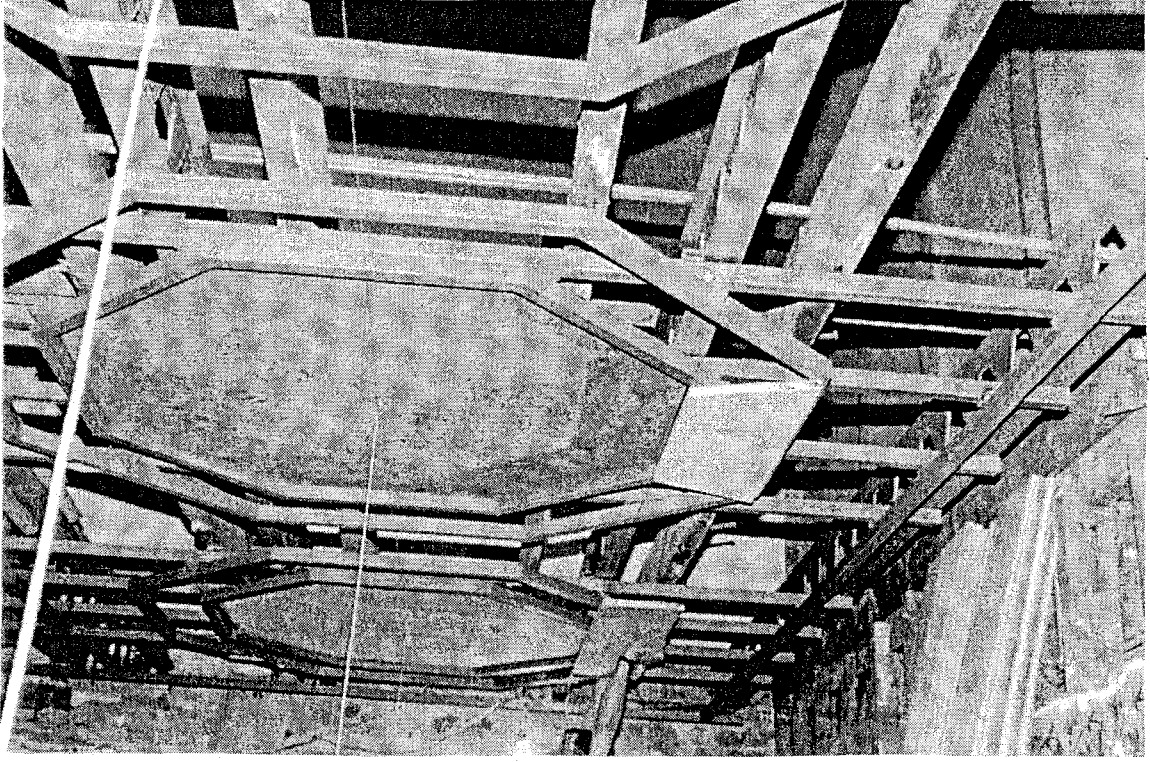
Şekil 4.10 102 no'lu Merdiven Holü'ne ait uygulama detayı (Kaya İnş. tarafından çizilmiştir).

Resim 4.81 Restorasyon öncesinde 101 no'lu mekanın tavanı

Resim 4.82 Restorasyon sırasında 102 no'lu mekan tavan sisteminin üstten görünüşü

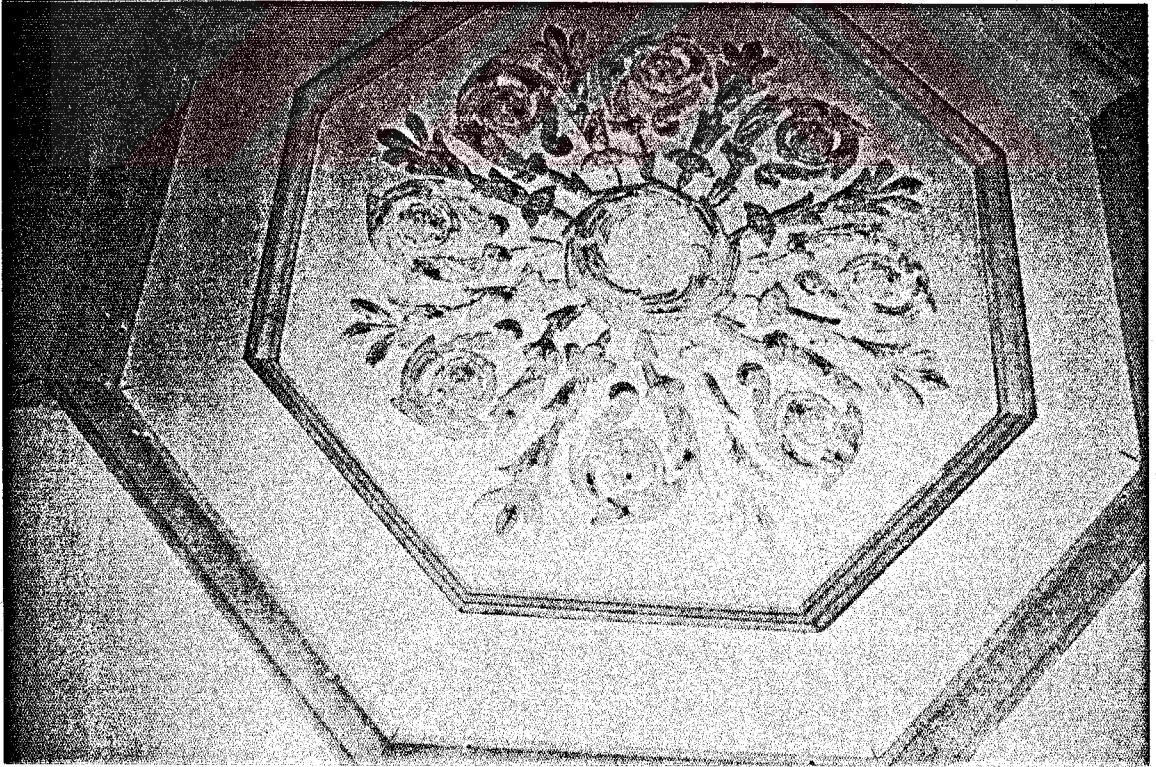
Resim 4.83 Restorasyon sırasında 102 no'lu mekan tavan sisteminin alttan görünüşü

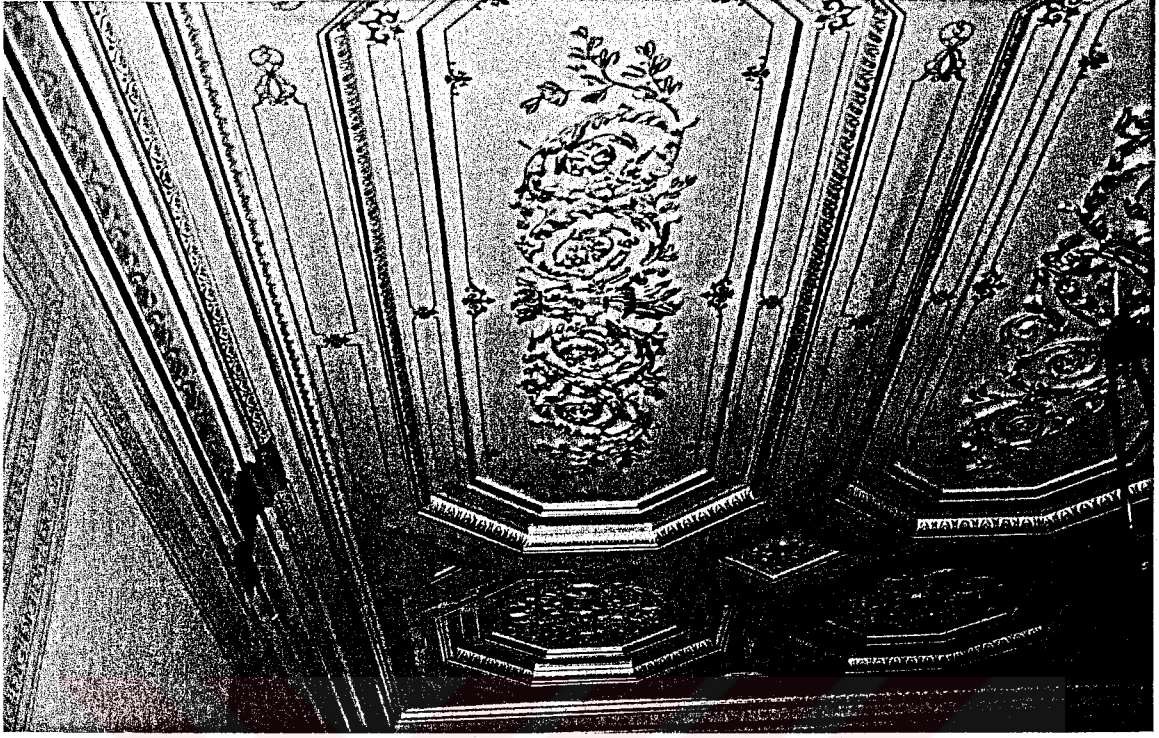
Resim 4.84 102 no'lu mekanda ahşap tavan kirişlemesi ve koltuk silmesi

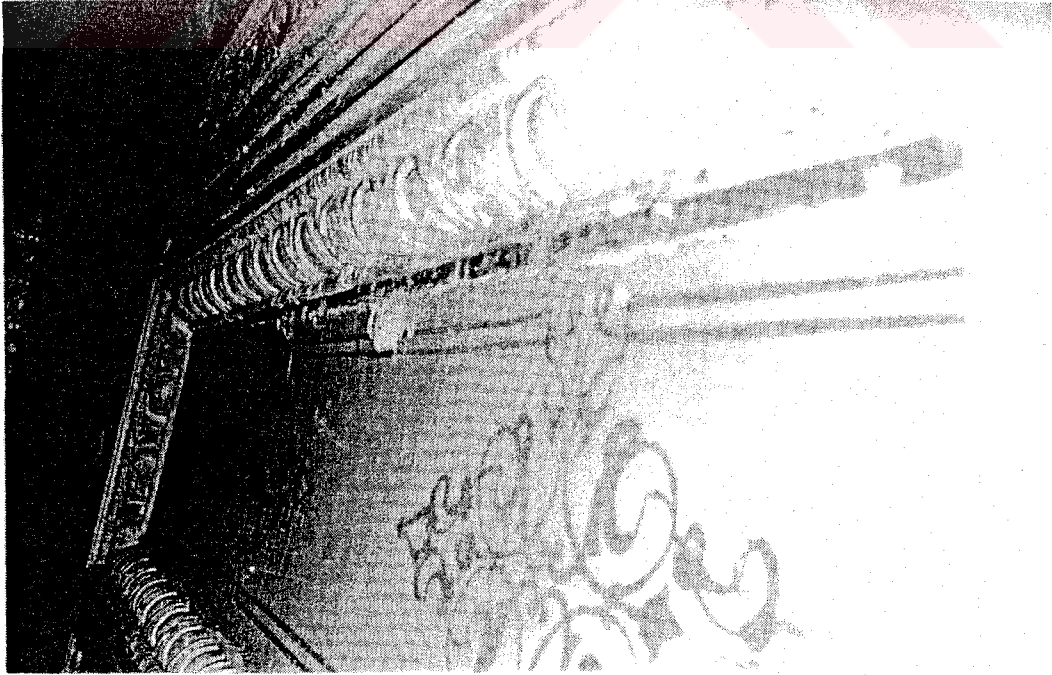
Resim 4.85 102 no'lu Merdiven Holü tavanından sökülen göbek motifi

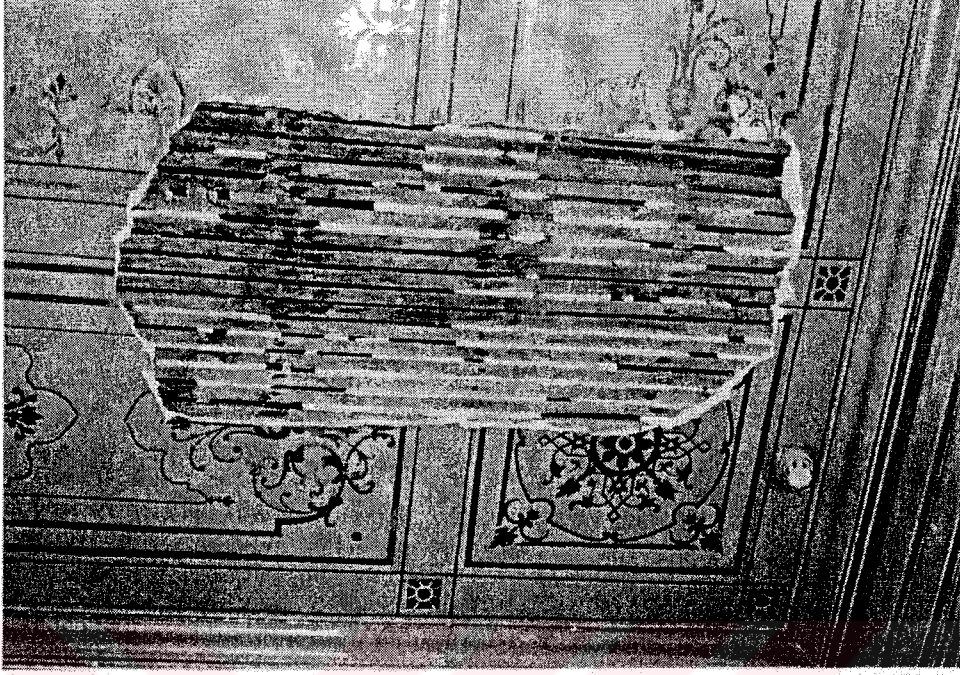
Resim 4.86 102 no'lu Merdiven Holü tavanında polyester malzeme ile üretilen yeni motifin uygulanmış hali

Resim 4.87 Restorasyon sonrasında 102 no'lu Merdiven Holü

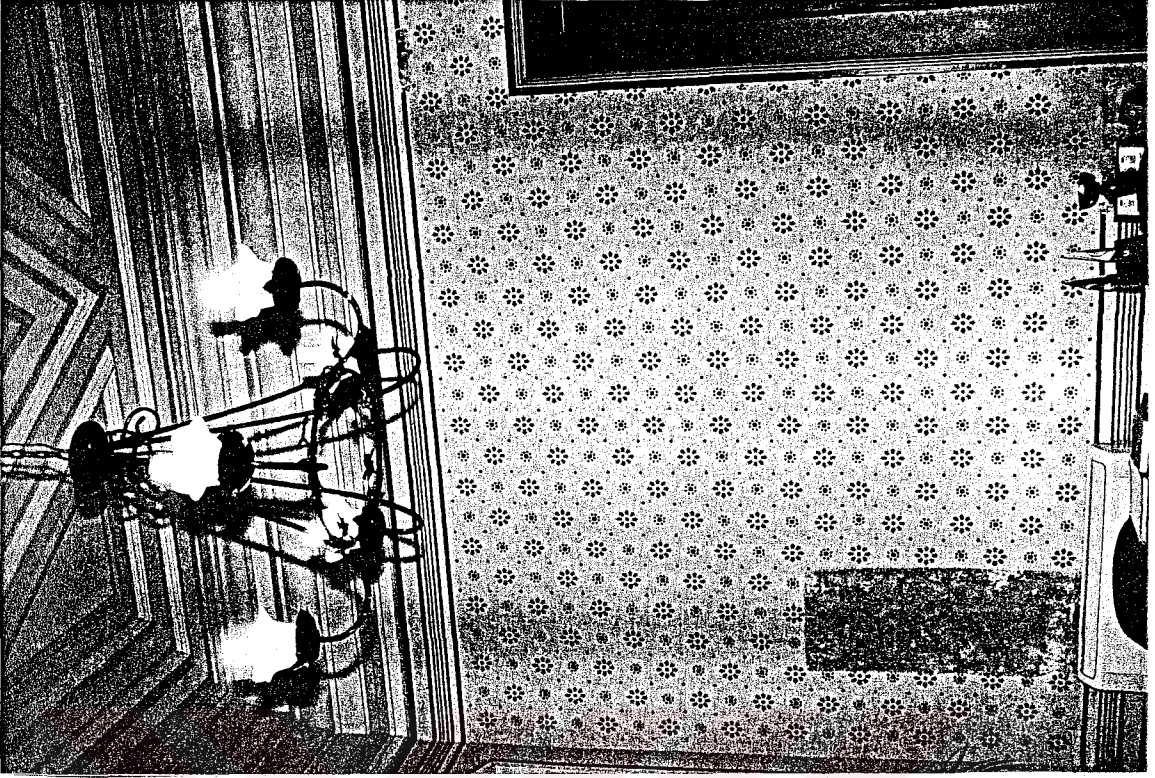
Resim 4.88 Restorasyon öncesinde 108 no'lu mekan tavanından bir ayrıntı

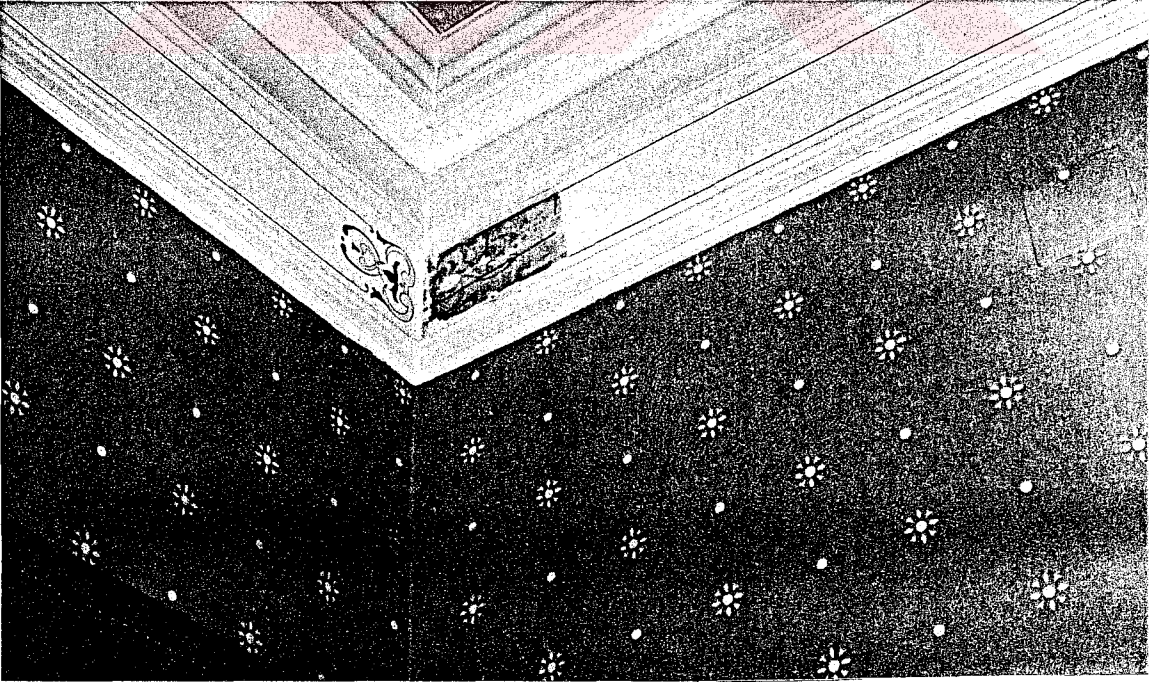
Resim 4.89 Restorasyon öncesinde 109 no'lu mekanın tavanı

Resim 4.90 Restorasyon sonrasında 118 no'lu mekandaki tavan dekorasyonu

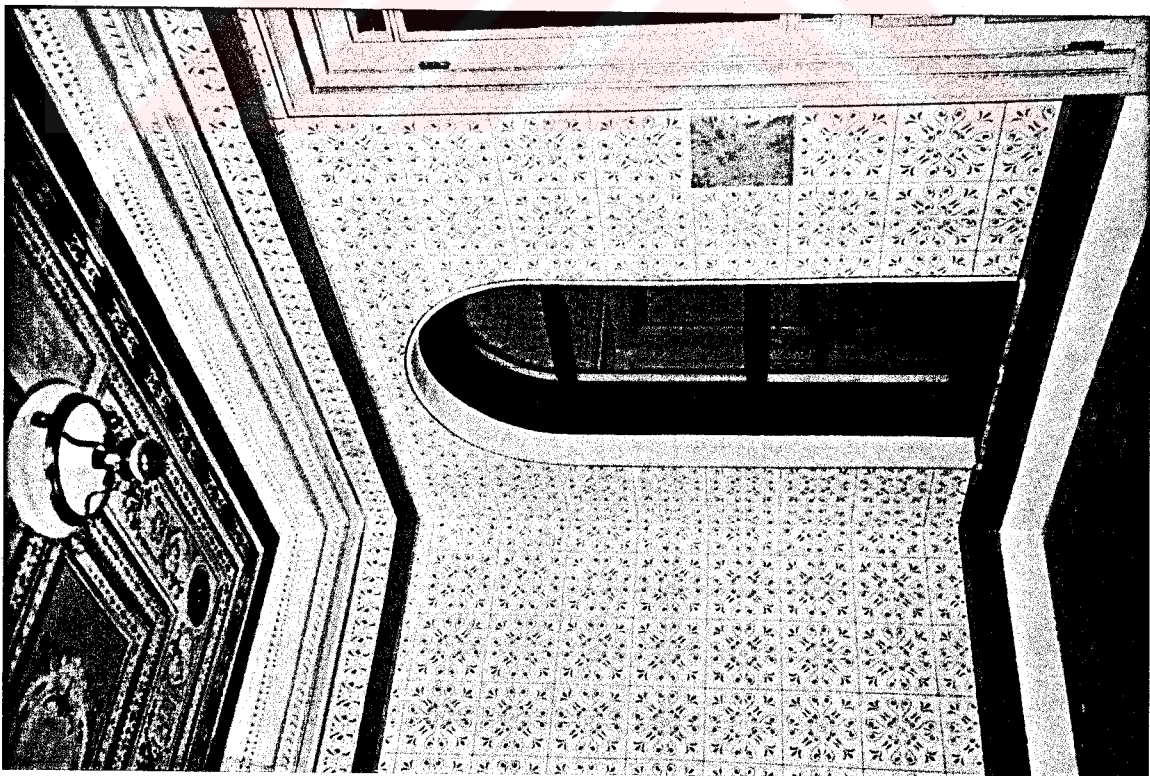
Resim 4.91 Restorasyon sonrasında 120 no'lu mekandaki tavan ve duvar bezemeleri

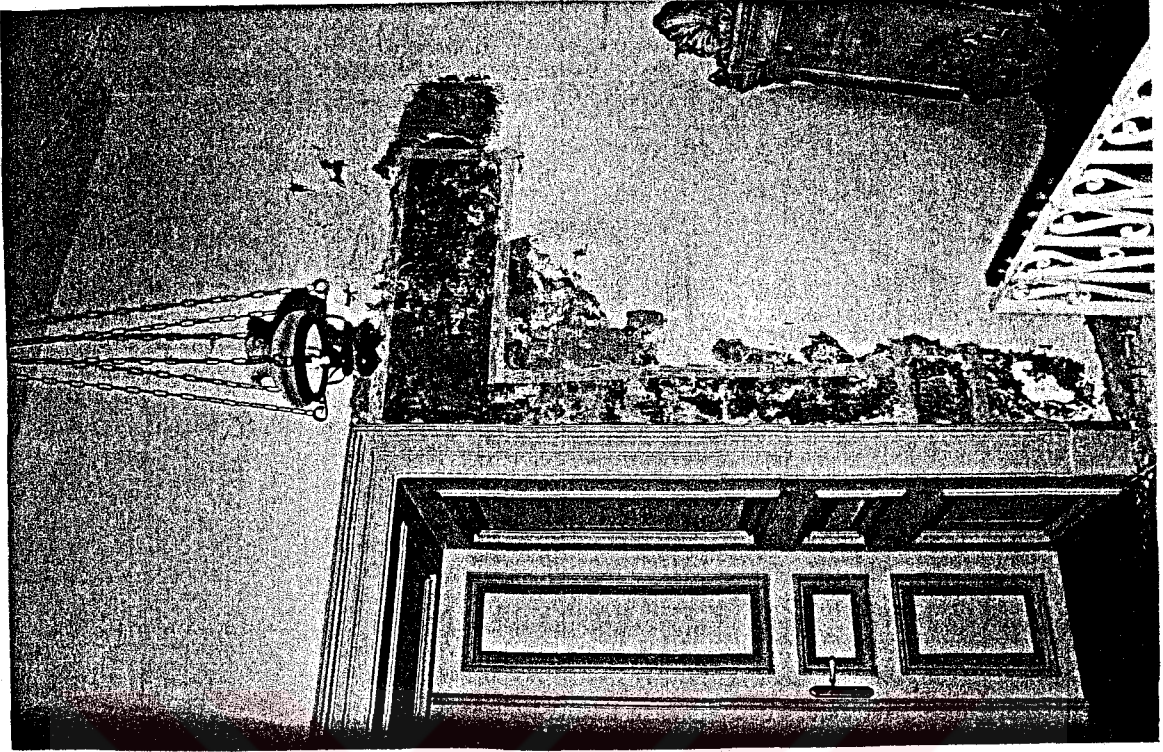
Resim 4.92 Restorasyon sonrasında 121 no'lu mekandaki duvar bezemeleri

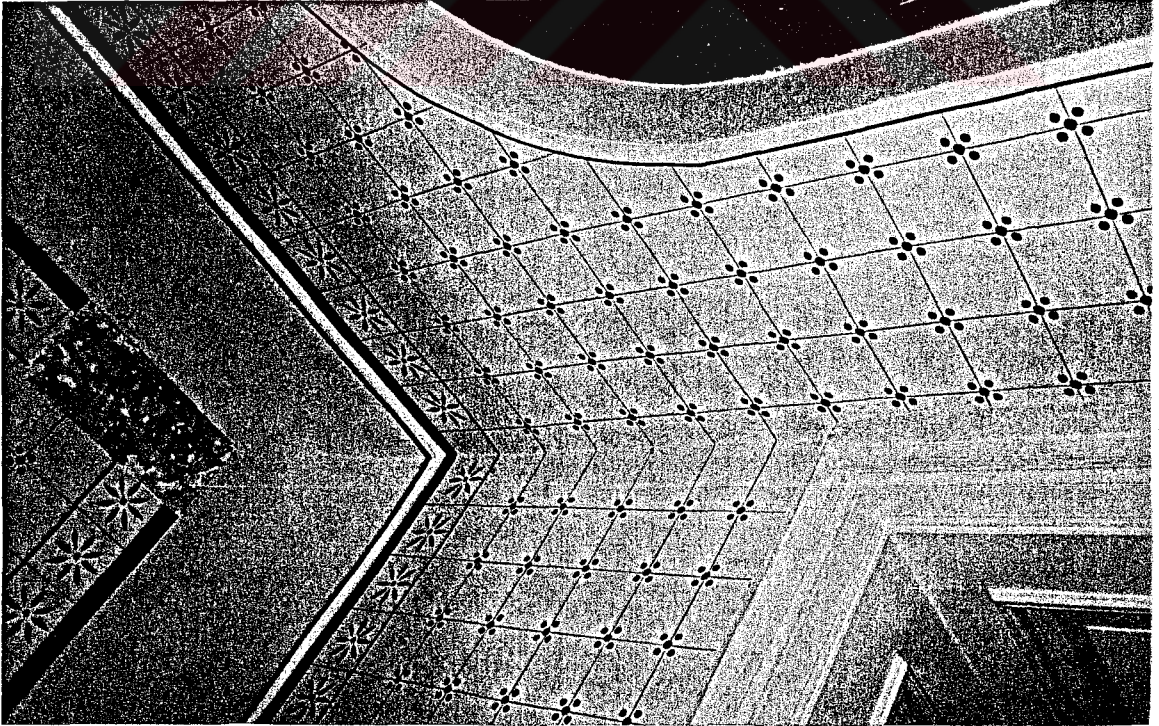
Resim 4.93 Restorasyon öncesinde Z01 no'lu Giriş Holü duvarı

Resim 4.94 Restorasyon sonrasında Z01 no'lu Giriş Holü duvarı

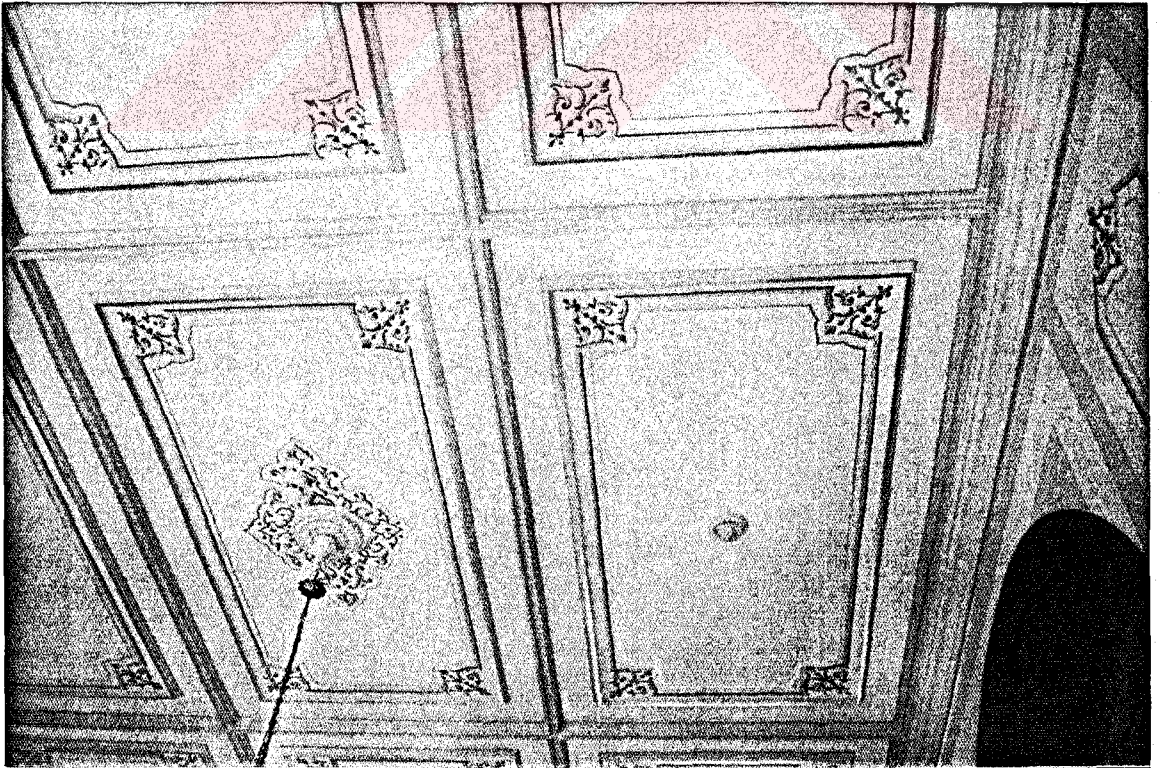
Resim 4.95 Restorasyon öncesinde Z04 no'lu Hol'ün duvarı

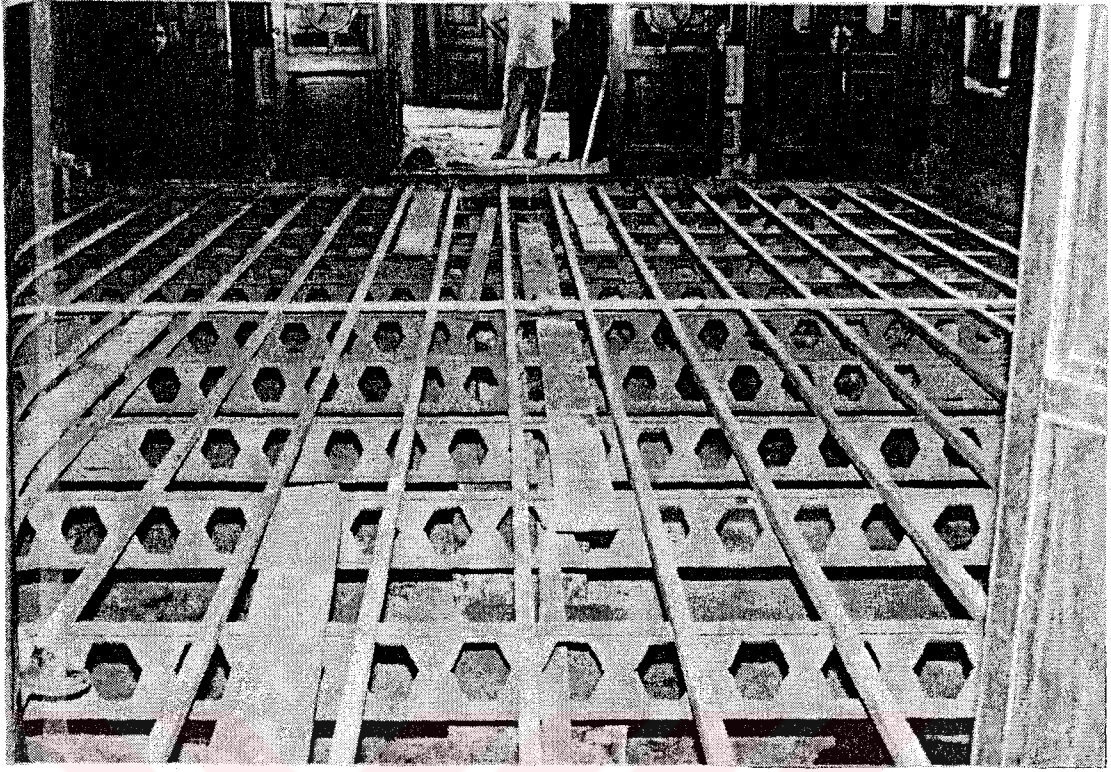
Resim 4.96 Restorasyon sırasında Z04 no'lu Hol'ün duvarı

Resim 4.97 Restorasyon öncesinde Z08 no'lu mekanın durumu

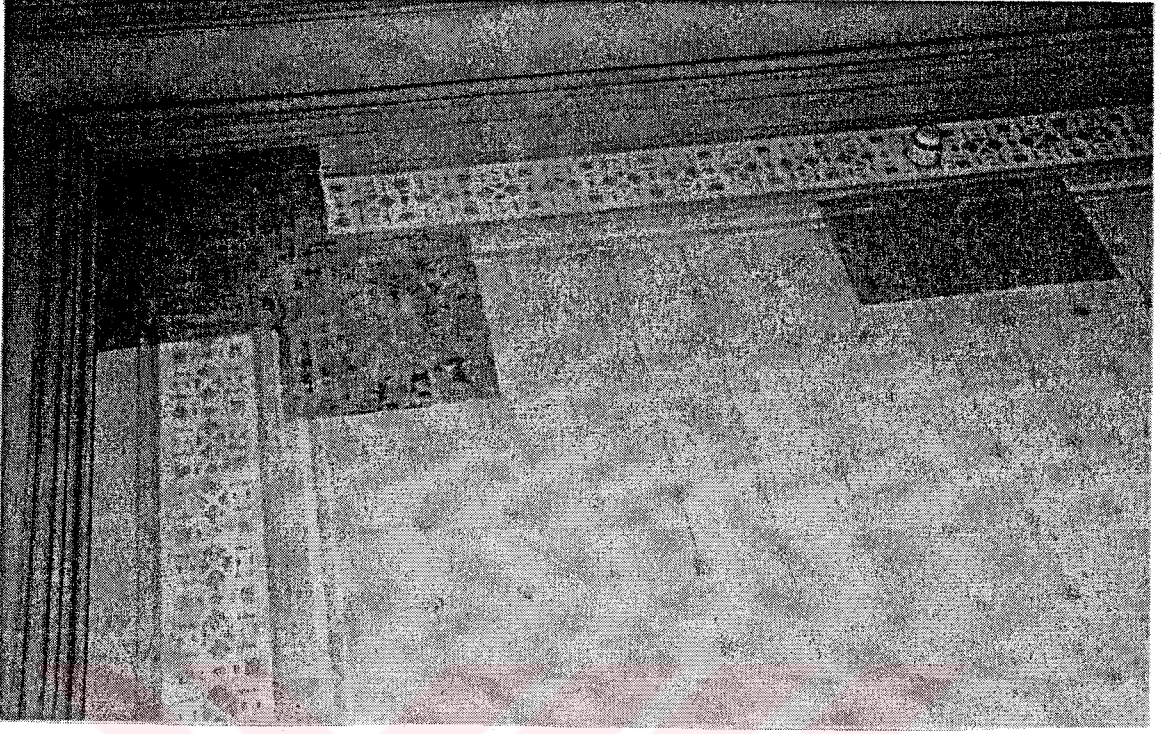
Resim 4.98 Restorasyon öncesinde Z08 no'lu mekanın durumu

Resim 4.99 Z07 no'lu mekanda çelik olarak yenilenen döşeme sistemi

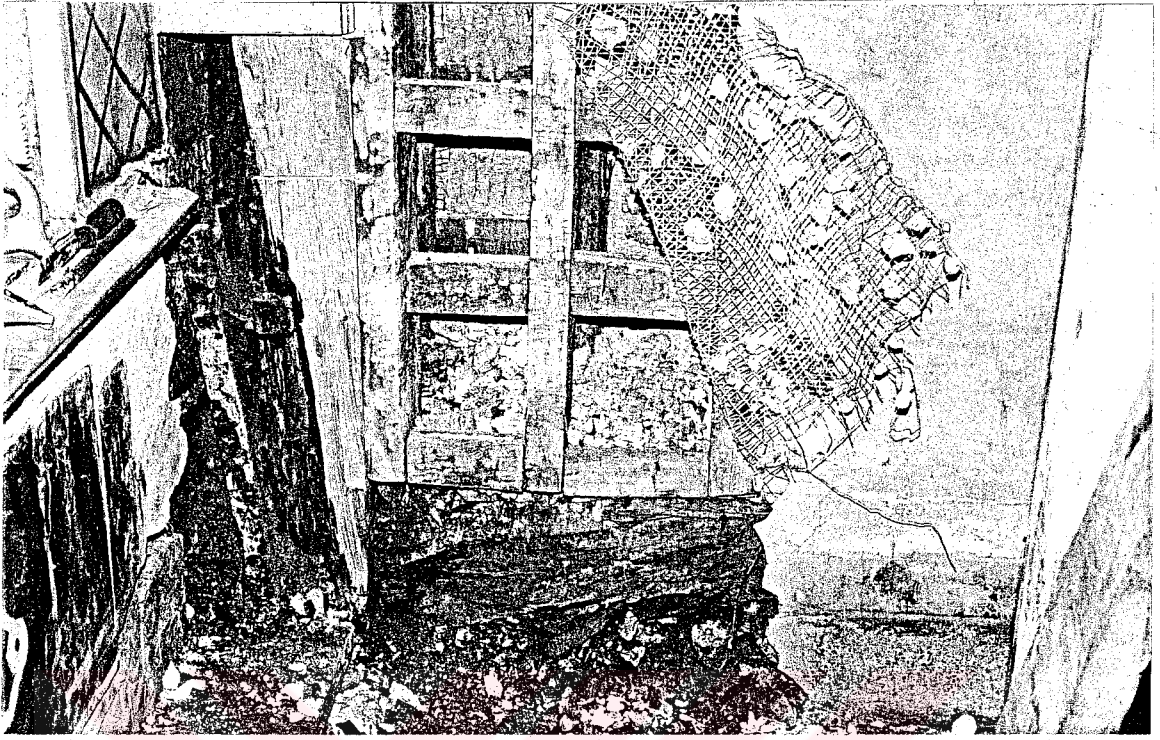
Resim 4.100 Restorasyon öncesinde Z13 no'lu mekanda bulunan mevcut tavan bezemesi

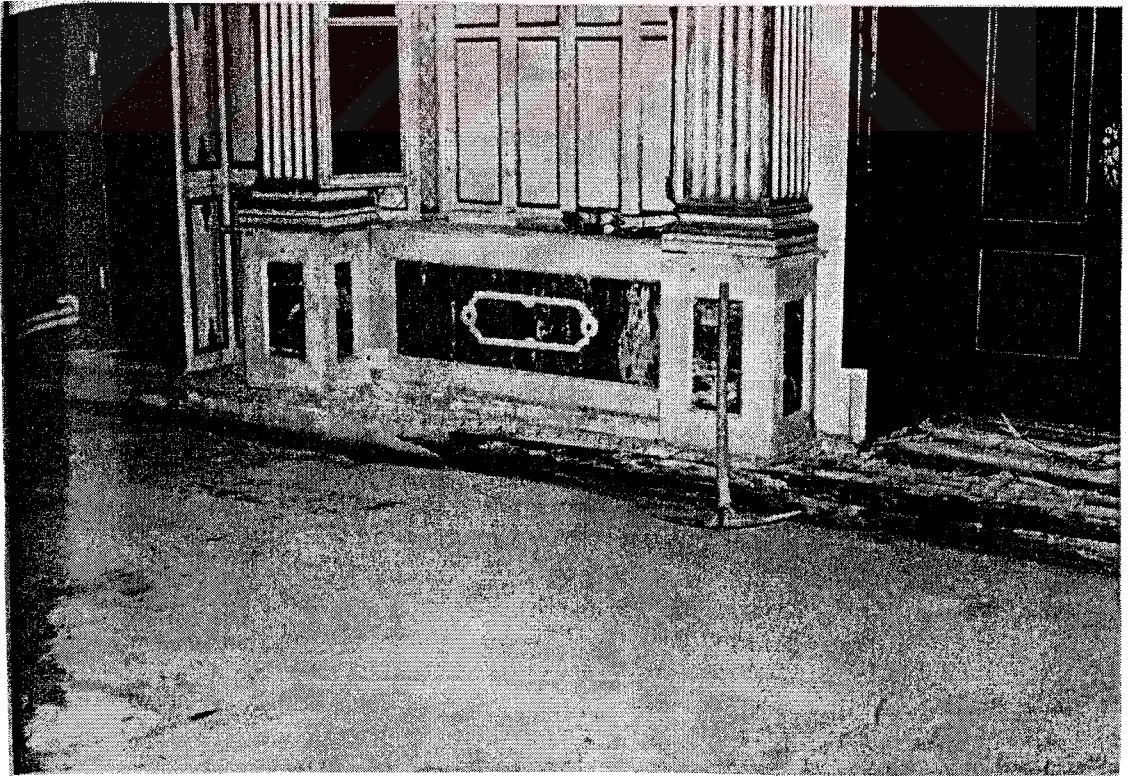
Resim 4.101 Restorasyon sonrasında Z13 no'lu mekanda uygulanan tavan bezemesi

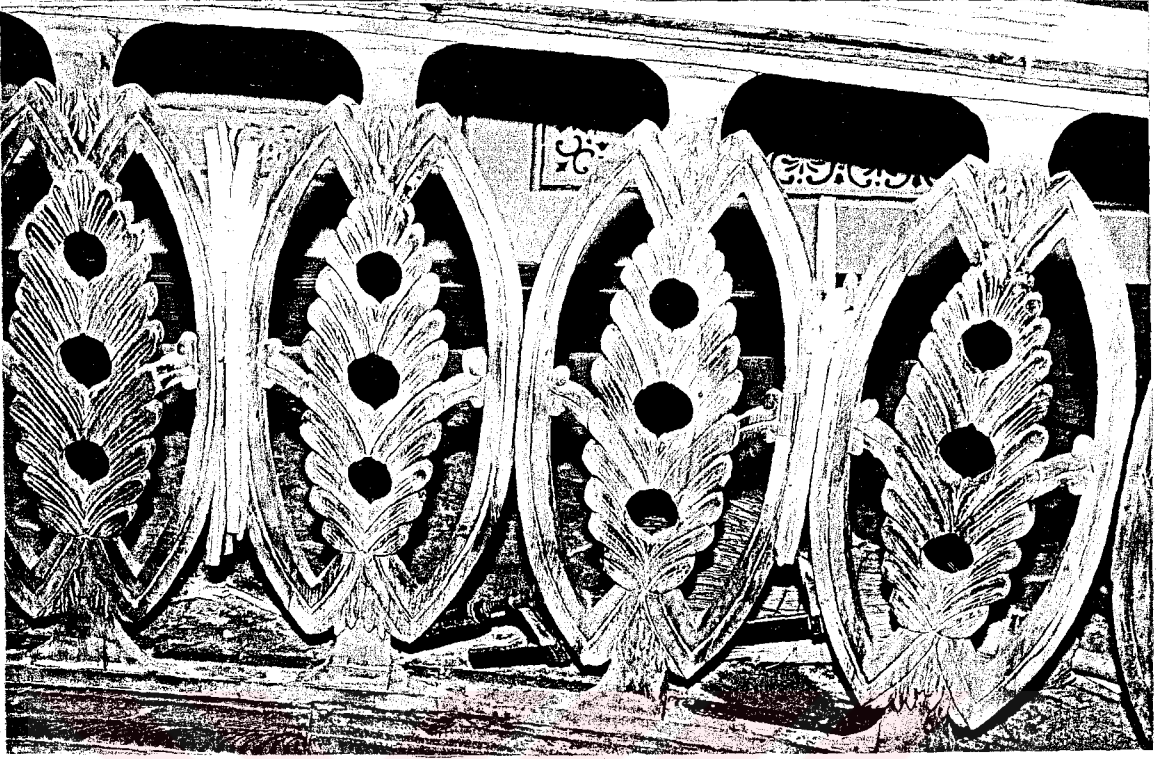
Resim 4.102 Z18 ve Z19 no'lu mekanların arasında duvarın kalkması sonucu oluşan durum

Resim 4.103 Restorasyon öncesinde Z25 no'lu mekanda duvar ve döşemenin durumu

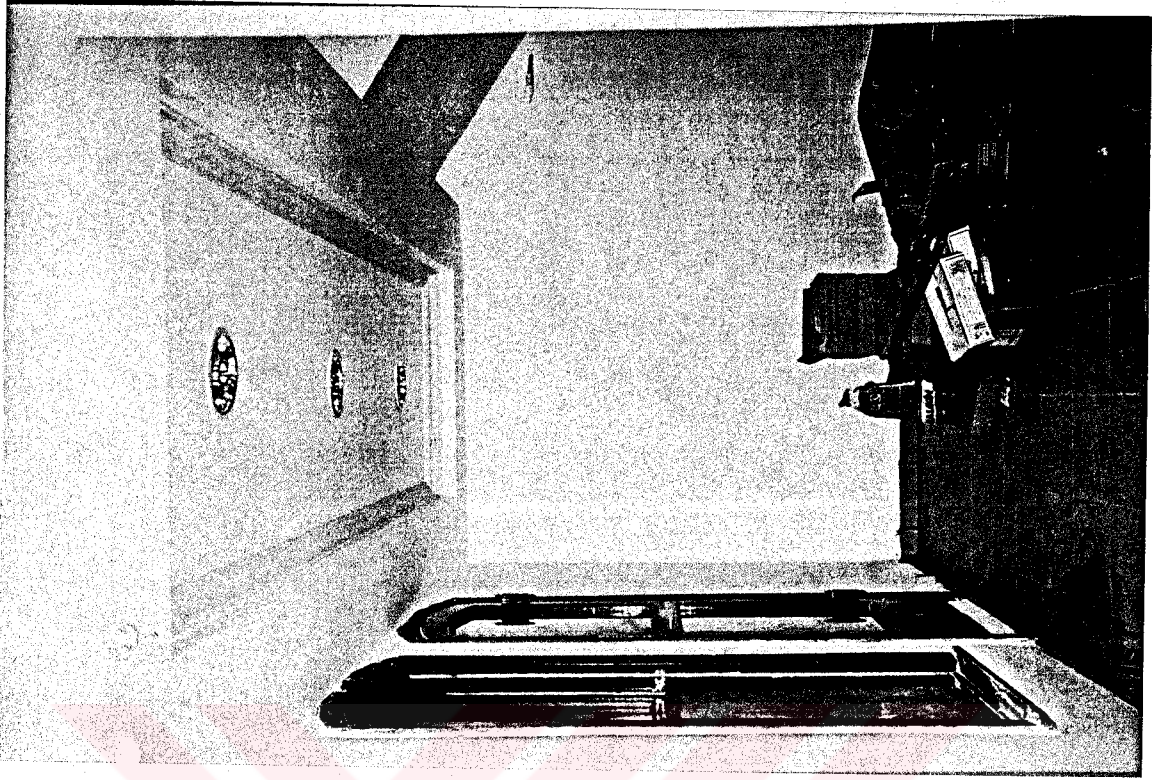
Resim 4.104 Restorasyon sonrasında Z25 no'lu mekanın durumu

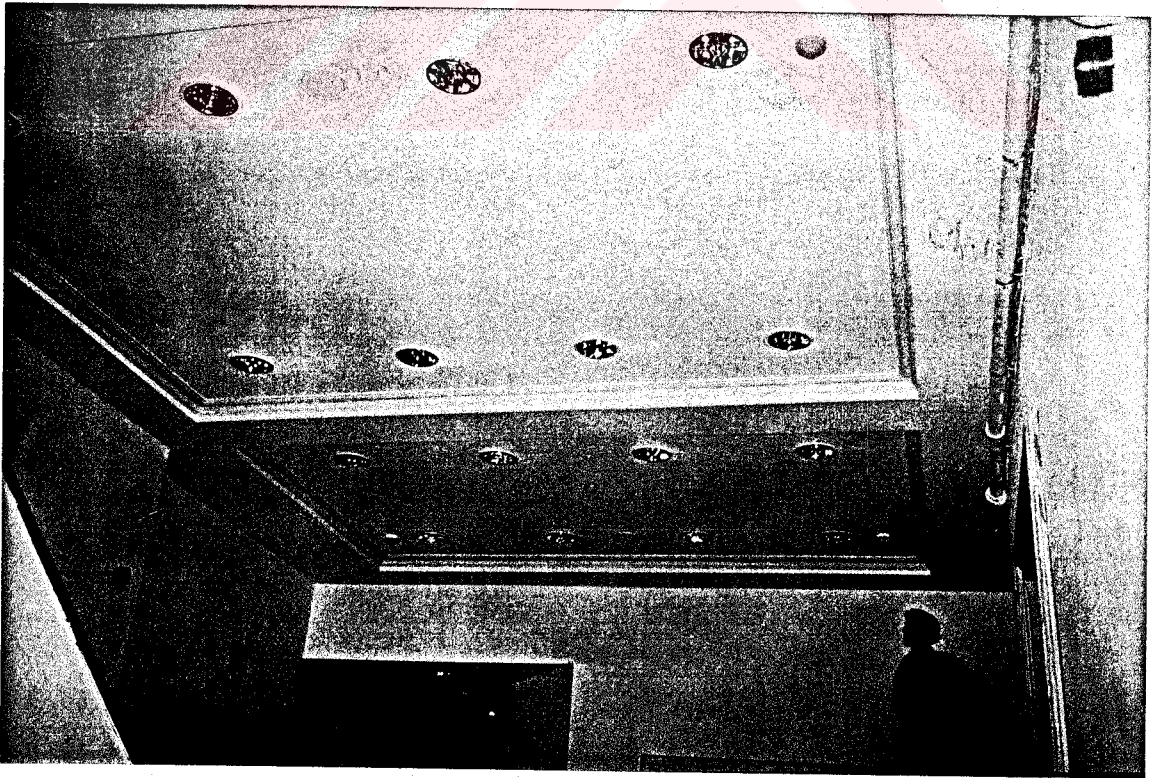
Resim 4.105 Restorasyon sırasında merdiven ahşap korkulukları

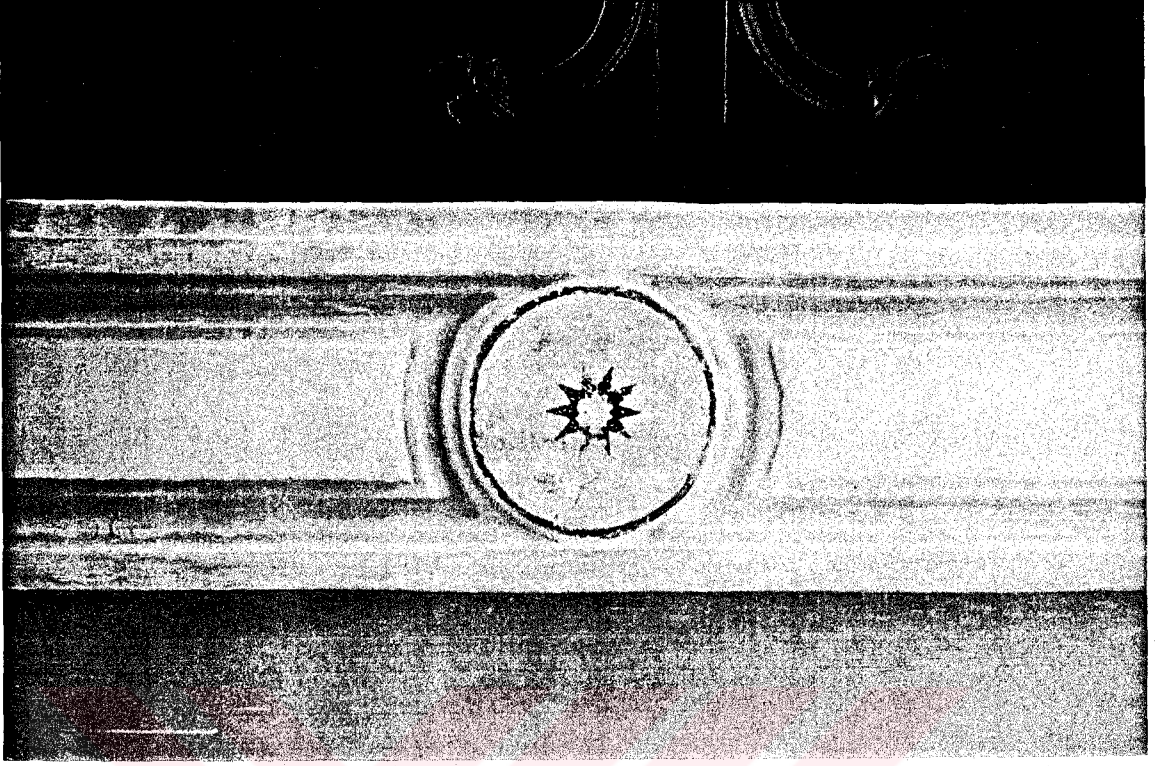
Resim 4.106 Restorasyon sırasında 1. Kat zemininden sökülen ahşap babanın yeri

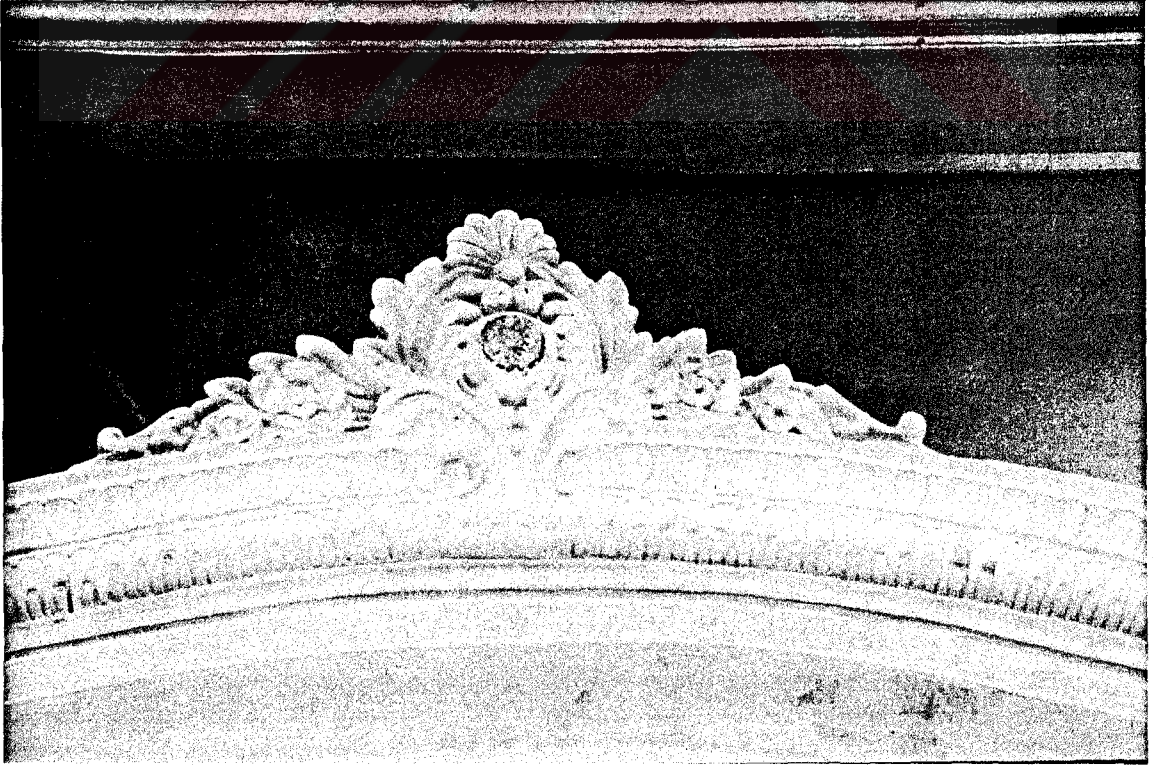
Resim 4.107 Z23 no'lu mekanda asma tavan uygulaması

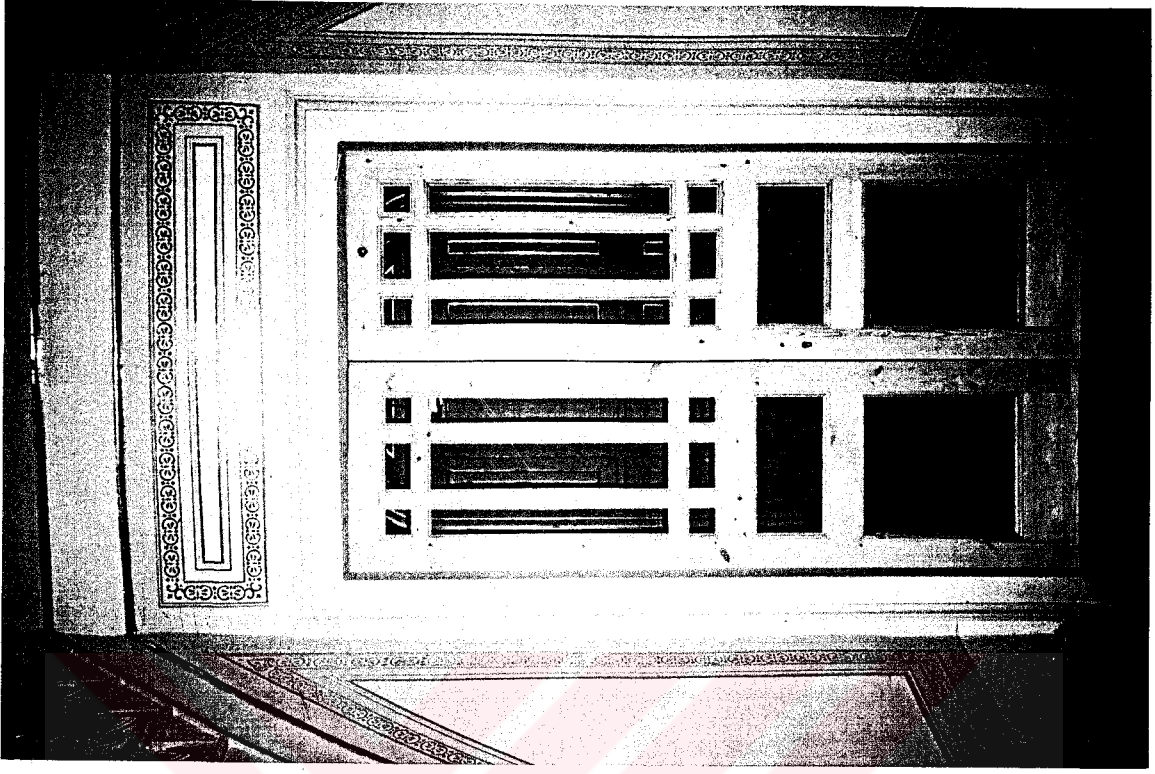
Resim 4.108 Z23 no'lu mekanda asma tavan uygulaması

Resim 4.109 Ana giriş kapısı dış sövesi üzerinde ortaya çıkan bezeme

Resim 4.110 Ana giriş kapısı üst başlığı üzerinde ortaya çıkan bezeme

Resim 4.111 Z05 ve Z06 no'lu mekanlar arasında uygulanan yeni kapı

4.4 RESTORASYON ÖNERİSİ

Bilindiği gibi Hünkar Dairesi, 1922 yılında son padişah Vahdettin'in ülkeyi terk etmesiyle birlikte, bir süre boş kalmıştır. O tarihten itibaren, 1983 yılında Rektörlük Binası olana dek uygunsuz kullanımlara ve yanlış restorasyonlara maruz kalmış olan yapı, bunların izlerini bugün de bünyesinde taşımaktadır. Farklı dönemlerde eklenen bölümler, binanın orijinal strüktürünü algılanamaz hale getirmiştir. Bununla ilgili olarak bölüm 4.1.2'de sınırlı belgelere ve varsayımlara dayalı bir dönem analizi ve değerlendirilmesi yapılmıştır. Ancak bu çalışmanın restorasyon için herhangi bir temel oluşturması uygun değildir. Bu nedenle, restorasyon önerisinde, binada mekansal örgütlenme ve orijinal strüktüre yönelik köklü değişiklikler yer almamaktadır.

Bölüm 4.3.4'te söz edilen, 1997 yılından bu yana sürdürülen bakım ve onarım çalışmaları sayesinde bina, güncel hayattaki işlevine devam edebilecek fiziksel yapıya kavuşmuştur. Restorasyon önerisi, bu çalışmaların saptanması sonucunda doğrultusunda oluşturulmuş ve projelendirilmiştir (Ek Pafta 3.1-3.10). Buna ilave olarak, binadaki aktif kullanıma yönelik birkaç düzenleme ve uyarı yapmak ihtiyacı hissedilmiştir.

- Binaya ışık ve hava sağlayan, ve orijinal yapısında var olan aydınlıklar tekrar açılmalı ve eski işlevine devam ettirilmelidir. Sözü edilen aydınlıklar içinde yer alan çay ocağı, tuvalet gibi mekanlar, Z26-Z29 no'lu mekanları kapsayan ortak bir alanda toplanmıştır (Ek Pafta 3.2).
- Binada 1.kat tavan dekorasyonuna zarar verilmemesi için, çatı katında döşemeye yük getirecek aşırı yoğunluktan kaçınılmalıdır.
- Yangın tehlikesi oluşturmakla beraber, dekoratif öğeler üzerinde de kirlenmeye yol açtığından, bina dahilinde sigara içilmesi kesinlikle yasaklanmalıdır.

İşlevsel açıdan incelendiğinde ise, binanın günümüzde YTÜ Rektörlük Binası olarak kullanılmasının, çağdaş restorasyon ilkelerine aykırı düşmediği görülmektedir. Şöyle ki; bir tarihi eser, ancak, yapısına zarar vermeyen ve onu güncel hayat içinde etkin kılabilen en uygun fonksiyon verilerek korunup yaşatılabilir. Yıldız Sarayı içerisinde, uzun seneler, Hünkar Dairesi gibi önemli bir işleve ev sahipliği yapmış olan bina, bir kültür kurumu içerisinde yönetim merkezi olarak, seçkin yerini muhafaza etmektedir. Bu koşullar göz önüne alındığında, binanın kendi yapısına en uygun biçimde kullanıldığı söylenebilir.

5. DEĞERLENDİRME ve SONUÇ

Osmanlı İmparatorluğu 19. yüzyılda Batı'daki bilimsel, ekonomik ve teknolojik gelişmeler karşısında iyice güçsüzleşmişti. Bazı reform yanlısı padişahlar çareyi Batı'ya yönelmekte bulmuşlardı. Bunlara bağlı olarak, kentsel yapılanma dahil olmak üzere birçok alanda yenilikler yapılmıştı. Sonuç olarak ortaya çıkan yeni kentleşme modeli saray yerleşimini de etkilemişti. Yönetimin merkezi olan saray, Tarihi Yarımada'dan çıkıp Boğaziçi'ndeki yazlık saraylara taşınmıştı. Sarayın adresi değişirken mimarisi de değişmiş, plan şeması, yapım tekniği, süslemeleri ile Batı'dakilere oldukça benzer binalar ortaya çıkmıştı.

19. yüzyıl saraylarının ortak özellikleri, bir plan bütünlüğüne ve özellikle dış cephede gösterişli bir üsluba sahip olmalarıdır. Ancak Yıldız Sarayı'nın bu genelleme içinde farklılık gösterdiği göze çarpmaktadır. Sarayda yabancı mimarların imzasını taşıyan yapılarda bulunan üslup arayışları 19. yüzyıl saray anlayışına yakındır. Buna karşın, sarayın yerleşim şeması göz önünde bulundurulduğunda, klasik Osmanlı sarayına ait ortaçağcıl model algılanmaktadır. Bu dağınık model ise, Yıldız Sarayı'nın geniş bir zaman dilimi içerisinde oluşmasının doğal bir sonucudur.

Bu tez çalışmasının ana teması olan Hünkar Dairesi ise, Yıldız Sarayı gelişimi içinde önemli bir yere sahiptir. Çeşitli kaynaklardan elde edilen farklı bilgilerin yorumlanması sonucunda, binanın 19. yy. ortalarında yapıldığı sonucuna varılmaktadır. O tarihten günümüze kadar eklenen çeşitli bölümleri ile bina, oldukça karmaşık bir yapıya sahiptir. Bunun çözülmesi için gerekli bilgi ve belgeler oldukça yetersiz olmakla birlikte, yapıda var olan izlerden yola çıkılarak tespitler yapılmaya çalışılmıştır.

Binanın taşıyıcı sistemi incelendiğinde, ana bölüm olarak nitelendirilen kagir kısma, çeşitli dönemlerde eklenmiş, betonarme ve ahşap bölümlerle karşılaşmaktadır (Ek Pafta 2.1-2.6). Ana bölümde hissedilen simetrik kurgu, sözü edilen bu ekler yüzünden bozulmuş ve karmaşıklaşmıştır. II. Abdülhamid döneminde en yoğun kullanımını yaşayan bina, bir müddet sonra ihtiyaca cevap veremez olmuştur. Padişah'ın, 1887'de yapılan Hususi Daire'ye taşınmasıyla da Hünkar Dairesi olma özelliğini kaybetmiştir.

1930'lu yıllara kadar kullanılmayan yapı, 1935-40 yılları arasında geniş çaplı bir restorasyon geçirmiş ve Teknik Okul'a ait öğrenci yatakhane olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu restorasyon sonucunda, binada birçok önemli mekan ve dekoratif öğeler yok olmuştur. Günümüzde varolan betonarme ekler de bu dönemde yapılmıştır. Bu uygulama ile ilgili görsel bir belgelemeye ulaşılmamıştır.

1970-80 yılları arasında boş kalması sebebiyle harap bir duruma gelen yapı, 1983 yılında yapılan bakım ve onarım çalışmalarından sonra Yıldız Üniversitesi Rektörlük Binası olarak kullanılmaya başlanmıştır. Bu restorasyon kapsamında, giriş cephesinin solunda bulunan Tanıtım ve Halkla İlişkiler Binası'nın eklenmesi için yerinde bulunan ahşap Yurt Müdürlüğü Binası yıkılmıştır. Yakın tarihte yapılmış olan bu uygulamanın da belgeleme açısından oldukça yetersiz olduğu gözlemlenmiştir.

1983-97 yılları arasında kullanıma ve hasarları gidermeye yönelik birkaç değişiklik yapılmıştır. Bu dönemde çatı örtüsü bakır olarak yenilenmiş ve aydınlıkların üzeri kapatılarak birkaç yerde mekan haline getirilmiştir.

1997 yılında başlamış restorasyon çalışmaları ise halen devam etmektedir. Mevcut durumu değiştirecek bir müdahalede bulunmaksızın, binadaki hasarları gidermeye ve taşıyıcı sistemi güçlendirmeye yönelik çalışmalar yoğunluktadır. Dekoratif öğelerin orijinal izlerinin aranması ve bu doğrultuda yenilenmesi çalışmalarının da yapıldığı bu restorasyonda, daha öncekilerden farklı olarak, yapılan işlemler fotoğraf ve çizimlerle belgelenmiştir.

Bu tez çalışması kapsamında önerilmiş olan restorasyon projesinde, geniş ölçüde 1997 yılı restorasyon uygulamalarından faydalanılmıştır. Günümüzde halen Rektörlük Binası olarak kullanılan Hünkar Dairesi'nin işlevi, tarihi değerlerine ve yapısına göre uygun bulunmuştur. Ancak kullanıma yönelik birkaç değişiklik restorasyon önerisinde sunulmuştur.

KAYNAKLAR

- Barillari, D.; Godoli E., (1997), “İstanbul 1900”, YEM Yayın, İstanbul.
- Batur, A., (1985), “Yıldız Sarayı’na İlişkin Bazı Belgeler ve Türkiye’de Belgeleme Çalışmalarının Sorunları”, TBMM Milli Saraylar Sempozyumu, 15-17 Kasım 1984, s.90-96.
- Batur, A., (1993), “Mimar Raimondo D’aronco ve Milli Saraylar’daki Çalışmaları”, TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayınları no.9, s.40-49.
- Batur, A., (1994), “Çırağan Sarayı”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, cilt 2, s.505-506.
- Batur, A., (1994), “Dolmabahçe Sarayı”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, cilt 3, s.91-96.
- Batur, A., (1994), “Yıldız Sarayı”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, cilt 7, s.520-526.
- Batur, A., (1995), “Beşiktaş Sarayları”, İstanbul Dergisi, Tarih Vakfı Yayınları, Ekim 1995, s.60-73.
- Bilgin, B., (1980), “Geçmişte Yıldız Sarayı”, Yıldız Sarayı Vakfı, İstanbul.
- Binan, C., (1984), “Yıldız Sarayı Yanmış Hususi Daire Kuzey Avlusu Mekansal Oluşumu Sorunları ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma”, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Binan, C., (1999), “Yıldız Sarayı ve Yıldız Teknik Üniversitesi”, Basılmamış Notlar, İstanbul.
- Cezar, M., (1993), “XIX. Yüzyılda Neden Batı Tarzı Saray”, TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayınları no.9, s.8-15.
- Cezar, M., (1995), “Sanatta Batı’ya Açılış ve Osman Hamdi”, Erol Kerim Aksoy Vakfı Yayını no.1, 2. Baskı, İstanbul.
- Çelik, Z., (1996), “Değişen İstanbul”, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.
- Eren, E. G., (2001), “Dolmabahçe Sarayı Yapıtaşlarının Bozulma Nedenlerinin Saptanması ve Korunması Üzerine Bir Araştırma”, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Tarafından Bastırılan Doktora Tezi, İstanbul.
- Gülersoy, Ç., (1994), “Çırağan Sarayı”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, cilt 2, s.503-505.

- Gülersoy, Ç., (1994), “Dolmabahçe Sarayı”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, cilt 3, s.89-91.
- Gülersoy, Ç., (1994), “Yıldız Sarayı”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, cilt 7, s.520.
- İrez, F.; Gezgör, V., (1993), “Yıldız Sarayı Kasr-ı Hümayunlarından Şale”, TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayınları no.9, s.94-97.
- Kurtay, N., (1994), “Yıldız Sarayı Üzerine Yapılan Çalışmaların Değerlendirilmesi”, İTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Merey, L., (1983), “Yıldız Sarayı Hünkar Dairesinin Tarihçesi”, Basılmamış Notlar.
- Osmanoğlu, A., (1960), “Babam Abdülhamid”, Güven Yayınları, İstanbul.
- Polat, M., (2001), “Dolmabahçe ve Yıldız Saray Tiyatroları Üzerine Mimari Değerlendirmeler”, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Seçkin, N., (1990), “Topkapı Sarayı’nın Biçimlenmesine Egemen Olan Tasarım Gelenekleri Üzerine Bir Araştırma”, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Basılmamış Doktora Tezi, İstanbul.
- Sözen, M., (1990), “Devletin Evi Saray”, Sandoz Kültür Yayınları no.2, İstanbul.
- Şehsuvaroğlu, H., (Yayın yılı yok), “Asırlar Boyunca İstanbul”, Cumhuriyet Gazetesi Tarih İlavesi, İstanbul.
- Taylor, J., (2000), “İmparatorluğun Başkenti İstanbul”, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.
- Tuğlacı, P., (1993), “Osmanlı Mimarlığı’nda Balyan Ailesinin Rolü”, Yeni Çığır Kitabevi, İstanbul.
- Yazarı yok, (1967), “İstanbul Tarihi Eserler”, İslam Ansiklopedisi”, cilt 5/2, s.48-55.
- Yazarı yok, (1993), “Yıldız Sarayı Şale Kasr-ı Hümayunu”, TBMM Milli Saraylar Daire Başkanlığı Yayınları no.7, s.8-17.
- Yazarı Yok, (1990), “Sultan Abdülhamid ve Tahsin Paşa’nın Yıldız Hatıraları”, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- Yücel, E., (1982) “Yıldız Sarayı Parkında TTOK Çalışmaları”, Belgelerle Yıldız Sarayı Rehberi, yıl 1, sayı 4, s. 6-7.

EKLER

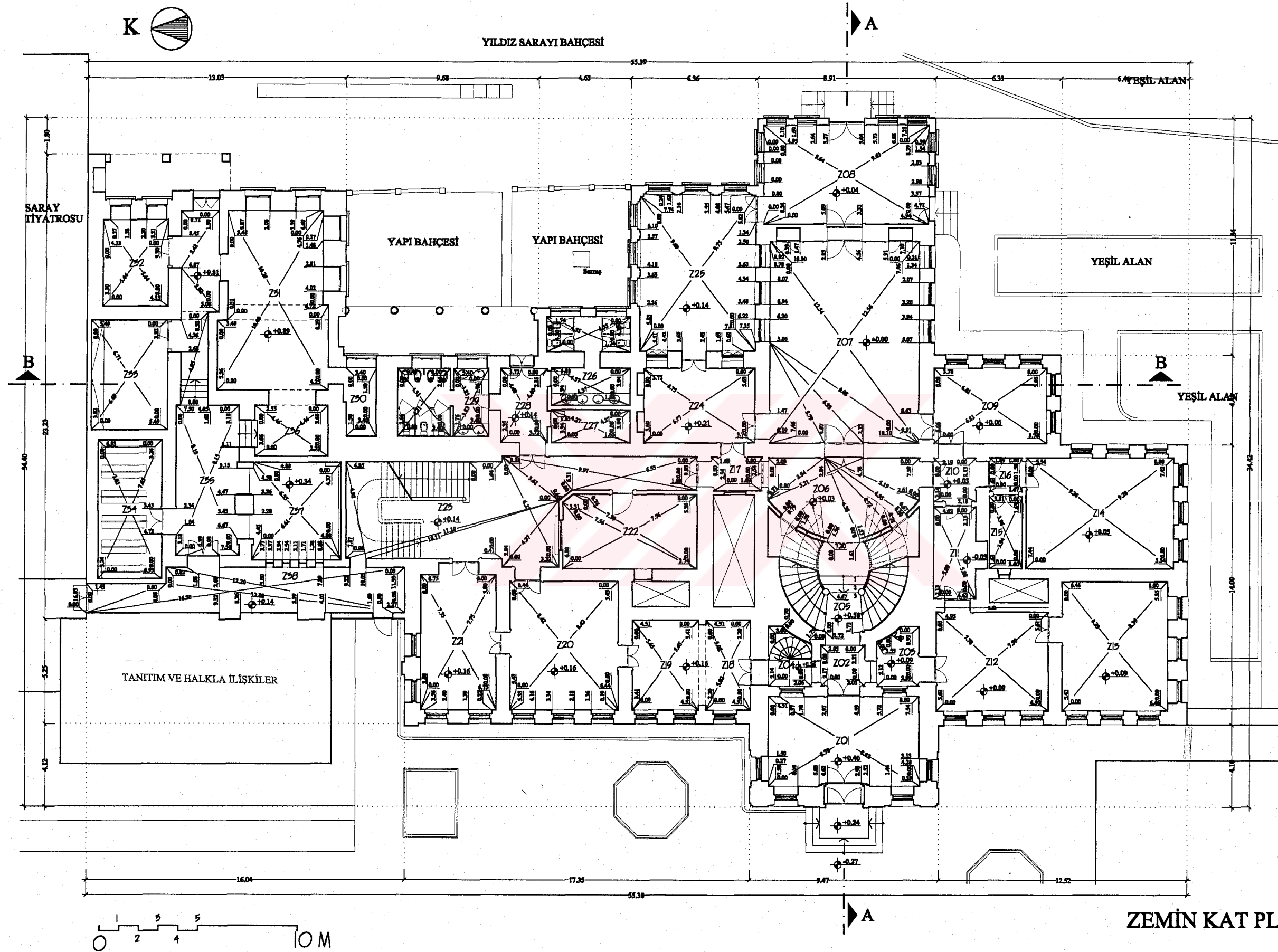
- Ek 1 YILDIZ SARAYI HÜNKAR DAİRESİ RÖLÖVE PAFTALARI (19 Adet)
Ek 2 YILDIZ SARAYI HÜNKAR DAİRESİ ANALİZ PAFTALARI (6 Adet)
Ek 3 YILDIZ SARAYI HÜNKAR DAİRESİ RESTORASYON PAFTALARI (10 Adet)

EK 1

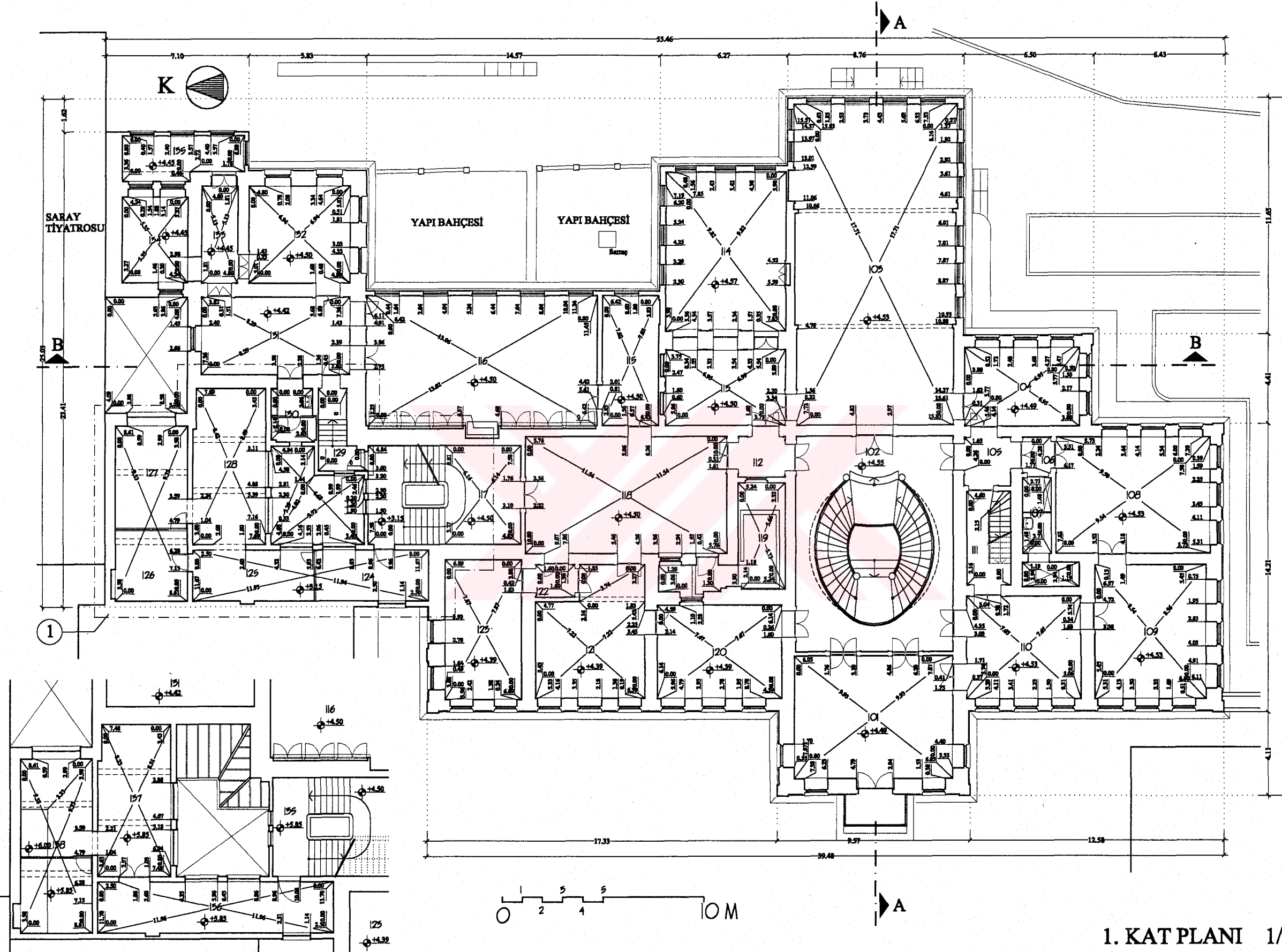
Ek Pafta 1.1	1/500 ölçekli	Vaziyet Planı
Ek Pafta 1.2	1/200 ölçekli	Zemin Kat Planı
Ek Pafta 1.3	1/200 ölçekli	Birinci Kat Planı
Ek Pafta 1.4	1/200 ölçekli	Çatı Katı Planı
Ek Pafta 1.5	1/200 ölçekli	Çatı Üst Görünüşü
Ek Pafta 1.6	1/200 ölçekli	Zemin Kat Döşeme Planı
Ek Pafta 1.7	1/200 ölçekli	Birinci Kat Döşeme Planı
Ek Pafta 1.8	1/200 ölçekli	Çatı Katı Döşeme Planı
Ek Pafta 1.9	1/200 ölçekli	Zemin Kat Tavan Planı
Ek Pafta 1.10	1/200 ölçekli	Birinci Kat Tavan Planı
Ek Pafta 1.11	1/200 ölçekli	Çatı Katı Tavan Planı
Ek Pafta 1.12	1/200 ölçekli	Kesitler
Ek Pafta 1.13	1/200 ölçekli	Batı ve Güney Görünüşleri
Ek Pafta 1.14	1/200 ölçekli	Doğu Görünüşü
Ek Pafta 1.15a	1/50 ölçekli	Sistem Detayı Planları
Ek Pafta 1.15b	1/50 ölçekli	Sistem Detayı Kesiti
Ek Pafta 1.15c	1/50 ölçekli	Sistem Detayı Görünüşü
Ek Pafta 1.16	Ölçeksiz	Tavan Detayları
Ek Pafta 1.17	Ölçeksiz	Pencere Detayları

Z01 (GİRİŞ HOLÜ)
Duvar: sıva-boya
Tavan: kalemli
Döş: marmar	Z18,Z19 (ODA)
Duvar: sıva-boya
Tavan: kalemli
Döş: ahşap parket
Z02 (HOL)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: marmar	Z20 (ODA)
Duvar: sıva-boya
Tavan: ahşap alüminyum
Döş: halı kaplı
Z03 (HOL)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: marmar	Z21 (ODA)
Duvar: sıva-boya
Tavan: ahşap alüminyum
Döş: halı kaplı
Z04 (HOL)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: marmar	Z22 (EVRAK KABUL)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: p.v.c.
Z05 (MERID. HOLÜ)
Duvar: sıva-boya
Tavan: ahşap alüminyum
Döş: ahşap parket	Z23 (MERID. HOLÜ)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: karo marmar
Z06 (HOL)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: halı kaplı	Z24 (ODA)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: ahşap parket
Z07 (SALON)
Duvar: kalemli
Tavan: kalemli
Döş: ahşap parket	Z25 (ODA)
Duvar: sıva-boya
Tavan: ahşap alüminyum
Döş: ahşap parket
Z08 (ODA)
Duvar: sıva-boya (kalemli)
Tavan: sıva-boya (kalemli)
Döş: ahşap parket	Z26 (W.C. BAYAN)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: sıva-boya
Z09 (ODA)
Duvar: sıva-boya
Tavan: ahşap kaplı
Döş: halı kaplı	Z27 (SERV. MUTFAĞI)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: karo marmar
Z10 (HOL)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: halı kaplı	Z28 (W.C. HOLÜ)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: sıva-boya
Z11 (ODA)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: halı kaplı	Z29 (W.C. BAY)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: sıva-boya
Z12 (ODA)
Duvar: sıva-boya
Tavan: ahşap kaplı
Döş: ahşap parket	Z30 (SERV. MUTFAĞI)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: sıva-boya
Z13 (ODA)
Duvar: sıva-boya
Tavan: ahşap kaplı
Döş: ahşap parket	Z31,Z36,Z37 (AÇIK OFİS)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: sıva-boya
Z14 (ODA)
Duvar: sıva-boya
Tavan: kalemli
Döş: halı kaplı	Z34 (ARŞİV ODASI)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: sıva-boya
Z15 (ODA)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: halı kaplı	Z35 (KORİDOR)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: sıva-boya
Z16 (HOL)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: halı kaplı	Z32,Z33 (OFİS ODASI)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: sıva-boya
Z17 (HOL)
Duvar: sıva-boya
Tavan: kalemli
Döş: marmar	Z38 (KORİDOR)
Duvar: sıva-boya
Tavan: sıva-boya
Döş: sıva-boya

ZEMİN KAT PLANI 1/200

101 (ODA)
Düvar: varak işlemli
Tavan: alçıboya+varak
Döş: alçıp parke

102 (MERD. HOLÜ)
Düvar: varak işlemli
Tavan: alçıp alçıboya+varak
Döş: alçıp parke

103 (SALON)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp+han kapı
Döş: alçıp parke

104 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

105 (HOL)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

106 (HOL)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

107 (W.C.)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

108 (ODA)
Düvar: varak işlemli
Tavan: alçıp alçıboya+varak
Döş: alçıp parke

109 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

110 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

111 (MERD. HOLÜ)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

112 (HOL)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

113 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

114 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

115 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

116 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

117 (MERD. HOLÜ)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

118 (HOL)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

119 (SERV. MUTFAĞI)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

120 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

121 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

122 (HOL)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

123 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

124 (GİRİŞ HOLÜ)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

125,128 (AÇIK OFİS)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

126,127 (OFİS ODASI)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

129 (MERD. HOLÜ)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

130 (W.C.)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

131 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

132 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

133 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

134 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

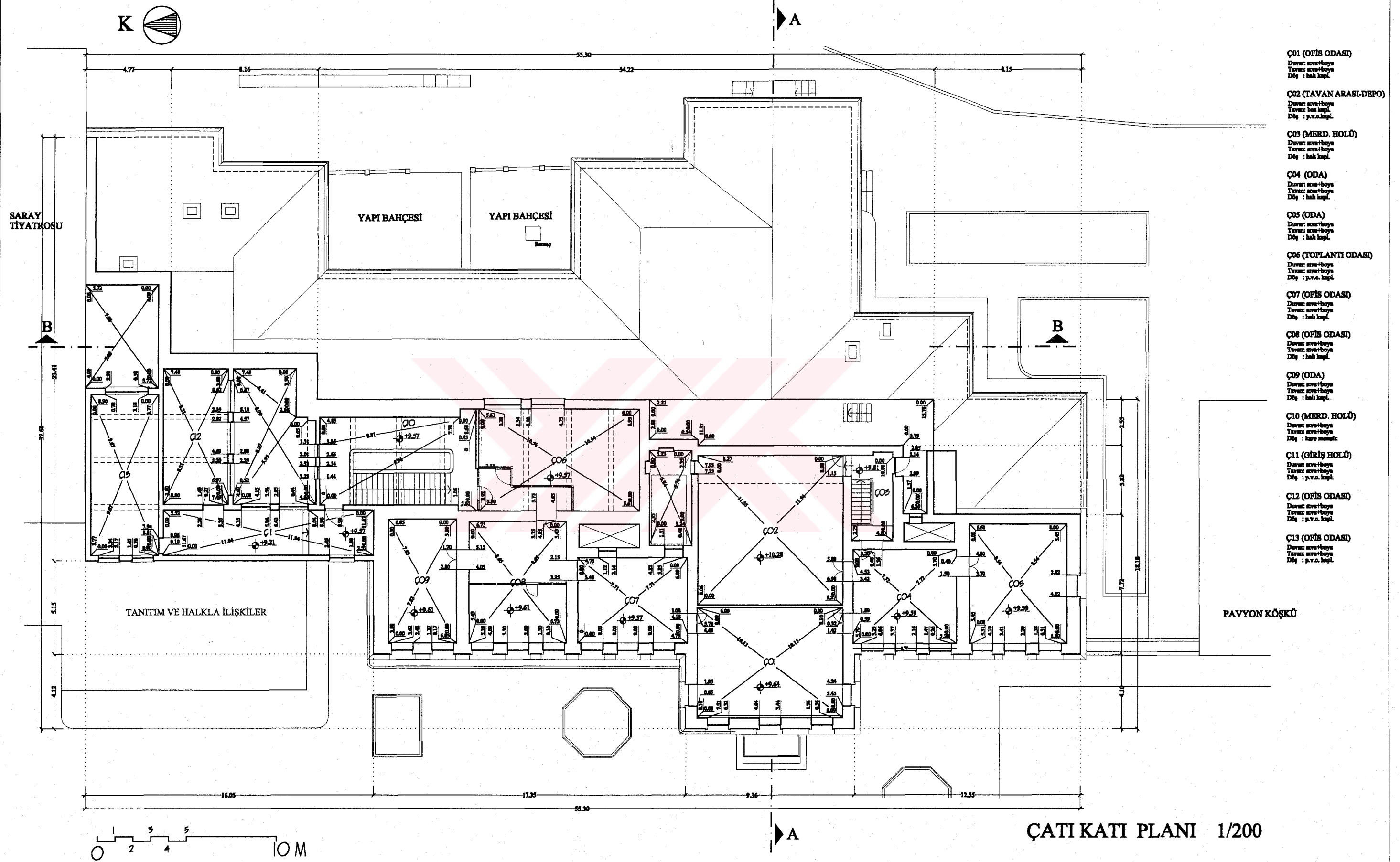
135 (ODA)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

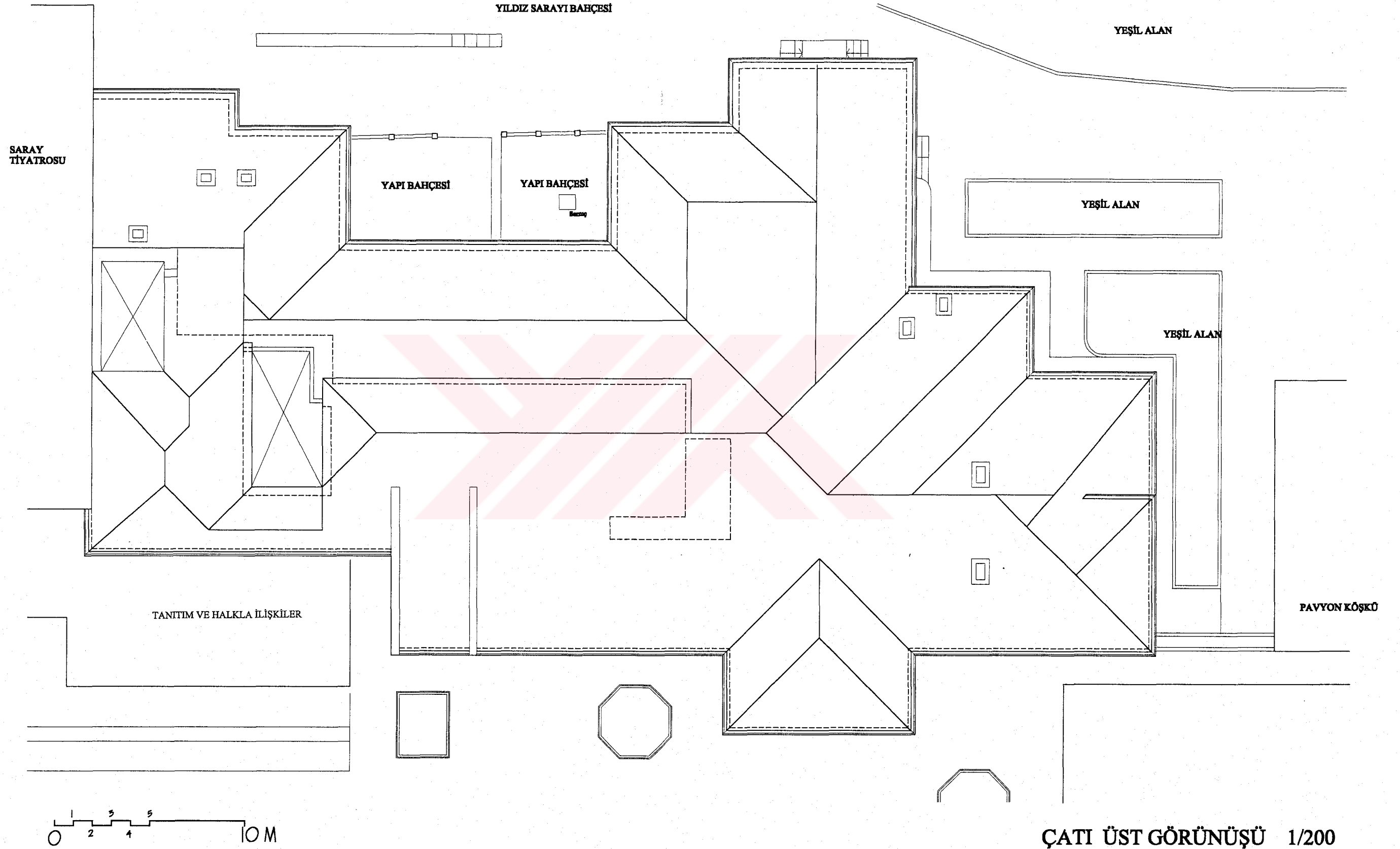
136 (GİRİŞ HOLÜ)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

137,138 (OFİS ODASI)
Düvar: alçıp+han kapı
Tavan: alçıp kapı
Döş: alçıp parke

1. KAT PLANI 1/200

1)ARA KAT PLANI 1/200

YILDIZ SARAYI BAHÇESİ

YRŞIL ALAN

- Z01 (GİRİŞ HOL.)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z02 (HOL.)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z03 (HOL.)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z04 (HOL.)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z05 (MERK. HOL.)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z06 (HOL.)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z07 (SALON)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z08 (ODA)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z09 (ODA)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z10 (HOL.)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z11 (ODA)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z12 (ODA)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z13 (ODA)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z14 (ARŞİV ODAŞI)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z15 (KORİDOR)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z16 (ODA)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z17 (HOL.)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z18,Z19 (ODA)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z20 (ODA)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z21 (ODA)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z22 (GYRAK KABUL)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z23 (MERK. HOL.)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z24 (ODA)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z25 (ODA)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z26 (W.C. BAYAN)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z27 (SERV. MUTFAKİ)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z28 (W.C. HOL.)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z29 (W.C. BAY)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z30 (SERV. MUTFAKİ)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z31,Z36,Z37(AÇIK OFİS)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z34 (ARŞİV ODAŞI)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z35 (KORİDOR)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z32,Z33 (OFİS ODAŞI)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer
Z38 (KORİDOR)
Düvar: sıva+boya
Tavan: ahşap
Döş: mermer

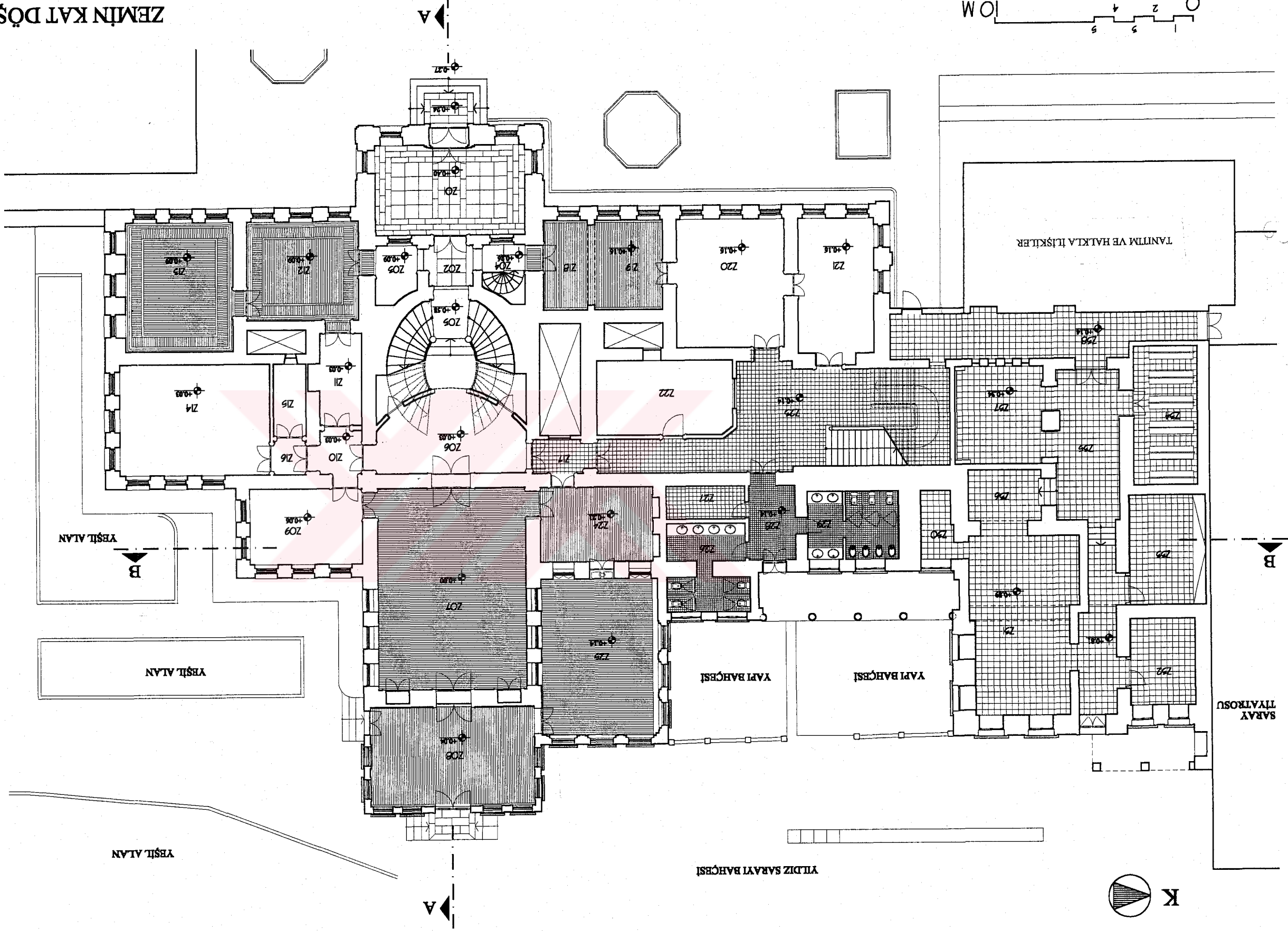
ZEMİN KAT DÖŞEME PLANI 1/200

YÖNETEN: PROF. İSMET AĞARYILMAZ

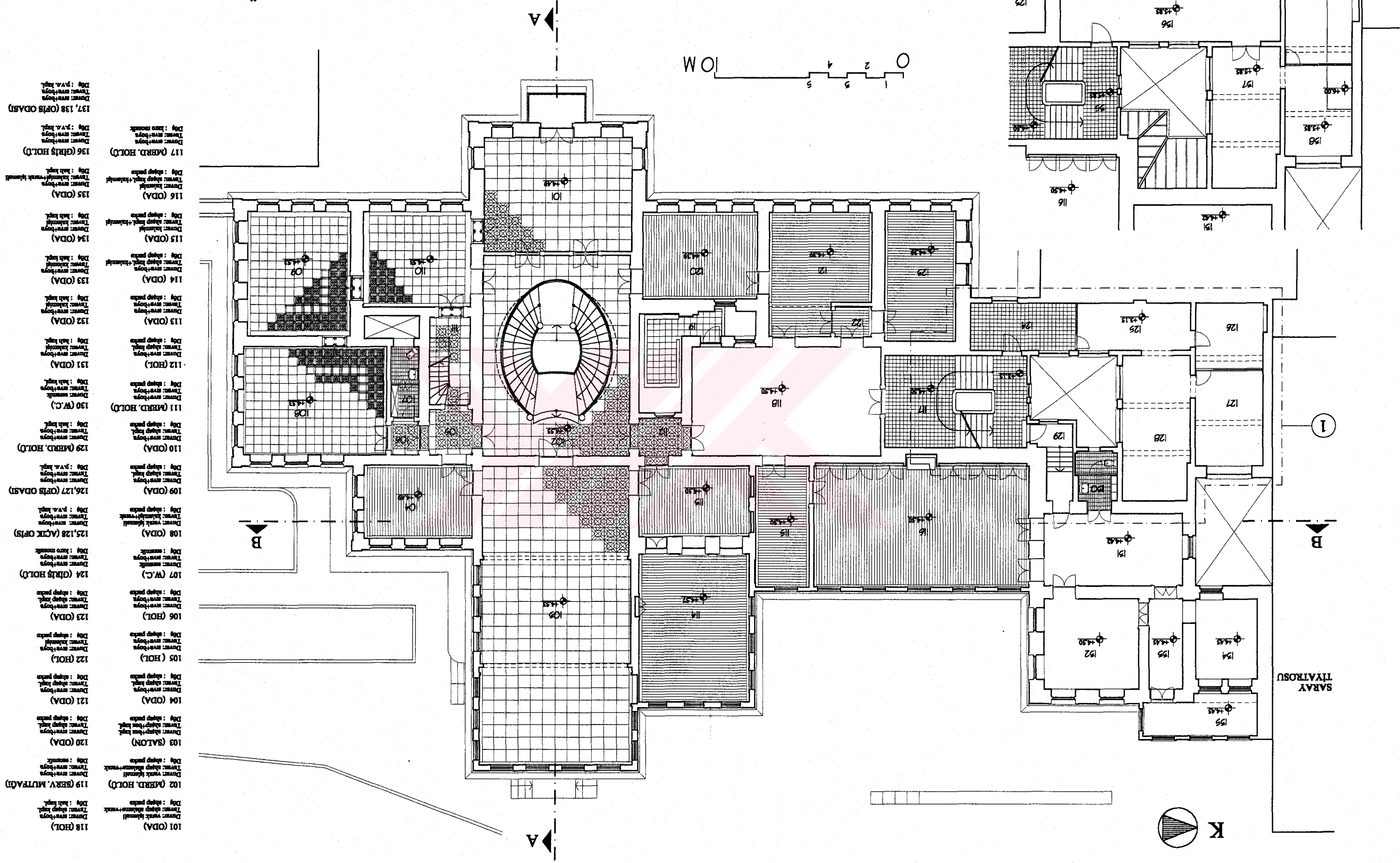
99154001 ASLI ÖZGE KÖŞE

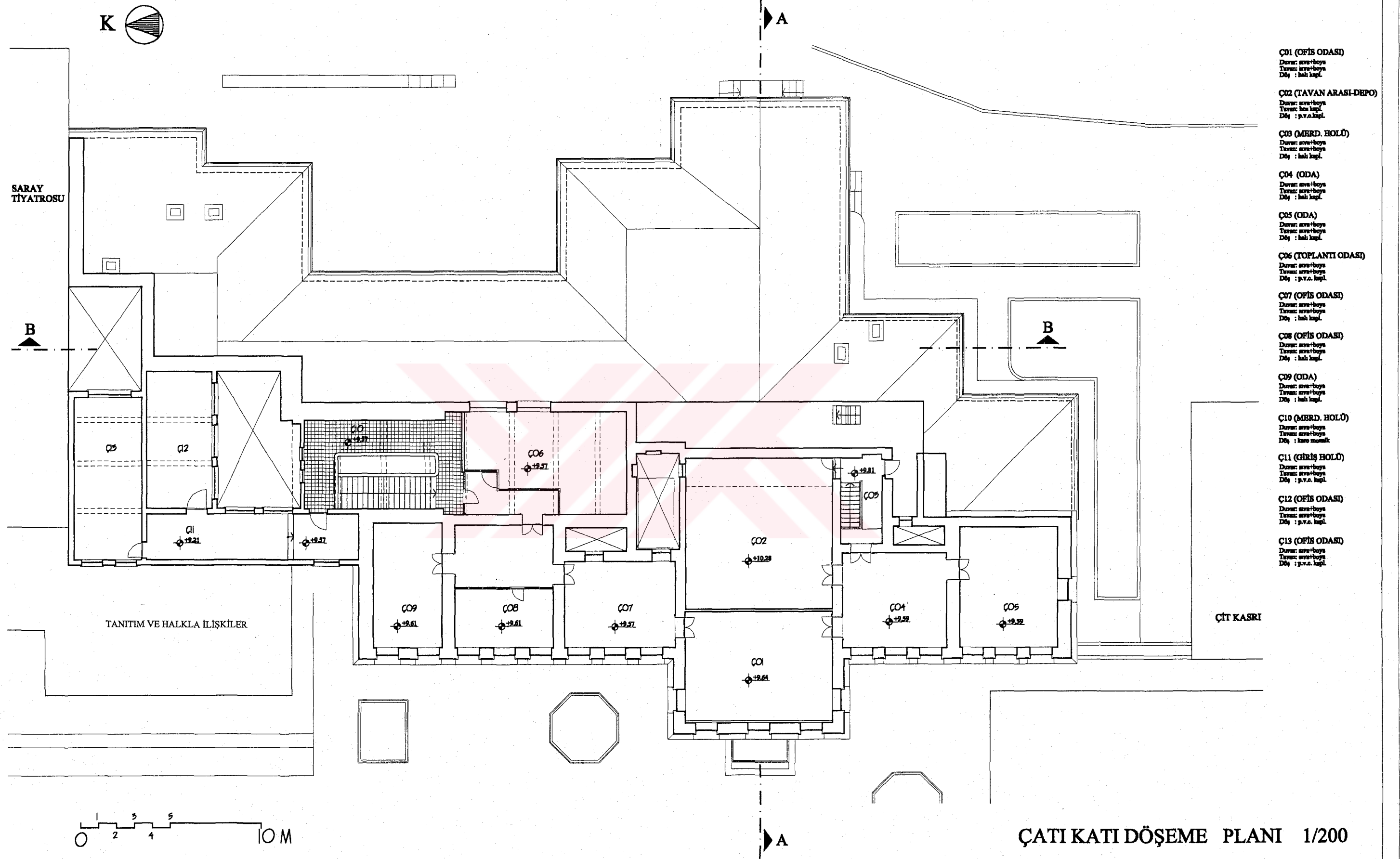
YÜKSEK LİSANS TEZİ

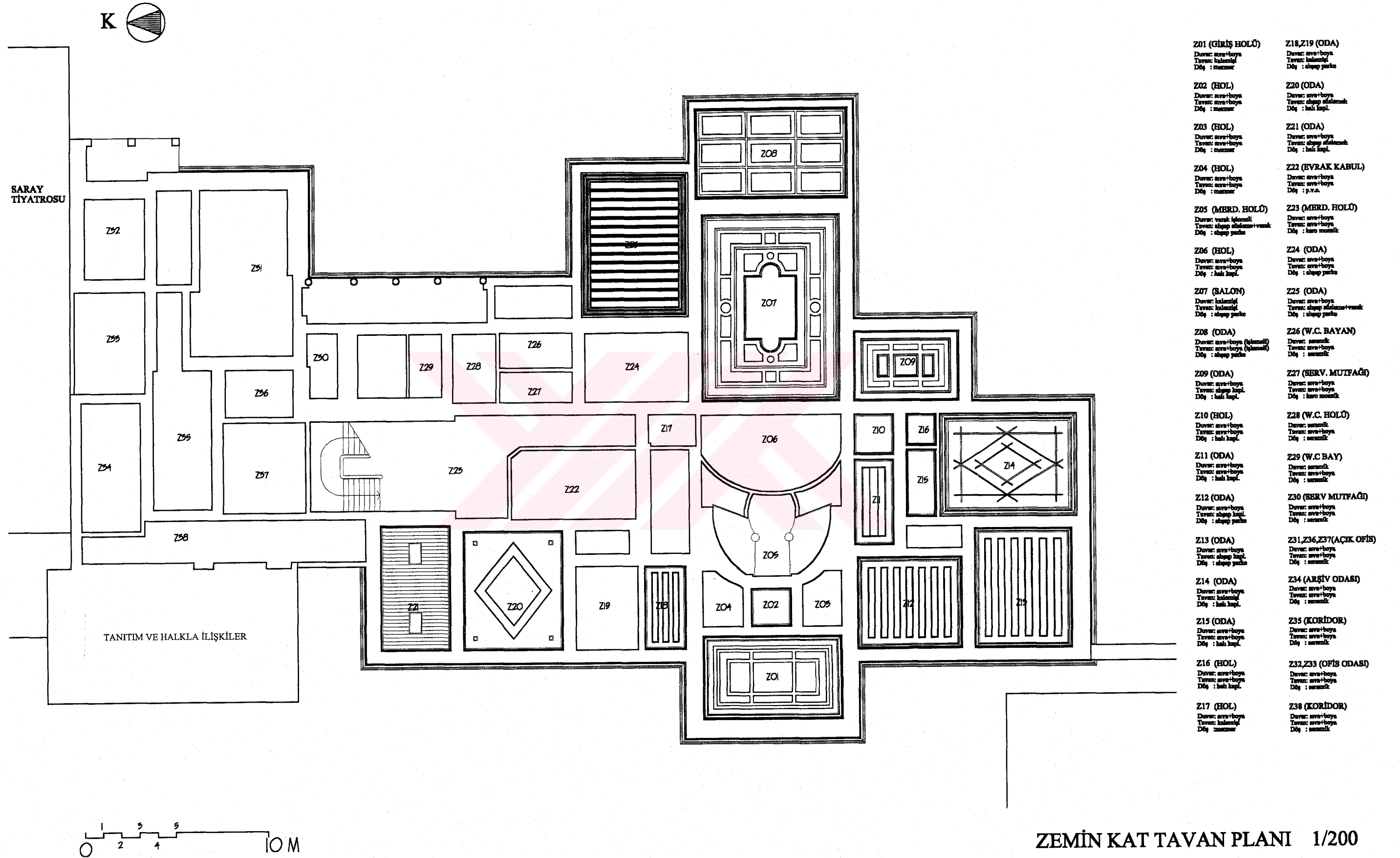
10 M

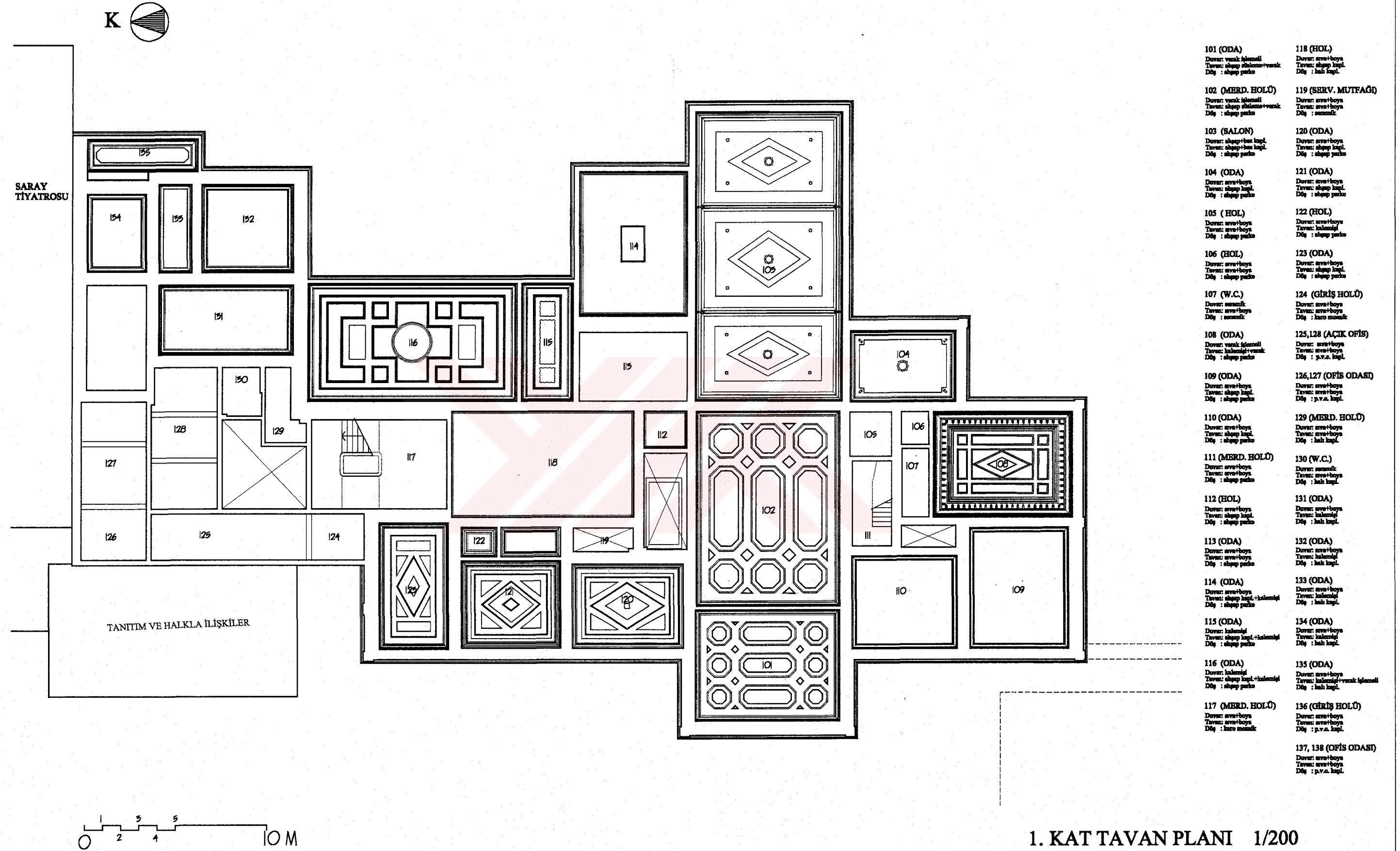

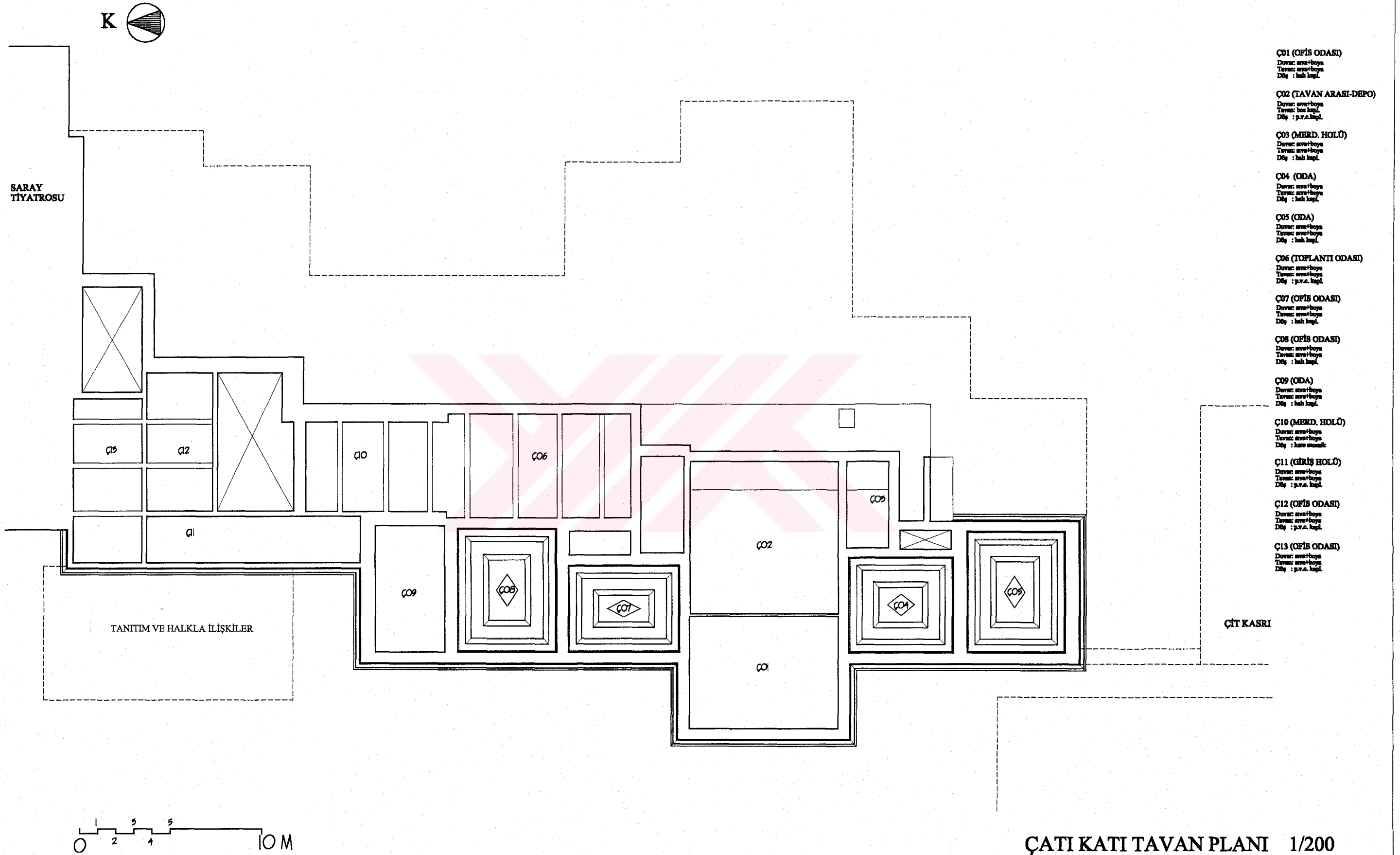
1. KAT DÖŞEME PLANI 1/200

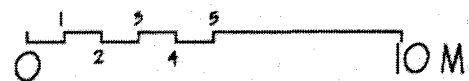

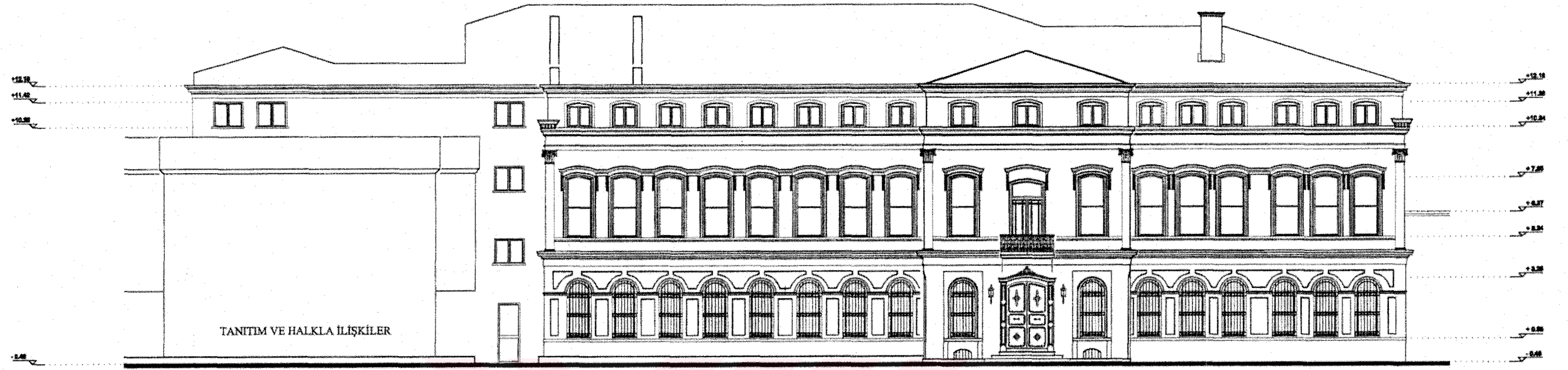

B-B KESİTİ 1/200

A-A KESİTİ 1/200

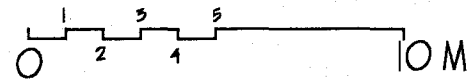
BATI GÖRÜNÜŞÜ 1/200

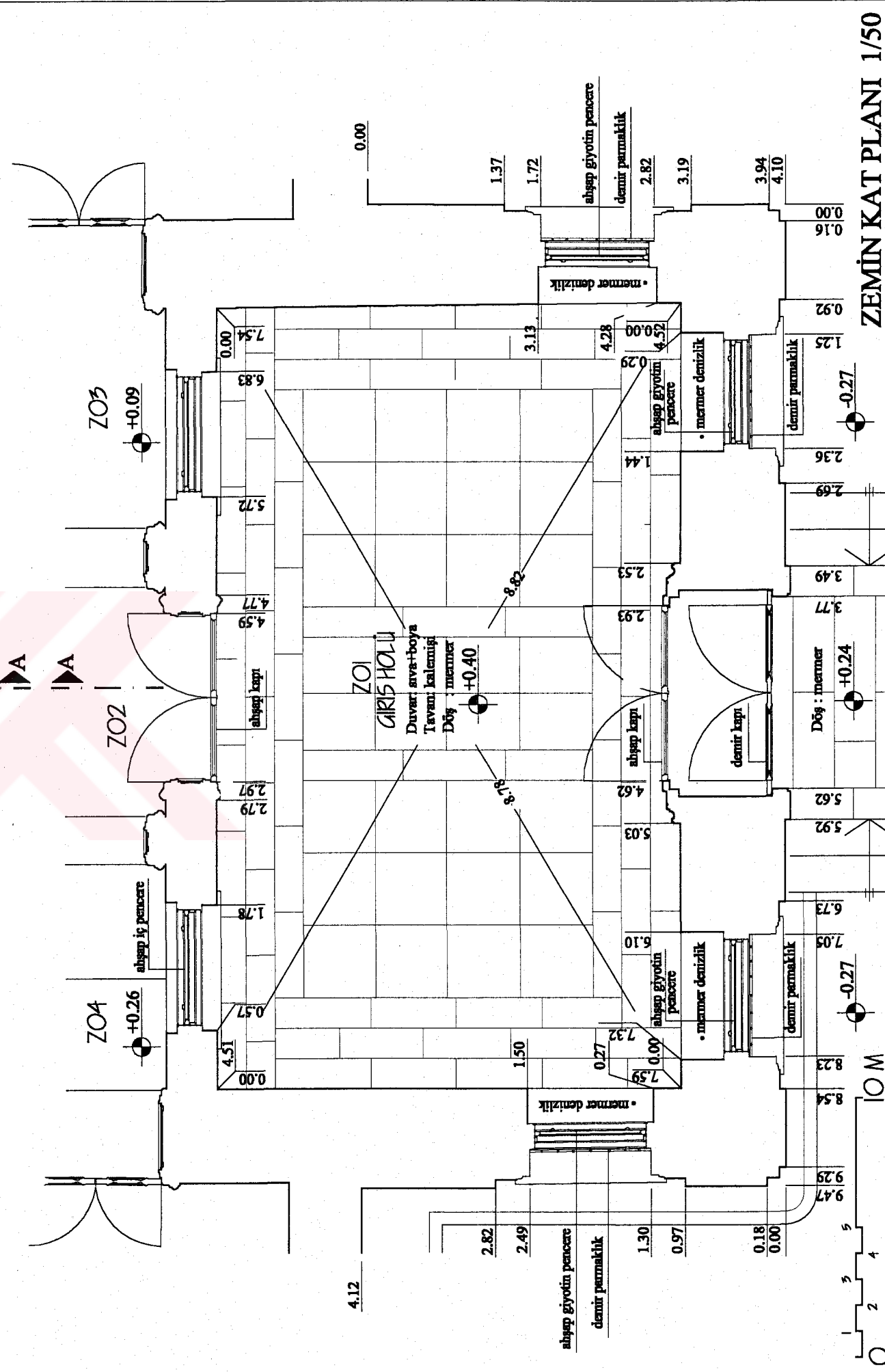
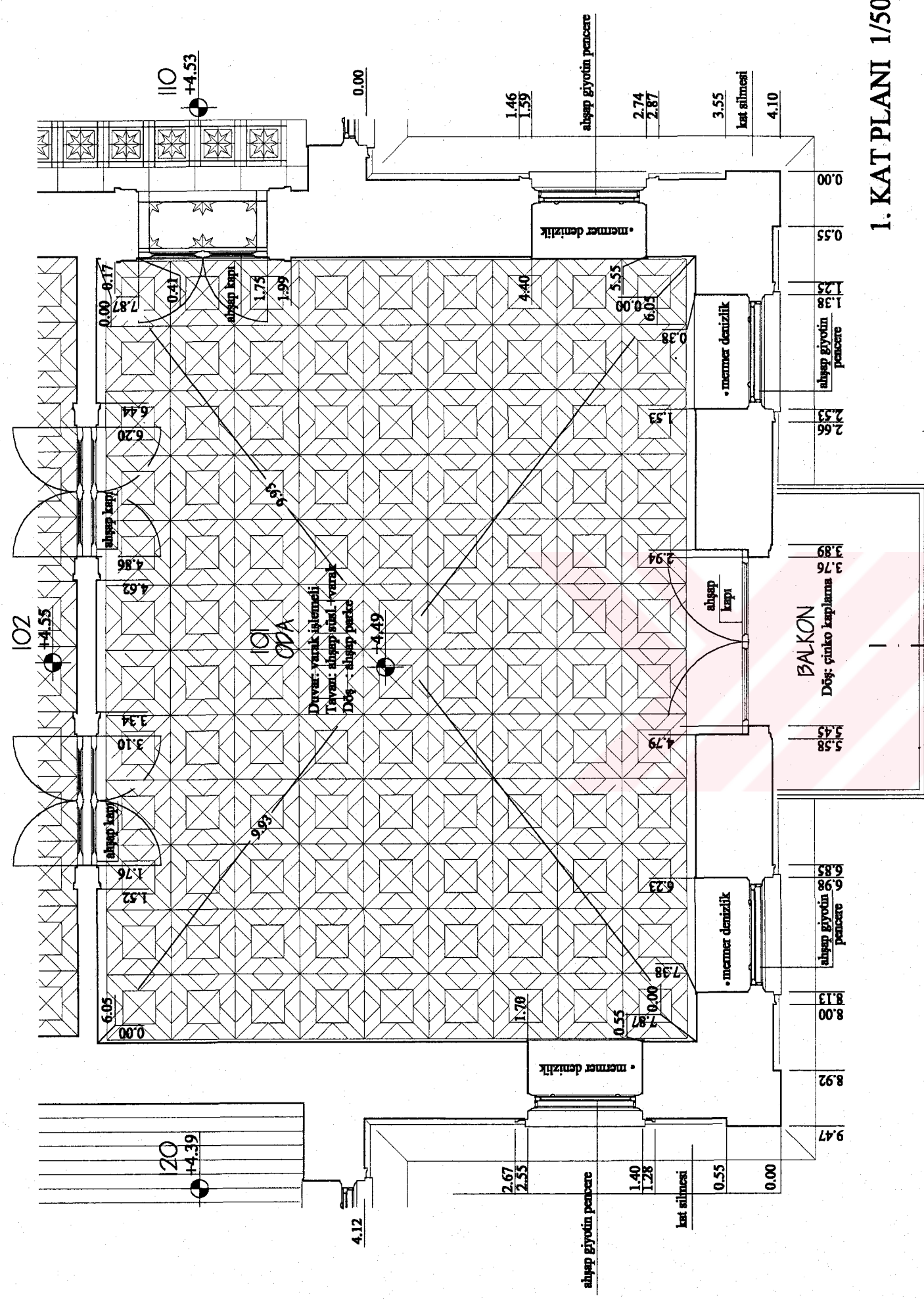
GÜNEY GÖRÜNÜŞÜ 1/200

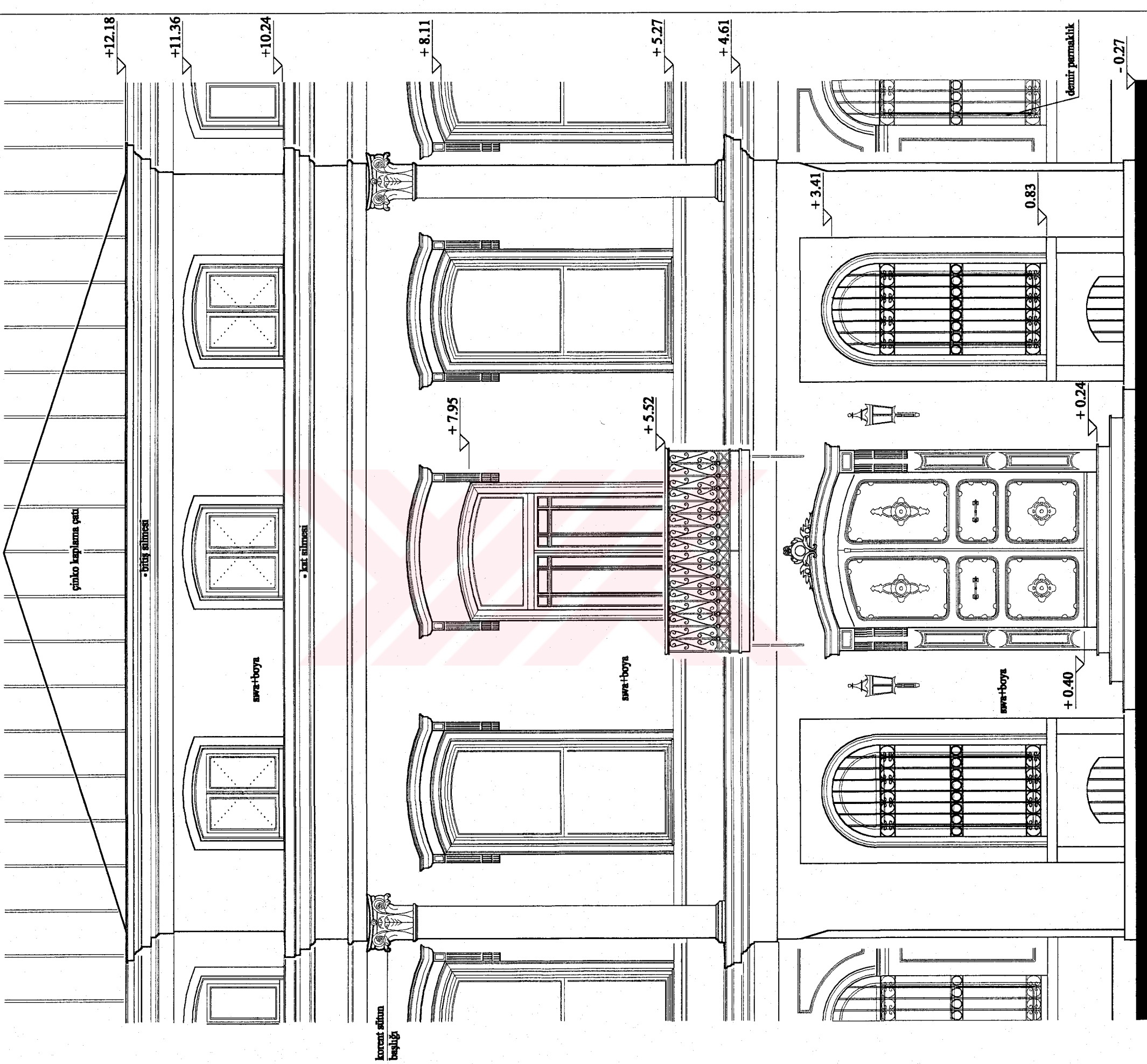

DOĞU GÖRÜNÜŞÜ 1/200

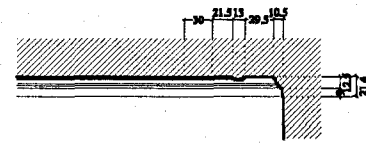
YÜKSEK LİSANS TEZİ
YÖNETEN: PROF. İSMET AĞARYILMAZ
99534001 ASLI ÖZGE KÖSE

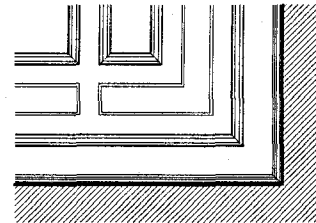

GÖRÜNÜŞ 1/50

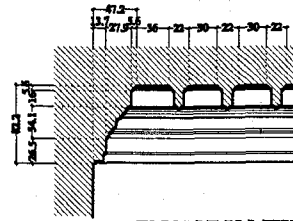
0 2 4 5 10 M

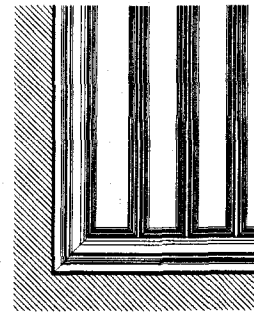
Z09 NO'LU MEKAN TAVAN PLANI

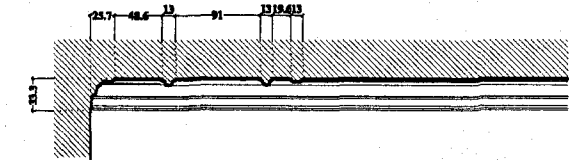
Z09 NO'LU MEKAN TAVAN PLANI

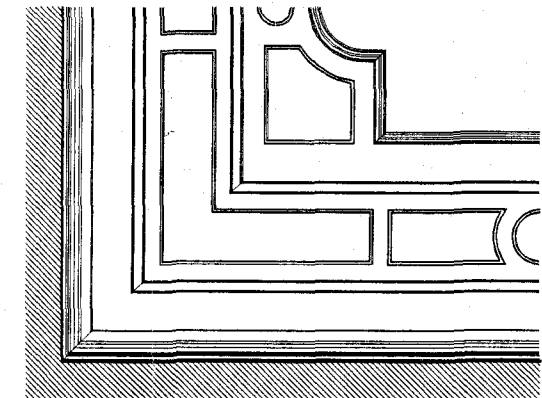
Z25 NO'LU MEKAN TAVAN KESİTİ

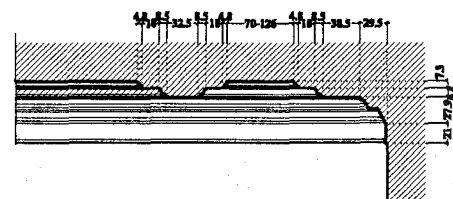
Z25 NO'LU MEKAN TAVAN PLANI

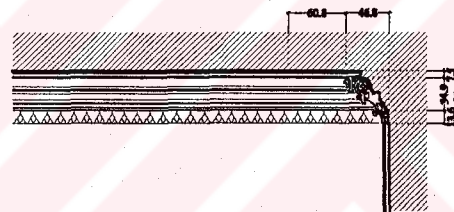
Z07 NO'LU MEKAN TAVAN KESİTİ

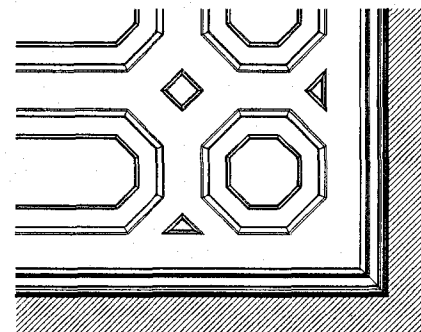
Z07 NO'LU MEKAN TAVAN PLANI

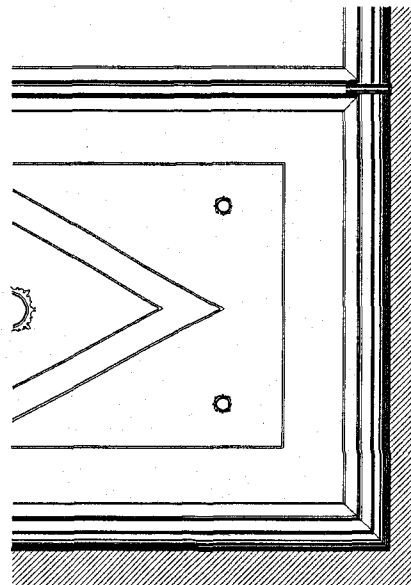
101 VE 102 NOLU MEKANLAR TAVAN KESİTİ

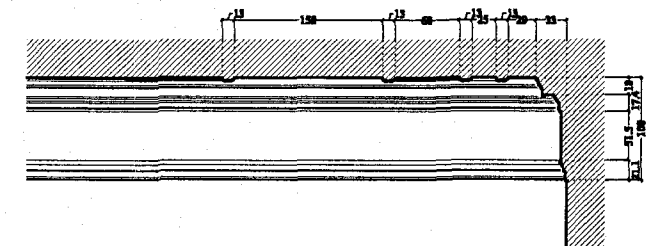
103 NO'LU MEKAN TAVAN KESİTİ

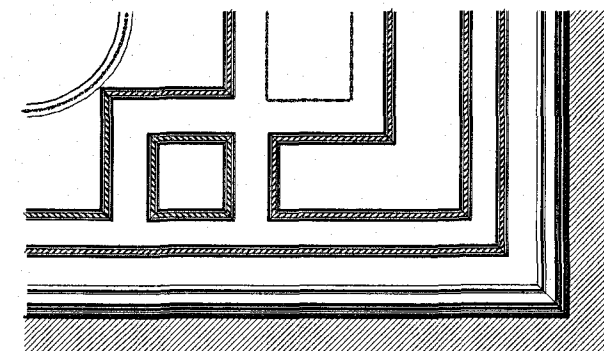
101 VE 102 NO'LU MEKANLAR TAVAN PLANI

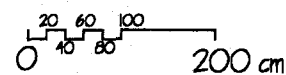
103 NO'LU MEKAN TAVAN PLANI

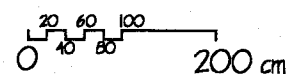
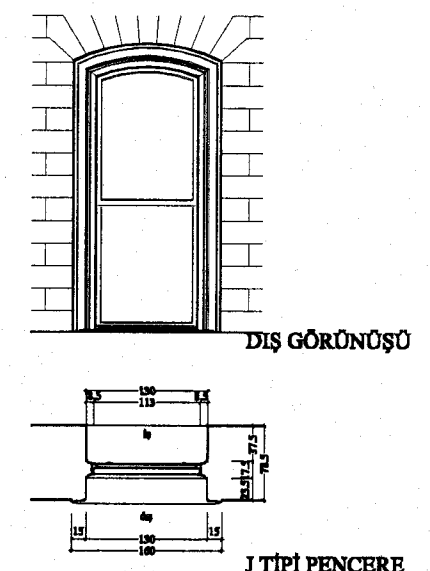
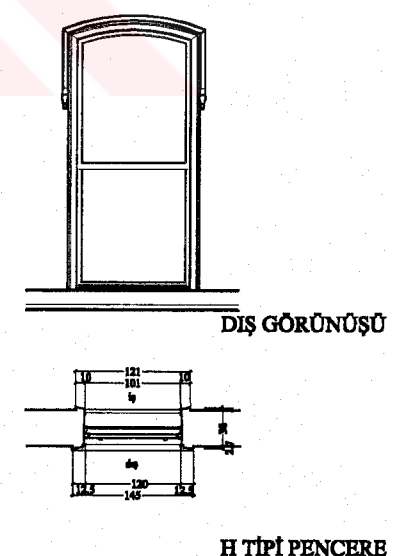
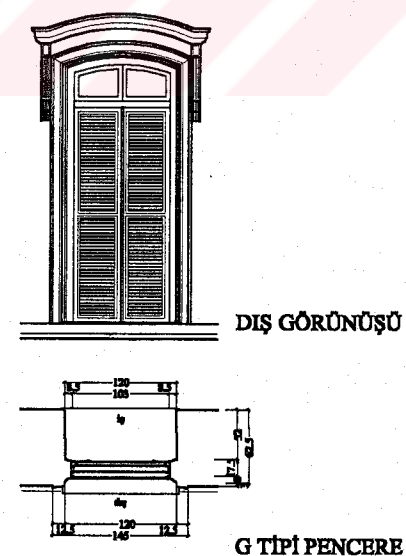
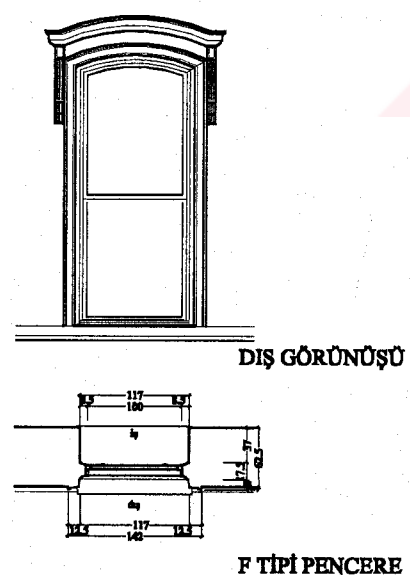
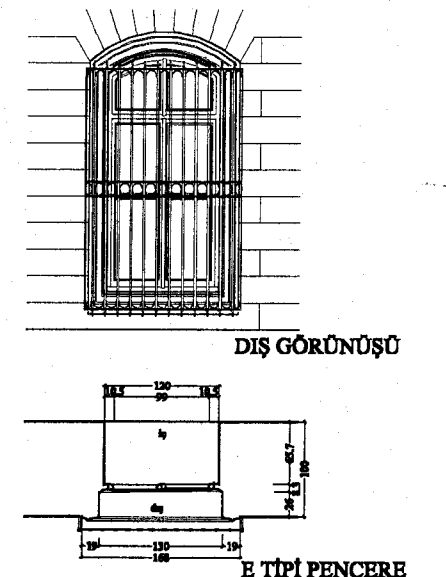
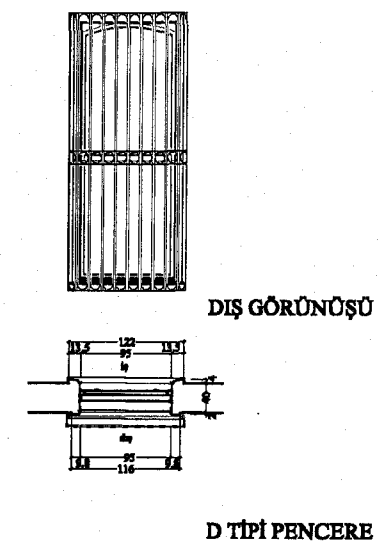
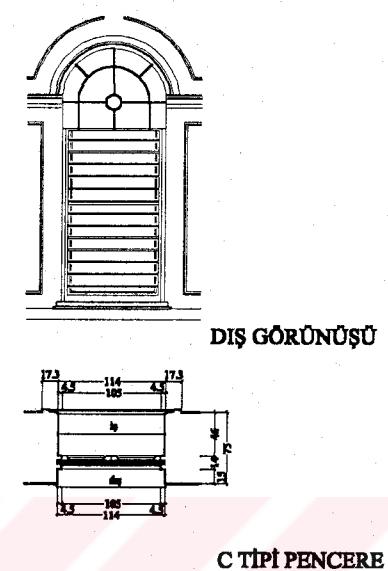
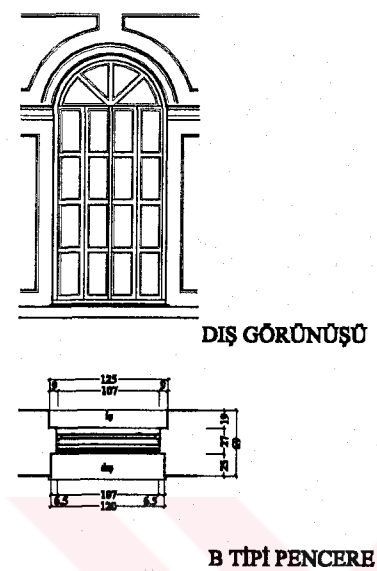
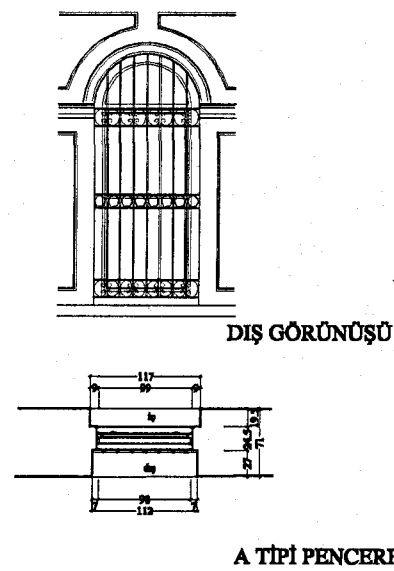

116 NOLU MEKAN TAVAN KESİTİ

116 NO'LU MEKAN TAVAN PLANI

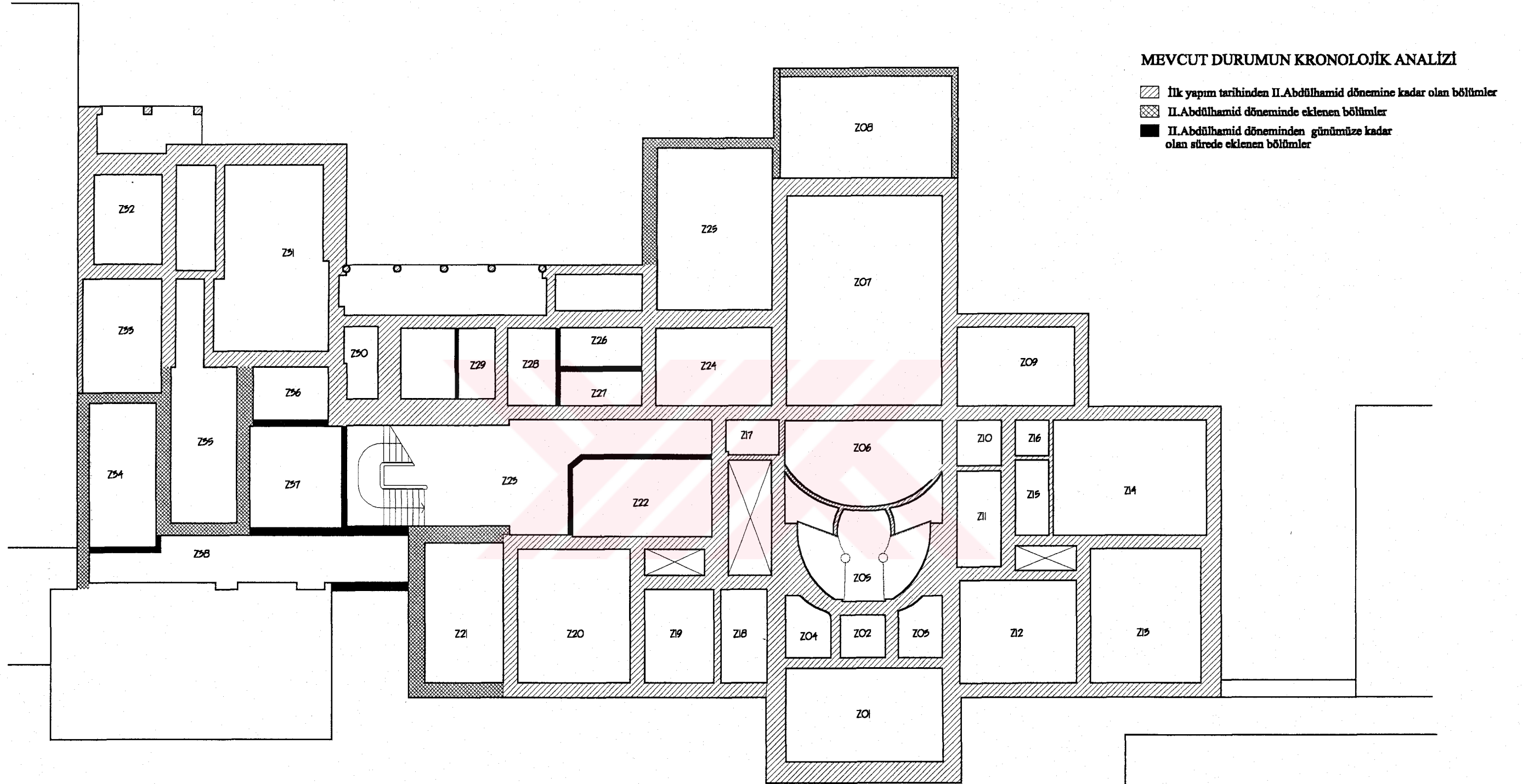

EK 2

- Ek Pafta 2.1 Zemin Kat Kronolojik Analizi
- Ek Pafta 2.2 Birinci Kat Kronolojik Analizi
- Ek Pafta 2.3 Çatı Katı Kronolojik Analizi
- Ek Pafta 2.4 Zemin Kat Yapısal Analizi
- Ek Pafta 2.5 Birinci Kat Yapısal Analizi
- Ek Pafta 2.6 Çatı Katı Yapısal Analizi

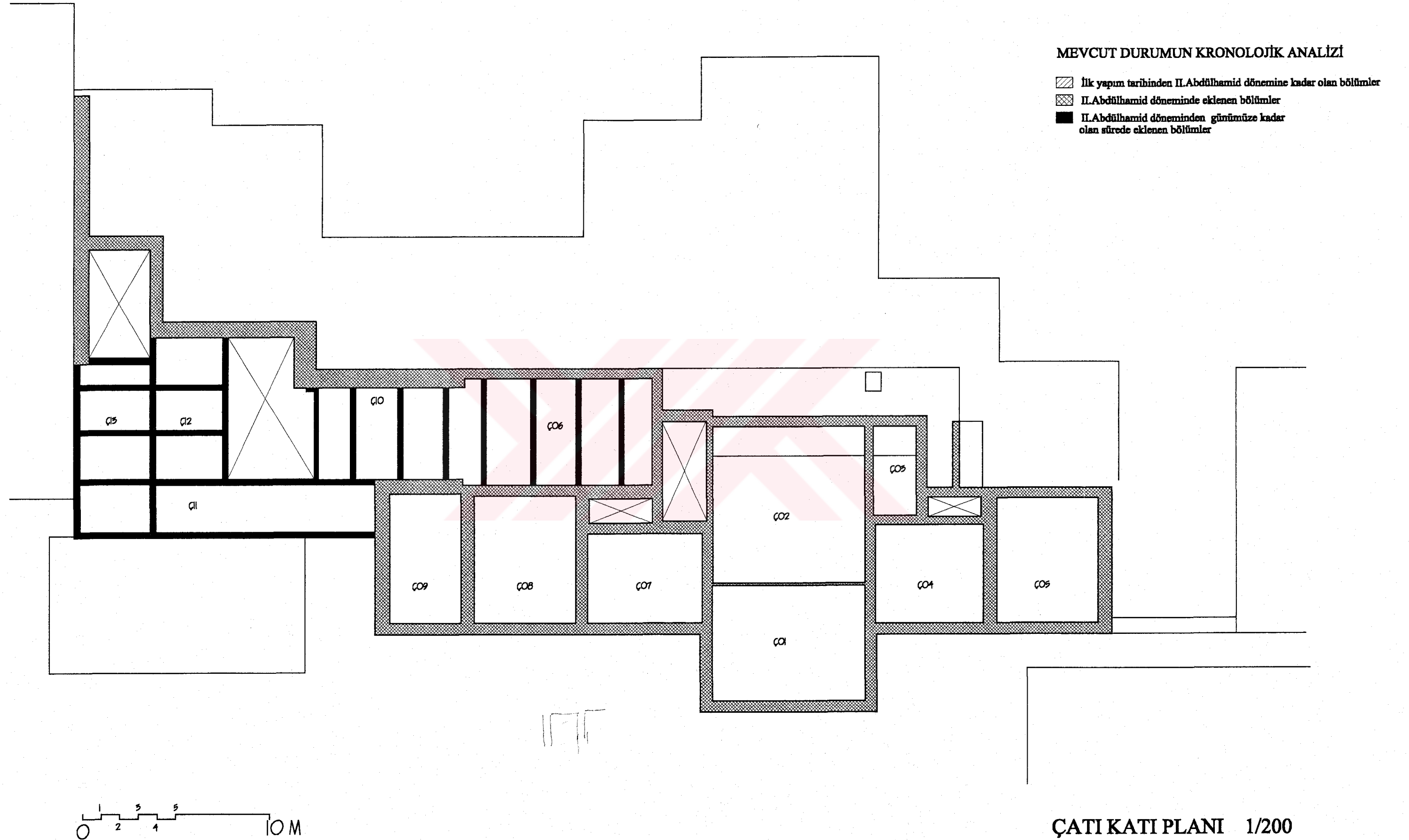
0 1 2 3 4 5 10 M

ZEMİN KAT PLANI 1/200

0 1 2 3 4 5 10 M

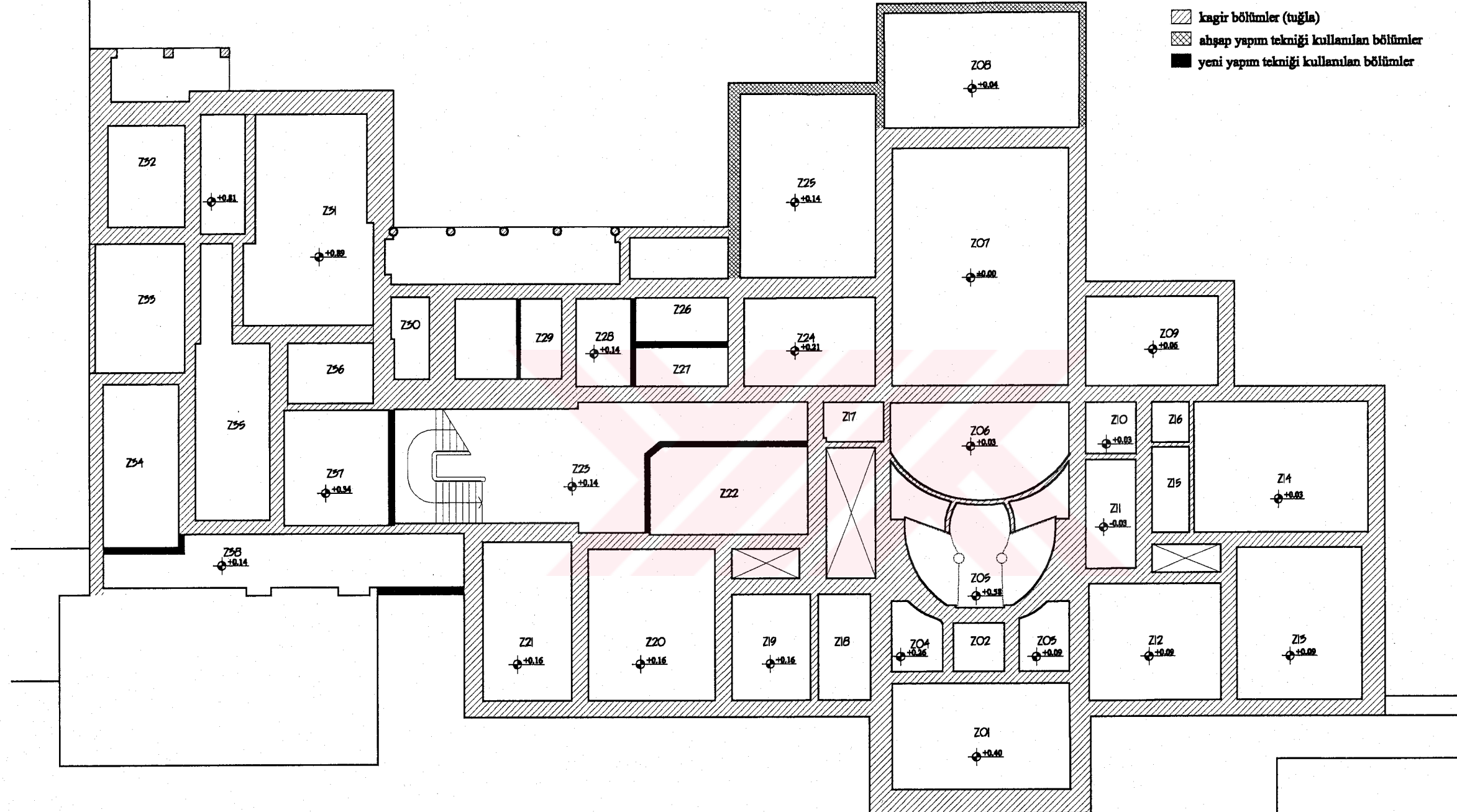
1.KAT PLANI 1/200

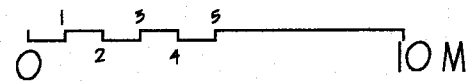

MEVCUT DURUMUN YAPISAL ANALİZİ

- kagir bölümler (tuğla)
- ahşap yapım tekniği kullanılan bölümler
- yeni yapım tekniği kullanılan bölümler

Z01 (GİRİŞ HOLLÜ) Duvar: sıva+boya Tavan: kalsenli Döş: mermer	Z18,Z19 (ODA) Duvar: sıva+boya Tavan: kalsenli Döş: ahşap parket
Z02 (HOL) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: mermer	Z20 (ODA) Duvar: sıva+boya Tavan: ahşap alüminel Döş: halı kaplı
Z03 (HOL) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: mermer	Z21 (ODA) Duvar: sıva+boya Tavan: ahşap alüminel Döş: halı kaplı
Z04 (HOL) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: mermer	Z22 (EVRAK KABUL) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: p.v.e.
Z05 (MERD. HOLLÜ) Duvar: vakıf kalsenli Tavan: ahşap alüminel+vakıf Döş: ahşap parket	Z23 (MERD. HOLLÜ) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: karo mozaik
Z06 (HOL) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: halı kaplı	Z24 (ODA) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: ahşap parket
Z07 (SALON) Duvar: kalsenli Tavan: kalsenli Döş: ahşap parket	Z25 (ODA) Duvar: sıva+boya Tavan: ahşap alüminel+vakıf Döş: ahşap parket
Z08 (ODA) Duvar: sıva+boya (kalsenli) Tavan: sıva+boya (kalsenli) Döş: ahşap parket	Z26 (W.C. BAYAN) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: seramik
Z09 (ODA) Duvar: sıva+boya Tavan: ahşap kaplı Döş: halı kaplı	Z27 (SERV. MUTFAĞI) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: karo mozaik
Z10 (HOL) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: halı kaplı	Z28 (W.C. HOLLÜ) Duvar: seramik Tavan: sıva+boya Döş: seramik
Z11 (ODA) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: halı kaplı	Z29 (W.C. BAY) Duvar: seramik Tavan: sıva+boya Döş: seramik
Z12 (ODA) Duvar: sıva+boya Tavan: ahşap kaplı Döş: ahşap parket	Z30 (SERV. MUTFAĞI) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: seramik
Z13 (ODA) Duvar: sıva+boya Tavan: ahşap kaplı Döş: ahşap parket	Z31,Z36,Z37(AÇIK OFİS) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: seramik
Z14 (ODA) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: halı kaplı	Z34 (ARŞİV ODASI) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: seramik
Z15 (ODA) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: halı kaplı	Z35 (KORİDOR) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: seramik
Z16 (HOL) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: halı kaplı	Z32,Z33 (OFİS ODASI) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: seramik
Z17 (HOL) Duvar: sıva+boya Tavan: kalsenli Döş: mermer	Z38 (KORİDOR) Duvar: sıva+boya Tavan: sıva+boya Döş: seramik

ZEMİN KAT PLANI 1/200

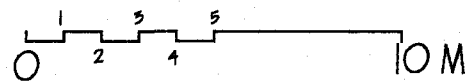

MEVCUT DURUMUN YAPISAL ANALİZİ

- kagir bölümler (tuğla)
 ahşap yapım tekniği kullanılan bölümler
 yeni yapım tekniği kullanılan bölümler

101 (ODA) Duvar: varak işlenmi Tavan: ahşap alümine+varak Döş : ahşap parke	118 (HOL) Duvar: aya+boya Tavan: ahşap kapl. Döş : halı kapl.
102 (MERD. HOLÜ) Duvar: varak işlenmi Tavan: ahşap alümine+varak Döş : ahşap parke	119 (SERV. MUTFAĞI) Duvar: aya+boya Tavan: aya+boya Döş : seramik
103 (SALON) Duvar: ahşap+bas kapl. Tavan: ahşap+bas kapl. Döş : ahşap parke	120 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: ahşap kapl. Döş : ahşap parke
104 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: ahşap kapl. Döş : ahşap parke	121 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: ahşap kapl. Döş : ahşap parke
105 (HOL) Duvar: aya+boya Tavan: aya+boya Döş : ahşap parke	122 (HOL) Duvar: aya+boya Tavan: ahşap kapl. Döş : ahşap parke
106 (HOL) Duvar: aya+boya Tavan: aya+boya Döş : ahşap parke	123 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: ahşap kapl. Döş : ahşap parke
107 (W.C.) Duvar: seramik Tavan: aya+boya Döş : seramik	124 (GİRİŞ HOLÜ) Duvar: aya+boya Tavan: aya+boya Döş : karo seramik
108 (ODA) Duvar: varak işlenmi Tavan: kalemli+varak Döş : ahşap parke	125,128 (AÇIK OFİS) Duvar: aya+boya Tavan: aya+boya Döş : p.v.s. kapl.
109 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: ahşap kapl. Döş : ahşap parke	126,127 (OFİS ODASI) Duvar: aya+boya Tavan: aya+boya Döş : p.v.s. kapl.
110 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: ahşap kapl. Döş : ahşap parke	129 (MERD. HOLÜ) Duvar: aya+boya Tavan: aya+boya Döş : halı kapl.
111 (MERD. HOLÜ) Duvar: aya+boya Tavan: aya+boya Döş : ahşap parke	130 (W.C.) Duvar: seramik Tavan: aya+boya Döş : halı kapl.
112 (HOL) Duvar: aya+boya Tavan: ahşap kapl. Döş : ahşap parke	131 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: kalemli Döş : halı kapl.
113 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: aya+boya Döş : ahşap parke	132 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: kalemli Döş : halı kapl.
114 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: ahşap kapl.+kalemli Döş : ahşap parke	133 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: kalemli Döş : halı kapl.
115 (ODA) Duvar: kalemli Tavan: ahşap kapl.+kalemli Döş : ahşap parke	134 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: kalemli Döş : halı kapl.
116 (ODA) Duvar: kalemli Tavan: ahşap kapl.+kalemli Döş : ahşap parke	135 (ODA) Duvar: aya+boya Tavan: kalemli+varak işlenmi Döş : halı kapl.
117 (MERD. HOLÜ) Duvar: aya+boya Tavan: aya+boya Döş : karo seramik	136 (GİRİŞ HOLÜ) Duvar: aya+boya Tavan: aya+boya Döş : p.v.s. kapl.
	137, 138 (OFİS ODASI) Duvar: aya+boya Tavan: aya+boya Döş : p.v.s. kapl.

1. KAT PLANI 1/200

MEVCUT DURUMUN YAPISAL ANALİZİ

- kagir bölümler (tuğla)
- ahşap yapım tekniği kullanılan bölümler
- yeni yapım tekniği kullanılan bölümler

Ç01 (OFİS ODASI)
Duvar: sıva+boya
Tavan: sıva+boya
Döş: halı kapl.

Ç02 (TAVAN ARASI-DEPO)
Duvar: sıva+boya
Tavan: baskı kapl.
Döş: p.v.a. kapl.

Ç03 (MERD. HOLÜ)
Duvar: sıva+boya
Tavan: sıva+boya
Döş: halı kapl.

Ç04 (ODA)
Duvar: sıva+boya
Tavan: sıva+boya
Döş: halı kapl.

Ç05 (ODA)
Duvar: sıva+boya
Tavan: sıva+boya
Döş: halı kapl.

Ç06 (TOPLANTI ODASI)
Duvar: sıva+boya
Tavan: sıva+boya
Döş: p.v.a. kapl.

Ç07 (OFİS ODASI)
Duvar: sıva+boya
Tavan: sıva+boya
Döş: halı kapl.

Ç08 (OFİS ODASI)
Duvar: sıva+boya
Tavan: sıva+boya
Döş: halı kapl.

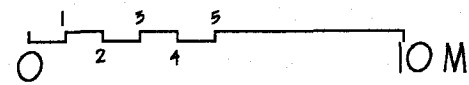
Ç09 (ODA)
Duvar: sıva+boya
Tavan: sıva+boya
Döş: halı kapl.

Ç10 (MERD. HOLÜ)
Duvar: sıva+boya
Tavan: sıva+boya
Döş: lacir mermer kapl.

Ç11 (GİRİŞ HOLÜ)
Duvar: sıva+boya
Tavan: sıva+boya
Döş: p.v.a. kapl.

Ç12 (OFİS ODASI)
Duvar: sıva+boya
Tavan: sıva+boya
Döş: p.v.a. kapl.

Ç13 (OFİS ODASI)
Duvar: sıva+boya
Tavan: sıva+boya
Döş: p.v.a. kapl.

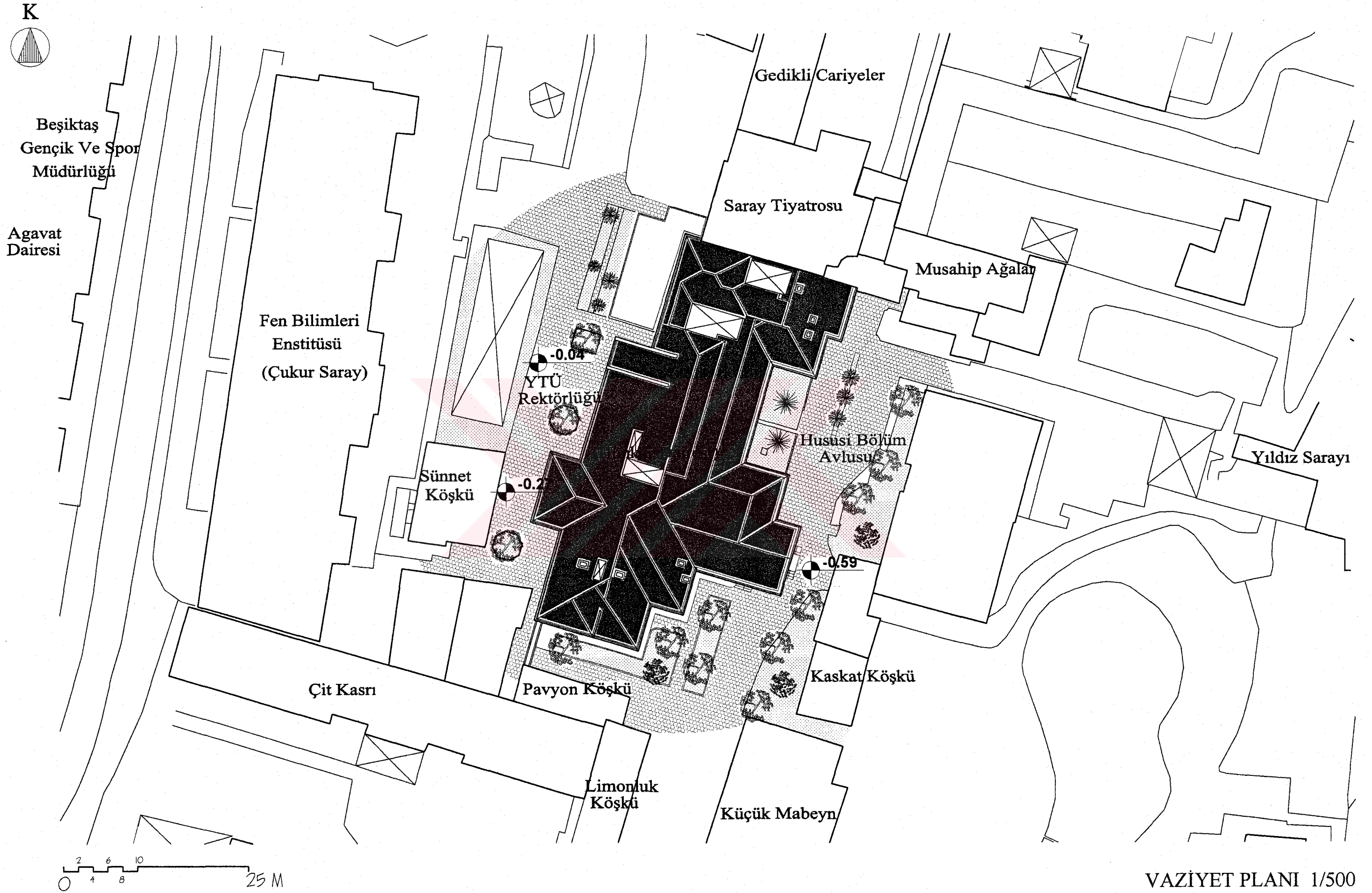

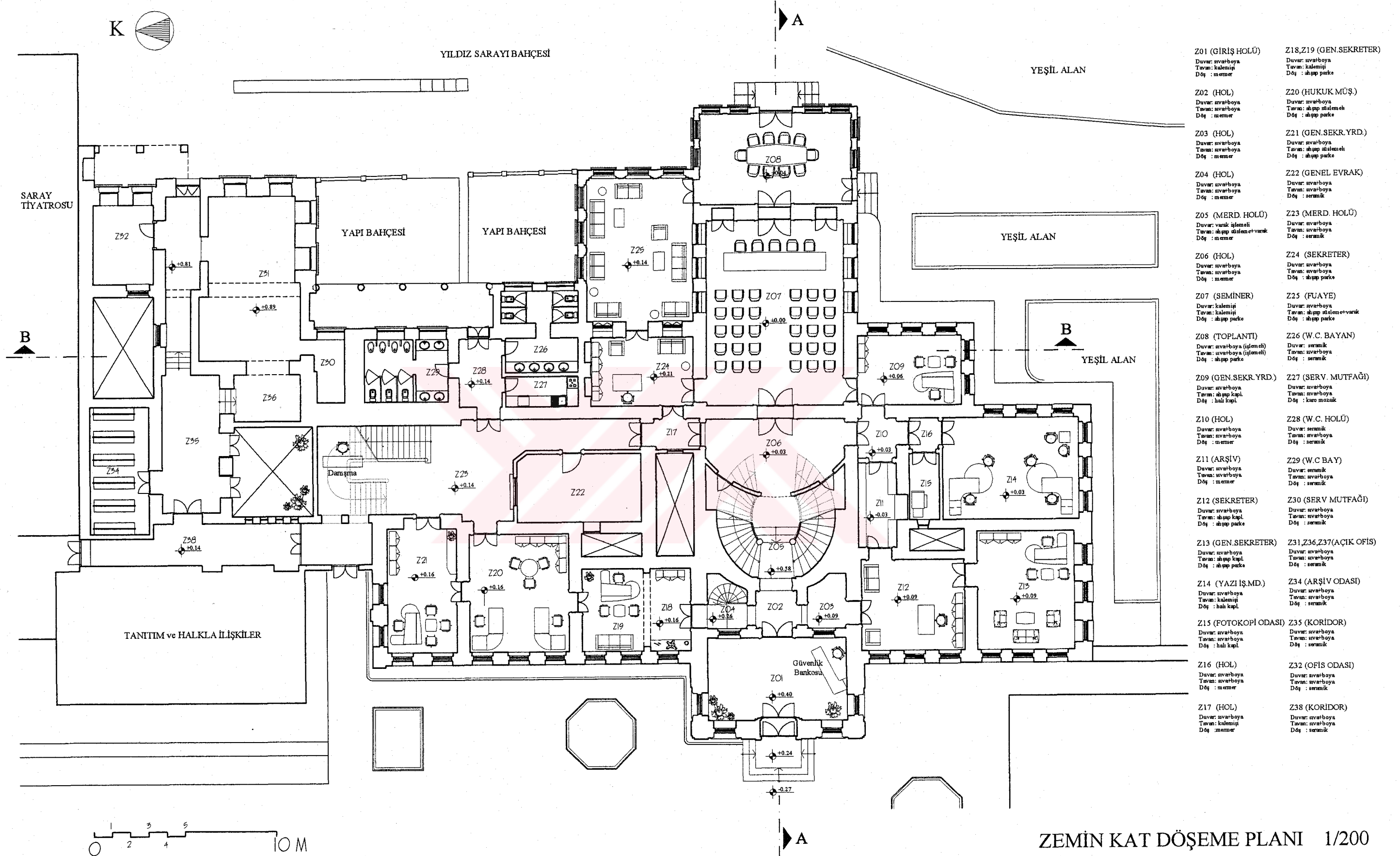
ÇATI KATI PLANI 1/200

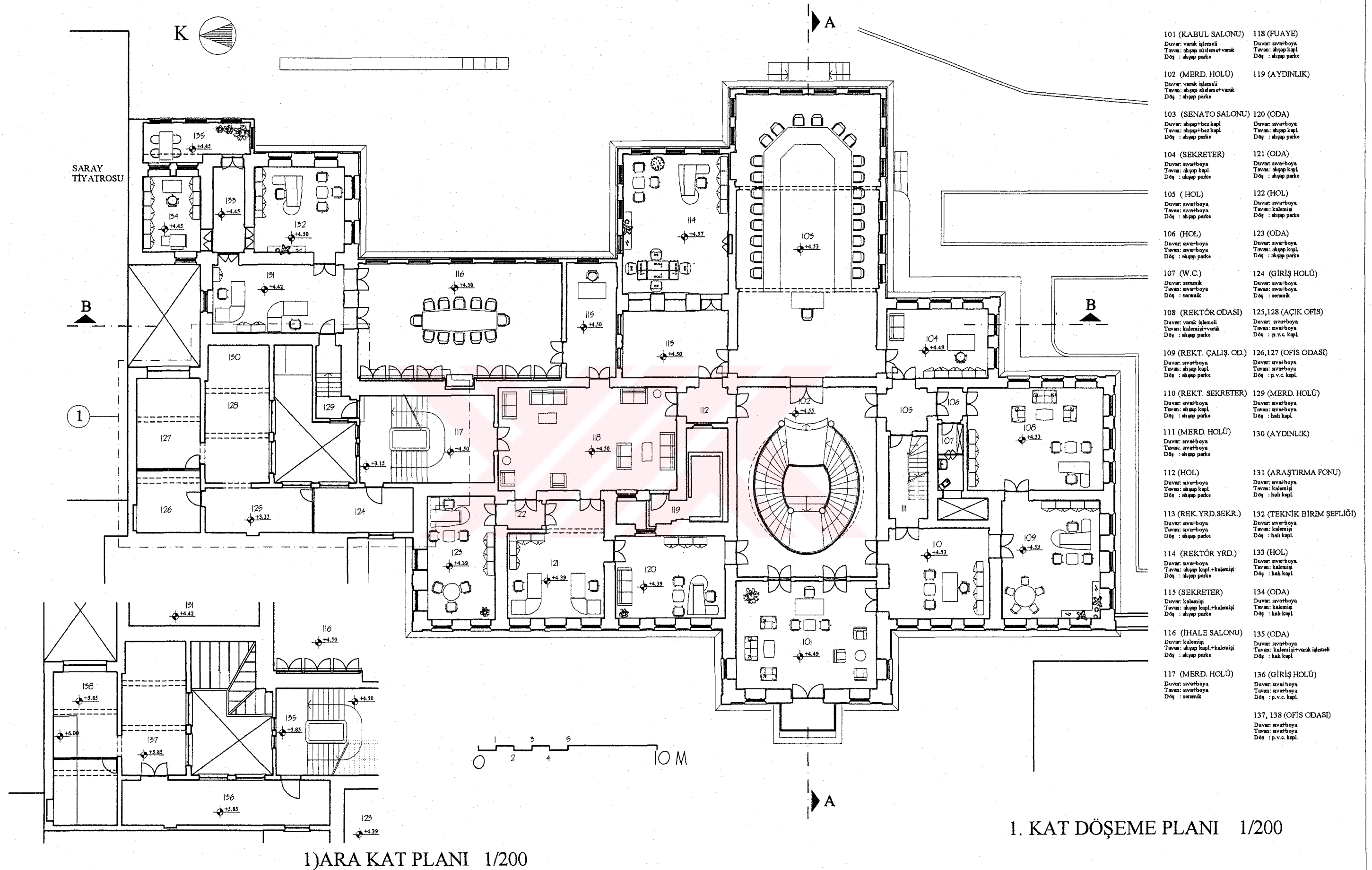
EK 3

Ek Pafta 3.1	1/500 ölçekli	Vaziyet Planı
Ek Pafta 3.2	1/200 ölçekli	Zemin Kat Planı
Ek Pafta 3.3	1/200 ölçekli	Birinci Kat Planı
Ek Pafta 3.4	1/200 ölçekli	Çatı Katı Planı
Ek Pafta 3.5	1/200 ölçekli	Çatı Üst Görünüşü
Ek Pafta 3.6	1/200 ölçekli	Zemin Kat Döşeme Planı
Ek Pafta 3.7	1/200 ölçekli	Birinci Kat Döşeme Planı
Ek Pafta 3.8	1/200 ölçekli	Kesitler
Ek Pafta 3.9	1/200 ölçekli	Batı ve Güney Görünüşleri
Ek Pafta 3.10	1/200 ölçekli	Doğu Görünüşü

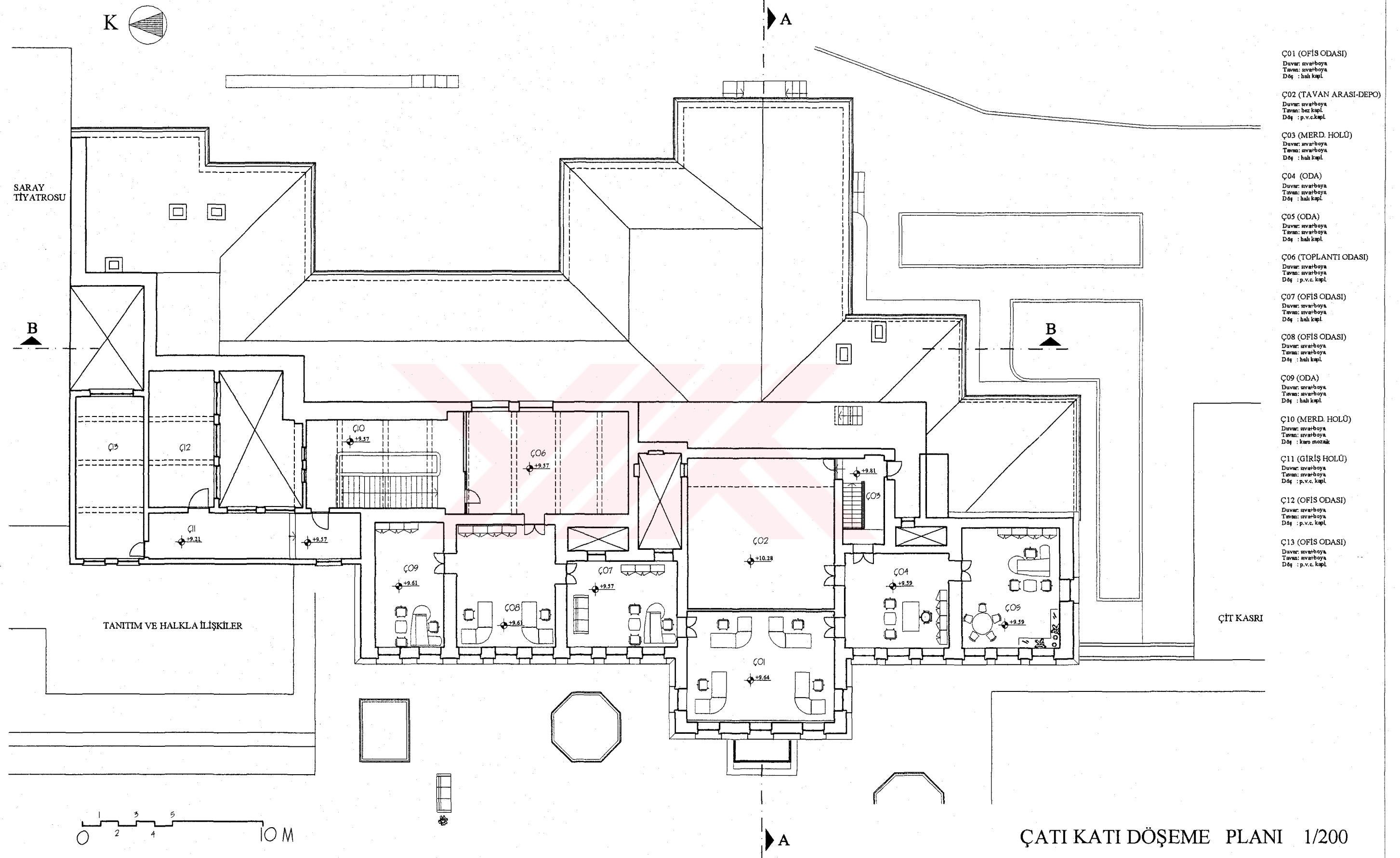

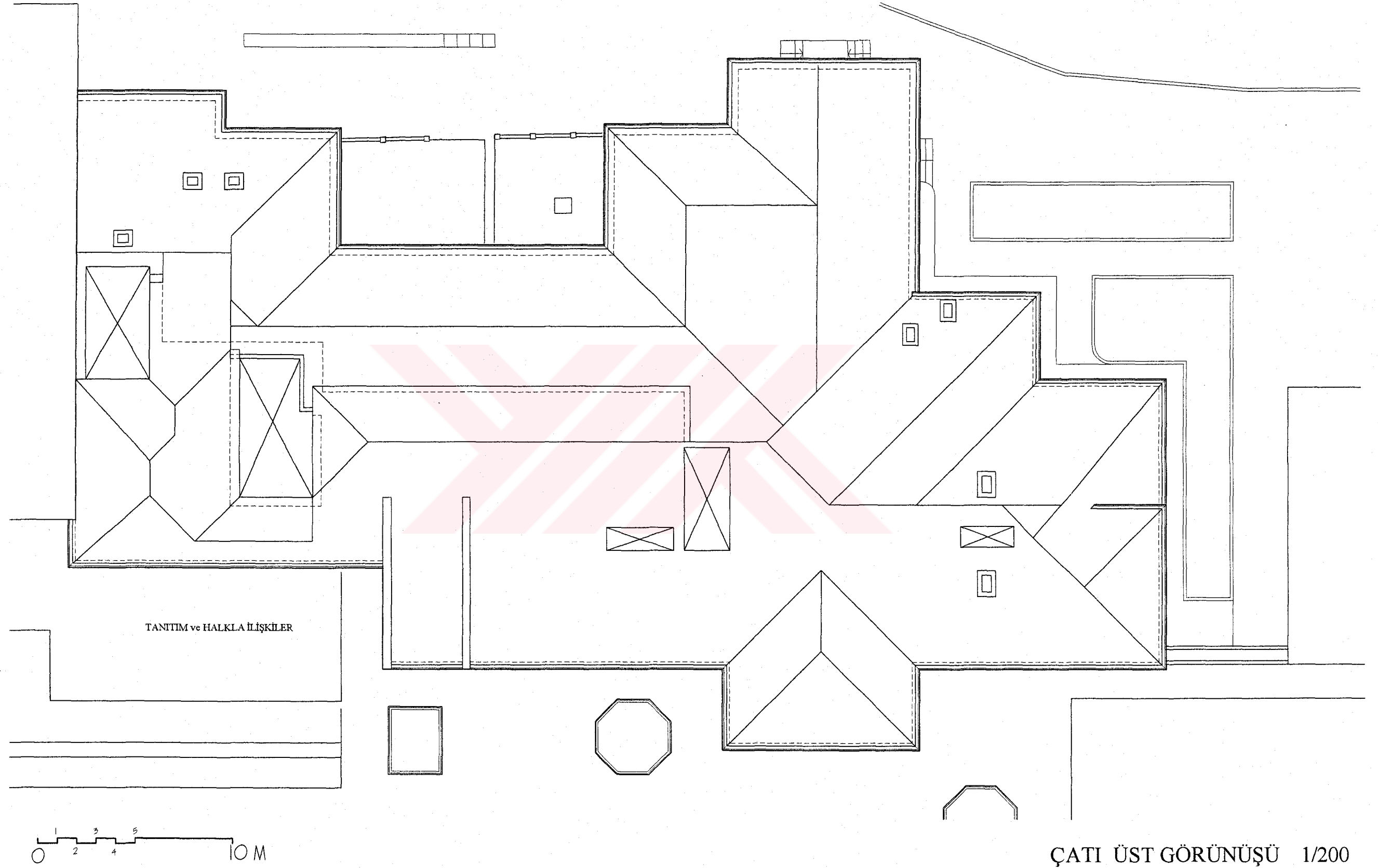

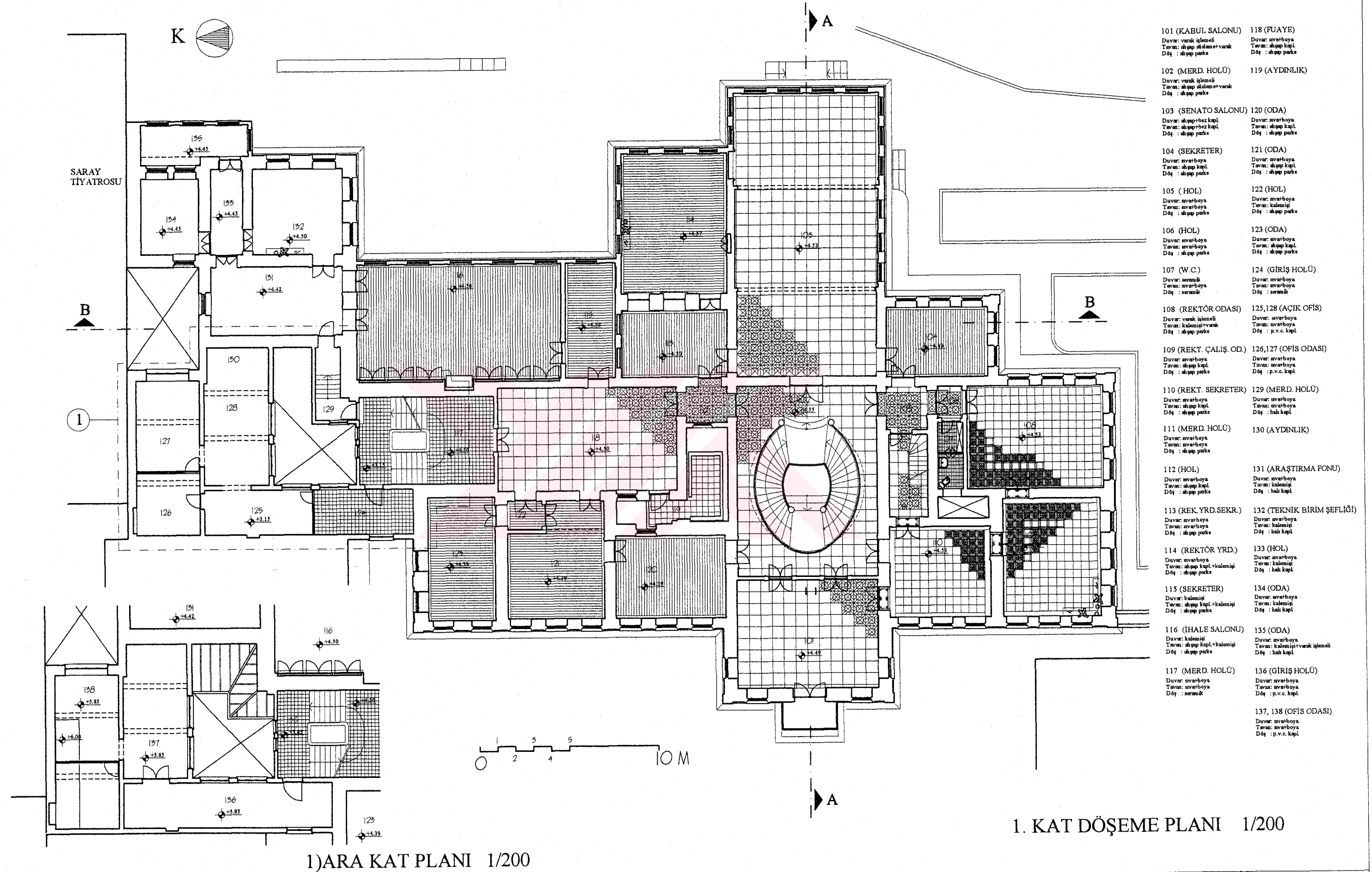
1)ARA KAT PLANI 1/200

PAFTA NO:3.6

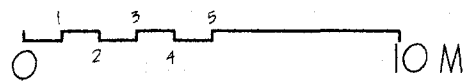

B-B KESİTİ 1/200

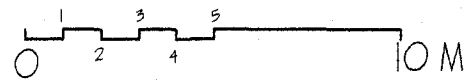

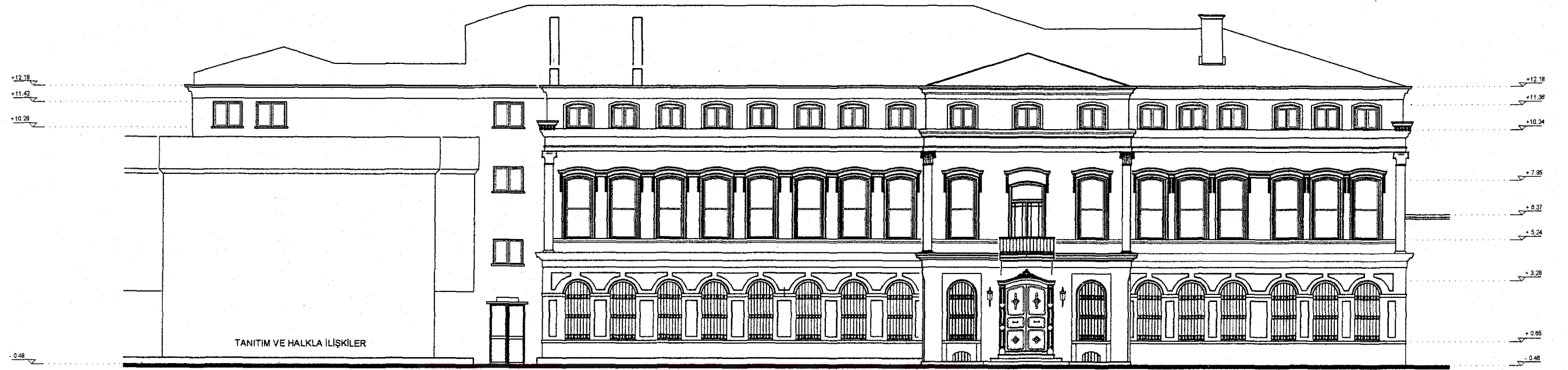
A-A KESİTİ 1/200

DOĞU GÖRÜNÜŞÜ 1/200

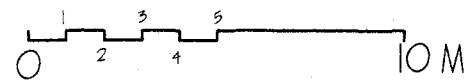

BATI GÖRÜNÜŞÜ 1/200

GÜNEY GÖRÜNÜŞÜ 1/200

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	23.09.1974	
Doğum yeri	İstanbul	
Lise	1986-1991	Ataköy Lisesi
Lisans	1991-1997	Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü
Yüksek Lisans	1999-	Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı,Rölöve Restorasyon Programı

Çalıştığı kurumlar

1997-1998	Vehbi Koç Vakfı Proje ve İnşaat Koord.
1998-1999	Selcen Mimarlık İnşaat Tic. ve San. Ltd. Şti
1999-2000	Y.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimarlık Anabilim Dalı Restorasyon Kürsüsü (Asistan Öğrenci).
2000-2001	Y.T.Ü. Döner Sermaye İşletmesi.
2002-	Dizayn İnşaat Mimarlık A.Ş.